

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

☎ ६६९३८५७, ६६९०३९०

फ्याक्स : ६६९३२०६

website : <http://bhaktapurmun.gov.np>

email : info@bhaktapurmun.gov.np

हेल्लो भक्तपुर नगरपालिका

जि.का.द.सं.१८/०३८/८० म.पु.जि.हु.का.द.नं.१/०६१/०६२

j} { #% * CÆ ^ * g}; #!# * * |j =; #) &% j } fV * A.D.2018

कार्यालय : कमलविनायक (पुरानो जनस्वास्थ्य भवन)

फोन नं. : ०१-६६९३०८३

email : bhaktapurmasik@gmail.com

सम्पादक : लक्ष्मण जोशी

सहायक सम्पादक : कृतीका प्रजापति

डेस्कटप : धनलक्ष्मी त्यात

मुद्रण

भक्तपुर अफसेट प्रिन्टर्स

ब्यासी, भक्तपुर

☎ ६६९३८८८

आवरण सज्जा : राजु

मूल्य रु. २५/-

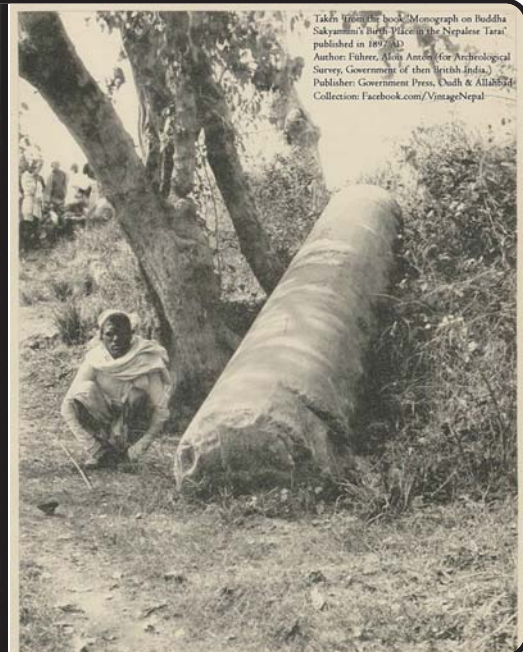
तस्बिरहरू : पर्यटक सूचना केन्द्र, भक्तपुर नपा (उल्लेख गरिएका बाहेक)

Pp6f tl:a/

गौतम बुद्ध नेपालमा जन्मेको एक प्रमाण लुम्बिनीको
'अशोक स्तम्भ'- फेला पर्दाको बखत ।

Ashoka pillar at Rummindai in the Nepal Tarai, North-West view.

Taken from the book 'Monograph on Buddha Sakya-muni's Birth Place in the Nepalese Tarai' published in 1907 A.D. Author: Führer, Alois Anton (for Archaeological Survey, Government of then British India.) Publisher: Government Press, Cooch & Allahabad. Collection: Facebook.com/VintageNepal

(तस्बिर : इन्टरनेट)

'भक्तपुर' मासिकमा प्रकाशित लेख रचनामा अभिव्यक्त विचारहरूसँग प्रकाशक र सम्पादक मण्डलको सहमति अनिवार्य छैन ।

‘विश्वका मजदुर एक होऔं ।’ - कार्ल मार्क्स

यस अङ्कमा

क्र.सं.	शीर्षक	लेखक	पृष्ठ
१)	भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा वर्षको उत्कृष्ट खेलाडी सम्मान	-	३
२)	भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा मंगलतीर्थमा सरसफाइ	-	७
३)	विभिन्न नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई भक्तपुरमा स्वागत	-	८
४)	‘जनतालाई घर बनाउने व्यवस्था मिलाइदिनुपर्छ’	-	९
५)	सांसद सुवाल र नगरप्रमुख प्रजापतिसँग सिचुवान कृषि विश्वविद्यालयका ...	-	११
६)	जर्मन विकास बैंक सहयोग गर्ने प्रतिबद्धताबाट पछि हट्ने	-	१२
७)	भक्तपुर नपामा घर घरमा नर्सिङ सेवा	-	१३
८)	भक्तपुरलाई सांस्कृतिक नगर घोषणा गर्नुपर्नेमा पुनः जोड	-	१७
९)	भक्तपुर नगरपालिकाले बनायो ‘खुप पहिचान’ को स्थानीय पाठ्यक्रम	-	२१
१०)	जनचाहनाअनुसार काम गर्ने कर्मचारीको कर्तव्य	-	२५
११)	भक्तपुरमा एक घर एक स्नातक लक्ष्य पूरा हुँदै	-	२७
१२)	‘सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूले पेशागत इमानदारी प्रस्तुत गर्नुपर्ने’	-	३०
१३)	भक्तपुर नगरपालिकाको बैठक निर्णय	-	३२
१४)	कार्ल मार्क्सको संक्षिप्त परिचय	-	४९
१५)	‘हामीले सम्पदाको जीर्णोद्धार र पुनःनिर्माणमा जोड दिइरहेका छौं’	सुनिल प्रजापति	५५
१६)	भक्तपुर नगरपालिकाको अगुवाइमा छाडा कुकुर व्यवस्थापन-	कमल. के	५८
१७)	भक्तपुरको ऐतिहासिक राजकुलो	ओम धौभडेल	६१
१८)	काव्य सिर्जना लोकजीवनको दृष्टान्त र देशको चित्र-२	विगोल	६६
१९)	नागरिक भावना : दत्त	हेमन्त	६९
२०)	सांस्कृतिक सम्पदा पुनःनिर्माण र भक्तपुर नगरपालिका	स्वस्तिका	७३
२१)	नेपाल र चीन (तिब्बत) बीचको सम्बन्धका सुत्रधार राजकुमारी भृकुटी...	सह प्रा.डा. बलराम कायस्थ	७५
२२)	कृषिमा नवउदारवाद र विकल्प -	सबिन ख्याजू	८०
२३)	SKETCHES FROM NIPAL (24)	Henry Ambrose Oldfield	८४
२४)	सम्पदा भन्ने अवमूल्यन हुनबाट जोगियो (सम्पादकको पृष्ठ)	-	८८

साथमा

बिस्केट जात्रा बिथोल खोज्नेलाई सार्वजनिक मुद्दा चलाइने-६/भाषा र लिपि तालिमको उद्घाटन-१०/सांस्कृतिक सहरमा तार भूमिगत गर्न छलफल-१४/व्यापार घाटालाई सन्तुलनमा ल्याउन कृषिमा आत्मनिर्भरता जरुरी-१६/ढल प्रशोधनको क्रसिड डिजाइनबारे छलफल-१९/योजना छनोट र बिस्केट जात्राबारे छलफल-१९/देगइना पाटीको शिलान्यास-२०/भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा राँगो वधस्थल र मासु पसल अनुगमन-२०/फुटबल संघको शुभकामना आदानप्रदान-२६/वडा नं. ६ मा कृषक भेला-२६/भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा मासु पसल अनुगमन-२७/भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा इताछें र दूधपाटीमा बजार अनुगमन-२८/भक्तपुर नगरमा बजार अनुगमन-२९/बसिबियाँलो-३१/जगतसुन्दर मल्लया ईसपं दयकातगु बाखें-४९/चिनियाँ नीतिकथा:अध्ययनको महत्त्व-४९/भक्तपुर नपाको दोस्रो नगर सभाबाट पारित निर्णयहरू-५७/पाटी विवरण (साविक वडा नं.१ र ३)-७१/फोहोर मैला व्यवस्थापन, ‘नेप वेष्ट’ र नगरपालिका-७८/तपाईंको भान्सा:घिउकुमारी-८२/नमूनाको रूपमा पुनर्निर्माण हुँदै भक्तपुरका सम्पदा-८३/नेपालको संविधान २०७२, भाग-२४, निर्वाचन आयोग (३१)-८६/चैत्र महिनाको पर्यटक तथ्याङ्क-८७ ।

“Creation of predecessors — Our art and culture”

eQmk/ gu/kflnsfáf/f j if\$[f] pTs[6 v]hf8L ; Ddfg

भक्तपुर नगरपालिकाको आयोजनामा २०७५ सालको शुभकामना तथा वर्षको उत्कृष्ट खेलाडीहरूलाई बधाई तथा सम्मान कार्यक्रम नेपाल मजदुर किसान पार्टीका केन्द्रीय अध्यक्ष एवम् वरिष्ठ राजनीतिज्ञ नारायणमान बिजुक्छे (रोहित) को प्रमुख अतिथ्यतामा दरवार क्षेत्रमा एक समारोहबीच वैशाख ८ गते सम्पन्न भयो ।

भक्तपुर नगरपालिकाले चौधवटा विभिन्न खेलकुद विधामा २७ जना खेलाडीहरूलाई भक्तपुर जिल्लाको २०७४ सालको वर्षको उत्कृष्ट खेलाडी घोषणा गरी प्रमुख अतिथि बिजुक्छेले मेडल, प्रमाणपत्र, ट्रयाकसुटबाट सम्मान गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि बिजुक्छेले खेलकुद स्वास्थ्य, अनुशासन र मित्रताको लागि भएको चर्चा गर्दै स्वस्थ शरीर विना देशको सेना बलियो नहुने र सार्वभौमिकता कमजोर हुने बताउनुभयो ।

सार्वभौम देश सिरियामाथि संरा अमेरिकी साम्राज्यवादी नेतृत्वको हमलाको विरोधमा सिरियाली जनता र देशभक्त सेनाले सशक्त प्रतिकार गरिरहेको उल्लेख गर्दै बिजुक्छेले खेलकुदमा अगाडि बढेको देशको सार्वभौमिकता र भू-अखण्डता रक्षा हुने बताउनुभयो ।

उहाँले युवाहरू शारीरिक रूपमा मात्र नभई बौद्धिक रूपमा सक्षम हुनु पर्नेमा जोड दिँदै प्रमुख अतिथि बिजुक्छेले

सत्ता र पदमा पुगेपनि बौद्धिक रूपमा सक्षम नहुँदा देशको सार्वभौमिकता एक एक पाइला गरी गुम्ने खतरा रहेको औल्याउनु भयो ।

नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले खेलाडीहरू राज्यको सम्पति भएको चर्चा गर्दै साम्राज्यवादी शक्तिहरूले पैसाको लागि नेपाली युवा खेलाडीहरूलाई आफ्नै देशको विरुद्ध प्रयोग गर्ने सम्भावना रहेको बताउनुभयो ।

‘खेलाडीहरूले व्यक्तिगत स्वार्थपूर्तिका लागि नभई देश र समाजको प्रतिष्ठाको लागि खेल्नुपर्छ, पैसाको निम्ति आफ्नो इमान बेच्ने कार्य कदापि सुहाउँदैन’, उहाँले बताउनुभयो ।

उहाँले देशको नेतृत्व गर्न सक्षम युवा तयार गर्ने योजनाअनुरूप नगरपालिकाले वडा खेलकुद समिति गठन गरी टोल-टोलमा खेलकुद गतिविधि अगाडि बढाउने र प्रतियोगितामा अनुदान र सहयोग गर्न खेलकुद नीति तयार गरेको बताउनुभयो । उहाँले भक्तपुरमा खेलकुदको भौतिक पूर्वाधार तयार गर्न नगरपालिकाले योजना बनाइरहेको चर्चा गर्दै सिद्धपोखरीको उत्तर तथा पश्चिममा रहेका खेल मैदानहरूमा सर्वसाधारण जनताका छोराछोरीहरूलाई पनि खेल्ने व्यवस्थाका लागि सेनासँग समन्वय भइरहेको बताउनुभयो ।

भक्तपुर नगरपालिकाले स्वास्थ्य क्षेत्रलाई प्रथमिकता दिएको बताउँदै प्रमुख प्रजापतिले वैशाख ९ गतेदेखि नगरका

“Creation of predecessors — Our art and culture”

सबै वडाहरूमा एकजना नर्स र स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू छटाई घर-घरमा नर्सिङ सेवा उपलब्ध गराउन थालेको उल्लेख गर्नुभयो ।

नगरपालिकाका उपप्रमुख रजनी जोशीले चुनावी घोषणा पत्रअनुसार युवाहरूलाई प्रथमिकतामा राखी विभिन्न खेलकुद आयोजना गरी राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा सहभागी गराउने र उत्कृष्ट खेलाडी सम्मान गरेको बताउनुभयो । उहाँले खेलको माध्यमबाट भक्तपुरलाई चिनाउने भक्तपुर नगरपालिकाको प्रयास रहेको र आफ्नो क्षमता प्रदर्शन गरेका खेलाडीलाई सम्मान व्यक्त गर्नु नगरपालिकाको दायित्व हो भन्नुभयो ।

कार्यक्रममा महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुरका प्रहरी उपरीक्षक किरण राणा, वडा नं ७ का वडाध्यक्ष उकेश कवां, वडा नं १ का वडाध्यक्ष एवं युवा तथा खेलकुद समितिका संयोजक श्यामकृष्ण खत्री, वडा नं २ का वडाध्यक्ष हरिप्रसाद बासुकला र भक्तपुर उद्योग वाणिज्य सङ्घका अध्यक्ष रामप्रसाद प्रजापतिले पनि बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि बिजुकछेलेबाट सम्मानित हुने खेलाडीहरूमा टेबुल टेनिसमा पुरुषतर्फ रेखान तामाङ र महिलातर्फ मनिषा सुवाल, एथलेटिक्समा पुरुषतर्फ रोहन सुवाल र महिलातर्फ प्रकृति सुवाल र बास्केट बलमा महिलातर्फ ईशा डण्डेध्या रहेका छन् । त्यस्तै फुटबलमा पुरुषतर्फ पुजन होना, शारीरिक सुगठनमा किसनदास दिवाकर, बक्सिङमा पुरुषतर्फ प्रकाशकुमार विष्ट र महिलातर्फ निता गोसाईं, कबड्डीमा पुरुषतर्फ मनोज नापित र महिलातर्फ रविता दुवाल रहेका छन् । बुद्धिचालमा पुरुषतर्फ विक्रम चोकामी र महिलातर्फ मतिना कुसी, किक बक्सिङमा महिलातर्फ पद्मा सम्भवी तामाङ र पुरुषतर्फ प्रकाशकुमार विष्ट, सितेरियो करातेमा महिलातर्फ करुणा श्रेष्ठ र पुरुषतर्फ एरिश शर्मा, भलिबलमा पुरुषतर्फ विपिन शाही र महिलातर्फ मुना तामाङ, खो-खोमा पुरुषतर्फ मनिष सुलु र महिलातर्फ रविना रम्टेल, तेक्वाण्डोमा पुरुषतर्फ किरण सितिखुं र महिलातर्फ रिना मुस्याख तथा ब्याडमिन्टनमा पुरुषतर्फ आयुष प्रजापति र महिलातर्फ रमा मातां पनि कार्यक्रममा सम्मानित भएका थिए ।

यससँगै प्रमुख अतिथि बिजुकछेले वैशाख ९ गतेदेखि घरदैलोमा नर्सिङ सेवा प्रारम्भ गर्नका लागि वडामा कार्यरत नर्स र वडाध्यक्षलाई उपचार सामग्री पनि हस्तान्तरण गर्नुभएको थियो ।

नगर प्रमुख प्रजापतिले अन्तर्राष्ट्रिय पदक प्राप्त खेलाडीलगायत भलिबलका ६ जना, फुटबलका १ जना, सितेरियो करातेका १ जना, जिम्नाष्टिकका २ जना, एथलेटिक्सका १ जना, शारीरिक सुगठनमा ८ जना, टेबुलटेनिसका ३ जना खेलाडी प्रशिक्षक र निर्णायकहरू तथा नगर खेलकुद समितिका सदस्यहरू १९ जना र नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित खेल प्रशिक्षणमा लामो समयदेखि प्रशिक्षण दिदै आएका ७ जना प्रशिक्षकहरूलाई पनि सम्मान गरियो ।

कार्यक्रमको शुरुवातमा भनपा ९ दत्तात्रयबाट शुभकामना ज्ञाली सुरु गरी नगर परिक्रमा गरिएको थियो । नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, विभिन्न खेल विधाका खेलाडी तथा प्रशिक्षक, विद्यालयका शिक्षक-विद्यार्थी एवं स्थानीय नगरवासीहरूको सहभागितामा भएको उक्त ज्ञाली दरबार क्षेत्रमा समारोहमा परिणत भएको थियो । ज्ञाली शुरु हुनुअघि भनपा ४ का वडाध्यक्ष कुमार चवालले बोल्नुभएको थियो ।

प्रशिक्षक ट्याकसुट वितरण कार्यक्रम

विनोदचरण राय -	भलिबल
मुना बासुकला -	टेबुल टेनिस
इन्द्रभक्त पंच -	टेबुलटेनिस
केदार तुईतुई -	बक्सिङ
कृष्णसुन्दर प्रजापति -	बक्सिङ
रविना सुवाल -	कराते
इन्द्र राजलवत -	फुटबल

विभिन्न खेलमा २०७८ सालमा निर्णायक बन्न सफल खेलाडीहरू

मलिबल

१. निरु कैटी	२. मन्जु छुकां
३. राकेश मातां	४. सुजन बाटी
५. किरण गोसाईं	६. रेशकुमार राजथला

सितेरिया करांते

१. प्रकाशमोहन धौभडेल WKF Refree

जिम्नाष्टिक

१. प्रशिक्षक : विजेन्द्र श्रेष्ठ २. तारा सिवाकोटी

फुटबल

१. इन्द्रप्रसाद राजलवत

एथलेटिक्स

१. आराम गोठे

शारीरिक सुगठन : रेप्री

१. पद्मलाल शिलाकार	२. केशव नागा
३. सुन्दर पोडे	४. सतिस मानन्धर
५. अमर दुवाल	६. रामेश्वर कुसी
७. श्याम लाखा	८. अबिरल बासुकला

टेबलटेनिस्

१. राजिव चिकंबञ्जार	२. पल्पसा प्रजापति
३. रविन साँध	

नगर खेलकुद समिति सम्मान कार्यक्रम

जगनाथ प्रजापति	कृष्णाप्रसाद कोजु
रामकृष्ण प्रजापति	हरिराम मुस्याख
राजु सिं बजिको	पुण्यराम सुवाल

नारायणभक्त किसी

- कृष्णागोविन्द लाखा
बलराम न्हिसुतु
शिवराम धुख्वा
योगेन्द्र खर्बुजा
श्यामकृष्ण खत्री
उकेश कवां

रामहरि श्रेष्ठ

- गणेशप्रसाद सुवाल
गौतम सुजखु
कृष्णाराम जाकिबञ्जार
रामचन्द्र जाकिबञ्जार
रविन्द्र खर्बुजा

घर-घरमा नर्सिङ सेवाको लागि सामान हस्तान्तरण कार्यक्रम :

१. वडा नं. १ : वडा अध्यक्ष श्री श्यामकृष्ण खत्री, नर्स श्री सुमी खर्बुजा
२. वडा नं. २ : वडा अध्यक्ष श्री हरिप्रसाद बासुकला, नर्स श्री रजनी सुवाल जरेजु
३. वडा नं. ५ : वडा अध्यक्ष श्री प्रेमगोपाल कर्माचार्य, नर्स श्री मन्जु छुकां
४. वडा नं. ७ : वडा अध्यक्ष श्री उकेश कवां, नर्स श्री सुमित्रा राजचल
५. वडा नं. ८ : वडा अध्यक्ष श्री महेन्द्र खायमली, नर्स श्री सविता गोसाईं
६. वडा नं. ९ : वडा अध्यक्ष श्री रविन्द्र ज्याख, नर्स श्री सविना दुवाल
७. वडा नं. १० : वडा अध्यक्ष श्री लक्ष्मीप्रसाद ह्यौमिखा, नर्स श्री मोनिका पही

विभिन्न खेलमा उत्कृष्ट खेलाडीहरूको सम्मान कार्यक्रम ⇌

बधाई तथा सम्मान कार्यक्रमपछि सामुहिक तस्बिर

बिस्केट जात्रा बिथोल खोजनेलाई सार्वजनिक मुद्दा चलाइने

बिस्केट जात्रा सम्पन्न भएसँगै गुठी संस्थानको पहलमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा वैशाख ७ गते बैठक बस्यो ।

बैठकमा भक्तपुर नगरपालिका, जिल्ला प्रशासन शाखा, गुठी संस्थानलगायत सबै सरोकारवालाहरूको उपस्थिति रहेको थियो । उक्त बैठकले जात्रामा सामान्य छिटफुट घटनाबाहेक जात्रा व्यवस्थित र मर्यादित ढङ्गले सम्पन्न भएको ठहर भएको थियो ।

बिस्केट जात्रा सम्पन्न भएपछि विभिन्न सरोकारवालासँग भएको समिक्षा बैठक

बैठकमा भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले भैरवनाथको रथ बिगानुअघि अभिमुखीकरण गर्दा नयाँ रथ निर्माण गर्न सहज हुने बताउनुभयो ।

उहाँले जात्राको बेला अनावश्यक रूपमा रथमा

चढेका व्यक्तिहरू र माटोको बोरा निकाली हो-हल्ला गर्ने व्यक्तिहरूलाई सीसी क्यामेराको निगरानीबाट तत्काल कारबाही गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो । साथै उहाँले जात्रा अवधिमा टोल-टोलमा हुने जात्राहरूलाई पनि शान्तिपूर्ण रूपमा सम्पन्न गर्न जनप्रतिनिधिहरूले राम्रो सहयोग गरेको चर्चा गर्दै कुनै पनि मानवीय क्षति नहोस् भन्नेमा नगरपालिका सचेत रहेको बताउनुभयो ।

बैठकमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी द्रोण पोखरेलले पक्राउ परेकाहरूमध्ये प्रमाणको आधारमा कडा कारबाही गर्ने बताउनुभयो ।

उहाँले हतियारसहित आएका, सीसी क्यामेरा फुटाउनेहरूलाई पक्राउ गरेको जानकारी दिँदै सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुऱ्याउनेहरूलाई भर्पाईका साथै सार्वजनिक मुद्दा चलाउने बताउनुभयो ।

भनपा वडा नं. ४ का वडाअध्यक्ष कुमार चवालले बैठकमा सीसी क्यामेरा अझै अपुग भएको र बाटो कस गरेर राखिएका तारहरू व्यवस्थापन नभएकोमा सम्बन्धित निकायहरूको ध्यान जानुपर्ने बताउनुभयो ।

बैठकमा अनन्तप्रसाद धौभडेल, न्हुराम भेले, ध्रुवलाल लिवी, मुक्तिसुन्दर जधारी, रामबहादुर प्रजापति, एस.पी. किरण राणालगायतले जात्रा तुलनात्मक रूपमा शान्तिपूर्ण र मर्यादित समयमा सम्पन्न भएकोमा खुसी व्यक्त गर्नुभयो ।

१. टेबुलटेनिस

पुरुष : रेखान तामाङ महिला:मनिषा सुवाल

२. एथलेटिक्स

पुरुष : रोहन सुवाल महिला : प्रकृति सुवाल

३. बास्केट बल

महिला : ईशा डण्डेध्या

४. फुटबल

पुरुष : पुजन होना

५. शारीरिक सुगठन

पुरुष : किसनदास दिवाकर

६. बक्सिङ

पुरुष : प्रकाशकुमार विष्ट महिला : निता गोसाईं

७. कबड्डी

पुरुष : मनोज नापित महिला : रविना दुवाल

८. बुद्धिचाल

पुरुष : विक्रम चोकामी महिला : मतिना कुसी

९. किक बसिङ

महिला : पद्मा सम्भवी तामाङ पुरुष: प्रकाशकुमार विष्ट

१०. सितेरियो कराते

महिला : करुणा श्रेष्ठ पुरुष : एरिश शर्मा

११. मलिबल

पुरुष: विपिन शाही महिला : मुना तामाङ

१२. खो-खो

पुरुष : मनिष सुलु महिला : रविना रम्टेल

१३. तेक्वाण्डो

पुरुष : किरण सितिखुं महिला : रिना मुस्याख्व

१४. ब्याटमिन्टन

पुरुष : आयुष प्रजापति महिला : रमा मातां

अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक प्राप्त गर्ने

खेलाडीहरूलाई सम्मान कार्यक्रम

१. मण्डेकाजी श्रेष्ठ (कराते)

२. कान्छीमैया कोजु (दौड)

सफाई कार्यको आवश्यकता; /; कर्म

भक्तपुर नगरपालिकाले पाक्षिक सरसफाइ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई वैशाख १५ गते प्रसिद्ध मंगलतीर्थ घाट परिसरमा सरसफाइ कार्यक्रम भक्तपुर नगरपालिकाका

प्रमुख सुनिल प्रजापतिको प्रमुख आतिथ्यतामा जनप्रतिनिधिहरू, विद्यालयका शिक्षक-विद्यार्थीहरू, विभिन्न संघसंस्था, टिमक्लब, भनपाका कर्मचारी र टोलवासीहरूको सहभागीतामा सम्पन्न भयो ।

सरसफाइ कार्यक्रममा सम्बोधन गर्दै वातावरण समितिका संयोजक एवम् वडा नं ९ का वडाध्यक्ष रविन्द्र

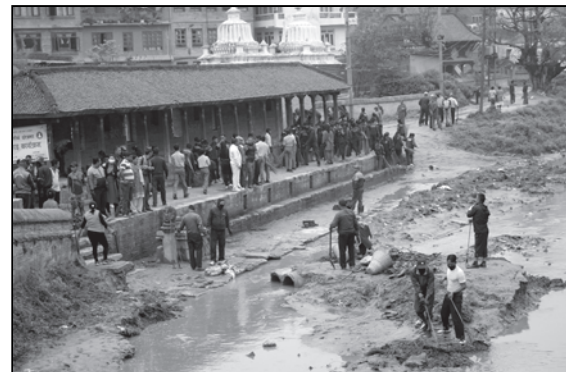
ज्याख्वले हाम्रो स्थानको विदेशी, एनजिओ र छिमेकीहरू आएर होइन आफ्नो ठाउँ आफै सफा गर्नुपर्ने बताउँदै सरसफाइमा ध्यान दिए निरोगी भई स्वास्थ्य उपचारमा खर्च नहुने बताउनुभयो । उहाँले सरसफाइ सभ्यताको चिन्ह भएकोले सफाइ कार्य सफाइ मजदुरहरूको मात्र नभई हामी सबैको दायित्व हो भन्नुहुँदै फोहरलाई व्यवस्थित गर्न सके आम्दानी हुने बताउनुभयो ।

उहाँले भक्तपुरमा जग्गाको अभावमा अन्तिम फोहर व्यवस्थापनमा चुनौति भएको बताउँदै घरको फोहर घरमै कुहिने सत्तरी प्रतिशत कम्पोष्ट मल र नकुहिने तीस प्रतिशत

बेचबिखन गरी व्यवस्थापन गर्न अनुरोध गर्दै त्यसको निम्ति बाल्टिन र कम्पोष्ट बिन नगरपालिकाले वितरण गर्ने बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा वडा नं ३ का वडाध्यक्ष राजकृष्ण गोराले पवित्र स्थान मंगलतीर्थ दुर्गन्धित भइरहेकोले सरसफाइ

कार्यक्रम अतिआवश्यक भएको बताउँदै जनप्रतिनिधिहरूको प्रयासले मात्र सफल नहुने भएकोले वडावासीहरूको सहयोग आवश्यक छ भन्नुभयो ।

विभिन्न नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई भक्तपुरमा स्वागत

भक्तपुर नगरपालिकाले विभिन्न नौ वटा महानगरपालिका, उप महानगरपालिका र नगरपालिकाबाट आउनुभएका प्रमुख, उप प्रमुख एवं जनप्रतिनिधिहरूलाई वैशाख १० गते नगरपालिका सभाकक्षमा स्वागत गर्‍यो। भक्तपुरको आफ्नै उत्पादन कालो टोपी, गलबन्दी र थैली उपहार दिएर स्वागत गरिएको उक्त कार्यक्रममा नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिले नगरपालिकाका गतिविधिहरूको बारेमा जानकारी दिनुभयो।

विभिन्न महानपा, उप महानपा र नपाबाट आउनुभएका प्रमुख, उप प्रमुख एवं जनप्रतिनिधिहरूलाई स्वागत गर्नुहुँदै प्रमुख सुनिल प्रजापति

आठौँ शताब्दीदेखि स्वतन्त्र राज्यको रूपमा सभ्यता बोकेको भक्तपुर आफैँमा जीवित संग्रहालय भएको चर्चा गर्दै उहाँले यसलाई सांस्कृतिक शहरको रूपमा राज्यबाट घोषणा गराउन पहल भइरहेको बताउनुभयो।

प्रमुख प्रजापतिले २०७२ सालको विनाशकारी भूकम्पले भक्तपुरका १३० भन्दा बढी सम्पदा र ८ हजारभन्दा बढी निजी घरहरूमा क्षति पुऱ्याएको उल्लेख गर्दै सम्पदा पुनःनिर्माणमा नगरपालिकाले विशेष ध्यान दिइरहेको प्रष्ट पार्नुभयो। उहाँले सम्पदा संरक्षणमा स्थानीय जनताको अपनत्वसहित उपभोक्ता समितिमाफत कम लागतमा उच्च गुणस्तरीय कार्य भइरहेको बताउनुभयो।

निर्वाचनको बेला जनताबीच प्रतिबद्धता व्यक्त गरेअनुसार नगरपालिकाले शिक्षा र स्वास्थ्य उपचारको क्षेत्रमा प्राथमिकता दिएको बताउँदै उहाँले नगरपालिकाले ६ वटा शिशु स्याहार केन्द्र, ७ वटा शैक्षिक संस्थाहरू, ३ वटा जनस्वास्थ्य केन्द्रहरू र दशवटै वडामा नर्स र स्वास्थ्य स्वयंसेविका खटाएर घरदैलोमा नर्सिङ सेवा प्रदान गरिरहेका छौं, अब छवप अस्पताल र छवप विश्वविद्यालय स्थापनाको

तयारीमा छौं भन्नुभयो।

नगरपालिकाका उपप्रमुख रजनी जोशीले भक्तपुरका गतिविधिबारे जानकारी लिने उद्देश्यले भक्तपुरको भ्रमणमा आउनुहुने विभिन्न नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई स्वागत गर्दै अनुभव आदान प्रदानले धेरै कुरा सिक्न सकिने विश्वास गर्नुभयो।

देको मिवा इटापाके जग्गा एकीकरण आयोजनाका प्रमुख आ. दिलभक्त जयनाले नगरपालिकाले संचालन गरिरहेका व्यवस्थित आवास योजनाहरूको स्थितिबारे अवगत गराउनुभयो।

भक्तपुर नगरपालिकामा जनप्रतिनिधिहरू बहाल भएपछिको प्रगतिबाट प्रभावित भएको उल्लेख गर्दै विभिन्न नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूले भक्तपुरबाट धेरै कुरा सिक्न सकिने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो।

कार्यक्रममा नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिकाका प्रमुख डा. धवल शमशेर राणा, बैसीशहर नगरपालिकाका प्रमुख गुमानसिंह अर्याल, नीलकण्ठ नगरपालिकाका प्रमुख

भीमप्रसाद ढुंगाना, गौरीगंगा नगरपालिकाका उपप्रमुख अंचला चौधरी, घोडाघोडी नगरपालिकाका उपप्रमुख प्रेम कुमारी थापा, भेरीगंगा नगरपालिकाका उपप्रमुख रेणु आचार्यलगायतले उपभोक्ता समितिमाफत कार्य गर्ने शैली, घरदैलोमा नर्सिङ सेवा संचालन प्रकृया, छवप कलेजहरू संचालन भइरहेको आदिबारे उत्सुकतापूर्वक जिज्ञासाहरू व्यक्त गर्नुभएको थियो।

वीरगञ्ज महानगरपालिका, नेपालगञ्ज

विभिन्न नपाका जनप्रतिनिधिहरू भक्तपुर नगर अवलोकन भ्रमणमा

‘जनतालाई घर बनाउने व्यवस्था मिलाइदिनुपर्छ’

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित ख्वप इन्जिनियरिङ्ग कलेज र ख्वप कलेज अफ इन्जिनियरिङ्गको आयोजनामा २०७२ वैशाख १२ गते गएको विनासकारी भूकम्पको स्मरणमा गएको वैशाख १२ गते एक अन्तरक्रिया कार्यक्रम भयो ।

कार्यक्रममा कलेज सञ्चालक समितिका अध्यक्ष एवं भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले कतिपय जनताको घर भत्केको जग्गा दाजुभाइबीचको साझा स्वामित्व र गुठी जग्गा भएकोले तथा आफ्नै नाउँमा जग्गा नभएकोले घर बनाउन नपाएको हुँदा सरकारले विशेष निर्णय गरेर घरबारविहीन जनतालाई घर बनाउने व्यवस्था मिलाइदिनुपर्छ भन्नुभयो ।

परम्परागत शैली भत्कने गरी संरचनाहरू बनाउनुपर्नेमा जोड दिँदै उहाँले पुजारीमठको पुनःनिर्माणमा कंक्रीट र स्टील प्रयोग नगर्ने, उपभोक्ता समितिमार्फत पुनःनिर्माण कार्य गराउने र पुनःनिर्माणको टेण्डर नगराउने विषयमा भक्तपुर नगरपालिका र जर्मन विकास बैंक (केएफडब्लु) बीच सहमत हुन नसकेको बताउनुभयो ।

उपभोक्ता समितिमार्फत सम्पदा संरक्षण र विकास

उपमहानगरपालिका, नीलकण्ठ नगरपालिका, बाँसगढी नगरपालिका, कविलासी नगरपालिका, हेटौडा उपमहानगरपालिका, घोडाघोडी नगरपालिका, बेसीशहर नगरपालिका, दुहवी नगरपालिका, गौरीगंगा नगरपालिका र भेरीगंगा नगरपालिकाबाट आउनभएका प्रमुख, उप प्रमुख, वडाध्यक्ष, प्रमुख पशासकीय अधिकृतलगायतलाई औपचारिक कार्यक्रमपछि भक्तपुर नगरका सम्पदास्थलहरूको भ्रमण गराइएको थियो । त्यस्तै नगरपालिकाबाट संचालित ख्वप इन्जिनियरिङ्ग कलेजका प्राचार्य सुजन माक र ख्वप कलेजका प्राचार्य रूपक जोशीले कलेजहरूको भ्रमण गराई कलेज

निर्माणको कार्य हुँदा संरचना बलियो हुने, संरचनाप्रति स्थानीय जनताको अपनत्व रहने, स्थानीय जनताले श्रमदान गर्ने र कम लागतमा गुणस्तरीय कार्य हुने उहाँको भनाइ थियो । स्थानीय सीप, प्रविधि र परम्परागत निर्माण सामग्री प्रयोग गरी निर्माण गरिएको पाँचतले मन्दिर, भैरवनाथ मन्दिरलगायतका धेरै सम्पदाहरू सयौं वर्षसम्म जस्ताको तस्तै रहेको उहाँले उल्लेख गर्नुभयो । उहाँले नगरपालिकाले आफ्नै इन्जिनियरिङ्ग कलेज सञ्चालन गरेर नयाँ पुस्तालाई स्थानीय सीप र प्रविधिको बलियो र भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण विषय अध्यापन भइरहेकोले संरचनाहरू पुनःनिर्माण तथा नयाँ संरचनाहरू निर्माण गर्न सजिलो हुने बताउनुभयो ।

जर्मन राजदूतले भक्तपुरका जनताको समर्पण भावनाको उच्च प्रशंसा गरेको र जर्मन सरकार भक्तपुरका जनतासँग हातेमालो गर्न चाहेको बताएको पनि प्रमुख अतिथिले कार्यक्रममा बताउनुभयो ।

कलेज सञ्चालक समितिका उपाध्यक्ष एवं भक्तपुर नगरपालिकाका उपप्रमुख रजनी जोशीले इन्जिनियरहरू भूकम्पदेखि तर्सिन नहुने र दैवीप्रकोपबाट सुरक्षित रहने संरचनाहरू बनाउन दक्ष हुनुपर्छ भन्नुभयो ।

ख्वप इन्जिनियरिङ्ग कलेजका प्राचार्य इ.सुजन माक र ख्वप कलेज अफ इन्जिनियरिङ्गका निमित्त प्राचार्य इ.रत्नशोभा प्रजापतिले कार्यक्रमको महत्त्वबारे बताउनुभयो । अर्थव्यवस्था इन्जिनियरिङ्ग विभाग प्रमुख डा.मन्जिप शाक्यले Collaboration Research work on Cultural Heritage Structure मा र इ.चन्द्रकिरण कवाले Structural Damage Assessment of Nyatapola Temple मा प्रस्तुतीकरण गर्नुभएको सो कार्यक्रममा अर्वािन डिजाइन एण्ड कन्जरभेसका प्रमुख आ.लिवास फैजुले पनि बोल्नुभएको थियो ।

संचालनबारे जानकारी दिनुभयो ।

मध्यपुरका नगर प्रमुखमाथि साँघातिक हमलाको भक्तपुर नगर प्रमुखद्वारा भर्त्सना

भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले मध्यपुर नगरपालिका प्रमुख मदनसुन्दर श्रेष्ठमाथि हालै भएको साँघातिक हमलाको घोर भर्त्सना गर्नुभयो । विभिन्न नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई भक्तपुर नगरपालिकामा स्वागत गर्ने क्रममा प्रमुख प्रजापतिले जनप्रतिनिधिमाथिको हमला खेदजनक भएको उल्लेख गर्दै दोषीमाथि कारवाही गर्न माग गर्नुभयो ।

efiff / Ink tflndsfpb&f6g

भक्तपुर नगरपालिकाले नगरवासी युवाहरूलाई नेपालभाषा लिपि (रञ्जना लिपि र प्रचलित लिपि) को पहिलो समूह र चिनियाँ भाषाको तेश्रो समूहलाई तालिम शुरु गरेको छ ।

नेपालभाषा लिपि र चिनियाँ भाषा तालिम उद्घाटन गर्नुहुँदै प्रमुख सुनिल प्रजापति

वैशाख १२ गते तालिमको औपचारिक उद्घाटन गर्दै नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले हाम्रो भाषा, लिपि, संस्कृति र भेषभुषा नै हाम्रो चिनारी भएको उल्लेख गर्दै भाषा सभ्यतासँग जोडिएको र भक्तपुरको सभ्यता यहाँको भाषा र संस्कृतिसँग जोडिएको छ भन्नुभयो ।

उहाँले नयाँ पुस्तालाई भक्तपुरको इतिहास, कला र संस्कृतिबारे जानकारी दिने हेतुले नगरपालिकाले आधारभूत तहमा स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी यसै शैक्षिक सत्रबाट कक्षा १ र ६ मा लागू गरेको जानकारी दिनुभयो ।

उपप्रमुख रजनी जोशीले नगरपालिकाले सम्पदा संरक्षणसँगै नयाँ पुस्तालाई यहाँको स्थानीय नेपालभाषा र लिपिको शिक्षा दिन तालिमको संचालन गरेको बताउनुभयो । उहाँले भाषा पनि सीप भएको उल्लेख गर्दै भाषाले आत्मीयता बढाउने र भक्तपुरमा पर्यटन व्यवसाय प्रवर्द्धनमा भाषाको जानकारीले सहयोग गर्ने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो ।

भनपा ९ नं. का वडाध्यक्ष रविन्द्र ज्याखले युवाहरूलाई रोजगारीको नयाँ आयामको रूपमा नगरपालिकाले विभिन्न भाषाहरूको तालिम संचालन गरेको विचार व्यक्त गर्नुभयो ।

भनपा १० नं. का वडाध्यक्ष लक्ष्मीप्रसाद ह्यौमिखाले वडा कार्यालयमा नेपालभाषाबाट लिखित निवेदनलाई प्रोत्साहन दिई सिफारिस गरिरहेको उल्लेख गर्नुभयो ।

भनपा ३ नं. का वडाध्यक्ष राजकृष्ण गोराले नगरपालिका नगरवासीहरूको सबैभन्दा नजिकको सरकार भएकोले नगरवासीहरूको भावनाअनुसार नगरपालिकाले समय समयमा कृषि तालिम, बीऊ विजन वितरणलगायतका गतिविधिहरू गरिरहेको बताउनुभयो ।

कार्यपालिका सदस्य रोशनमैया सुवालले नगरपालिकाले संचालन गरेको तालिममा सहभागी हुने नगरवासीहरूले जीवन निर्वाहको लागि सीप प्रयोग गर्ने विश्वास व्यक्त गर्दै आफूले सिकेको सीपलाई समाजको उपयोगमा लगाउन अनुरोध गर्नुभयो ।

प्रशिक्षक आशाकुमार चिकंभञ्जारले नेपालभाषालाई घरघरमै परिवारबाट सिकाउनुपर्नेमा जोड दिँदै नयाँ पुस्तामा भाषाप्रतिको संवेदनशीलता हराइरहेकोमा चिन्ता व्यक्त गर्नुभयो । उहाँले अन्य नगरपालिकामा अन्य विकास निर्माणजस्तै भाषासम्बन्धी तालिमसमेत कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई ठेक्कामा

दिने चलन रहेको तर भक्तपुर नगरपालिकाले आफैले तालिम दिएकोमा खुशी व्यक्त गर्नुभयो ।

अर्का प्रशिक्षक राजेन्द्र चवालले भक्तपुरमा चिनियाँ पर्यटकहरूको आगमन बढिरहेको सन्दर्भमा भाषा तालिमले सकारात्मक प्रभाव पार्ने अपेक्षा व्यक्त गर्नुभयो ।

नगरपालिकाबाट संचालन हुने नेपालभाषाको तालिम भनपा ७ वडा कार्यालय गोल्मढीमा प्रत्येक दिन साँझ ५ देखि ७ बजेसम्म र चिनियाँ भाषाको तालिम ख्वप कलेज देकोचामा दिनको २ देखि ४ बजेसम्म हुने कार्यपालिका सदस्य सुवालले बताउनुभयो ।

; f#b ; jfn / gu/kdV khfkl; E l; rjfg s[lif lj Zj lj Bfnosf kl|t|glw d08nsf]eþ

भक्तपुर जिल्ला क्षेत्र नं १ का प्रतिनिधि सभाका सदस्य माननीय सांसद प्रेम सुवालसँग मित्र राष्ट्र चीनको सिचुवान कृषि विश्व विद्यालयका अन्तर्राष्ट्रिय विभाग प्रमुख सिया सिनरोङ्गको नेतृत्वमा आएको एक प्रतिनिधि मण्डलले वैशाख १२ गते भेट गर्‍यो। भेटमा सांसद सुवालले भक्तपुर

बताउनुभयो। उहाँले सिचुवान विश्वविद्यालयसँग सहकार्य गरी अगाडि बढ्न सके नेपाली विद्यार्थीहरूले चीनको विकसित कृषि प्रविधिबाट फाइदा लिन सक्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो।

भक्तपुर नगरपालिकाले कला, संस्कृति र सम्पदा संरक्षण गर्दै भक्तपुरलाई पर्यटकीय गन्तव्य स्थलको रूपमा विकास गरिरहेको र शिक्षा, स्वास्थ्य, सरसफाइ, कृषि र खेलकुदलगायतका क्षेत्रमा पनि काम गरिरहेको बताउँदै विश्वविद्यालय स्थापना र अस्पताल सञ्चालनको तयारी भैरहेको बताउनुभयो।

प्रमुख प्रजापतिबाट चिनियाँ प्रतिनिधि मण्डलका नेतृलाई उपहार प्रदान गर्नुहुँदै

भेटमा प्रतिनिधि मण्डलका प्रमुख सिया सिनरोङ्गले सिचुवान कृषि विश्वविद्यालयको छोटो परिचय दिँदै ख्वप कलेजको भ्रमणले भविष्यमा कृषि विषयमा नेपाली विद्यार्थीहरूलाई चीनमा अध्ययन गराउने सम्बन्धी योजना बनाउन महत्त पुगेको विचार व्यक्त गर्नुभयो। साथै प्रमुख सिनरोङ्गले भक्तपुरमा जस्तै सिचुवानमा पनि जनप्रतिनिधिहरू र कलेज विश्वविद्यालयहरू देश र जनताको सेवा गर्न सधैं कृयाशील रहने स्वभावमा समानता रहेको विचार व्यक्त गर्नुभयो।

कृषकहरूको बाहुल्यता भएको शहर र नेपाल कृषि प्रधान देश भएकोले चीनजस्तो कृषि र प्रविधिमा विकसित देशसँग कृषि प्रविधि, हाइब्रिड बीउ बिजन, व्यवसायिक कृषि र औपचारिक कृषि शिक्षामा सहयोग आदान प्रदान गर्न पाए देश कै आर्थिक विकासमा विशेष योगदान पुऱ्याउने बताउनुभयो। चीनबाट दक्ष कृषि विशेषज्ञहरूबाट नेपाली कृषकहरूलाई आधुनिक कृषि प्रणाली र मेशिन औजारसम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्न सकेमा कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्न सक्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो। भेटमा अन्तर्राष्ट्रिय विभाग प्रमुख सिया सिनरोङ्गले नेपाली कृषकहरू र यहाँका कलेजहरूसँग कृषि विषयक अध्ययन अनुसन्धान र तालिमको लागि सहकार्य गर्न इच्छुक रहेको विचार व्यक्त गर्नुभयो।

भेटघाट कार्यक्रममा उपप्रमुख रजनी जोशी, पर्यटन अधिकृत दामोदर सुवाल, चिनियाँ भाषाका प्रशिक्षक राजेन्द्र चवाल, सिचुवान कृषि विश्वविद्यालयका चो चेङ्गङ्ग, अरनिको

भक्तपुर नपाका प्रमुख र उपप्रमुख सहित प्रतिनिधि मण्डल

प्रतिनिधि मण्डलले भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिसँग पनि भेट गर्‍यो। भेटमा प्रमुख प्रजापतिले नेपालमा कृषि विश्वविद्यालय स्थापनाको लागि आफूहरूले जोड दिइरहेको बताउँदै नगरपालिकाद्वारा संचालित ख्वप कलेजमा कृषि विषय संचालन गर्ने तयारी गरिरहेको

समाजका प्रथम उपाध्यक्ष डा. मनोजमान श्रेष्ठ र सदस्य राजन महर्जनको पनि उपस्थिति थियो। प्रतिनिधि मण्डलले भक्तपुरको सम्पदा क्षेत्र र ख्वप कलेजको समेत अवलोकन भ्रमण गरेको थियो।

हृदय लसु; अशु ; खोपु उगुकिता 4 त्ता 6 कल 5 ख 6

वि.सं. २०७२ सालको भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त भक्तपुरका केही सम्पदाहरू निर्माणका लागि जर्मन विकास बैंक (केएफडब्ल्यू) ले सहयोग गर्ने प्रतिबद्धताबाट जर्मन पक्ष पछि हट्ने भएको छ। भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिसँग नेपालका लागि जर्मन राजदूत रोलाण्ड शेफरले वैशाख १० गते भेट गर्ने क्रममा केएफडब्ल्यूमार्फत हुने सहयोग हाललाई बन्द हुने तर भक्तपुरको विकास र सम्पदा संरक्षणको लागि अन्य उपयुक्त माध्यमबाट जर्मन सहयोग जारी रहने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो।

विषय अध्यापन गराइरहेको बताउनुभयो।

जर्मन राजदूत शेफरले भक्तपुर नगरपालिका र केएफडब्ल्यूबीच यसअघि आदान प्रदान भएको पत्राचारमा देखिएका परियोजना सञ्चालन सम्बन्धी प्रमुख ३ वटा असमझदारीहरूमध्ये पुजारी मठको पुनः निर्माणमा स्टीलको रड प्रयोग र कंक्रीट ढलान गर्न नहुने, उपभोक्ता समितिमार्फत पुनःनिर्माण कार्य गर्ने र भक्तपुर दरबारक्षेत्रका ऐतिहासिक सम्पदाहरू पुनः निर्माण गर्न अन्तर्राष्ट्रिय टेण्डर गर्दा समस्या हुने विषयमा भक्तपुर नगरपालिकाको भावनालाई केएफडब्ल्यूले

प्रमुख सुनिल प्रजापतिसँग जर्मन राजदूतको भेट

भेटमा प्रमुख प्रजापतिले भक्तपुर नगरपालिकाले स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष सहभागितामा उपभोक्ता समितिमार्फत सम्पदा संरक्षण र विकास निर्माणको कार्य भइरहेको बताउनुभयो। उपभोक्ता समितिमार्फत कार्य हुँदा संरचना बलियो हुने, संरचनाप्रति स्थानीय जनताको अपनत्व रहने, स्थानीय जनताले स्वयंसेवी रूपमा श्रमदान गर्ने र कम लागतमा गुणस्तरीय कार्य हुने उहाँले अनुभव बताउनुभयो। स्थानीय सीप, प्रविधि र परम्परागत निर्माण सामग्री प्रयोग गरी निर्माण गरिएका पाँच तले मन्दिर, ५५ झ्याले दरबार, भैरवनाथ मन्दिरलगायत धेरै सम्पदाहरू सयौं वर्षसम्म जस्ताको तस्तै रहेको उल्लेख गर्दै नगरपालिकाले आफ्नै इन्जिनियरिङ कलेज संचालन गरेर नयाँ पुस्तालाई स्थानीय सीप र प्रविधिको प्रयोगबाट बलियो र भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्ने

स्वीकार गर्न नसकेको बताउनुभयो। उहाँले सम्पदा संरक्षणमा भक्तपुरका जनताको समर्पणभावको उच्च प्रशंसा गर्दै जनभावनाविपरित आफूहरू नजाने प्रष्ट पार्नुभयो।

भक्तपुर र जर्मनी सरकारबीच जनस्तरमै प्रगाढ सम्बन्ध रहेको उल्लेख गर्दै राजदूत शेफरले नगरको हितमा कुनै पनि बखत सहयोग गर्न जर्मन सरकार तयार रहेको बताउनुभयो। उहाँले सम्पदा संरक्षणमा भक्तपुरको ज्ञान र प्रविधिबारे भविष्यमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमै छलफल हुने र त्यसमा जर्मन सरकारको तर्फबाट पनि सहयोग गर्ने अवसर पाउने विश्वास पनि व्यक्त गर्नुभयो।

नगर प्रमुख प्रजापतिले भूकम्पले पीडामा रहेका भक्तपुरवासीहरूलाई सहयोग गर्ने जर्मन सरकार र जर्मन नागरिकहरूलाई नगरपालिकाको तर्फबाट धन्यवाद ज्ञापन गर्दै भक्तपुरको सम्पदा विश्व सम्पदा सूचीमा सूचिकृत भएकोले यसको संरक्षण गर्नु नगरपालिकाको दायित्व भएको प्रष्ट पार्नुभयो।

भेटमा नगरपालिकाका उपप्रमुख रजनी जोशी, भनपा ९ नं वडा अध्यक्ष रविन्द्र ज्याख्व, ७ नं वडा अध्यक्ष उकेश कवां, पर्यटन अधिकृत दामोदर सुवाल, जर्मन विकास सहयोग प्रमुख क्लाउडिया हिपे, शंकर पाण्डे र टिका ढकालको पनि उपस्थिति रहेको थियो।

सफाइ अरुको लागि होइन हाम्रो आफ्नै लागि हो।

“Creation of predecessors — Our art and culture”

eQmk/ gkfdf 3/ 3/df gl; ₹ ; Jf

नेपाल मजदुर किसान पार्टीको स्थानीय निकाय निर्वाचन घोषणापत्रअनुसार भक्तपुर नगरपालिकाले नगरभरि नै घर-घरमा नर्सिङ सेवा सुरु गरेको छ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टीबाट भक्तपुर नगरपालिकामा जनप्रतिनिधिहरू निर्वाचित भएपछि निम्न वर्गका जनताको स्वास्थ्य सेवा गर्ने उद्देश्यले घर घरमा नर्सिङ सेवा सुरु गरिएको हो। यस अघि जनप्रतिनिधिहरूले सपथग्रहण गरेको १०० दिनको अवसर पारी २०७४ भदौ १२ गतेदेखि भनपा वडा नं. ३, ४ र ६ मा घर घरमा नर्सिङ सेवा सुरु गरेकोमा चैत २५ गतेबाट नगरभरि नै सो सेवाको विस्तार

परिचयात्मक कार्यक्रममा बोल्दै नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिले यसरी सेवा दिनेमा भक्तपुर नगरपालिका देशको पहिलो स्थानीय सरकार भएको बताउनुभयो।

उहाँले तल्लो वर्गका जनताको सेवा गर्ने भावनाले उक्त कार्यक्रम सञ्चालन गरेको बताउँदै प्रमुख प्रजापतिले नर्सहरूको व्यवहार नरम र सरल हुनुपर्छ भन्नुभयो।

उहाँले नर्स पेशालाई जागिरको रूपमा लिनुभन्दा बिरामीहरूको सेवाको रूपमा लिएर काम गर्नुपर्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो।

कार्यक्रममा खप बहुप्राविधिक अध्ययन संस्थानका

प्रमुख सुनिल प्रजापति नर्सहरूसँग परिचयात्मक कार्यक्रम

गरिएको छ। २०७५ वैशाख ८ गते खटिएका नर्सहरूलाई एक कार्यक्रमबीच सामग्रीसहितको ब्याग वितरण गरिएको थियो।

घर-घरमा गई सेवा गर्न छनोट भएका नर्सहरूको

प्रमुख डा. रत्नसुन्दर लासिवाले पहिलेको अनुभवको आधारमा नयाँ वडाहरूमा जाने नर्सहरूले राम्ररी जनताको सेवामा खट्नुपर्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो।

सहभागी नर्सहरूले आफूलाई दिइएको जिम्मेवारी इमानदारीपूर्वक पूरा गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका थिए।

खप बहुप्राविधिक अध्ययन संस्थानका प्रमुख डा.लासिवाका अनुसार छनोट भएका नर्सहरूमध्ये

सुमि खर्बुजा वडा नं. १, रजनी सुवाल जरेजू वडा नं. २, मञ्जु छुका वडा नं. ५, सुमित्रा राजचल वडा नं. ७, सविता गोसाई वडा नं. ८, सविता दुवाल वडा नं. ९ र मोनिका पहीले वडा नं. १० मा सेवा प्रदान गर्नेछन्।

वैशाख ८ गतेको खेलाडी सम्मान कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि नेमकिपाका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे नर्सहरूलाई सामग्रीसहितको ब्याग वितरण गर्नुहुँदै

आवागमनमा अवरोध नपुऱ्याउन अनुरोध

सडक बाटोको दायँबायाँ पेट्टी र फुटपाथमा समेत पसलको सामान, डण्डी, रोडा, बालुवा, निर्माण सामग्रीलगायत अन्य सामानहरू राख्ने गरेको र सवारी साधनहरू समेत रोक्ने/पार्किङ गर्ने कार्यले आवागमनमा अवरोध भएको र वातावरण प्रदुषणका साथै दुर्घटनासमेत हुने गरेकोले त्यसरी सामान नराख्न र सवारी साधन पार्किङ नगरिदिनुहुन सम्बन्धित नगरवासी, उद्योगी-व्यवसायी तथा सवारी धनी र चालकहरूमा भक्तपुर नगरपालिका अनुरोध गर्दछ ।

भक्तपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ब्यासी, भक्तपुर

- पखाला लागेकालाई नुन चिनी पानीले संजीवनीको काम गर्छ ।
- भिँगा भन्केको, बासी खानेकुरा खानाले रोग निम्त्याउँछ ।
- सरसफाइमा जति ध्यान दिइन्छ स्वास्थ्य त्यतिकै राम्रो हुन्छ ।

सांस्कृतिक सहरमा तार भूमिगत गर्न छलफल

भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रमा विद्युतीकरण सुधार गर्ने विषयमा भक्तपुर नगरपालिकाका पदाधिकारी तथा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका पदाधिकारीहरूबीच चैत २२ गते नगरपालिका सभाकक्षमा छलफल सम्पन्न भयो ।

आवश्यकता जस्तै बनेको अहिलेको अवस्थामा नगरपालिका र प्राधिकरणबीच आपसी समन्वय गरी नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित आवास योजनाहरूमा विद्युतीकरण गर्न संयुक्त पहल गर्न उहाँले आग्रह गर्नुभयो ।

भक्तपुर नगर र विद्युत् प्राधिकरणबीच छलफल

नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङलाई स्वागत गर्दै नगरमा भूमिगत तार व्यवस्थापन गर्न व्यवस्थित योजना तयार गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधि बहाल भएपछि प्राधिकरणलाई योजना कार्यान्वयन गर्न सजिलो बनेको बताउनुभयो ।

उहाँले देशभरि नै विद्युतीकरण प्रणालीमा सुधार ल्याइरहेको उल्लेख गर्दै भक्तपुरलगायत सांस्कृतिक सहरहरूमा भूमिगत तार प्रणालीको व्यवस्था गर्न गान्हो नभएको प्रस्ट पार्नुभयो ।

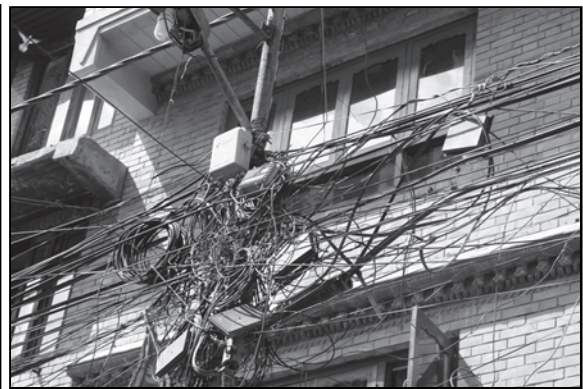
अत्याधुनिक चिमको प्रयोग गर्दा कम लागत बढी उज्यालो पार्न सक्ने प्रविधि नेपालमा भित्रिएको चर्चा गर्दै कार्यकारी निर्देशक घिसिङले प्रभावकारी सडक बत्ती विस्तारको लागि गृहकार्य भइरहेको उल्लेख गर्नुभयो ।

उहाँले नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित आवास योजनाहरूमा नगरपालिका र प्राधिकरणबीच ६०/४० को मोडेलबाट विद्युतीकरण गर्न आफू सकारात्मक रहेको बताउनुभयो ।

छलफलमा भक्तपुर नगरपालिकाको तर्फबाट

विद्युतीकरण सुधार गर्न स्थलगत निरीक्षण गर्नुहुँदै प्रमुख प्रजापतिलगायत

विश्व सम्पदा सूचीमा सूचिकृत दरबार क्षेत्र, टौमढी र दत्तात्रय क्षेत्रमा रात्रीकालीन बिजुली बत्तीको व्यवस्था गर्नुपर्नेमा जोड दिँदै उहाँले सांस्कृतिक सहरमा यत्रतत्र छरिएका तारहरूले दृश्य प्रदूषण भइरहेको उल्लेख गर्नुभयो ।

विद्युत् सुविधा आज-भोलि सबैको आधारभूत

वडाध्यक्षहरू रविन्द्र ज्याख्व, उकेश कवां, राजकृष्ण गोरा, श्यामकृष्ण खत्री, कार्यपालिका सदस्य छोरीमैयाँ सुजखू र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रोहितराज पोखरेलको उपस्थिति थियो । त्यस्तै प्राधिकरणको तर्फबाट अनिरुद्र यादव, प्रज्वलमान श्रेष्ठ र आशिष यादव सहभागी थिए ।

Jofkf/ 3f6fnf0{; Gthgdf Nofpg s[lifdf cflDlge{tf h?/L

भक्तपुर नगरपालिकाको आयोजनामा तीनदिने च्याउ खेती तालिमको चैत २३ गते नपाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले

भूमिका रहेको धारणा राख्नुभयो ।

तीनदिने च्याउ खेती तालिमको उद्घाटन कार्यक्रममा प्रमुख सुनिल प्रजापतिले

एक कार्यक्रमबीच उद्घाटन गर्दै भक्तपुरलाई नमुना नगरको रूपमा अगाडि बढाउने सोचका साथ कार्य गरिरहेको प्रस्ट्याउनुभयो ।

कृषिप्रधान देशमा धेरै वर्षदेखि हरेक क्षेत्रमा परनिर्भर हुँदै गइरहेको र यसले व्यापार घाटा बढिरहेको उल्लेख गर्दै उहाँले व्यापार घाटालाई सन्तुलनमा ल्याउन सक्नुपर्छ भन्नुभयो । देशको अबीं रुपैयाँ विदेशीरहने राम्रो लक्षण नभएको स्पष्ट पाउँदै उहाँले नेपालीहरू हरेक क्षेत्रमा आत्मनिर्भर भई अगाडि बढ्नुपर्छ भन्नुभयो ।

नेक्राकिसंघका केन्द्रीय उपाध्यक्ष एवम् भनपाका सदस्य गोविन्द दुवालले किसानहरूको हरेक संघर्ष तथा आन्दोलनहरूमा महत्त्वपूर्ण

भनपा वडा नं. ९ का अध्यक्ष रविन्द्र ज्याखले देशको नयाँ पुनः संरचनाअनुसार भनपामा विभिन्न जिम्मेवारी बढिरहेअनुसार जनताको सेवामा निरन्तर लागि रहेको छ भन्नुभयो ।

प्रशिक्षक सुमन महर्जनले कम क्षेत्रमा लगानीमा खेर गइरहेको स्रोत र साधनबाट धेरै आयआर्जन गर्नसक्ने च्याउ खेती तालिम हो भन्नुभयो ।

भनपा वडा नं. ३ का वडाअध्यक्ष तथा कृषि समितिका संयोजक राजकृष्ण गोरालको सभापतित्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा भनपा वडा नं. ६ का अध्यक्ष हरिराम सुवाल, कार्यपालिका सदस्य सुनिता अवालले पनि बोल्नुभएको थियो ।

च्याउ खेती तालिममा भनपाका प्रत्येक वडाबाट ४ जनाको दरले ४० जनाले प्रशिक्षण लिएको तालिम

चैत २३-२५ गतेसम्म सञ्चालन भएको थियो ।

तालिम लिएकाहरूको सामूहिक तस्बिर

अज्ञानीहरू रोगदेखि डराउँछन्
मूर्खहरू रोगलाई बेवास्ता गर्छन्
बुद्धिमानहरू रोगदेखि सतर्क रहन्छन्
सफा गर्ने बानी बसालौं
रोगदेखि टाढा बसौं ।

भक्तपुर मासिकलाई
लेख रचनासँगै सम्बन्धित
तस्वीरहरू दिई सहयोग गर्नुहोस् ।
e-mail : bhaktapurmasik@gmail.com

'; Dkbf ; A-l f0fdf eQmk' / gu/kflnsf'

भक्तपुरलाई सांस्कृतिक नगर घोषणा गर्नुपर्नेमा पुनः जोड

विश्व सम्पदा दिवस (अप्रिल १८) को अवसरमा भक्तपुर नगरपालिकाले वैशाख ५ गते 'सम्पदा संरक्षणमा भक्तपुर नगरपालिका' विषयक प्रवचन आयोजना गर्‍यो । उक्त कार्यक्रममा सहभागी अतिथिहरूले भक्तपुरलाई सांस्कृतिक नगर घोषणा गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो । उहाँहरूले भक्तपुर

रूपमा ग्रहण गरी उचित संरक्षण तथा संवर्द्धन गरी नयाँ पुस्तालाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने चर्चा गर्नुभयो । सभ्यता जोगाउन सम्पदा संरक्षण गर्नुपर्ने उल्लेख गर्दै उहाँले सम्पदा संरक्षणले पर्यटन विकासमा टेवा पुऱ्याउने बताउनुभयो ।

सभापतिको आसनबाट बोल्दै नगर प्रमुख सुनिल

'सम्पदा संरक्षणमा भक्तपुर नगरपालिका' विषयक प्रवचन कार्यक्रममा प्रमुख प्रजापतिलगायत

प्रजापतिले उतिबेलाका स्थानीय सीप, प्रविधि र स्थानीय सामग्रीहरूको प्रयोग गरी बनाइएका उत्कृष्ट कलाकृतिहरू अहिले सम्पदा बनेको बताउनुभयो । उहाँले पुर्खाले छोडेर गएका सम्पदाहरूको स्याहार-सम्भार र संरक्षण गरी युगौसम्म जस्ताको तस्तै राख्न नगरपालिकाले सम्पदा संरक्षणलाई प्राथमिकता दिँदै आएको बताउनुभयो ।

सम्पदा संरक्षणको महत्त्व नबुझेकालाई ठेक्काको भरमा जिम्मा दिँदा सम्पदा विकृत बन्ने चर्चा गर्दै उहाँले भक्तपुरमा स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष सहभागितामा उपभोक्ता समितिमार्फत् सम्पदा संरक्षणका

सांस्कृतिक नगर घोषणा गराउने विषयमा धेरैपटक अध्ययन र सिफारिस भइसकेको र नेपाल सरकारको नवौं पञ्चवर्षीय योजना एवं अन्तरिम योजनामा समेत उल्लेख भइसकेको अवस्थामा पनि सरकारले यस विषयमा कुनै चासो नलिएकोमा दुःख व्यक्त गर्दै नयाँ व्यवस्थाअनुसार प्रदेश सरकारले सांस्कृतिक नगर घोषणा गर्न सक्ने बताउनुभयो । सरकारमा रहेका शासक दल र कर्मचारीतन्त्रले सांस्कृतिक नगरको महत्त्वबारे बेवास्ता गरेको उहाँहरूको कथन थियो ।

कार्यक्रममा नेपाल मजदुर किसान पार्टीका केन्द्रीय सचिव एवं सांसद प्रेम सुवालले भक्तपुरलाई सांस्कृतिक नगर घोषणा गराउन पार्टीको तर्फबाट पटक पटक संसदमा प्रस्ताव गरेको स्मरण गर्दै राजनीतिलाई विनालगानी नाफा खाने व्यवसाय बनाएका शासक दलका भ्रष्ट नेताहरूका कारण सांस्कृतिक नगर घोषणा हुन नसकेको बताउनुभयो ।

सांसद सुवालले सम्पदा संरक्षणलाई अन्धविश्वासको रूपमा नभई मानव सभ्यता विकासको उच्चतम श्रृङ्खलाको

कार्यहरू भइरहेको उहाँले प्रस्ट पार्नुभयो । भक्तपुर नगर ऐतिहासिक र सम्पदाको धनी नगर भएकोले यसबारे नयाँ पुस्तालाई जानकारी दिने हेतुले नगरपालिकाले स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी विद्यालयहरूमा यसै शैक्षिक सत्रदेखि लागू गरेको जानकारी दिनुभयो ।

पुरातत्त्व विभागका पूर्वमहानिर्देशक विष्णुराज कार्कीले भक्तपुर नगर पूर्वको रोम भएको उल्लेख गर्दै यहाँका पचपन्न भ्याले दरबार र डातापोल मन्दिर अद्वितीय नमुनाका सम्पदाहरू हुन् भन्नुभयो । उहाँले सम्पदा संरक्षण गर्दा त्यसको मौलिकता, संवेदनशीलता र स्थानीय सीप एवं प्रविधिलाई यथावत् कायम राख्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।

आफू सरकारी सेवामा रहेँदा कार्यदलमार्फत् लामो अध्ययनपश्चात् सम्पदा नीति तयार गरी तत्कालीन संसदबाट पारितसमेत गरेको तर त्यसलाई हाल दराजमै थन्क्याइएकोमा दुःख व्यक्त गर्दै सरकार र कर्मचारीतन्त्रमा सम्पदा संरक्षणबारे दृष्टिकोण नै नभएको बताउनुभयो ।

सांसद सुवाल '२०७२ वैशाख १२ को भूकम्पपछि ऐतिहासिक भक्तपुर शहरका भौतिक सम्पदाको स्थिति' अभिलेख पुस्तक वडाध्यक्ष रविन्द्र ज्याखलाई हस्तान्तरण गर्नुहुँदै

भक्तपुर नगरपालिकाले प्राज्ञिक अध्ययनपश्चात् सम्पदा संरक्षण कार्य अघि बढाइरहेकोमा खुसी व्यक्त गर्दै स्थानीय उपभोक्ता समितिमार्फत् पचपन्न भूयाले दरबारका जीर्णोद्धार गरिएको संसारकै लागि सिक्न योग्य भएको उल्लेख गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा संस्कृतिविद् प्रा.पुरुषोत्तम लोचन श्रेष्ठले संस्कृति र सम्पदा मर्दा देशै मर्ने चर्चा गर्दै सम्पदालाई छोएर नभई हेरेर सम्मान गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो । सम्पदालाई भगवान्को रूपमा आस्था राख्दै पूजा गर्दा, अक्षता, अबिर र धुप प्रयोग गर्दा पुर्खाले सिर्जेका सम्पदाहरू खिउँदै र नष्ट हुँदै गएको उहाँको कथन थियो । सम्पदा सबैको सम्पत्ति भएकोले युगौसम्म पनि जस्ताको तस्तै राख्न उहाँले आग्रह गर्नुभयो ।

पुरातत्त्व कार्यालय भक्तपुरका प्रमुख मोहनसिंह लामाले २०७२ सालको भूकम्पपछि भक्तपुर जिल्लामा ४६ वटा सम्पदा संरक्षणको योजना कार्यान्वयन गरिरहेकोमा

भक्तपुरमा १३ वटा योजनाहरू सञ्चालन भइरहेको र ६ वटा योजना सम्पन्न भएको बताउनुभयो ।

राष्ट्रिय कला सङ्ग्रहालयका प्रमुख सरस्वती सिंहले क्षेत्रफलको हिसाबले देशकै सानो जिल्लामध्येको एक भक्तपुरमा ८ सयभन्दा बढी सम्पदाहरू हुनु गौरवको विषय भएको चर्चा गर्दै सम्पदा संरक्षणमा नगरपालिका र स्थानीय जनताले देखाएको उत्साहप्रति खुसी व्यक्त गर्नुभयो ।

नगरपालिकाका उपप्रमुख रजनी जोशीले 'पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्ति हाम्रो कला र संस्कृति' भन्ने नारालाई सार्थक बनाउने

अभियानमा भक्तपुर नगरपालिका नगरवासीहरूसँग एकाकार भई सम्पदा संरक्षणमा लागिपरेको बताउनुभयो ।

भनपा ९ नं. का वडाध्यक्ष रविन्द्र ज्याखले भक्तपुरमा अनगिन्ती मूर्त एवं अमूर्त सम्पदाहरू रहेको उल्लेख गर्दै सम्पदा संरक्षण र सांस्कृतिक जगेर्नामा नगरपालिकाले विशेष ध्यान दिइरहेको बताउनुभयो ।

सोही कार्यक्रममा सांसद सुवालले नगरपालिकाका १० वटै वडाका वडाध्यक्षहरूलाई खपप इन्जिनियरिङ कलेजका शिक्षक र विद्यार्थीहरूले अनुसन्धान गरी तयार पारेको '२०७२ वैशाख १२ को भूकम्पपछि ऐतिहासिक भक्तपुर शहरका भौतिक सम्पदाको स्थिति' अभिलेख पुस्तक हस्तान्तरण गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा आ.रविना शिल्पकारले भैरवनाथ मन्दिरको क्षति विवरणबारे र सरिता धुखाले भाजुया पुखुको बारे प्रस्तुति गर्नुभएको थियो ।

'भक्तपुर' मासिकलाई

नगर र नगरवासीको हित हुने ऐतिहासिक, सांस्कृतिक एवम् समसामयिक लेख रचना दिई सहयोग गर्नुहोस् ।

साथमा सम्बन्धित तस्बिरहरू भए प्राथमिकताकासाथ स्थान दिइनेछ ।

लेखकहरूले सम्पर्क फोन नं. पनि दिनुहोला ।

रचना पठाउने ठेगाना :

- कमलविनायक (पुरानो जनस्वास्थ्य सेवा केन्द्र भवन)
 email - bhaktapurmasik@gmail.com

भक्तपुर नगरलाई स्वच्छ र सफा राख्न

भक्तपुर नगरपालिकाले हरेक महिनाको १ गते र १५ गते नगरका विभिन्न स्थानमा सफाइ कार्यक्रम गरिरहेको छ ।

यस पुनित कार्यमा सहयोग गरिदिनु हुन सम्पूर्ण नगरवासीहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

9n kzf]vgsf]qml; a 18hf0gaf/]5nkmn

भक्तपुर नगरपालिकाको सभाकक्षमा कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशनालय पीआइडीअन्तर्गत निर्माण भइरहेको हनुमन्ते खोलाको किनारमा बिछ्याइरहेको ढल तथा ढल प्रशोधनको सल्लाघारीस्थित खोलाको क्रसिडको डिजाइनको विषयमा छलफल सन्पन्न भयो ।

सुख्खा मौसममा हनुमन्ते खोलामा बहाव नहुने हुँदा माथिल्लो बस्तीको ढललाई प्रशोधन गरेर बहाव कायम गर्नुपर्ने विचार राख्नुभयो ।

पीआइडीका डिजाइनर डा.भाङ होङ क्यूले खोलाको क्रसिड पहिलेको भन्दा करिब २ मिटर तलबाट साइफनको

ढल सम्बन्धी छलफल कार्यक्रममा प्रमुख प्रजापति, उपप्रमुख जोशीलगायत

सो कार्यक्रममा भक्तपुर नगरपालिका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले पीआइडीअन्तर्गत निर्माण भइरहेको ढल बिछ्याउने कामको बारेमा जानकारी लिनुका साथै हनुमानघाटस्थित ढल प्रशोधन केन्द्रलाई पुनःसञ्चालनमा ल्याउन पहल गर्नुपर्ने र

माध्यमबाट ढलको पानी लाने डिजाइन प्रस्तुति गर्नुभएको थियो । पहिलेको डिजाइनमा खोलाको सतहभन्दा माथि क्रसिड परेको कारण खोलाको पानीको बहावमा समस्या आउन सक्ने तथा माटो बालुवा थुप्रिने समस्या आउन सक्ने हुँदा डिजाइन लेबल तल भर्नुपर्ने गुनासो आएका कारण भक्तपुर नगरपालिकाको पहलमा पुनः डिजाइन गर्नुपर्छ भन्ने अनुरोध अनुसार हाल सल्लाघारीको क्रसिड तल भारेर डिजाइन गरिएको हो ।

कार्यक्रममा भनपाका उपमेयर रजनी जोशी, वडा नं ७ का वडाध्यक्ष उकेश कवां,

वडा नं. ५ का वडाध्यक्ष प्रेमगोपाल कर्माचार्य, पीआइडीका डाइरेक्टर सुरजकुमार बम, ख्वप कलेज अफ इन्जिनियरिङका प्राचार्य सुनिल दुवाल, पीआइडीका इन्जिनियर किशोर पन्थी, भनपाका प्राविधिक इन्जिनियरहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

योजना छनोट र बिस्केट जात्राबारे छलफल

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. १ द्वारा आयोजित बिस्केट जात्रा तथा आ.व.०७५/०७६ को योजना छनोटसम्बन्धी छलफल कार्यक्रम चैत २३ गते सम्पन्न भयो । उक्त कार्यक्रममा भक्तपुर नपाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले विकास निर्माण कार्य तथा सम्पदा संरक्षणका कार्यहरू स्थानीय तथा विज्ञहरूसँग भएको सल्लाह सुभाबको आधारमा भइरहेको बताउनुभयो । नगरपालिकाले उपभोक्ता समितिमार्फत कार्य भइरहेको जानकारी दिँदै प्रमुख प्रजापतिले सामूहिक भावना र सेवाका साथ काम गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।

इतिहासविद् प्रा.डा.पुरुषोत्तम लोचन श्रेष्ठले भाज्यापुखु (पोखरी) को जीर्णोद्धारले पोखरीले जीवन्तता पाएको उल्लेख गर्दै पोखरीको बीच भागमा शिखर शैलीको मन्दिर रहेको प्रमाण त्यहाँ प्राप्त पुरातात्विक वस्तु र ईँटाले प्रस्ट हुन्छ भन्नुभयो ।

भक्तपुर नपा वडा नं. १ का पूर्व वडाध्यक्ष लक्ष्मीनारायण राजलवट खत्रीले बिस्केट जात्रा सफल र

शान्तिपूर्ण बनाउन सबैको सहयोग आवश्यक छ भन्नुभयो । कार्यक्रमका सभापति एवं वडाध्यक्ष श्यामकृष्ण

खत्रीले वडावासीहरूका सभाबानुसार विकास योजना छनोट हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो । कार्यक्रममा सूर्यप्रसाद श्रेष्ठ, विश्वराज शिल्पकार, गंगालक्ष्मी वमनु तथा कृष्णप्रसाद दुमरूले पनि बोल्नुभएको थियो ।

भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले

वैशाख ५ गते भनपा ८ स्थित ग:महादेव स्थलमा पाटी निर्माणको शिलान्यास गर्नुभयो ।

ग:महादेव स्थलमा पाटी निर्माणको शिलान्यास कार्यक्रममा प्रमुख प्रजापतिलगायत

स्थानीय जनताको उत्साहपूर्ण उपस्थितिमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा प्रमुख प्रजापतिले विश्व सम्पदा दिवसको अवसरमा लोप हुन लागेको देगइना पाटीलाई पुनः जीवन दिने

कार्यको शुभारम्भ हुनु सुखद् भएको बताउनुभयो ।

उहाँले स्थानीय जनताको सहभागितामा उपभोक्ता समितिमाफत् सम्पदा पुनःनिर्माण हुँदा कम लागतमा गुणस्तरीय निर्माण हुनुका साथै सम्पदाप्रति स्थानीय जनताको आत्मीयता बढ्ने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो ।

भनपा ९ का वडाध्यक्ष रविन्द्र ज्याख्व र ८ का वडाध्यक्ष महेन्द्र खायमली समेतको उपस्थितिमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष बुद्धिसागर प्रजापति, कोषाध्यक्ष तारा धन्छा र लिबाली आवास क्षेत्र सुधार समितिका अध्यक्ष बलराम प्रजापतिले उक्त क्षेत्रमा पाटी निर्माण भएपछि सम्पदाको सरसफाइसँगै स्थानीयहरूको चहलपहल बढ्ने आशा व्यक्त गर्नुभयो ।

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा राँगो वधस्थल र मासु पसल अनुगमन

भक्तपुर नगरपालिका मासु पसल अनुगमन समितिका संयोजक राजकृष्ण गोरालको संयोजकत्वमा गएको टोलीले चैत २६ गते जेला, महेश्वरी र हनुमानघाट क्षेत्रका पाँच वटा राँगो वधस्थलको अनुगमन गर्‍यो । भक्तपुर नगरपालिका, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुर उद्योग वाणिज्य संघ, भक्तपुर महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुर, राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्चको सहभागितामा भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रमा संचालित राँगो वधस्थल अनुगमन गरेको थियो ।

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ८ महेश्वरी स्थानमा रहेको न्यू महेश्वरी सप्लायर्स (राँगो वधस्थल) मा खुल्ला रूपमा मासु बिक्री गर्दा गर्मीसँगै भिँगा र किटाणुहरू भन्किने भएकोले मासु जालीले छोप्न र राँगो राख्ने ठाउँ र वधस्थल सफा राख्न र ग्राहकले मासु छुन नहुने गरी टेबलमा बारले घेनुपर्ने साथै सेतो एप्रोन प्रयोग गर्न, ढक तराजु नवीकरण गर्न सुझाव दिए ।

त्यस्तै एै स्थानमा कान्छा शाहीले विनादर्ता बाटोमा राँगो वधस्थल कार्य सुरु गरेकोले घरभित्र कार्य गर्ने गरी राँगो वधस्थल दर्ता गर्न र राँगो वधस्थल गर्ने ठाउँको भुईँ र भित्ता सफा गर्न मिल्ने गरी टायल राख्न र बत्तीको व्यवस्था गर्न साथै कामदारहरूलाई एप्रोनको प्रयोग गराउन र साइनबोर्ड राख्न सुझाव दिनुभयो ।

त्यस्तै वडा नं ७ जय माहेश्वरी मां राँगो वधस्थल

दर्ता र ढक तराजु नवीकरण गर्नुपर्ने, ग्राहकले मासु छुन नहुने गरी टेबलमा बारले घेनुपर्ने साथै सेतो एप्रोन प्रयोग गर्न, राँगो राख्ने ठाउँ र वधस्थल सफा राख्नुपर्ने साथै खुला रूपमा खोला छेउमा सार्वजनिक स्थलमा राँगो वध नगर्न सुझाव दिएको थियो ।

वडा नं ७ हनुमानघाटमा रहेको न्यू महेश्वरी हाईजेनिक मिट सपमा खुला रूपमा मासु बिक्री गर्दा गर्मीसँगै भिँगा र किटाणुहरू भन्किने भएकोले मासु जालीले छोप्न र राँगो राख्ने ठाउँ र वधस्थल सफा राख्न र ग्राहकले मासु छुन नहुने गरी टेबलमा बारले घेनुपर्ने साथै सेतो एप्रोन प्रयोग गर्न सुझाव दियो ।

त्यस्तै सिंगबीरको राँगो वधस्थल फोहर देखिएकोले सफा राख्न सुझाव दिएको थियो ।

टोली अनुगमनमा भक्तपुर नगरपालिकाका अनुगमन समितिका सदस्य हरिराम सुवाल र रोशनमैया सुवाल, सदस्यसचिव दिलकुमार सुवाल, भनपा स्यानिटेशन उपशाखाका व.नि. रामकृष्ण प्रजापति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुरका रविचन्द्र मिश्र, राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्चबाट मनोज थापा, जिल्ला पशु सेवा कार्यालयका उमेशलाल प्रधान, भक्तपुर उद्योग वाणिज्य सङ्घका सञ्जय जोन्ठे, महानगरीय प्रहरी प्रिसरका नारायणबहादुर चौहान र भनपा कर उपशाखाका विष्णुकेशरी जोशीको सहभागिता रहेको थियो ।

“Creation of predecessors — Our art and culture”

भक्तपुर नगरपालिकाले बनायो 'ख्वप पहिचान' को स्थानीय पाठ्यक्रम

भक्तपुर नगरपालिकाले नगर क्षेत्रका विद्यालयमा कक्षा १ र ६ मा शैक्षिक सत्र २०७५ देखि स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गर्ने भएको छ। नयाँ पुस्तालाई भक्तपुरको इतिहास, भूगोल, कला-संस्कृति, रहनसहन, स्थानीय उपचार विधि र खेलबारे जानकारी दिने उद्देश्यले पाठ्यक्रम तयार गरिएको छ।

स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्य दलले तयार गरेको पाठ्यक्रम वैशाख २ गते नगरपालिकाको सभाकक्षमा आयोजित एक समारोहमा नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिलाई हस्तान्तरण गरियो।

समारोहमा प्रमुख प्रजापतिले विश्वव्यापीकरणको नाममा हामीले आफ्नो पहिचान गुमाउन थालेकोमा चिन्ता

र स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्ने विषयमा भक्तपुरले अगुवाइ गरिरहेको प्रस्ट पार्नुभयो।

उपप्रमुख रजनी जोशीले भक्तपुर नगरपालिकाको नारा 'पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्ति, हाम्रो कला र संस्कृति' लाई सार्थकता प्रदान गर्न तथा नयाँ पुस्तालाई भक्तपुरको मौलिक पहिचानबारे जानकारी दिन स्थानीय पाठ्यक्रमले योगदान पुऱ्याउने आशा व्यक्त गर्नुभयो।

उहाँले भक्तपुरलाई आदर्श नगर बनाउने अभियानको प्रारम्भ भएको उल्लेख गर्दै निर्वाचनमा जनतामाझ प्रतिबद्धता व्यक्त गरेअनुसार नै जनप्रतिनिधिहरू लागिपरेको बताउनुभयो।

त्रिवि शिक्षाशास्त्र सङ्कायका पूर्व डिन प्रा. पृथ्वीचरण वैद्यले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणमा नगरपालिकाले अगुवाइ

गरेकोमा खुसी व्यक्त गर्दै स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गर्दा देखापर्ने सकारात्मक एवं सुधानुपने पक्षको विषयमा निरन्तर अध्ययन गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो।

उहाँले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणसँगै पाठ्यपुस्तक तयारीमा पनि लाग्नुपर्ने बताउनुभयो।

नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रोहितराज पोखरेलले स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधि बहाल भएसँगै स्थानीय विकास निर्माणले तिव्रता पाएको उल्लेख गर्नुभयो।

प्रमुख सुनिल प्रजापति स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण हस्तान्तरण समारोह कार्यक्रममा बोल्नुहुँदै

व्यक्त गर्दै कार्य दलले तयार गरेको स्थानीय पाठ्यक्रमले नयाँ पुस्तालाई स्थानीय विशेषताबारे जानकारी दिन सहयोग पुग्नेमा विश्वास व्यक्त गर्नुभयो।

कार्यदलका पदाधिकारीहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै प्रमुख प्रजापतिले यसै शैक्षिक सत्रदेखि कक्षा १ र ६ मा पाठ्यक्रम लागू गर्ने जानकारी दिनुभयो।

उहाँले स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गर्दै जाँदा शिक्षक, अभिभावक र स्थानीय बुद्धिजीवीहरूबाट प्राप्त हुने राय सुझावअनुसार आवश्यक परिमार्जन गर्दै जाने बताउनुभयो।

भक्तपुरलाई ज्ञानविज्ञानको केन्द्र र शैक्षिक गन्तव्यस्थल बनाउने लक्ष्यसहित भक्तपुर नगरपालिकाले सातवटा शैक्षिक संस्थाहरू सञ्चालन गर्दै आएको चर्चा गर्दै प्रमुख प्रजापतिले आधारभूत तह (कक्षा ८) को परीक्षा सञ्चालन

भक्तपुर नगरपालिकाले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरेर अन्य स्थानीय तहहरूलाई बाटो देखाउने कार्य गरेको उहाँको कथन थियो।

कार्यदलका संयोजक योगेन्द्रमान बिजुक्छेको सभापतित्वमा सम्पन्न उक्त समारोहमा कार्य दलका सदस्य प्रा. सिद्धिर्त्त शाक्यले स्थानीय ज्ञान, सीप र धारणालाई नयाँ पुस्तामा प्रशिक्षित गर्ने ध्येयले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको उल्लेख गर्दै स्थानीय पाठ्यक्रमको लक्ष्य 'ख्वप पहिचान' हुने बताउनुभयो।

उहाँले कार्यदलले सरोकारवाला पक्षहरूसँग निरन्तर सल्लाह र स्थलगत अध्ययन गरेर पाठ्यक्रमलाई ११ वटा इकाइमा विभाजन गरिएको बताउनुभयो। त्यसअन्तर्गत पहिलो ख्वपको नामकरण र भूबनोट, दोस्रो ख्वपको इतिहास, तेस्रो

स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्य दलले तयार गरेको पाठ्यक्रम सार्वजनिक गर्नुहुँदै प्रमुख प्रजापति

स्थानीय जातजाति, व्यक्तित्व र जनसङ्ख्या, चौथो स्थानीय संस्कृति, पाँचौ प्रचलित स्थानीय संस्कार, छैठौँ स्थानीय बोलचाली र लिपी, सातौँ स्थानीय सम्पदा र कला, आठौँ स्थानीय व्यवसाय, नवौँ स्थानीय उपचार विधि, दसौँ स्थानीय खेल र एघारौँ पर्यटन रहेका छन् ।

समारोहमा कार्यदलका सदस्यहरू उद्धव सुजख, राजेन्द्र श्रेष्ठ र रोशनराज तुइतुईले स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्दाका अनुभवहरू बताउनुभयो ।

कार्यदलको प्रेस नोट

(भक्तपुर नगर क्षेत्रका विद्यालयमा कक्षा १ र कक्षा ६ मा शैक्षिक सत्र २०७५ देखि लागू गरिने भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा तयार गरिएको स्थानीय पाठ्यक्रम हस्तान्तरण कार्यक्रम (२०७५ वैशाख २ गते, आइतबार) मा वितरित प्रेसनोट र अवधारणापत्र)

नेपाल एक बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक, बहुजातीय र बहुधार्मिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त देश हो । विश्वका विभिन्न देश र स्थान विशेषका यस्ता विविधता स्थानीय ज्ञान, सीप, भाषा, परम्परा र संस्कृतिसँग अन्योन्याश्रित हुन्छन् । यी रैथाने ज्ञान, सीप, परम्परा र संस्कृति एकदिनमा प्राप्त भएका अवश्य होइनन् । मानव सभ्यता विकासको हज्जारौँ वर्षको क्रममा हासिल गरेका यी ज्ञान र सीप कुनै एक देश विशेषका मात्र नभई सम्पूर्ण मानव जातिकै सम्पत्ति मानिन्छन् । तर सोही सत्रौँ शताब्दीदेखि पश्चिमा मुलुकहरूबाट ल्याटिन अमेरिकी, एशिया र अफ्रिकी देशहरूलाई उपनिवेश बनाउने क्रम थालिएसँगै स्थानीय ज्ञान, सीप र संस्कृति मार्स्ने काम पनि शुरु भयो । औद्योगिक क्रान्ति, उत्तर विश्वयुद्धकाल

र बिसौ शताब्दीको उत्तरार्द्धसँगै शुरु भएको भूमण्डलीकरणको प्रभावमा बेपर्वाहसँग गरिएको आधुनिकीकरण र शहरीकरणले स्थानीय ज्ञान र सीप थप ओभ्केलमा पर्न गयो ।

तर आज विश्वका विभिन्न विश्वविद्यालयमा कार्यरत उत्तर औपनिवेशिक विद्वत वर्गले यस्ता स्थानीय ज्ञान र सीपको महत्त्वको बारेमा खोज अनुसन्धानगरी यसको संरक्षणबारेमा बहस चलाउन थालेका छन् । साथै संयुक्त राष्ट्रसंघ तथा युनेस्कोको तत्वाधानमा स्थानीय ज्ञान र सीपहरूको संरक्षण र विकासको लागि विभिन्न अभिसन्धि र महासन्धिहरूको निर्माण गरेका छन् ।

आज यस्ता स्थानीय वा रैथाने ज्ञान, सीप, परम्परा र संस्कृतिलाई कुनै देश विशेषको भन्दा पनि विश्वकै सम्पदाको रूपमा अंगिकार गर्न थालिएको छ । हाम्रो देशको सन्दर्भमा पनि यस्ता रैथाने ज्ञान, सीप र परम्पराको संरक्षण र प्रबर्धन गरी नयाँ पुस्तालाई हस्तान्तरण गर्नु स्थानीय, प्रान्तीय र संघीय तिनै तहका राज्यको समेत दायित्व हुनआएको छ ।

यही पृष्ठभूमिमा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको सैद्धान्तिक आधार तयार भएको देखिन्छ । साथै, शैक्षिक विकेन्द्रिकरणको अवधारण तथा विविधतायुक्त देशमा केन्द्रीय तहमा निर्माण गरिने पाठ्यक्रमले स्थानीय ज्ञान, सीप, विशेषता र आवश्यकतालाई समेत प्रतिनिधित्व र सम्बोधन गर्न नसकिने भएकोले स्थानीय पाठ्यक्रमको निर्माण स्थानीय ज्ञान, सीप र स्रोतहरूको आधारमै निर्माण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । समाजको समुचित र सन्तुलित विकासको लागि स्थानीय आवश्यकता तथा रुचिको उचित सम्बोधन गर्न स्थानीय पाठ्यक्रमले सहयोग गर्न सक्दछ । स्थानीय आवश्यकता र चाहनालाई समेटेर स्थानीय सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष संलग्नतामा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने गरिन्छ । नेपालको विद्यालय शिक्षाको सुधार गर्न ल्याइएको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूपमा शैक्षिक क्षेत्रमा देखिएका स्थानीय मुद्दा र चुनौतीलाई समाधान गर्न स्थानीय आवश्यकतामा आधारित शिक्षालाई विशेष जोड दिएको छ । जसको उद्देश्य पूरा गर्नको लागि स्थानीय सरोकारवालाहरू बुद्धिजीवी, शिक्षक, शिक्षाविद्, समाजसेवी, अभिभावक आदिको प्रत्यक्ष संलग्नतामा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी पठनपाठन गरिन्छ ।

स्थानीय निकाय संचालन ऐन २०७४ ले माध्यमिक

शिक्षा व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिएअनुसार यहाँको स्थानीय आवश्यकतालाई ध्यानमा राखेर संभवतः नेपालमा नै पहिलो पटक स्थानीय तहबाट स्थानीय पाठ्यक्रमको निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन भक्तपुर नगरपालिकाले पहल गरेको छ। यही पहलस्वरूप भक्तपुर नगरपालिकाले माघ २३ गते योगेन्द्रमान बिजुक्छेको संयोजकत्वमा, प्रा.सिद्धिरत्न शाक्य, उद्धव सुजखु, रोशनराज तुर्डतुड तथा राजेन्द्रप्रसाद श्रेष्ठ सम्मिलित पाँच सदस्यीय स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्यदल गठनगरी सो कार्यदललाई कक्षा १ र ६ को लागि स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी वैशाख महिनाको पहिलो हप्ता भित्र बुझाउनेगरी जिम्मेवारी सौंपियो। सो जिम्मेवारीलाई आत्मसाथगरी हामी यस कार्यदलका सदस्यहरू पाठ्यक्रम निर्माण गर्दा अपनाउनुपर्ने कुराहरू प्रति सजग हुँदै अगाडि बढ्यौं। पाठ्यक्रम निर्माणको क्रममा भक्तपुर नगरका विभिन्न विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरू, शिक्षकहरू तथा अभिभावकहरू, स्थानीय विज्ञहरूसँग छुट्टाछुट्टै कार्यशालाहरू तथा परामर्श बैठकहरूको आयोजना गरियो। साथै, लिखित सुझावको आह्वान गरी सुझावहरू पनि सङ्कलन गरी पाठ्यक्रममा समावेश गर्न सकिने विषयवस्तुहरू पहिचान गरियो। पछिल्लो चरणमा कार्यदलको चरणबद्ध र घनिभूत छलफल र कार्यशालाले पाठ्यक्रमको मस्यौदा तयार गरि पेश गरेका छौं।

यस पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन पक्ष अझ महत्त्वपूर्ण रहेको छ। यसको लागि सबै पक्षको सामुहिक प्रयास र प्रतिबद्धताको जति आवश्यक हुन्छ यसको अपनत्वको ग्रहण पनि उतिकै खाँचो हुन्छ। पर्याप्त समयाभावको कारणले यस मस्यौदालाई अझ परिस्कृत गर्न सकिने ठाउँ अझै पनि बाँकी रहेको कार्यदलले महसुस गरेको छ। अर्को संस्करणको लागि सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूबाट रचनात्मक सुझावको अपेक्षा समेत गर्दछौं।

स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्यदल, २०७५

स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणसम्बन्धी अवधारणा पत्र

१. पृष्ठभूमि

नेपाल सानो मूलुक भएतापनि यहाँको वस्तुस्थिति विविधतापूर्ण छ। भौगोलिक, साँस्कृतिक, स्रोत व्यवस्थापन, भाषिक, जातीय आदि कुराहरूमा विविधता छ। विभिन्न ठाउँका मानिसहरूको आवश्यकता र चाहना फरक फरक छन्। त्यसैले केन्द्रमा निर्माण गरिएको पाठ्यक्रमका सबै अंशहरू सबै क्षेत्रमा सम्पूर्ण रूपले लागु गर्न नसकिने तथा सान्दर्भिक नहुन सक्छ। यस विषयवस्तुलाई समेतनको लागि भक्तपुर नगरपालिकाले स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गर्न कार्य प्रारम्भ गरिसकेको छ। नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार

संचालन ऐन २०७४ ले प्रदान गरेको अधिकार प्रयोग गरी केन्द्रीय पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तयार गरेको आधारभूत तह (कक्षा १-कक्षा ८ सम्म) को लागि व्यवस्था गरिएको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी विद्यालय शिक्षामा समावेश गर्ने उद्देश्य भक्तपुर नगरपालिकाले राखेको छ। यसको लागि छुट्टै कार्यदलको गठन भई कार्य प्रारम्भ भएको छ।

२. स्थानीय पाठ्यक्रम के हो ?

- स्थानीयस्तरमा स्थानीय सरोकारवालाहरूको सहभागितामा स्थानीय आवश्यकताअनुसार स्थानीय विषयवस्तुहरू समावेश गरी निर्माण र कार्यान्वयन हुने पाठ्यक्रम स्थानीय पाठ्यक्रम हो।
- हालसम्म एकाध जिल्लामा बाहेक यस्तो स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी पठन पाठन भएको देखिएको छैन। भक्तपुर नगरपालिकाले धेरै पहिलेदेखिनै शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेको कारण स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको लागि पनि पहल गरेको हो।

३. स्थानीय पाठ्यक्रमको प्रावधान

- प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम २०६२ मा राखिएका विषयहरूमध्ये सामाजिक अध्ययन, सिर्जनात्मक कला तथा शारीरिक शिक्षा विषयको ८० प्रतिशत केन्द्रले र २० प्रतिशत स्थानीय तहले निर्माण गर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी मातृभाषा वा स्थानीय विषयलाई पाठ्यभार ४ र १०० पूर्णाङ्कको पाठ्यक्रम स्थानीय परिवेश अनुसार छुट्टै पाठ्यक्रम बनाई लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।
- आधारभूत शिक्षा कार्यक्रम २०६९ का अनुसार कक्षा ६ देखि कक्षा ८ सम्मको पाठ्यक्रममा मातृभाषा वा स्थानीय विषय वा संस्कृत वा अन्य विषय भनी पाठ्यभार ५ र पूर्णाङ्क १०० को पाठ्यक्रम निर्माण गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

४. यस स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको उद्देश्य तथा लक्ष्य

१. कक्षा १ र कक्षा ६ को लागि १०० पूर्णाङ्कको स्थानीय पाठ्यक्रमको लागि विषयवस्तु छनौट गर्नु।
२. कक्षा १ को लागि सामाजिक अध्ययन र सिर्जनात्मक कला तथा शारीरिक शिक्षाको २० प्रतिशतको स्थानीय पाठ्यक्रमको विषयवस्तु छनौट गर्नु।

स्थानीय पाठ्यक्रमबारे केही प्रअका विचार

‘पाठ्यक्रम स्रोत केन्द्रले पनि पुस्तक तयार पार्न नसकेको बेला भक्तपुर नगरपालिकाले गरेको काम उदाहरणीय र स्वायत्तयोग्य छ’, रोम्बस निओलोजियन एकेडेमीका प्रधानाध्यापक राजेन्द्र कोजुले भने।

‘स्थानीय कला, संस्कृति, भाषा, उत्पादन र

आयआर्जनका विषयमा बालबालिकालाई जानकारी दिने उद्देश्यले तयार पारिएको पाठ्यक्रमले विद्यालयलाई पनि अनुकरणीय कामका लागि सहयोग गरेको छ' **बागीश्वरी माबिका** प्रधानाध्यापक कृष्णप्रसाद धन्छाले भने, 'पाठ्यक्रम नहुँदा विभिन्न किताब र सामान्य ज्ञान पढाइरहेका थियौं। अब सजिलो भयो।'

शिक्षा मन्त्रालयले अहिले भर्ना अभियान चलाइरहेका बेला नगरपालिका एक कदम अघि बढेको छ। मन्त्रालयले स्थानीय पाठ्यक्रम अध्ययनको व्यवस्था गर्न भने पनि देशभरका स्थानीय तहले काम नथालेको बेला भक्तपुर नगरपालिकाको काम स्वागतयोग्य रहेको **पद्म माबिका** प्रधानाध्यापक राम हाडाले बताए।

पारागन एकेडेमी (सेकेन्डरी बोर्डिङ स्कूल) का प्रिन्सिपल पुण्यराम कवांले पनि स्थानीय क्षेत्रका कला, संस्कृति, भाषा, उत्पादन आयआर्जन आदि विषयमा बालबालिकालाई जानकारी दिने उद्देश्यले तयार गरेको पाठ्यक्रमबाट खुसी लागेको बताए। 'स्थानीय पाठ्यक्रम नहुँदा हामी विभिन्न अन्य किताबहरू, जनरल नलेज पढाइरहेका थियौं, अब भने आफ्नै पहिचान भल्किने पाठ्यक्रम पढाउन पाउने भएका छौं।

(विभिन्न पत्रिकाबाट)

स्थानीय तहमा पाठ्यक्रम अनिवार्य

भक्तपुर नगरपालिकाले नगरभित्रका सबै विद्यालयमा आधारभूत तहमा स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गरेको छ। भक्तपुरकै ऐतिहासिकता समेटिने गरी स्थानीय तहमा पाठ्यक्रम लागू भएपछि अन्य स्थानीय तहलाई पनि दबाब पर्ने सम्भावना बढेको छ। पछिल्लो समय नेपालका शैक्षिक संस्थामा पढाइ हुने विभिन्न विषयमा विदेशी विषयवस्तुले महत्त्व पाएको तर आफ्नै मुलुकको ऐतिहासिकताको स्थान भने खुम्चिँदै गएको छ। नेपालको विद्यालय शिक्षा अहिले यस्तो दोसाँधमा छ, न त विदेशीस्तरको पढाइ हुन्छ न आफ्नो हावापानी सुहाउँदो। निजी बोर्डिङ स्कूलले आफ्नो स्कूलको नाम अंग्रेजीमा राखेझैं हामी हाम्रा बालबालिकालाई ठिमाहा शिक्षा दिन विवश छौं। हाम्रा नानीबाबुले स्कूलमा पढेको शिक्षाबाट धेरै ठूलो अपेक्षा नगरौं, राम्ररी चिया पकाउन पनि सिकाउँदैन।

सरकारले अहिले जसरी आर्थिक समृद्धिको मुद्दालाई महत्त्वको साथ उठाएको छ, वास्तवमै मुलुकलाई आर्थिक रूपमा समृद्ध गराउने हो भने सबैभन्दा पहिला शिक्षामा आमूल परिवर्तन जरुरी छ। सानो उदाहरण नै काफी छ। सोलुखुम्बुमा जन्मेको एउटा राईको छोरा र बाजुरामा जन्मेको अर्को ओलीको छोरीले एउटै पुस्तक पढेर परीक्षा दिनुपर्छ।

ओखलढुंगा र बाजुराको जीवनशैली कति फरक छ ? थप व्याख्या गरिरहन जरुरी छैन। अब हरेक तहले प्राथमिक तहमा पाठ्यक्रम निर्माण गर्नेपर्छ। कुनै पनि बालबालिकाले त्यतिबेला सहजै सिक्छन्, जब उनीहरूले आफ्नै वरपर देखिएका रहनसहन र संस्कृतिबारे आफ्नो पुस्तकमा उल्लेख भएको पाउँछन्। अहिले भक्तपुर नगरले बनाएको पाठ्यक्रममा भक्तपुरको इतिहास, स्थानीय सीप, खेल, प्रविधिलगायत समेटिएको छ। यसको अर्थ यो पाठ्यक्रम अध्ययन गरेपछि भक्तपुरमा पढेका बालबालिकाले भक्तपुरकै बारेमा जानकारी लिनका लागि अरू धेरै मिहिनेत गर्नुपर्दैन। साथै भक्तपुरको पहिचान तत्कालै मेटिँदैन पनि। हरेक स्थानीय तहका बालबालिकाले आफ्नो स्थानको पहिचान बिसिँएनन् भने मात्रै पनि हामीले आगामी दिनमा हाम्रो संस्कृति ध्वस्त भयो, बचाऊ भनेर अपिल गरिरहनु पर्दैन।

भक्तपुर नगरले अहिले जसरी पाठ्यक्रम निर्माण गर्‍यो, अन्य स्थानीय तहले पनि यो शैलीको सिको गर्न आनाकानी गर्नुहुन्न। तराईकै कुरा गर्ने हो भने पनि झापा ब्रिगामोडको रहनसहन र जनकपुरको संस्कृति फरक छ। हरेक बालबालिकालाई आफ्नो गाउँ ठाउँको संस्कृतिबारे भ्रम पैदा नहुने गरी जानकारी दिनु राज्यको पहिलो कर्तव्य हो। त्यो कर्तव्य अब स्थानीय तहले पूरा गर्नुपर्छ। हाम्रा विद्यालयले बालबालिकालाई व्यावहारिक शिक्षा दिन चुकेकै कारण आज कतिपय बालबालिकालाई चामल कहाँबाट आउँछ भनेर प्रश्न गर्दा पसलबाट भन्ने जवाफ दिन्छन्। जमिनमा धान उम्रन्छ, धान कुटेपछि मात्रै चामल बन्छ भन्ने सामान्य ज्ञान सिकाउने संस्कार भएको भए पक्कै ती बालबालिकाबाट यस्तो जवाफ आउने थिएन। हाम्रा हरेक भूभागमा हरेक खालको संस्कृति भए पनि कतिपय संस्कृति लोप हुने अवस्थामा छन्। ती संस्कृतिलाई लोप हुनबाट बचाउनका लागि पनि स्थानीय तहमै पाठ्यक्रम निर्माणको पहल गरिनुपर्छ।

(सम्पादकीय, राजधानी दैनिक, २०७५/११/४)

आफू बस्ने घर, चौक, टोल र नगर
हाम्रो लागि हामी आफै सफा गरौं।

सफाइ गर्दा इज्जत घट्दैन

बरु सभ्य भइन्छ र

रोगबाट समेत मुक्त हुन्छ।

hgrfxgfcg! f/ sfd ug{ sdf{/lsf] st{o

भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले कुशल व्यक्तिले मात्र राम्रो काम सम्पन्न गर्नसक्ने भएकोले आफू कुशल व्यक्ति बन्नुपर्ने बताउनुभएको छ। उक्त कुरा उहाँले भक्तपुर नगरपालिका कर्मचारी एशोसियसनको आयोजनामा चैत २९ गते आयोजित शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रममा बताउनु भएको हो।

हुने गरी सम्पन्न गर्न सहयोग गर्नुपर्ने बताउनुभयो। कर्मचारीहरूको व्यवहार शिष्ट र राम्रो भए जनगुनासो नआउने बताउँदै उहाँले भक्तपुर नगरपालिकालाई नमुना नगर बनाउन जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, शुभचिन्तकहरूले दुःख गर्नुपर्ने हुन्छ भन्नुभयो। हिजो दुःख गरेको परिणामले आज भक्तपुर नगरले प्रशंसा पाएको पनि उहाँले बताउनुभयो।

प्रमुख सुनिल प्रजापतिले एशोसियसनबाट प्रकाशित २०७५ सालको क्यालेण्डर सार्वजनिक गर्नुहुँदै

हरेक कामको तुरुन्तै प्रतिफलको आशा गर्नुभन्दा राम्रो काम भइरहेको छ कि छैन भन्ने कुरामा ध्यान दिनुपर्ने बताउँदै उहाँले कर्मचारीहरू जहाँ जुन ठाउँमा भए पनि भक्तपुर नगरपालिकाको काममा जनताको चाहनाअनुसार

पनि शुभकामना व्यक्त गर्नुभएको थियो। कार्यक्रममा भक्तपुर नगरपालिका कर्मचारी एशोसियसनबाट प्रकाशित २०७५ सालको क्यालेण्डर नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिले सार्वजनिकीकरण गर्नुभयो।

कार्यक्रममा ३ नं. वडाका वडाध्यक्ष राजकृष्ण गोरा, ४ नं. वडाका वडाध्यक्ष कुमार चवाल, ८ नं. वडाका वडाध्यक्ष महेन्द्र खायमली, ५ नं. वडाका वडाध्यक्ष प्रेमगोपाल कर्माचार्य, शाखा प्रमुख रामगोविन्द श्रेष्ठ, भूपाल मूल, दिलिपकुमार सुवाल र वडा सचिव लक्ष्मीप्रसाद दुवालले पनि शुभकामना व्यक्त गर्नुभयो।

भक्तपुर नगरपालिका कर्मचारी एशोसियसनका अध्यक्ष गौतम लासिवाको सभापतित्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा एशोसियसनका पदाधिकारीहरू काशीलाल प्रजापति, दिलकृष्ण माक, राजेश दिस्तीले

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित

एम्बुलेन्स र शव वाहन

को लागि

सम्पर्क फोन : ६६९३ २००

km̄ban ; 3sf]zēsfdgf cfbfgk̄p̄fg

भक्तपुर जिल्ला फुटबल संघको आयोजनामा नयाँ वर्ष २०७५ सालको अवसरमा शुभकामना आदानप्रदान तथा चियापान कार्यक्रम भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिको प्रमुख आतिथ्यमा एक समारोहबीच भाजु पोखरीमा चैत २४ गते सम्पन्न भयो ।

नयाँ वर्ष २०७५ सालको शुभकामना आदानप्रदान तथा चियापान कार्यक्रम प्रमुख प्रजापतिलगायत

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि सुनिल प्रजापतिले विवादले ध्वंस निम्त्याउने बताउँदै गुटबन्दीले टुक्राटुक्रा भई तहसनहस हुने बताउनुभयो । उहाँले नगरपालिकाले खेलकुदलाई प्रथमिकतामा राखेर खेलकुद प्रतियोगिता र प्रशिक्षण दिइरहेको बताउँदै व्यक्तिवादी सोचभन्दा माथि उठेर सोच्नुपर्ने र मानिस सर्वश्रेष्ठ प्राणी भएकोले किनबेच नहुने साथै खेलाडीहरू पैसाको पछाडि दगुर्न नहुने बताउनुभयो । उहाँले खेलाडीहरूको योग्यताको प्रमाणपत्र अनुसार शैक्षिक प्रमाण पत्र सरह मान्यता दिई रोजगारीको ग्यारेन्टी गर्नुपर्ने बताउँदै स्वाभिमानलाई बिर्सेर ठूलो शक्ति सामु आत्मसमर्पण गर्न नहुने कुरा खेलाडीले बुझ्नु पर्छ भन्नुभयो । उहाँले राजनीति

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ६ मा चैत २५ गते कृषकहरूको भेला सम्पन्न भएको छ ।

भेलामा वडा अध्यक्ष हरिराम सुवालले भक्तपुर नगरपालिकाअन्तर्गत कृषि समितिले कृषि क्षेत्रमा गर्दै आएको गतिविधिहरूको बारेमा प्रकाश पाउँ नगरपालिकाले कृषकहरूको आर्थिक स्तर वृद्धि गर्नको लागि विभिन्न तालिमहरू सञ्चालन गर्दै आएको जानकारी दिनुभयो ।

सबै कुराको गाईड (पथप्रदर्शक) भएकोले राम्रो राजनीतिले गर्दा नेपालभन्दा एक वर्ष अगाडि मात्र प्रजातन्त्र आएको चीन विश्वको पहिलो अर्थतन्त्र भएको देशको रूपमा विकास भएको तर नेपाल २००७ सालमा प्रजातन्त्र आएर पनि राजनीतिक नेताहरू राम्रो नभएकै कारण मगन्ते देशमा दरिएको बताउनुभयो ।

उहाँले चीन समाजवादी व्यवस्थाकै कारण अगाडि बढेको, पूँजीवादी व्यवस्थामा व्यक्ति धनी हुने भएकोले देशको अर्थतन्त्र व्यक्तिले कब्जा गरेको बताउँदै देश पर निर्भर बन्दै गएको र भिक्षा लिई देश चलाउनु परेको बताउँदै युवाहरू विदेश पठाएर रेमिन्ट्यान्सले देश चलाउने शासक दलको सोचले देशको सार्वभौमिकतामा आघात पुगेको बताउनुभयो । हाम्रो देशको सार्वभौमिकता र संविधानबारे विदेशीले बोल्ने अधिकार नभएको बताउँदै उहाँले युरोपियन युनियनले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदन हाम्रो देश प्रतिको हेपाहा प्रवृत्ति भएकोले बलियो सरकार भए देश निकाला हुने बताउनु भयो ।

कार्यक्रममा वडा नं ७ का वडाध्यक्ष उकेश कवाँले खेलकुद माध्यमबाट देशको झण्डा विदेशमा फहरिने जसले गर्दा नेपालीको शीर उच्च हुने भएकोले भक्तपुर नगरपालिकाले खेलकुद गतिविधि अगाडि बढाएको ३० वर्ष भयो भन्नुभयो । उहाँले भक्तपुरमा हरेक खेल एकताबद्ध गरी पदलोलुप, पक्षपात, राजनैतिक हस्तक्षेप र विवादविना अगाडि बढाउन चाहेको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा भक्तपुर जिल्ला फुटबल संघका अध्यक्ष गौतम सुजखुको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको थियो भने उपाध्यक्षद्वय रामकृष्ण प्रजापति र रविन्द्रकुमार थापा, महासचिव योगेन्द्र खर्बुजाले पनि बोल्नुभएको थियो ।

j 8f g≠^ df s[fs ehf

नेपाल क्रान्तिकारी किसान सङ्घ भक्तपुर नगर समितिका अध्यक्ष गंगाराम ज्याख्वले किसान सङ्घको विभिन्न गतिविधिहरूबारे चर्चा गर्दै किसान आन्दोलनको बारेमा चर्चा गर्नुभयो ।

गणेशराम सुवालको सभापतित्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा लक्ष्मीनारायण सुवालले पनि आफ्नो मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

eQmk'/df Ps 3/ Ps : gfts n| o k'/f xB}

भक्तपुर नगरपालिकाले शिक्षा क्षेत्रमा गरेको लगानीको प्रतिफलस्वरूप आज घरघरमा स्नातक र स्नातकोत्तर उत्तीर्ण व्यक्तिको सङ्ख्या बढ्दै गइरहेको छ । भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख तथा खवप बहु-

स्वप बहु-प्राविधिक अध्ययन संस्थानको कार्यक्रममा बोल्नुहुँदै

प्राविधिक अध्ययन संस्थान संचालक समितिका अध्यक्ष सुनिल प्रजापतिले एक घर एक स्नातक लक्ष्य क्रमशः पूरा हुँदै गएको उल्लेख गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रमा पनि जनताको पहुँच पुऱ्याउन २५ शैयाको खवप अस्पताल सञ्चालनको तयारी भइरहेको बताउनुभयो ।

खवप बहु-प्राविधिक अध्ययन संस्थानमा नर्सिङ प्रथम वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले भक्तपुर नगरपालिका

वडा नं. ३ का २०० परिवारमा गरिएको स्वास्थ्य सम्बन्धी अध्ययनको चैत २६ गते तथ्याङ्क प्रस्तुतीकरण तथा नाटक प्रदर्शनीमा प्रमुख प्रजापतिले विद्यार्थीहरूको व्यवहार नरम र शिष्ट हुनुपर्ने साथै मातृभाषालाई माया गरी यसको संरक्षणतर्फ लाग्न पनि विद्यार्थीहरूलाई मार्गनिर्देशन गर्नुभयो । स्वास्थ्य नै धन भएको कारण आफ्नो व्यक्तिगत जीवनशैली र खानपानमा समेत ध्यान पुऱ्याउन पनि सबैमा अनुरोध गर्नुभयो ।

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ३ वडा अध्यक्ष राजकृष्ण गोरालको सभापतित्वमा भएको सो कार्यक्रममा

जनचेतनामूलक नाटक प्रस्तुत गर्दै नर्सिङ विद्यार्थीहरू

नर्सिङ विभागीय प्रमुख सुमित्रा बुढाथोकीले पनि मन्तव्य राख्नु भएको थियो । कार्यक्रममा नर्सिङ विद्यार्थीहरूले स्वास्थ्यसम्बन्धी विविध तथ्याङ्कहरू प्रस्तुत गर्नुका साथै जनचेतनामूलक नाटक र विभिन्न साँस्कृतिक विधाहरू पनि प्रस्तुत गरेका थिए ।

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा मासु पसल अनुगमन

भक्तपुर नगरपालिकाको मासु पसल अनुगमन समितिका संयोजक राजकृष्ण गोरालको संयोजकत्वमा गएको टोलीले व्यासी, कासन र देकोचामा गरी नौ वटा मासु पसलको चैत २५ गते अनुगमन गर्‍यो । भक्तपुर नगरपालिका, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुर उद्योग बाणिज्य संघ, भक्तपुर महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुर, राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्चको सहभागितामा भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रमा संचालित मासु पसल र वधशाला अनुगमन गरेको थियो ।

व्यासीमा रहेको बालाखु गणेश कोल्ड स्टोरमा एग्रोन सफा र सेतो प्रयोग गर्नुपर्ने, वधस्थल सफा गर्नुपर्ने र

मूल्य सूची राख्नुपर्ने सुझाव दिएको थियो ।

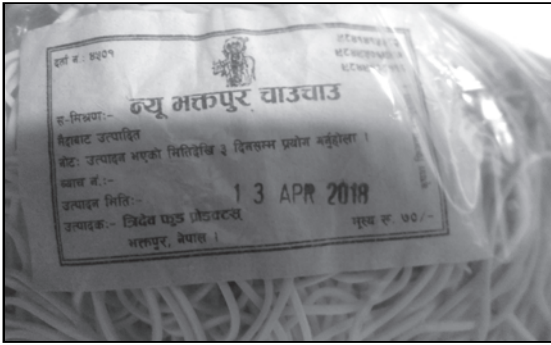
त्यस्तै एभरेष्ट चिकेन पसल दर्ता नभएकोले दर्ता गर्न, मूल्य सूची राख्न, एग्रोन सेतो प्रयोग गर्न र पसलको साइनबोर्ड राख्न सुझाव दिएको छ भने जयकाली मिट सपको पनि साइनबोर्ड राख्नु पर्ने, तराजु मिलेको राख्नुपर्ने, स्टिलको औजार प्रयोग गर्नुपर्ने, पसल र फ्रिज सफा गर्नुपर्ने सुझाव दिएको थियो । त्यस्तै राजेन्द्र फौजको कुखुराको मासु पसल दर्ता नगरेको, मुख्य सूत्रि नभएको, ढक तराजु नवीकरण नभएको, एग्रोन प्रयोग नगरेको साथै भित्ता फोहर भएकोले उक्त कुरा व्यवस्थापन गर्न सुझाव दिइयो ।

त्यस्तै कासनमा रहेको राजेश खिजुँको

eQmk' gu/kflnsfåf/f 0tf5] b"wkf6ldf ahf/ cgudg

भक्तपुर नगरपालिका बजार अनुगमन समितिका संयोजक राजकृष्ण गोराले संयोजकत्वको टोलीले इटाछें र दूधपाटी क्षेत्रमा चैत्र २९ गते आठ वटा खाद्य र मिठाई पसल अनुगमन गर्‍यो ।

भनपा वडा नं २ इटाछेंमा रहेको किरणमान कारंजितको खाद्य पसलमा न्यू भक्तपुर चाउचाउ उत्पादन मिति भोलिको राखेर आजै बजारमा ल्याएको र दत्तात्रय

दालमोठको लेबल मेटेर जाने गरी राखेको भेटिएको छ । उक्त पसल दर्ता नवीकरण नभएको साथै ढक तराजू पनि नापतौल विभागमा नवीकरण नगरेको पाइएको अनुगमन समितिको संयोजक राजकृष्ण गोराले बताउनुभयो ।

नःपुखुमा रहेको युरिस स्टोर किराना पसलमा दर्ता नगरी पेय पदार्थ (रक्सी) पसल संचालन गरेको र उक्त दर्ता पनि नवीकरण नगरेको साथै सुन्दर कोल्ड

स्टोर त्यस्तैगरी संचालन गरेको र पसल दर्ता नवीकरण प्रमाणपत्र समेत नदेखाउनुका साथै चिज खुल्ला रूपमा बिक्री गरीराखेको अनुगमन समितिका सदस्य रोशनमैया सुवालले बताउनुभयो ।

त्यस्तै नःपुखुमा रहेको दिव्य स्वीट्स र चन्द्रायण स्वीट्समा मिठाई प्याकिङमा लेबल राखेरमात्र बेच्नु पर्ने, सरसफाइमा ध्यान दिनुपर्ने, किचेन (भान्छा) को धुवाँ जाने व्यवस्थापन गर्नुपर्ने र पसल दर्ता नवीकरण गर्नुपर्ने सुझाव दिएको नगर निरीक्षक दिलिपकुमार सुवालले बताउनुभयो ।

त्यस्तै नःपुखु मिनिस्टोरमा म्याद नाघेको मेथिको पिकल (अचार) पाँच सिसी भेटिएको नष्ट गर्न र पसलमा मूल्य सूची राख्न; महेश कोल्ड स्टोरमा रियल जूस एक म्याद नाघेको भेटिएको, दर्ता नवीकरण प्रमाणपत्र नदेखाएकोले चौबीस घण्टाभित्र लिएर नगरपालिकामा हाजिर हुन र मूल्य सूची राख्न, विभुति कोल्ड स्टोर पसल दर्ता नभएको दर्ता गर्नुपर्ने सुझाव दिइएको वडा निरीक्षक रामकृष्ण प्रजापतिले बताउनुभयो ।

अनुगमन टोलीमा राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्चबाट मनोज थापा, महानगरीय प्रहरी परिसरका रामशरण तामाङ र भनपा कर उपशाखाका मोहनदेवी व्याञ्जु र जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुर उद्योग वाणिज्य संघ र पत्रकारहरू सहभागी रहेको थियो ।

राँगो र कुखुराको मासु पसल दसौं वर्षदेखि दर्ता नगरी सञ्चालन गरेकोले तुरुन्त पसल दर्ता गर्न, ढक तराजू नवीकरण गर्न, एप्रोन सेतो प्रयोग गर्न, पसल र फ्रिज सफा गर्न र भित्तामा सफा गर्न मिल्ने गरी कार्पेट वा मार्बल राख्नु सुझाव दिइएको थियो भने रामेछाप कोल्ड स्टोरलाई वध स्थल सफा गर्न, ढक तराजू नवीकरण गर्न, एप्रोन सफा गर्न, मासु जालीले छोप्न, भित्ता सफा गर्न कार्पेट राख्न, फ्रिज नियमित सफा गर्न र पसलको टेबल बार राखी व्यवस्थित गर्नुपर्ने सुझाव दियो । त्यस्तै दिलबहादुर शाहीको राँगोको मासु पसल दर्ता गर्नुपर्ने, एप्रोन प्रयोग गर्नुपर्ने, मासु जालीले छोप्नुपर्ने, ढक तराजू नवीकरण गर्नुपर्ने, मासु पसलमा ग्यास सिलिण्डर हटाउनुपर्ने, पसलको भित्तामा मार्बल वा कार्पेट राख्नुपर्ने र पसलको साइनबोर्ड राख्नुपर्ने सुझाव दियो ।

त्यस्तै देकोचामा रहेको जयकृष्ण शाहीको कुखुराको

मासु पसल दर्ता गर्नुपर्ने, सेतो एप्रोन प्रयोग गर्नुपर्ने, जालीले मासु छोप्नुपर्ने, भित्ता सफा गर्नुपर्ने सुझाव दियो भने त्यस्तै विकेश मिट सपमा मासु जालीले छोप्नुपर्ने, मूल्यसूची राख्नुपर्ने, वधस्थल सफा गर्नुपर्ने, भित्तामा कार्पेट वा मार्बल राख्नुपर्ने, एप्रोन सेतो प्रयोग गर्नुपर्ने सुझाव दियो ।

अनुगमनमा भक्तपुर नगरपालिकाका अनुगमन समितिका संयोजक राजकृष्ण गौरा, सदस्य हरिराम सुवाल र रोशनमैया सुवाल, सदस्यसचिव दिलकुमार सुवाल, भनपा स्यानिटेशन उपशाखाका व.नि. रामकृष्ण प्रजापति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुरका रविचन्द्र मिश्र, राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्चबाट मनोज थापा, जिल्ला पशु सेवा कार्यालयका उमेशलाल प्रधान, भक्तपुर उद्योग वाणिज्य सङ्घका संजय जोन्टे, महानगरीय प्रहरी परिसरका नारायणबहादुर चौहान र भनपा कर उपशाखाका विष्णुकेशरी जोशीको सहभागिता रहेको थियो ।

भक्तपुर नगरमा बजार अनुगमन

भक्तपुर नगरपालिका बजार अनुगमन समितिका संयोजक राजकृष्ण गोराको संयोजकत्वको टोलीले सुकुलढोका क्षेत्रका खाद्यपसलहरूको चैत्र २८ गते अनुगमन गर्‍यो । भक्तपुर नगरपालिका, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुर उद्योग वाणिज्य संघ, भक्तपुर महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुर, राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्च र पत्रकारहरूको सहभागितामा भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित आठ वटा खाद्य पसल अनुगमन गर्‍यो ।

भक्तपुर नया वडा नं ५ साकोठामा रहेको भक्तपुर मिनि मार्टमा म्याद नाघेको सामानहरू प्रसस्तै भेटिएको र ती सामान तत्काल नस्ट गर्न टोलीले निर्देशन दियो । म्याद नाघेको सामानहरूमा रियल जुस एक लिटरको १० वटा, आप्पल जुस एक लिटरको ५ वटा, अमूलको दूध एक लिटरको

१ वटा, टाईड सर्फ ५६ पाकेट र ओखर भेटिएको थियो । पसल धनीलाई म्याद नाघेको सामान अर्को पटक भेटिए जफत गर्ने र पसल शिलबन्दी गरिदिने निर्देशन दियो ।

त्यस्तै सुकुलढोका तेल पसलमा पनि म्याद नाघेको सामान रियल जुसलगायत थुप्रै सामानहरू भेटियो । ती

सामानहरू हटाउन निर्देशन दियो । पसल दर्ता भएको प्रमाण पत्र नदेखाएकोले उक्त प्रमाण पत्र लिई नगरपालिकामा २४ घण्टा भित्र उपस्थित हुन, मूल्य सूची राख्नुपर्ने, पसलको साईनबोर्ड राख्नुपर्ने सुझाव दियो ।

सुकुलढोकाकै पुरुषोत्तम साखकर्मीको पसल दर्ता नभएकोले एक हप्ताभित्र पसल दर्ता गर्न, मूल्य सूची राख्न सुझाव दियो । त्यस्तै अजय कुमार जैसवालको पान पसल दर्ता

नगरी सञ्चालन गरेकोले पसल दर्ता गर्न निर्देशन दियो । दिनेश कोडाको पसलमा साइन बोर्ड राख्न, मूल्य सूची राख्न सुझाव दियो । निर्वाण स्टोर पसललाई नवीकरण गर्नुपर्ने, मूल्य सूची राख्नुपर्ने र विल विजक प्रयोग गर्नुपर्ने सुझाव दियो । सबिना राजभण्डारीको पसललाई नवीकरण गर्न, साईन बोर्ड राख्न, मूल्य सूची राख्न निर्देशन दियो । भक्तराम स्टोरलाई मूल्य सूची राख्नुपर्ने, पसल दर्ता नवीकरण गर्नुपर्ने, ढक तराजु नापतौल विभागमा नवीकरण गर्नुपर्ने सुझाव दियो ।

अनुगमन टोलीमा भक्तपुर नगरपालिकाका अनुगमन समितिका संयोजक राजकृष्ण गोरा, सदस्य हरिराम सुवाल र रोशन मैया सुवाल, सदस्य सचिव दिलकुमार सुवाल, भनपा श्यानिटेशन उपशाखाका व.नि. रामकृष्ण प्रजापति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुरका रविचन्द्र मिश्र, राष्ट्रिय उपभोक्ता मञ्चबाट मनोज थापा, महानगरीय प्रहरी परिसरका राम शरण तामाङ्ग र भनपा कर उपशाखाका मोहनदेवी व्याञ्जु सहभागी रहेको थियो ।

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित जनस्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट लाभ उठाउनु होस् ।

eQmk/ gu/kflnsfçf/f klyfgfWofksx; ; E 5nkmn
 ; fdbflos lj Bfnosf lzI fsx; n]kzftut Odfgbf/l k} tt ugk}g}

भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सरकारी तथा सामुदायिक विद्यालयहरूले नयाँ शैक्षिक सत्र २०७५ मा विद्यार्थी भर्ना सङ्ख्यासँगै शैक्षिक स्तर वृद्धि गर्ने प्रतिवद्धता जनाएका छन्। पूर्व प्राथमिक तहदेखि कक्षा १२ सम्मको माध्यमिक तहको शिक्षाको व्यवस्थापन एवं अनुगमनसहितको सम्पूर्ण जिम्मा स्थानीय तहमा आएपछि भक्तपुर नगरपालिकाले चैत्र २८ गते विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूको बैठक बोलाई नयाँ शैक्षिक सत्रको योजनाको विषयमा छलफल संचालन गरेको थियो।

नगरमा सामुदायिक विद्यालयहरू ३५ वटा छन् जसमध्ये ६ वटा कक्षा १२ सम्म अध्यापन गराउने एवं ७ वटा

नतिजा पनि सन्तोषजनक छैन। सामुदायिक विद्यालयहरूमा दरबन्दीमा रहेका शिक्षकहरूमा ९२ प्रतिशत भन्दा बढीले तालिम प्राप्त गरेका छन्। तर ती शिक्षकहरूले आफ्नो पेशाप्रति इमानदारी नदेखाउँदा र स्थानीय जनताप्रति आत्मीय सम्बन्ध नराख्दा विद्यालयको अस्तित्व संकटमा पर्न थालेका छन्। 'जागीर सरकारी खानु राम्रो, तर आफ्ना छोराछोरीहरू निजीमा पढाउनु राम्रो' भन्ने गलत मानसिकताले हाम्रा शिक्षक शिक्षिकाहरू ग्रसित भइरहेका छन्। शिक्षण पेशामा संलग्न भएर पनि विद्यार्थीहरूलाई पढाउनु पर्दा, गृहकार्य एवं परीक्षा कापी परीक्षण गर्नुपर्दा 'ज्वरो' आउने प्रवृत्ति नदेखिएको होइन। हप्तामा कम्तिमा २४ घण्टा पढाउनुपर्ने र विहान १०

प्रमुख प्रजापति प्रधानाध्यापकहरूको बैठकमा बोल्नुहुँदै

कक्षा १० सम्म अध्यापन गराउने माध्यमिक विद्यालयहरू हुन् भने बाँकी २२ वटा आधारभूत विद्यालयहरू हुन्। भक्तपुरमा यस्ता सामुदायिक विद्यालयहरू पनि छन् जहाँ विद्यार्थीहरूको आकर्षण देशको कुनै नाम चलेको निजी र स्तरीय विद्यालयको भन्दा कम छैन। समग्र परीक्षाको नतिजा तथा विद्यार्थीहरूको शिक्षण सिकाइ उपलब्धीको मूल्यांकन गर्ने हो भने पनि ती विद्यालयहरूको अवस्था देशभरि नै नमूना लायक छ। विद्यालयका शिक्षक शिक्षिकाको लगन, विद्यार्थीहरूको मिहिनेत, व्यवस्थापन समितिको उत्तरदायी भूमिका र अभिभावक एवं स्थानीय जनताको विद्यालयप्रतिको विश्वासको कारण सामुदायिक विद्यालयहरूले प्रगति गर्न सफल भएका हुन्।

तथापि भक्तपुर नगरमा केही यस्ता विद्यालयहरू पनि छन्, जहाँ भौतिक पूर्वाधार असाध्यै राम्रो छ, शिक्षकहरू पनि प्रशस्त छन् तर विद्यार्थीहरू न्यून छन्। परीक्षाको

देखि ५ बजेसम्म विद्यालयमा बस्नुपर्ने नियममा बाँधिएर पनि कक्षाकोठामा नजाने र विद्यालयमा हाजिर गरेर व्यक्तिगत काममा व्यस्त हुने शिक्षकहरूको बानी स्थानीय जनताले नदेखेका होइनन्। त्यसैले पनि केही विद्यालयहरूमा स्थानीय विद्यार्थीहरू शून्य जस्तै भएका छन्।

राम्रा र उत्कृष्ट सामुदायिक विद्यालयहरूमा अत्यधिक विद्यार्थी चापको कारण दरबन्दीका शिक्षकहरूको अपुग छ, त्यहाँका शिक्षकहरूले आराम गर्ने फुर्सदसमेत पाएका छैनन्, निजी श्रोतका शिक्षकहरू नियुक्ति गर्दा पनि कक्षा व्यवस्थापन गर्न चुनौति भइरहेको छ। तर केही यस्ता सामुदायिक विद्यालयहरू पनि छन्, जहाँ विद्यार्थीहरू नभएर शिक्षकहरू दिनभरि फुर्सदिला बन्छन्, विद्यालय समयमा तिनीहरू खेतबारी, अर्कै कार्यालय र मालपोतमा समेत भेटिन्छन्। विद्यार्थीहरू न्यून रहेका विद्यालयका शिक्षकहरू विद्यार्थीलाई पढाउनु नपर्दा आफैँ पढ्छन्, विद्यालयमा विदा लिनै पर्दैन, आफू स्नातकोत्तर तह, एम फिल र पिएचडीको तयारी गर्छन्। विहानको समयमा अन्य +२ वा कलेजमा कक्षा लिन जाने र दिउँसो आफ्नो विद्यालयमा हाजीर हुने तर कक्षा कोठामा नगई आफ्नो व्यक्तिगत पढाइ वा कलेजमा कक्षा लिन तयारी गर्ने ! यसलाई कुन रूपमा लिने ? सरकारी तलब खाएर सरकारी समयमा व्यक्तिगत कार्य गर्नु पेशागत इमानदारी कसरी हुन

विद्यालयप्रति स्थानीय जनताले विश्वास गर्न नसक्दा आर्थिक अवस्था कमजोर भएर पनि आफ्ना सन्तानलाई निजी स्कूलहरूमा पढाउन बाध्य भइरहेको उल्लेख गर्दै सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूले पेशागत इमानदारी प्रस्तुत गर्न निर्देशन दिनुभयो ।

शिक्षकहरूले २०७५ को वैशाख महिनामा प्रभावकारी रूपमा विद्यार्थी भर्ना अभियान संचालन गर्नुपर्नेमा जोडिदिँदै प्रमुख प्रजापतिले वैशाखको अन्त्यसम्ममा विद्यार्थी सङ्ख्याको अनुपातमा शिक्षक मिलान गरिनेतर्फ नगरपालिकाले सोच्ने पनि जानकारी

सक्छ ?

अब विद्यालय शिक्षाको सम्पूर्ण अधिकार स्थानीय तहलाई आइसकेको छ । हिजो सिंहदरबार टाढा थियो र जसोतसो मानो पचाउँदा पनि हुन्छ भन्ने मानसिकतामा काम गरेको देखियो । अब स्थानीय सरकार नजिक आइसकेको छ । प्रत्येक विद्यालय र कार्यरत शिक्षक कर्मचारीहरू स्थानीय सरकार र स्थानीय जनताप्रति उत्तरदायी हुनैपर्छ । अब तलब सिंहदरबारले होइन, नगरपालिकाले प्रेषित गर्छ । शिक्षक मिलान वा दरबन्दी व्यवस्थापन गर्ने अधिकारसमेत अब स्थानीय सरकारको निर्णयले हुन्छ । त्यसैले हिजो हाम्रा सामुदायिक विद्यालयहरू जसरी चलेका थिए, त्यसरी नै चल्छन् वा चलाउनु पर्छ भन्ने दृष्टिकोण त्यागेर नयाँ शैक्षिक वर्षदेखि आ-आफ्नो विद्यालयको स्तर उकास्न सबै पक्षले जिम्मेवारीपूर्वक भूमिका निर्वाह गर्नु सबैको लागि हितकर नै हुन्छ ।

भक्तपुर नगरपालिकामा सम्पन्न प्रधानाध्यापकहरूको बैठकमा यी नै भावना अभिव्यक्त भएका थिए । बैठकमा नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिले सामुदायिक विद्यालयहरू हिजोकै अवस्थामा चलाउने भन्ने मानसिकता त्याग्न सबैलाई आग्रह गर्नुभयो । भौतिक पूर्वाधार युक्त र तालिमप्राप्त शैक्षिक जनशक्ति भएर पनि केही सामुदायिक विद्यालयहरूले अभिभावकहरूको मन जित्न नसक्नु दुःखद् भएको चर्चा गर्दै नयाँ शैक्षिक सत्रमा विगतको मूल्यांकन गर्दै सामुदायिक विद्यालयहरूले स्तरोन्नतीका लागि योजना बनाउनुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।

सरकारी विद्यालयका शिक्षक कर्मचारीहरूले आफ्ना सन्तानहरूलाई आफ्नै विद्यालय वा नजिकको सरकारी विद्यालयमा नै पढाउनु पर्ने उहाँको कथन थियो । सरकारी

दिनुभयो ।

नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरू रविन्द्र ज्याख्व, प्रेमगोपाल कर्माचार्य र छोरीमैयाँ सुजखू (प्रजापति) समेतको उपस्थितिमा सम्पन्न उक्त बैठकमा नगर शिक्षा अधिकृत रुद्र शर्मा पौडेलले नगरभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूको अवस्थाबारे तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दै शैक्षिक सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको तालिका जानकारी दिनुभयो ।

बैठकमा नगरका सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूले आ-आफ्नो विद्यालयको अवस्था र पछिल्लो परीक्षा नतिजाबारे अवगत गराउनुभयो ।

बासिबिद्यालौ

बायाँबाट दायाँतिर तानिएका धर्सो बीचतिर बाँगिएको रहेछ, हो ?

(१०० २२२२२२२२ १०० १०० १०० -२२२२)

एक फिट लम्बाइ, एक फिट चौडाइ र एक फिट गहिरो भएको खाल्डोमा कति के.जी. जति माटो होला ? अनुमान गर्नुहोस् ।

१ १०० १०० १०० १०० १०० १०० १०० -२२२२

भक्तपुर नगरपालिकाको बैठक निर्णय

भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिको अध्यक्षतामा भक्तपुर नगर कार्यपालिकाको बोर्ड बैठक भक्तपुर नपा वडा नं. २ स्थित ब्यासीमा विभिन्न मितिमा बसी लिइएका निर्णय जानकारीको लागि दिइएको छ ।

मिति २०७४ फागुन १५ गते मंगलबार

उपस्थिति

१. प्रमुख श्री सुनिल प्रजापति	उपस्थित
२. उपप्रमुख श्री रजनी जोशी	ऐ
३. वडाध्यक्ष श्री श्यामकृष्ण खत्री	ऐ
४. वडाध्यक्ष श्री हरिप्रसाद बासुकला	ऐ
५. वडाध्यक्ष श्री राजकृष्ण गोरा	ऐ
६. वडाध्यक्ष श्री कुमार चवाल	ऐ
७. वडाध्यक्ष श्री प्रेमगोपाल कर्माचार्य	ऐ
८. वडाध्यक्ष श्री हरिराम सुवाल	ऐ
९. वडाध्यक्ष श्री उकेश कवां	ऐ
१०. वडाध्यक्ष श्री महेन्द्र खायमली	ऐ
११. वडाध्यक्ष श्री रविन्द्र ज्याख्व	ऐ
१२. वडाध्यक्ष श्री लक्ष्मीप्रसाद ह्यौमिखा	ऐ
१३. नगर कार्यपालिका सदस्य श्री रोशनमैया सुवाल	ऐ
१४. नगर कार्यपालिका सदस्य श्री छोरीमैया सुजखु (प्रजापति) ऐ	
१५. नगर कार्यपालिका सदस्य श्री सुनिता प्रजापति (अवाल)	ऐ
१६. नगर कार्यपालिका सदस्य श्री सरिना घोला	ऐ
१७. नगर कार्यपालिका सदस्य श्री कृष्णलक्ष्मी दुवाल	ऐ
१८. सदस्य सचिव श्री रोहितराज पोखरेल	ऐ

निर्णयहरू

अग्रण लिने

यस नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित देको, मिबा, इतापाके जग्गा एकीकरण आयोजनाको व्यवस्थापन उपसमितिको मिति २०७४।१।१९ गतेको बैठकको निर्णयानुसार आ.व. २०७४/०७५ का लागि आयोजना क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि रु.२०,००,००,०००।- (बीस करोड) ऋण सहूलियत दरमा उपलब्ध गराउन मिति २०७४।६।२ गते काठमाण्डौ उपत्यका विकास प्राधिकरण, अनामनगर, काठमाण्डौमा आयोजना कार्यालयबाट च.नं. ८६ को पत्रमार्फत अनुरोध गरी पठाइएकोमा काठमाण्डौ उपत्यका विकास प्राधिकरणको संचालक समितिको मिति २०७४।१०।१५ गते

बसेको बैठकबाट आयोजनाको पूर्वाधार निर्माण कार्यको लागि भक्तपुर नगरपालिकासँग सम्झौता गरी वार्षिक ७ प्रतिशत व्याजसहित ५ वर्षभित्र सांवा ब्याज चुक्ता गर्ने शर्त राखी हाललाई रु.१०,००,००,०००।- (दश करोड) ऋण उपलब्ध गराउने निर्णय २०७३।१०।२३ गते प्राप्त भएकोले व्यवस्थापन उपसमितिको उल्लेखित मितिको निर्णय बमोजिम काठमाण्डौ उपत्यका विकास प्राधिकरणसँग १०,००,००,०००।- (दश करोड) ऋण भक्तपुर नगरपालिकाबाट लिई आयोजनालाई उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो । साथै प्राधिकरणको उल्लेखित संचालक समितिको निर्णयानुसार भक्तपुर नगरपालिकाको तर्फबाट ऋण सम्झौता गर्न आयोजना प्रमुख ई. दिलभक्त जयनालाई अख्तियारी दिने निर्णय गरियो ।

वडा कार्यालयबाट भत्ता वितरण

नेपाल सरकारद्वारा जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, अशक्त, अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई वितरण गर्दै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता यो पटकदेखि प्रत्येक वडा कार्यालयमार्फत यही २०७४ फागुन २० गतेदेखि २३ गतेसम्म कार्यालय समयवधिमा वितरण गर्ने सोको लागि आवश्यक रकम वडा अध्यक्षहरूलाई पेशकी दिने निर्णय गरियो ।

एफ.एम.सँग सम्झौता

भक्तपुर नगरपालिकाका गतिविधिहरूबारे सर्वसाधारण जनतालाई जानकारी दिने उद्देश्यले भक्तपुर एफ.एम. प्रा.लि.बाट प्राप्त प्रस्तावना पत्र स्वीकार गरी उक्त एफ.एम.प्रा.लि. सँग साप्ताहिक एक घण्टा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सम्झौता गर्ने निर्णय गरियो ।

विविध

विविध विषयमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

- भक्तपुर नगरपालिकाको बुट्टेदार काठको ५X१६ फिटको साईनबोर्ड बनाउन प्राप्त ३ (तीन) वटा कोटेशनमा सबभन्दा कम दररेट उल्लेख गर्ने साईन उडेन ईण्डस्ट्रिजको भ्याटबाहेक प्रति स्क्वायर रु.२,८००।- मा कोटेशन स्वीकृत गरी खरिद गर्ने निर्णय गरियो ।
- यस कार्यालयको बा. २ च ९८०८ नं. को जिप्सी गाडी मर्मतको लागि चालक मनोजकुमार छुकांबाट पेश भएको रु.६८,७४५।- को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी मर्मत गराउने निर्णय गरियो ।
- यस कार्यालयको बा १ क ९०२५ नं. को बाकोहो लोडर

- सर्भिसिङ्ग गर्नुपर्ने भनी चालक आशभक्त वंशमणीबाट पेश भएको रु.२१,२४४।- को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी सर्भिसिङ्ग गराउने निर्णय गरियो ।
- घ. यस कार्यालयको बा १ भू ८७४९ नं. को गाडी मर्मत गर्नुपर्ने भनी चालक सुन्दर ब्याजुबाट पेश भएको रु.८२,९९५।- को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी सर्भिसिङ्ग गराउने निर्णय गरियो ।
- ङ. विभिन्न ठाउँहरूमा मर्मतको लागि खरिद गरिएका सामानहरूको बिलअनुसार रु. ३७,८८२।८७ बालाखु हार्डवेयर सेन्टरलाई भुक्तानी दिने निर्णय गरियो ।
- च. विभिन्न ठाउँहरूमा मर्मतको लागि खरिद गरिएका सामानहरूको बिलअनुसार रु. ६६,३९२।११ बालाखु हार्डवेयर सेन्टरलाई भुक्तानी दिने निर्णय गरियो ।
- छ. तीनपांग्रे ट्राईसाईकलको ढाला थपको लागि खरिद गरिएका सामानहरूको बिलअनुसार रु.१४,५७८।५९ कोटेश्वर डण्डी पसललाई भुक्तानी दिने निर्णय गरियो ।
- ज. शहीद स्मृति खेल मैदान मर्मतको लागि खरिद गरिएका सामानहरूको बिलअनुसार रु.१२,२९२।६१ कोटेश्वर डण्डी पसललाई भुक्तानी दिने निर्णय गरियो ।

समितिको निर्णय अनुमोदन

विभिन्न समितिको देहायबमोजिमका निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

वातावरण तथा पर्यटन समिति

मिति २०७४।११।१५ गते बसेको वातावरण तथा पर्यटन समितिको निम्न निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

- क. २०७४ सालको होली पर्वको अवसरमा मिति २०७४ फागुन १६ गते दत्तात्रयदेखि खौमासम्म विहान ७:३० बजे होली पर्वको विकृतिविरुद्ध सचेतना ज्वाली गर्ने निर्णय गरियो । ज्वालीमा नगरका विद्यालय, सरकारी कार्यालय (जिल्लास्थित) जिल्ला प्रहरी कार्यालय र नगरपालिका शाखा, उपशाखालाई प्ले कार्डसहित सहभागिताको लागि अनुरोध गर्ने निर्णय गरियो ।

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण समिति

मिति २०७४।११।११ गते बसेको महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण समितिको निम्ननिर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

- क. भक्तपुर न.पा.द्वारा सञ्चालित हुने विभिन्न सीप तथा रोजगारमूलक तालिमहरू मध्ये पहिलो चरणमा चिनीयाँ भाषा तालिम यही २०७४ फागुन १५ गतेदेखि शुरु गर्ने । सो तालिम दिनको ४ बजे गर्ने । कार्यक्रममा भक्तपुर न.पा. प्रमुख सुनिल प्रजापतिलगायत कार्यपालिका

सदस्यहरूलाई बोलाउने निर्णय गरियो ।

- ख. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सहज र व्यवस्थित गर्न छलफल गरियो ।

निर्माण समिति

मिति २०७४।११।१५ गते बसेको निर्माण समितिको निम्ननिर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

- क. केशरी श्रेष्ठसमेत ९ जना ले भक्तपुर न.पा. १ साविक कटुञ्जे गा.वि.स. १(ख)१ स्थित कित्ता नं. ४९४५, ५०४५, ५०४४, ४९४७, ४९४६, ५६३७, १७४५, ३६६, ३४१, १७४४ र ५६४० को क्रमश क्षेत्रफल ०-४-०-०, ०-३-२-०, ०-३-३-०, ०-४-०-०, ०-४-०-०, ०-५-०-०, ०-९-१-०, ०-४-२-०, ०-५-३-०, ०-९-१-० र १-९-२-१ गरी जम्मा रोपनी ४-१४-२-१ भएको कित्ता जग्गामा भक्तपुर न.पा. बोर्ड बैठकबाट मिति २०७४।०६।०२ मा निजी प्लानिङ्ग स्वीकृति सम्बन्धमा विभिन्न शर्त पालना गर्ने गरी प्लानिङ्ग स्वीकृति दिने भन्ने निर्णयअनुसार पहिलो शर्तमा ढलको व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रत्येक प्लटमा सेफ्टी ट्यांक राखी पश्चिमतर्फको PDI योजनाको ह्यूम पाईपमा ढल जोड्ने गरी ढलको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने भन्ने शर्त उल्लेख भएकोमा प्रस्तावित प्लानिङ्ग र सो ढलको दूरी धेरै भई बीचमा अन्य व्यक्तिको जग्गासमेत परेको हुँदा सो शर्त तत्काल पूरा गर्न नसकिने हुँदा सोको विकल्पमा प्रस्तावित प्लानिङ्गको पूर्वतर्फ आफ्नै बाँकी कित्ता नं. ३६१ को क्षेत्रफल ०-८-३-० जग्गा मध्येमा सेफ्टी ट्यांकी बनाउन मन्जुर छ भनी मिति २०७४।१०।०५ को निवेदक केशरी श्रेष्ठसमेतले संयुक्त निवेदन पेश भएको सम्बन्धमा प्रस्तावित प्लानिङ्गको प्रत्येक प्लटमा सेफ्टी ट्यांकी राखी सोको निकास उल्लेखित कित्ता नं. ३६१ मा दायँबायाँका संधियारहरूलाई असर नपर्ने गरी उपचार पोखरी बनाई ढलको व्यवस्था गर्न उचित हुने हुँदा सोअनुसार पूर्व स्वीकृति शर्त मध्ये शर्त नं. १ लाई संशोधन गर्न उचित निर्णय सिफारिस गर्ने भनी निर्माण समितिबाट सिफारिस भइआएको हुँदा सोहीअनुसार गर्ने निर्णय गरियो ।

इन्टरनेसिप

यस न.पा.बाट सञ्चालित खवप ईन्जिनियरिङ्ग कलेजबाट इन्टरनेसिपको लागि मिति २०७४।६।२ गतेदेखि २०७४।१०।२३ गतेसम्म यस न.पा. अन्तर्गतका विभिन्न विकास निर्माण र सम्पदासम्बन्धी कार्यक्रमको डिजाइन तथा डिटेल ड्रइङ्ग गरिएको हुँदा देहायका विद्यार्थीहरूलाई मासिक रु.५,०००।- का दरले पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो :

तपसिल

१. अगम लाखाजु २. विकल दुमरु ३. इन्सिया श्रेष्ठ

४. मनिका बासुकला

५. राजिव सुवाल

मर्मत खर्च समर्थन

निम्न गाडी, मोटरसाइकल मर्मत गरेको निम्न खर्च समर्थन गरी भुक्तानी दिने निर्णय गरियो-

तपसिल

क्र.सं.	चालकको नाम	गाडी र मोटरसाइकल नं.	खर्च रकम	भुक्तानी दिने
१	बुद्धिनारायण सुवाल	२५२८	रु. ४१,२४५/-	अजिमा अटो वर्कशप
२	तुल्सीराम हन्जु	८७५१	रु. १०,८५५/-	नेपाल अटो इलेक्ट्रिक ट्रेडलिंक
३	मनोज्ञ छुका	९८०८	रु. ६,७३९/-	ऐ
४	श्रीराम कुसी	८७८	रु. ६,७३९/-	ऐ
५	रविन कोजु	२२६२	रु. ५,३६७/-	सिद्धि गणेश मोटर पार्ट्स
६	रेभिड कुस्मा	८६३०	रु. १०,१५०/-	लक्ष्मी अटो वर्कशप

औषधी खर्च

यस कार्यालयको टिपर ३५५८ गाडीबाट मिति २०७४।५।२७ गते रोल्पाका रेशम घर्तीमगरलाई ठक्कर दिएको हुँदा डा. दयाराम गोसाईंलाई औषधी खर्च गर्न रु. २,००,०००/- पेशकी लिई रु. २१,०९९।- खर्च फाँटवारी पेश गरेको हुँदा नपुग रु. २१,०९९।- भुक्तानी दिने निर्णय गरियो।

पेशकी फछ्यौट

मिति २०७४।१०।११, १२ र १३ गते बेमौसमी तरकारी खेतीको तालिम सञ्चालन गर्न वडा अध्यक्ष राजकृष्ण गोराबाट रु. ७५,०००/- पेशकी लिनु भई कार्यक्रम सम्पन्न पछि रु. ४०,६२९।- बराबर खर्च र बाँकी ३४,३७१।- दाखिला गर्नु भएको हुँदा वहाँको नाउँको पेशकी फछ्यौट गरिदिने निर्णय गरियो।

उपभोक्ता समिति अनुमोदन

उपभोक्ता समिति तथा अनुगमन तथा निरीक्षण अनुमोदन सम्बन्धमा छलफल हुँदा देहायअनुसार उपभोक्ता समिति गठन भै आएको अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

क. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा.वडा नं. २ स्थित शिक्षा कार्यालय प्राङ्गणमा ईँटा छपाइ कार्य / पदाधिकारीहरूको नाम :

१. अध्यक्ष : श्री तुल्सीकृष्ण बाटी
२. सचिव : श्री राजाराम सुवाल
३. कोषाध्यक्ष : श्रीमती अमर अमात्य
४. सदस्य : श्री विकास नायभारी
५. सदस्य : सुश्री अनिला सुवाल
६. सदस्य : सुश्री इरा सुवाल

अनुगमन समिति

१. संयोजक : श्री कृष्णगोविन्द नायभारी
२. सदस्य : श्री लक्ष्मीनारायण सुवाल
३. सदस्य : श्री केदार सुवाल

४. सदस्य : श्री विना सुवाल

५. सदस्य : श्री इन्द्र सुवाल

ख. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा.वडा नं. ३ स्थित मलाचां स्थित वंशगोपाल बाराही स्थानमा बाटो मर्मत कार्य / पदाधिकारीहरूको नाम :

१. अध्यक्ष : श्री हरिभक्त बखुन्ठे
२. सचिव : श्री संगिता कर्माचार्य
३. कोषाध्यक्ष : श्री कृष्णहरि कर्माचार्य
४. सदस्य : श्री अनिता श्रेष्ठ
५. सदस्य : श्री रञ्जना स्वानेपा
६. सदस्य : श्री कुमार जाकिबन्जार
७. सदस्य : श्री करण मानन्धर

अनुगमन समिति

१. संयोजक : श्री कृष्णगोपाल चौगुठी
२. सदस्य : श्री रामसुन्दर खाताखो
३. सदस्य : श्री मैया मल्ल

ग. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा.वडा नं. ५ स्थित सुकुलढोका तुलाछें बाटोमा ईँटा छपाइ कार्य / पदाधिकारीहरूको नाम :

१. अध्यक्ष : श्री राजाराम त्वानाबासु
२. सचिव : श्री भवानी कर्माचार्य
३. कोषाध्यक्ष : श्री सन्देश दनेखु
४. सदस्य : श्री प्रतिभा कर्माचार्य
५. सदस्य : श्री सूर्यप्रसाद श्रेष्ठ
६. सदस्य : श्री गणेशबहादुर रजित
७. सदस्य : श्री अर्कनारायण श्रेष्ठ

अनुगमन समिति

१. संयोजक : श्री पूर्णगोपाल राजचल
२. सदस्य : श्री नारायणप्रसाद त्वानाबासु
३. सदस्य : श्री रविना रजितकार
४. सदस्य : श्री लक्ष्मी श्रेष्ठ/रामहरि श्रेष्ठ

घ. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा. वडा नं. ५ खिछेंस्थित खिछें भजन पाटीमा फल्याक छान्ने कार्य / पदाधिकारीहरूको नाम :

१. संयोजक : श्री कृष्णगोविन्द नायभारी
२. सचिव : श्री राजाराम आचार्य
३. कोषाध्यक्ष : श्री लक्ष्मीशोभा आचार्य
४. सदस्य : श्री रोशन आचार्य
५. सदस्य : श्री गोपालदास दनेखु
६. सदस्य : श्री शोभा दनेखु
७. सदस्य : श्री पूर्णकुमार आचार्य

ड. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा. वडा नं. १, क्वाछेँस्थित क्वाछेँ गणेश पाटी पुनःनिर्माण कार्य/
पदाधिकारीहरूको नाम :
१. अध्यक्ष : श्री सुन्दरलाल मूल
२. सचिव : श्री शान्ता आंचा
३. कोषाध्यक्ष : श्री बैकुण्ठप्रसाद कायष्ठ
४. सदस्य : श्री श्रीचरण अमात्य

५. सदस्य : श्री पूर्णप्रसाद ह्योजु
६. सदस्य : श्री रोशना कायष्ठ
७. सदस्य : श्री भिम ताम्राकार
अनुगमन समिति
१. संयोजक : श्री हिमालयश्वरलाल मूल
२. सदस्य : श्री नारायणप्रसाद त्वानाबासु
पेशकी फछ्यौट

सि. नं.	योजना	वडा नं.	ल.ई.	टेण्डर स्वीकृत ल.ई.	मूल्यांकन	आंशिक मूल्यांकन	जम्मा अधिको खूद खर्च	आंशिक खूद खर्च	पेशकी	भुक्तानी दिनुपर्ने	बजेट	कैफियत
१	लिवाली तथा माहेश्वरी पीच निर्माण कार्य	७	१०,२०८,३०८।७२			२,९४५,९८०।५१		२,९४५,९८०।५१		२,९४५,९८०।५१	नया बजेट	आंशिक भुक्तानी
२	व्यासी नया भवन भित्र पर्यटक सूचना केन्द्र भवन निर्माण कार्य	२	८,५९८,१२१।००	६,३३९,४८९।१६		७२९,१४३।७९	२,०७७,८५३।३२	४६६,२७७।२८		४६६,२७७।२८	नया बजेट	आंशिक भुक्तानी
३	दुजलेबाट दथुल्वचा जाने बाटोमा इटा छपाइ कार्य	१०	६३०,१९५।४४			२७२,०६३।१६		२०२,२९८।५०	२००,०००।००	२,२९८।५०	वडा बजेट	आंशिक पेशकी फछ्यौट
४	धालाखुसी बाटो सुधार कार्य	१	११६,८८०।४०		३३८,३३५।४		१८४,०१५।००		४०,०००।००	७६,८८०।४०	नया बजेट	आर्थिक सहयोग रु. ३०००।००
५	६ नं वडा कार्यालय भवन रंगरोगन, शिशुसुयाहार स्टोर कोठा र कौसीमा टूस बनाउने कार्य	६	७९४,७४४।१२			३३४,१५९।००		३३४,१५९।००	२५०,०००।००	८४,१५९।००	वडा बजेट	आंशिक पेशकी फछ्यौट

निर्माण सामग्री खरिद

भक्तपुर न.पा. वडा नं. १ भार्वाचो मिनिसस पार्कस्थित वडा कार्यालय भवन निर्माण कार्य गर्न रु. २,३६,२६,७५५।९४ बराबरको ल.ई. स्वीकृत भएकोमा सो कार्य गर्न मिति २०७४।११।१० गतेको निर्माण समितिबाट निर्णय भएअनुसार अमानतबाट श्रम ठेक्का र आवश्यक निर्माण सामग्रीहरूको अलग अलग बोलपत्रद्वारा खरिद गर्न सूचना प्रकाशन गर्ने निर्णय गरियो ।

योजना सञ्चालन

चालु आ.व.०७४/७५ को लागि सडक बोर्ड नेपाल र नगरपालिकाको संयुक्त लगानीमा सञ्चालन हुने वार्षिक

मर्मत सम्भार कार्यक्रम (ARMP) अन्तर्गत तपसिलका कार्यक्रम तथा योजनाहरू छनौट गरी कूल रु. १,०६,२४,८४६।८० (अक्षरेपी एक करोड छ लाख चौबीस हजार आठ सय छ्यालिस रूपैया अस्सी पैसा मात्र) बराबरको आयोजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालनको लागि सडक बोर्ड नेपालमा स्वीकृतिको लागि पठाइएकोमा, मिति २०७४।१०।२५ मा सडक बोर्डबाट रु. ७०,००,०००।०० (७०%) बजेट ब्यहोरिने र बाँकी नगरपालिकाबाट रु. ३७,१९,४५८।३८ (३०%) ब्यहोरिने गरी उक्त योजनाहरू सञ्चालन गर्न सहमति भई आएको हुँदा स्वीकृत गर्ने निर्णय गरियो ।

तपसिल

क्र.सं.	योजनाको नाम	वडा नं.	ल.इ.रकम रु.	बजेट बाँडफाँड	
				सडक बोर्ड ७०%	नपाबाट व्यहोरिने ३०%
१	भक्तपुर अस्पतालदेखि थिमी बस स्टेशनसम्म फीच बाटो मर्मत कार्य	१	४५५,८५०।९३	३१९,०९५।६५	२२३,३६६।९६
२	हनुमान पाटी अगाडिदेखि इचाडोलसम्मको बाटो मर्मत कार्य	१	४५३,७२२।३८	३१७,६०५।६७	१३६,११६।७१
३	वडा नं २ कार्यालयदेखि जिल्ला प्रशासन हुँदै पुरानो नपा भवन जाने बाटोमा ईटा छपाइ	२	१,१६७,१९६।२५	८१७,०३७।३८	३५०,१५८।८८
४	वंशगोपाल बाराही स्थान पुल बाटो मर्मत कार्य	३	९०९,२८६।१४	६३६,५००।३०	२७२,७८५।८४
५	बोलाछेंदेखि राममन्दिर पुलसम्मको बाटो मर्मत	४	९९३,४५३।२२	६९५,४१७।२५	२९८,०३५।९७
६	खलादेखि चुपिङ्घाट पुलसम्म बाटो मर्मत	५	६५९,१७२।८०	४६१,४२०।९६	१९७,७५१।८४
७	भगवतीस्थानदेखि भद्रकालीसम्मको बाटो मर्मत	५	४७४,३८०।९५	३३२,०६६।६७	१४२,३१४।२९
८	महाकाली स्थानको उकालोदेखि भोलाछेंसम्मको बाटो मर्मत	६	१,०३५,५२०।४२	७२४,८६४।२९	३१०,६५६।१३
९	पुलाबाचादेखि हनुमानघाटसम्मको बाटो मर्मत	७	६९६,१५२।९६	४८७,३०७।०७	२०८,८४५।८९
१०	महेश्वरी उकालो बाटो मर्मत कार्य	७	६५६,६३९।३६	४५९,६४७।५५	१९६,९९१।८१
११	जेला मे त उकालो बाटो मर्मत कार्य	८	४०८,०३७।४७	२८५,६२६।२३	१२२,४११।२४
१२	लिवाली प्लानिङ्गको पूर्व बाटोमा रिटेनिङ्ग वाल मर्मत कार्य	८	६२४,३३०।६७	४३७,०३१।४७	१८७,२९९।२०
१३	याताछें बाटो मर्मत	९	४५९,९३०।७६	३२१,९५१।५३	१३७,९७९।२३
१४	कमलविनायक बसपार्क बाटो मर्मत कार्य	९	६२८,८६९।८४	४४०,२०८।८९	१८८,६६०।९५
१५	थाथुलादेखि क्वाठण्डौसम्मको बाटो मर्मत कार्य	१०	१,००२,३०२।५५	७०१,६११।७९	३००,६९०।७७
	जम्मा :		१०,६२४,८४६।७०	७,४३७,३९२।६९ (७०%) (७०,००,०००।००)	३,२७४,०६५।६९ (३०%) (३७,११,४५८।३८)

नगरपालिका नगरवासीहरूको संस्था हो ।
करदाताहरूले समयमै कर बुझाउँ
नगरको विकासमा सघाउँ ।

मिति २०७४ फागुन २० गते आइतबार

निर्णयहरू

भैरव मन्दिर मर्मतबारे छलफल

विश्व सम्पदा क्षेत्र टौमढीस्थित विश्व प्रसिद्ध भैरवनाथ मन्दिर मर्मत संभार कार्य अघि बढाउने विषयमा छलफल गर्न विज्ञहरू तथा सरोकारवालाहरूको बैठक आयोजना गर्ने निर्णय गरियो ।

मिति : २०७४ फागुन २७ गते, आइतबार

समय : दिनको २:०० बजे ।

पदपूर्ति समिति

यस नगरपालिकाका लागि आवश्यक कर्मचारी एवं प्राविधिकहरू सेवा करारमा पदपूर्ति गर्नका लागि देहायबमोजिम पदाधिकारीहरू रहने गरी तीन सदस्यीय पदपूर्ति समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो :

तपसिल

१. श्री रविन्द्र ज्याख्व-संयोजक (भक्तपुर न.पा. ९ नं. वडाअध्यक्ष)
२. श्री उकेश कवां-सदस्य (भक्तपुर न.पा. ७ नं. वडाअध्यक्ष)
३. श्री रोहितराज पोखरेल, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत-सदस्य

बजेट श्रोत र सीमा समिति

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ९ दफा ६६ बमोजिम यस नगरपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण र सोको सन्तुलित वितरणको खाका तथा बजेट सीमा निर्धारण गर्न देहायबमोजिम पदाधिकारीहरू रहने गरी श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो-

तपसिल

- प्रमुख सुनिल प्रजापति - संयोजक
उपप्रमुख रजनी जोशी - सदस्य
वडाअध्यक्ष रविन्द्र ज्याख्व - सदस्य
वडाअध्यक्ष उकेश कवां - सदस्य
कार्यपालिका सदस्य सुनिता प्रजापति (अवाल) - सदस्य
कार्यपालिका सदस्य सरिना छोला - सदस्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रोहितराज पोखरेल- सदस्य सचिव
जनप्रतिनिधिको बैंक खाता खोल्ने

यस नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूलाई बैंकमार्फत मासिक सुविधावापतको रकम भुक्तानीको व्यवस्थाका लागि सबै जनप्रतिनिधिहरूको नाममा नेपाल बैंक लिमिटेड भक्तपुर शाखा, कमलविनायकमा खाता खोल्ने निर्णय गरियो ।

कृषक समूह गठन गर्ने

यस नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा जनप्रतिनिधिहरूको नेतृत्वमा वडास्तरीय कृषक समूहहरू गठन गरी त्यसैमार्फत कृषि सामग्री तथा कृषि औजारहरू वितरण गर्ने निर्णय गरियो ।

खानेपानी प्रशोधन

काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेडसँग समन्वय गरी भक्तपुर न.पा. वडा नं. १ सल्लाघारीस्थित डिप बोरीङ्ग स्थलमा खानेपानी प्रशोधन एवं ट्यांकी निर्माण गरी वितरण प्रणालीको व्यवस्था गर्ने निर्णय गरियो ।

विविध

विविध विषयमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

खेलकुद समिति गठन

यस नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा खेलकुदसँग सम्बन्धित खेलाडी, प्रशिक्षक एवं टिम, क्लब र समितिका पदाधिकारीहरूको भेला बोलाई वडा खेलकुद समितिहरू गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

बहालमा दिने

यस नगरपालिका वडा नं. ८ लिवालीस्थित नक्सा नं. २ (ड) ४ कि.नं. ७२, क्षे.फ. ४५२.५५ वर्गमिटर र नक्सा नं. २ (ड) ४ कि.नं. ८७ क्षे.फ. ३७३.३७ वर्ग मिटर रहेको जग्गा प्रतिआना प्रति वर्ष रु.२,०००/- को दरले दश वर्षको लागि आवश्यक शर्तहरू राखी अस्थायी टहरा निर्माण गर्न बाल विकास ईङ्गलिस स्कूललाई बहालमा दिने निर्णय गरियो ।

बैंक डेस्क

यस नगरपालिकामा आर्थिक कारोवारका लागि नगरपालिका परिसरमा डेस्क सञ्चालन र एटिएमका लागि नेपाल बैंक लिमिटेड भक्तपुर शाखालाई अनुरोध गर्ने निर्णय गरियो ।

ढुंगेधारा जीर्णोद्धारको भुक्तानी

साविक भक्तपुर न.पा.वडा नं. १७ बाट हाल वडा नं. १ सल्लाघारीस्थित धालां खुसी ढुंगेधारा जीर्णोद्धार तथा वातावरण सुधार गर्न मिति २०७१/११/११ मा रु.३,७३,४३६।८२ बराबरको ल.ई. स्वीकृत भै उक्त योजना सञ्चालनार्थ पूर्व गठित श्री शिवराम रजितकारको उपभोक्ता समूहलाई नै जिम्मा दिई कार्य गराउने मिति २०७१/११/१२ को टिप्पणी सदर भएबाट, उक्त समूहले रु.१,५०,०००/- (एक लाख पचास हजार) पेशकी लिई कार्य सञ्चालनको क्रममा २०७२ वैशाख १२ गतेको भूकम्पका कारण योजना निरन्तर रूपमा समयमै गर्न नसकी ढिलो भएपनि निर्देशन बमोजिमको कार्य सम्पन्न

गरी कूल रु.१,५२,२४९।- बराबरको फाँटवारी पेश गर्नु भै आफ्नो नाउँको पेशकी रु.१,५०,०००।- पेशकी फछ्यौँट गरी नपुग रु.२२४९।- भुक्तानी माग भएको ।

सो सम्बन्धमा सम्पन्न कार्यहरूको नापजाँचसहित कार्य मूल्यांकन गर्दा कूल रु.२,२३,५०७।७६ मात्र नपाबाट व्यहोरिएको रकमबाट कार्य सम्पन्न गरेको र अन्य थप कार्य समितिले अन्य श्रोतबाट कार्य गरेको बुझिएकोले उल्लेखित बमोजिम निजको नाउँको पेशकी रु.१,५०,०००।- फछ्यौँट गरी नपुग रु.२२४९।- अन्य निर्माण भुक्तानी बाँकी शीर्षकबाट भुक्तानी दिने र कार्यालयको खूद खर्च रु.१,५२,२४९।- खर्च समर्थन गर्ने निर्णय गरियो ।

समिति निर्णय अनुमोदन

विभिन्न समितिको देहायबमोजिमको निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

शिक्षा, स्वास्थ्य तथा संस्कृति समिति

मिति २०७४।११।१७ गते

क. १०८ औँ अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक नारी दिवसको अवसरमा यस नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका विद्यालय एवं नगरपालिकाद्वारा संचालित कलेजहरूमा प्रवचन, विचार गोष्ठीलगायत विविध गतिविधिहरू गर्न निर्देशन पठाउने निर्णय गरियो । विद्यालयहरूमा हुने गतिविधिको प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेश गर्न समेत पत्राचार गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. भक्तपुरको ऐतिहासिक विस्केट जात्रालाई व्यवस्थित र मर्यादित रूपमा सम्पन्न गर्न सरोकारवाला पक्षहरूको भेला बोलाउने निर्णय गरियो ।

ग. यस नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमध्ये भौतिक पूर्वाधार विकास तथा शैक्षिक उन्नयनका लागि यस नगरपालिकामा निवेदन परेका विद्यालयहरूको अनुगमन गरी आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा आर्थिक सहयोग गर्ने निर्णय गरियो ।

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण समिति

मिति २०७४।११।१७ गते

क. १०८ औँ अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक महिला दिवसको उपलक्ष्यमा भक्तपुर नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र महिला कर्मचारीहरूको सहभागितामा २०७४ फागुन २५ गते दिनको २:३० बजे भक्तपुर न.पा. सभाकक्षमा प्रवचन कार्यक्रम गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. चिनीयाँ भाषा तालिममा निम्नअनुसार प्रशिक्षार्थीहरू खुल्ला सूचनामा निवेदन परेकामध्ये निम्नअनुसार सहभागी गर्ने निर्णय गरियो-

तपसिल

क्र.सं.	नाम थर	क्र.सं.	नामथर
१	अनिस बमनु	२	यूना सिल्पकार
३	अमृत स्वंगमिखा	४	प्रनिता धुख्वा
५	रोजन सुवाल	६	करिना सुवाल
७	सनिशा माक	८	अमित बाटी
९	शषिस कर्माचार्य	१०	सुमन सुवाल
११	मनिष गोरा	१२	कृष्णप्रसाद सुवाल
१३	विकेश प्रजापति	१४	संजय रंजित
१५	गंगाराम कोजु	१६	एलिसा सुवाल
१७	रिना प्रजापति	१८	दिपा दुमरु
१९	श्रीजन कवां	२०	जितेन्द्र ज्याख्व
२१	कृष्णसुन्दर दुवाल	२२	शोभा लवजु
२३	रामकृष्ण प्रजापति	२४	राधिका अवाल
२५	साजन लघु	२६	विद्या खायमली
२७	दिपिका खायमली		

युवा तथा खेलकुद समिति :

मिति २०७४।११।१८ गते

क. भक्तपुर न.पा.को वडा वडामा भएका टिम, क्लब, पुस्तकालयलाई सम्बन्धित वडामै भेला गरी ११ सदस्यीय वडा खेलकुद समिति गठन र पुनःगठन गर्न पत्राचार गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. २०७४ सालमा विभिन्न खेलमा उत्कृष्ट हुन सफल भएका खेलाडीहरूलाई सम्मान कार्यक्रम गर्नको निमित्त विभिन्न जिल्ला खेलकुद संघ, प्रशिक्षक भेला कार्यक्रम मिति २०७४ फागुन २६, गते शनिबार विहान ७:३० बजे गर्ने निर्णय गरियो ।

जनज्योति पुस्तकालयको व्यवस्थापन कार्यदल

मिति २०७४।१०।१२ गते बसेको जनज्योति पुस्तकालयको व्यवस्थापन कार्यदलको निम्न निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

क. जनज्योति पुस्तकालयमा रहेका पुस्तकहरूलाई स्थानान्तरण गर्न आवश्यकतानुसार कागजको कार्टून बक्स खरिद गर्ने ।

ख. पुराना पुस्तक, ज्याक, दराज, मेच र टेबुल आदिमा रंगरोगन गर्ने ।

ग. पुस्तकालयको लागि आवश्यकतानुसार नयाँ फर्निचर खरिद गर्ने ।

घ. स्थानान्तरण हुने भवनमा रहेका आल्मुनियम पार्टेशनलाई हटाई व्यवस्थापन गर्ने ।

ङ. नयाँ भवनमा सुरक्षा व्यवस्थाका लागि ऋऋऋऋ क्यामराको व्यवस्था गर्ने ।

च. जनचाहनाअनुसार नयाँ भवनमा आवश्यकतानुसार नयाँ पुस्तकहरू थप गर्दै जाने ।

छ. नयाँ भवनको क्षेत्रमा पुस्तकालय स्थानान्तरण गर्दा आवश्यकतानुसार थप कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ।

मिति २०७४।११।१८ गते बसेको जनज्योति पुस्तकालयको व्यवस्थापन कार्यदलको निम्न निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

क. जनज्योति पुस्तकालयमा रहेका पुस्तक-पत्रपत्रिका तथा फर्निचरहरूलाई नःपुखुस्थित देको, मिवा, इटापाके जग्गा एकीकरण आयोजनाको कार्यालय रहेको भवनमा स्थानान्तरण गर्न मर्मत उपशाखा र श्यानिटेशन उपशाखालाई अनुरोध गर्ने ।

ख. पुस्तकालयका लागि आवश्यक फर्निचरहरूको लागि इष्टिमेट तयार गर्न योजना शाखालाई जिम्मा दिने निर्णय गरियो ।

कृषि समिति

मिति २०७४।११।१८ गते

क. भक्तपुर नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा वडा समिति अन्तर्गत कृषक समूह गठन गर्ने ।

ख. भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रका कृषकहरूको फागुन मसान्तभित्र कृषि उत्पादन र हाम्रो जिम्मेवारी विषयक भेला आयोजना गर्ने ।

ग. च्याउ खेती तालिम आयोजनाबारे छलफल गरियो ।

आज मिति २०७४ चैत्र ६ गते मंगलबार

निर्णयहरू

भैरव मन्दिर जीर्णोद्धार प्राविधिक समिति

भक्तपुरको प्रसिद्ध भैरवनाथ मन्दिर जीर्णोद्धार कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउन सम्बन्धित विषयका विज्ञहरू सम्मिलित देहायबमोजिमको एक प्राविधिक समिति गठन गरियो :

सल्लाहकार

१. प्रा. प्रेमनाथ मास्के
२. प्रा. सुदर्शनराज तिवारी

कार्यदल

१. ई. सुजन माक - संयोजक
२. ई. सुनिल दुवाल - सदस्य
३. ई. चन्द्रकिरण कवां - सदस्य
४. ई. मन्जिप शाक्य - सदस्य
५. आ. लिवास फौज - सदस्य
६. ई. रामगोविन्द श्रेष्ठ - सदस्य सचिव

उपरोक्त विवरणअनुसारको प्राविधिक समितिलाई

भैरवनाथ मन्दिर damage and vulnerability assessment तथा detail assessment समेत गर्नको लागि असार मसान्तसम्मको समयावधि प्रदान गर्ने तथा अध्ययनको कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्ने अधिकार प्रत्यायोजन गरियो । समितिका सल्लाहकार, पदाधिकारी एवं सदस्यहरूलाई प्रति बैठक प्रति व्यक्ति रु.१,५००/- (अक्षरेपी एक हजार पाँच सय मात्र) बैठक भत्ता प्रदान गर्ने निर्णय गरियो ।

उपभोक्ता समिति अनुमोदन

उपभोक्ता समिति तथा अनुगमन तथा निरीक्षण अनुमोदन सम्बन्धमा छलफल हुँदा देहायअनुसार उपभोक्ता समिति गठन भै आएको अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

क. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा.वडा नं. ५ स्थित भैरवनाथ मन्दिर मर्मत कार्य योजना/

पदाधिकारीहरूको नाम :

१. अध्यक्ष : श्री न्हुरेराम भेले
२. सचिव : श्री रिता फसिकवा माक
३. कोषाध्यक्ष : श्री पुरुषोत्तम तमखु
४. सदस्य : श्री बलराम सिब्रन्जार
५. सदस्य : श्री नारायणप्रसाद त्वानाबासु
६. सदस्य : श्री सुमनचन्द्र धौभडेल
७. सदस्य : श्री सरस्वती सिंखवाल
८. सदस्य : श्री सुशिला न्याईच्याई माक
९. सदस्य : श्री शिवराम भुजु
१०. सदस्य : श्री कृष्णाप्यारी भुजु जधारी
११. सदस्य : श्री शिवराम किजु

अनुगमन समिति

१. संयोजक : श्री लक्ष्मीभक्त चवाल
२. सदस्य : श्री रामप्रसाद प्रजापति
३. सदस्य : श्री अनन्तप्रसाद धौभडेल
४. सदस्य : श्री सत्यनारायण दिदिया
५. सदस्य : श्री न्हुरेरत्न खाईतु

ख. योजनाको नाम : भक्तपुर न.पा.वडा नं. ७ स्थित शिशु स्याहार तथा ७ नं. वडा कार्यालय परिसरमा वाल

तथा पेटी निर्माण कार्य/पदाधिकारीहरूको नाम :

१. अध्यक्ष : श्री ज्ञानेन्द्र महर्जन
२. सचिव : श्री नारायणप्रसाद मचामसी
३. कोषाध्यक्ष : श्री सुनिता सायजु
४. सदस्य : श्री बुद्धिबहादुर सायजु
५. सदस्य : श्री तुल्सीमाया सायजु

अनुगमन समिति

१. संयोजक : श्री हेरा ख्याजु

४० पुर्खालि सिर्जेको सम्पत्ति तस्वयम् २०१९ हाम्रो कला र संस्कृति

२. सदस्य : श्री रिजु कपाली स्थित महाकाली उकालोदेखि भोलाछाँसम्मको बाटो मर्मत कार्य/पदाधिकारीहरूको नाम :
३. सदस्य : श्री चन्चला तुईतुई
- ग. योजनाको नाम :** भक्तपुर न.पा.वडा नं. ७ स्थित शिशु स्याहार तथा ७ नं. वडा कार्यालयमा भन्ज्याङ्गमा वार, सिसा र मञ्च बनाउने कार्य/पदाधिकारीहरूको नाम:
१. अध्यक्ष : श्री भक्त तुईतुई
२. सचिव : श्री अन्जु मचामसी
३. कोषाध्यक्ष : श्री कृष्ण प्रसाद सुवाल
४. सदस्य : श्री रञ्जना गोसाईं
५. सदस्य : श्री राम कृष्ण किसी
- अनुगमन समिति**
१. संयोजक : श्री हरिरत्न गोर्खाली
२. सदस्य : श्री सकली सायजु
३. सदस्य : श्री कृष्णमाया सायजु
- घ. योजनाको नाम :** भक्तपुर न.पा.वडा नं. ६ स्थित महाकाली उकालोदेखि भोलाछाँसम्मको बाटो मर्मत कार्य/पदाधिकारीहरूको नाम :
१. अध्यक्ष : श्री रमेश साख श्रेष्ठ
२. सचिव : श्री भिमलाल सुवाल
३. कोषाध्यक्ष : श्री इन्दु त्यात
४. सदस्य : श्री कृष्णबेती कजु
५. सदस्य : श्री विष्णु सुवाल
- अनुगमन तथा निरीक्षण समिति**
१. संयोजक : श्री सितादेवी नेपाली
२. सदस्य : श्री विविका शाही
३. सदस्य : श्री रामभक्त लासिवा
४. सदस्य : श्री सत्यनारायण बजिका
५. सदस्य : श्री लक्ष्मीश्वरी कोजु (सुवाल)
- लगत इस्टिमेट सम्बन्धमा**
- ल.ई. सम्बन्धमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

क्र. सं.	योजनाको विवरण	वडा नं.	ल.ई. रकम	रि.ल.ई. रकम	मूल्यांकन	खुद खर्च	पेशकी	भुक्तानी दिनुपर्ने	म्याद थप	बजेट	कैफियत
१	कुमारी पुखु मर्मत सुधार	५	६,४०,९५४।९७	७,४१,२५८।५१	७,४१,२५८।५१	६,६६,९५५।१०	२,१०,०००।००	४,५६,९५५।१०		क्रमागत	पेशकी फर्छ्यौट
२	व्यासी लघु पाटी पुनः निर्माण कार्य	२	२२,९९,६३८।८१		९५,९२,४८३।९९	१०,९३,५५।७८	८५,०००।००	१,५०,०४७।००	२०७५।३।३०	क्रमागत	१,५०,०००। थप पेशकी लिनुपर्ने
ख. ल.ई.स्वीकृत सम्बन्धमा											
१.	७ नं. वडा कार्यालयको परिसरमा पर्खाल र बार लगाउने कार्य	७	१०,७८,८०१।१७४							न.पा.	ल.ई. स्वीकृत
२	७ नं. वडा कार्यालयको भवनमा रेलिङ्ग मंच र सिसा लगाउने कार्य	७	७,८६,९४६।५५							न.पा.	ल.ई. स्वीकृत
ग.	वडा बजेट सम्बन्धमा										
चालु आ.व. २०७४/०७५ मा विनियोजित गरेको वडा बजेटको बाँकी रकम सम्बन्धित वडामा पठाउने निर्णय गरियो ।											
घ सल्लाघारीस्थित उपत्यका खानेपानी लिमिटेडको मातहतमा रहेको ट्युबवेलमा आवश्यक पानी संकलन र उपचारको निम्ति आवश्यक पोखरी पूर्वाधारको लागि ल.ई. रकम रु.९६,७२,३७५।९० निर्णयाथ बौडै बैठकमा पेश गर्ने निर्णय गरियो :											

“Creation of predecessors — Our art and culture”

पेशकी फछ्यौट

पेशकी फछ्यौट सम्बन्धमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

क्र.सं.	योजनाका विवरण	वडा नं	ल.ई.रकम	रि.ल.ई.रकम	मूल्यांकन	छूट खर्च	पेशकी	भुक्तानी दिनुपर्ने	बजेट	कैफियत
१	वत्सला दुर्गा मन्दिर	३	१२,८६२,२१३।८३		३,२८७,८८१।९९	१,९०६,४२५।००	२,०००,०००।००		क्रमागत	३९लाख थप पेशकी
२	गपलीदेखि दोका फल्चा	४	३,६५४,९०७।७१		२,९९६,९८८।९४	१,८५४,४२१।३५	१,२००,०००।००	६५४,४२१।३५	वडा	६००,०००।००
३	हनुमन्ते खोला सफाइ	३	१४२,८३५।१५			८०,५६८।००		४५,५७३।००	न.पा.	३५०००।०० आ.स.
४	खलादेखि चुपिङ्घाट पुलसम्मको बाटो मर्मत कार्य	५	६५९,१७२।८०		६९२,७३७।६६	६३२,३१३।६५	२५०,०००।००	३८२,३१३।६५	सडक बोर्ड	पेशकी फछ्यौट

ल.ई.स्वीकृत सम्बन्धमा

१	नया भवनमा श्री फेज जडान कार्य	२	२५७,३९०।९२						न.पा.	ल.ई.स्वीकृत
२	सडक बत्ती तथा विद्युतीय कार्य		४८४,९८२।४०						न.पा.	ल.ई.स्वीकृत
३	सुवर्णेश्वर महादेव मन्दिर जाने गल्ली बाटो ढुङ्गा छुपाइ	६	४७३,५९३।२०							बजेट नभएको
४	हनुमन्ते खोला सुधार	७,८	१,९८४,९०९।३०						न.पा.	ल.ई.स्वीकृत

निर्माण समितिबाट स्वीकृत

१	भैरवनाथ मन्दिर	५	१२,७५०,४९६।००	हुँछेरा म भेले	११ सदस्यीय	अनुगमन समिति अध्यक्ष लक्ष्मीभक्त चवाल ४ सदस्यीय			न.पा.	उ.स.ग. अध्यक्षको पुरानो पेशकी पे.फ नभएको
२	बोलाछेदेखि राममन्दिर पुलसम्मको बाटो मर्मत	४	९९३,४५३।२२	समिर प्रजापति	६ सदस्यीय					

बजेट रकमान्तर सम्बन्धमा

१	<p>भ.न.पा. वडा नं २, सल्लाघारीस्थित डिप वोरिङ्ग कार्यका लागि आवश्यक पानी संकलन गर्न रिजर्भवायर ट्यांक र पानी उपचार गर्न फिल्टरेशन कार्यका लागि खप अस्यताल शीर्षकमा रु.२,६९,००,०००।०० रहेकोमा खानेपानी डिप वोरिङ्गका लागि रु.१,००,००,०००।०० (एक करोड) र हनुमन्ते खोला सुधार कार्य (महेश्वरी पूर्वको पुलदेखि त्रिवेणीघाटको पश्चिम पुलसम्म) कार्यका लागि रु.१५,००,०००।०० (पन्ध्र लाख रूपैया) गरी जम्मा रु.१,९५,००,०००।०० दुईटा शीर्षकबाट बजेट रकमान्तर गरी बाँकी रु.१,७४,००,०००।०० खप अस्यताल शीर्षक मै रहने गरी निर्णय गरियो ।</p>									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

नक्सा पास प्रक्रिया अगाडि बढाउने

भक्तपुर नगरपालिका हाल वडा नं. ७ स्थित साविक कि.नं. ८० मा कि.नं. ७९ को घरमुनि बाटो प्रयोग हुँदै आएकोमा हाल सो कि.नं. १५१ र १५० मा किताकाट हुँदा कि.नं. १५० मा आउन साविक बाटो भएको किताकाट कि.नं. १५१ समेतमा बाटो प्रयोग गर्ने गरी निवेदक लक्ष्मीश्वरी सैजुको नक्सा पेश भएको सम्बन्धमा सो साविक घरमा आउन अरु कुनै वैकल्पिक बाटो नदेखिएको हुँदा कि.नं. १०१ सँग बाटोको मन्जुरी लिई साविक कि.नं. ८० को लाँबो बाटो भएर नक्सा पास प्रक्रिया अगाडि बढाउने भनी निर्माण समितिबाट सिफारिस भई आएको हुँदा सोहीअनुसार गर्ने निर्णय गरियो ।

ल.ई. सम्बन्धमा

ल.ई. सम्बन्धमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

क्र.सं.	योजनाका विवरण	वडा नं.	ल.ई.रकम	रि.ल.ई. रकम	मूल्यांकन	खुद खर्च	पेशकी	भुक्तानी दिनुपर्ने	बजेट	कैफियत
१	वाँचु टोल थायुमला गल्ली बाटोमा हुंगा छपाइ	७	१३,६३०४।०१	२,९४,७१८।१६	२,७६,२२१।८६	२,०६,५२४।००	४५,०००।००	१,६१,५२४।१९	वडा बजेट	भुक्तानी दिनुपर्ने
	ल.ई. स्वीकृत सम्बन्धमा									
१	वडा नं. १ देखि १० सम्म विविध मर्मत कार्य	१-१०	६,२३,४८६।९०						मर्मत कोष	ल.ई. स्वीकृत
२	सिद्ध पोखरी खुड्किला मर्मत	१	८,२५,६४४।४६						मर्मत कोष	ल.ई. स्वीकृत

काठ सम्बन्धमा

चाल्. आ.व. ०७४/०७५ मा टौमढीस्थित प्रसिद्ध भैरवनाथ मन्दिर जीर्णोद्धार गर्न बजेट छुट्याइएको शीर्षकबाट सो मन्दिर जीर्णोद्धार गर्न आवश्यक नेपाली साल काठ द टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल, बालकुमारी डिपोबाट खरिद गरिलिन उक्त संस्थामा रु.२५,००,०००।- (रु.पच्चिस लाख) भैरवनाथ मन्दिर जीर्णोद्धार शीर्षकबाट खर्च लेखी चेक दाखिला गर्ने निर्णय गरियो ।

समितिका निर्णयहरू अनुमोदन

विभिन्न समितिको देहायबमोजिमको निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

आर्थिक समिति**मिति २०७४।१।५ गते**

क. कर टोली गठन सम्बन्धमा - यस नगर क्षेत्रभित्र दर्ता हुन बाँकी पसल/व्यवसाय/उद्योग आदि दर्ता गरी कर असुल गर्न कर उपशाखाबाट पेश भए अनुसार सम्बन्धित वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा कर टोली गठन गरी प्रत्येक वडामा ७ देखि १० दिनका दरले कर टोली परिचालन गर्ने साथै स्थानीय पत्रिका र पत्रामार्फत सोबारे सूचित गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. एकीकृत सम्पत्ति कर सम्बन्धमा - हालको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले घर जग्गा करको सट्टा २०७५

श्रावण १ गतेदेखि एकीकृत सम्पत्ति कर लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको सन्दर्भमा उक्त करबारे जानकारी दिन जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई सो सम्बन्धी जानकारीमूलक तालिम तथा गोष्ठी आयोजना गर्ने निर्णय गरियो ।

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण समिति मिति २०७४।१।२८ गते

क. भक्तपुर न.पा.द्वारा सञ्चालन हुने आधारभूत सिलाइ ४ महिने तथा ३ महिने एडभान्स सिलाइ तालिमका प्रशिक्षक तथा प्रशिक्षार्थीहरूको भेला २०७४ फागुन ३० गते दिनको ३:०० बजे तालिम स्थलमा गर्ने । साथै १ गते हुने उद्घाटन कार्यक्रममा निम्नअनुसार जिम्मेवारी दिइयो :

सभापति - रोशनमैया सुवाल
सञ्चालन - राजकृष्ण गोरा
स्वागत - सरिना झोला

ख. चिनीयाँ भाषा तालिमका लागि आवश्यक निम्नानुसार सामग्री खरिद गर्ने-

१. प्रोजेक्टर - १ थान
२. काष्ठकलाका ज्यावल (टुल्स) सेट - २० सेट

ग. आधारभूत सिलाइमा -

१. धर्मलक्ष्मी लघु २. तुल्सीमाया धुख्वा
एडभान्स सिलाइ -

१. कमला शाक्य २. कृष्णामाया कवां
चिनीयाँ भाषामा -

१. राजेन्द्र चवाल

मिति २०७४।१२।७ गते

क. भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित शिशु स्याहार केन्द्रहरूमा शिशुहरूको आँखा शिविर २०७४ चैत्र ११ गतेदेखि सञ्चालन गर्ने । साथै स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवकहरूको लागि खाजाको व्यवस्था गर्ने ।

ख. भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा घरदैलो नर्सिङ्ग सेवा सञ्चालित भक्तपुर न.पा. ३, ४ र ६ वडामा रक्तचाप, मृगौला, सुगर, थाइराइड सम्बन्धी रोगहरूको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्न सम्बन्धित डाक्टरहरूसँग छलफल गर्ने ।

ग. भक्तपुर न.पा.द्वारा सञ्चालित शिशु स्याहार केन्द्रका कर्मचारीहरूको भेला २०७४ चैत्र ९ गते भक्तपुर न.पा. सभाकक्षमा बोलाउने ।

युवा तथा खेलकूद समिति

मिति २०७४।११।२६ गते

क. नयाँ वर्ष २०७५ सालको अवसरमा शुभकामना तथा २०७४ सालमा उत्कृष्ट खेलाडी सम्मान कार्यक्रम निम्नानुसार ज्यालीसहित गर्ने निर्णय गरियो-

कार्यक्रम

मिति :- २०७५ वैशाख ८ गते

ज्याली हुने स्थान : दत्तात्रय

समय : विहान ६:३० बजे

सम्मान कार्यक्रम हुने स्थान : दरबार स्क्वायर

ख. भक्तपुर नगरपालिकाबाट आयोजना हुने २०७४ उत्कृष्ट खेलाडी सम्मान कार्यक्रमको लागि खेलाडीहरूको प्रमाणपत्र संकलन मिति २०७४ चैत्र ३० गतेसम्म गर्ने निर्णय गरियो ।

ग. भक्तपुर न.पा.बाट आयोजना हुने शुभकामना ज्याली तथा उत्कृष्ट खेलाडी सम्मान कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गर्न निम्नानुसार समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो-

१. मूल्यांकन समिति

संयोजक - श्री श्यामकृष्ण खत्री

सदस्य :- श्री गौतम सुजखु

सदस्य :- श्री विनोदचरण राय

सदस्य :- श्री विनोद प्रजापति

सदस्य :- श्री प्रकाशमोहन धौभडेल

सदस्य :- श्री प्रेमकृष्ण खर्बुजा

सदस्य :- श्री राजेन्द्र प्रजापति

२. कार्यक्रम तथा अतिथि सत्कार समिति

संयोजक - श्री हरिप्रसाद बासुकला

सदस्य :- श्री रविन्द्र ज्याख्व

सदस्य :- श्री सरिना घोला

सदस्य :- श्री कृष्णलक्ष्मी दुवाल

सदस्य :- श्री महेन्द्र खायमली

सदस्य :- श्री शिवराम धुख्वा

सदस्य :- श्री उपेन्द्र सुवाल

सदस्य :- श्री गणेशप्रसाद सुवाल

सदस्य :- श्री निराजन प्रजापति

३. स्वयंसेवक, मञ्च तथा ज्याली व्यवस्थापन समिति

संयोजक - श्री राजकृष्ण गोरा

सदस्य - श्री कुमार चवाल

सदस्य - श्री हरेराम सुवाल

सदस्य - श्री कृष्णसुन्दर प्रजापति

सदस्य - श्री केदार त्वीत्वी

सदस्य - श्री दिलिप सुवाल

सदस्य - श्री ईन्द्रप्रसाद राजलवत

सदस्य - श्री रामकृष्ण प्रजापति

सदस्य - श्री बाबुकाजी धौबन्जार

सदस्य - श्री कृष्णप्रसाद कोजु

सदस्य - श्री पुण्यराम सुवाल

सदस्य - श्री गणेश खर्बुजा

सदस्य - श्री इन्द्रभक्त चित्रकार

सदस्य - श्री आसुराम गोठे

सदस्य - श्री केशव त्वायनावासु

४. जलपान (अतिथिसमेत) तथा प्रचार प्रसार समिति

संयोजक - श्री सुनिता प्रजापति (अवाल)

सदस्य - श्री रोशनमैया सुवाल

सदस्य - श्री छोरीमैया सुजखु (प्रजापति)

सदस्य - श्री प्रेमगोपाल कर्माचार्य

सदस्य - श्री श्यामसुन्दर माताङ्ग

५. पुरस्कार व्यवस्थापन समिति

संयोजक - श्री उकेश कवां

सदस्य - श्री दिपक प्रजापति

सदस्य - श्री इन्द्रभक्त पंच

सदस्य - श्री राजु सिं बजिको

सदस्य - श्री रविना सुवाल

सदस्य - श्री मुना बासुकला

मिति २०७४।११।२८ गते

क. २०७४ सालको विभिन्न खेलमा उत्कृष्ट भएका खेलाडीहरूलाई सम्मान कार्यक्रम मिति २०७५ वैशाख ८ गते शनिवार गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. निर्णय नं. १ को सूचना पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्ने निर्णय गरियो ।

मिति २०७४।१२।७ गते

क. मिति २०७५ वैशाख ८ गते हुने उत्कृष्ट खेलाडी बधाई तथा सम्मान कार्यक्रम - २०७४ लाई भव्य रूपमा सम्पन्न गर्न निम्नानुसार अनुमानित खर्च पेश भएको निर्णय गरियो-

अनुमानित खर्च विवरण

क्र.सं.	विवरण	परिणाम	रकम
१	उत्कृष्ट खेलाडीहरूलाई चाँदीको मेडल	१०००X२५	२५,०००-
२	उत्कृष्ट खेलाडीहरूलाई ट्रयाक सुट	२०००X२५	५०,०००-
३	प्रशिक्षक, रेफ्री, निर्णायकहरूलाई उपहार	१०००X२५	२५,०००-
४	फूलको माला, व्यानर, व्याच		५,०००-
५	अतिथिलाई जलपान		५०,०००-
६	पदक प्राप्त खेलाडीहरूलाई नगद पुरस्कार	५०००X१०	५०,०००-
७	मंच/माइक व्यवस्था		२७,५००-
८	ज्याली व्यवस्था		५०,५००-
९	नगर खेलकुद समिति सदस्यहरू	१७X१५००	२५,५००-
जम्मा रकम			३,०८,०००-

शिक्षा, स्वास्थ्य तथा संस्कृति समिति

मिति २०७४।११।३० गते

क. भक्तपुर नगरपालिकाको मुखपत्र 'भक्तपुर' मासिकको सह सम्पादक पद लामो समयदेखि रिक्त भएकोमा भक्तपुर न.पा. १० नं. वडा निवासी कृत्तिका प्रजापतिले यस नगरपालिकामा मिति २०७४।११।२७ गते दर्ता गरेको निवेदनका आधारमा 'भक्तपुर' मासिक अङ्क २५४ (२०७४ चैत्र) देखि लागू हुने गरी प्रति अङ्क रु.१८,०००- (अक्षरेपी अठार हजार रूपैया मात्र) पारिश्रमिकमा सेवा करारमा नियुक्त गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. भक्तपुर नगरपालिकाको मुखपत्र 'भक्तपुर' मासिक आगामी अङ्क २५४ (२०७४ चैत्र) देखि प्रतिअङ्क २५०० (पच्चिस सय प्रति) प्रकाशित गर्ने निर्णय गरियो ।

ग. भक्तपुरको प्रसिद्ध जात्रा विस्केट जात्रालाई शान्तिपूर्वक भव्य रूपमा सम्पन्न गर्न सुरक्षाका लागि नगरका विभिन्न स्थानमा यस न.पा. को तर्फबाट सीसी क्यामरा जडान गर्ने निर्णय गरियो ।

घ. बासु माध्यमिक विद्यालयले भवन निर्माणको लागि आवश्यक जग्गा प्रबन्धको लागि देको, मिवा, इतापाके जग्गा एकीकरण आयोजना क्षेत्रमा जग्गा व्यवस्था गर्न

अनुरोधसहित मिति २०७४।११।२७ गते दर्ता गरेको पत्रको विषयमा छलफल गरियो ।

ड. भक्तपुरको प्रसिद्ध विस्केट जात्रा शान्तिपूर्ण ढंगबाट मनाउन नगरवासीहरूलाई आह्वान गर्ने एवं जात्रा स्थल वरिपरिका क्षेत्र र भक्तपुरको मूल बजारमा निर्माण सामग्री एवं भग्नावशेष हटाउन सूचना सम्प्रेषण गर्ने निर्णय गरियो ।

कृषि समिति :

मिति २०७४।११।२७ गते

क. भक्तपुर न.पा. द्वारा सञ्चालित छाडा कुकुर बन्ध्याकरण र रेबिज रोगविरुद्ध खोप अभियान कार्यक्रमका लागि आवश्यक भुक्तानी दिन समितिका संयोजक राजकृष्ण गोरालाई पेशकी माग गर्ने ।

ख. यस समितिको आयोजनामा भक्तपुर नगरका कृषकहरूलाई च्याउ खेती तालिम सञ्चालन गर्ने । तालिममा प्रति वडा ५ जना सहभागी गराउने ।

वातावरण तथा पर्यटन समिति

मिति २०७४।११।२७ गते

क. नियमित पाक्षिक सरसफाइ कार्यक्रम मिति २०७४ चैत्र १ गतेका दिन अरनिको राजमार्गको भूलांचा (पल्पसा नगर) चोकदेखि सल्लाघारी तीनकुनेसम्म राजमार्ग र ट्रयाक रोडमा सरसफाइ कार्यक्रम गर्ने निर्णय गरियो ।

ख. नगर क्षेत्रमा जथाभावी राखिएका होर्डिङ बोर्ड र विभिन्न च्यानलका केबल तारहरू, टेलिफोन, इन्टरनेटका तारहरू १५ दिनभित्र हटाउन तथा भक्तपुर नगरपालिकामा सम्पर्क राख्न सार्वजनिक सूचना टाँस्ने निर्णय गरियो ।

ग. भक्तपुर नगर क्षेत्र र त्यस वरिपरिको सवारी व्यवस्थापनको विषयमा छलफल गर्न निम्न मिति, समय र स्थानमा ट्राफिक प्रहरी तथा यातायात व्यवसायी समितिहरूसँग बैठक बस्ने निर्णय गरियो ।

मिति : २०७४ चैत्र २ गते

समय : दिनको ४:०० बजे

स्थान : सभाकक्ष

मिति २०७४।१२।१ गते

क. नगर क्षेत्रको ट्राफिक व्यवस्थापन गर्नेबारे सम्बन्धित सरोकारवाला कार्यालय र संघ संस्थाहरूसँग मिति २०७४ चैत्र २ गते भक्तपुर न.पा.को बैठक कोठामा बैठक बस्ने निम्न तालिकाअनुसार गर्ने निर्णय गरियो-

कार्यक्रम सञ्चालन: वडा अध्यक्ष श्री महेन्द्र खायमली

स्वागत : वडा अध्यक्ष श्री रविन्द्र ज्याख्व

ट्राफिक समस्याबारे जानकारी : न.नि.श्री दिलिपकुमार सुवाल

वक्ता : प्रमुख श्री सुनिल प्रजापति

वक्ता : उपपप्रमुख श्री रजनी जोशी

छलफल : सहभागी सबै

मिति २०७४।१२।८ गते

- क. नियमित पाक्षिक सरसफाइ कार्यक्रम यही २०७४ चैत्र १५ गते चुपीघाट परिसरमा विहान ७:०० बजे गर्ने निर्णय गरियो ।
- ख. टौमढी पाँच तल्ले मन्दिर पछाडि राखिएको भग्नावशेषका ईँटाहरू उक्त स्थानबाट अयन्त्र लाने व्यवस्थाको लागि श्यानिटेशन उपशाखालाई जिम्मा दिने निर्णय गरियो ।
- ग. घर निर्माण गर्न नक्सा पास पुर्जी वितरण गर्ने बेलामा घरको फोहर व्यवस्थित रूपमा व्यवस्थापन गर्ने गराउने तर्फ घरको कुहिने फोहर घरमै कम्पोष्ट मल बनाउनेको लागि १ थान कम्पोष्ट बिन पनि सःशुल्क वितरण गर्ने व्यवस्थाको लागि बोर्डलाई अनुरोध गर्ने निर्णय गरियो ।
- घ. वडा नं. ८ लिवाली क्षेत्रमा घर दैलोबाट कुहिने र नकुहिने फोहर अलग अलग छुट्याई संकलन गर्ने व्यवस्थाको लागि प्रत्येक घरलाई बाल्टिन र कम्पोष्ट बिन मिति २०७५ साल वैशाख १० गते वितरण गर्ने निर्णय गरियो । र बाल्टिन वितरण गर्नु अगाडि भेगीय बैठक सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्थाको लागि वडा नं ८ समितिसँग समन्वय गरी गर्ने निर्णय गरियो ।

विविध

विविध विषयमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

- क. यस कार्यालयको बा ३ च ८७६ नं. को पिकअप गाडी मर्मतको लागि चालक लक्ष्मीसुन्दर ह्योगोजुबाट पेश भएको बिल अनुसार रु.९७,९७१।- खर्च भएको अजिमा अटो वर्कशपलाई भुक्तानी दिने निर्णय गरियो ।
- ख. यस कार्यालयको बा १ क ८१५६ नं. को एक्सभेटर फुल सर्भिसिङ्ग गर्नुपर्ने भनी चालक राजेन्द्र कोजुबाट पेश भएको भ्याट बाहेक रु.१,२९,४९०।- को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी सर्भिसिङ्ग गराउने निर्णय गरियो ।
- ग. यस कार्यालयको बा १ ग २२६५ नं. को गाडीको डाइनामो, क्लज सिलिण्डर र अन्य सामानहरू फेरि मर्मत गर्नुपर्ने भनी चालक राधेश्याम मचामसीबाट पेश भएको रु.५७,१२१।५० को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी सर्भिसिङ्ग गराउने निर्णय गरियो ।
- घ. यस कार्यालयको बा १ क ४५५४ नं. को जेटिङ्ग मेशिन सर्भिसिङ्ग गर्नुपर्ने भनी चालक विश्वराम कोजुबाट पेश भएको रु.४२,९२८।७० को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी सर्भिसिङ्ग गराउने निर्णय गरियो ।

- ङ. यस कार्यालयका बा १ भ ८७५१ नं. को गाडी मर्मत गर्नुपर्ने भनी चालक तुल्सीराम ह्योगोजुबाट पेश भएको रु.८८,००५।- को अनुमानित लागत स्वीकृत गरी मर्मत गराउने निर्णय गरियो ।
- च. मिति २०७४ फागुन ३ गतेदेखि ८ गतेसम्म अन्तर नगर मेयर कप पुरुष भलिबल प्रतियोगिता उद्घाटनदेखि सम्पन्न कार्यक्रममा आवश्यक खाजा र खाना व्यवस्था गरेको रु.३,२२,९७।- मिति २०७४।११।१६ गते होली पर्वलाई सभ्य तरिकाले मनाऔं भन्ने ज्यालीमा सहभागी जलपान रु.१५,६३४।-, मिति २०७४।११।२५ गते महिला दिवसको अवसरमा सहभागी खाजा ३९,५५०।- गरी जम्मा ३,७८,१६२।- भुक्तानी सूर्यविनायक पार्टी भेनुलाई दिने निर्णय गरियो ।
- छ. मिति २०७४।६।९ गतेदेखि १३ सम्म भक्तपुर नगरव्यापी अन्तर विद्यालय स्तरीय भलिबल, फुटबल, बुद्धिचाल, एथलेटिक्स, कबड्डी, व्याटमिन्टन र खो खो प्रतियोगिताको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्न रु.५,००,०००।- वडा अध्यक्ष श्यामकृष्ण खत्रीबाट पेशकी लिनु भई कार्यक्रम सम्पन्न पछि रु.४,६४,४५०।- बराबर खर्च फाँटवारी र बाँकी रु.३५,५५०।- बैंक दाखिला गर्नु भएको हुँदा वहाँको नामको पेशकी फछ्यौट गरिदिने निर्णय गरियो ।

ज. निम्न गाडीहरू मर्मत गरेको भुक्तानी दिने निर्णय गरियो-

क्र.सं.	प्रयोगकर्ता	गाडी नं.	खर्च	भुक्तानी दिने
१	राजेन्द्र कोजु	बा १ ग ८१५६	४,९०,६००।-	न्यौपाने इन्जिनियरिङ्ग प्रा.लि.
२	आशभक्त वंशमणी	बा १ ग २२६२	११,४,६९।-	सिद्धि गणेश मोटर पार्टस प्रा.लि.
३	लक्ष्मीप्रसाद दुमरु	बा १ ग २२६३	१,७४,६६९।-	ऐ.ऐ.
४	आशराम नागा	बा १ २२६४	१,२२,०५६।-	ऐ.ऐ.
५	दयाराम गोसाई	बा १ क ३५५८	११,६,९५।-	ऐ.ऐ.
६	राजाराम न्हेमाफुकी	बा १ ग २२६७	५८,१०९।-अ	ऐ.ऐ.
७	विश्वराम कोजु	बा १ क ४५५४	२६,७१८।-	ऐ.ऐ.
८	पुण्यराम खत्री	बा ३ च ७१४९	८०,२०७।-	अजिमा अटो वर्कसप
९	हरिकृष्ण बासी	बा १ क ३५५९	२८००।-	हरिकृष्ण बासी

आफू बस्ने घर, चोक, टोल र नगर
हाम्रोलागि हामी आफै सफा गरौं ।
सफाइ गर्दा इज्जत घट्दैन बरु
सभ्य भइन्छ र रोगबाट पनि मुक्त हुन्छ ।

आज मिति २०७४ चैत्र १३ गते मंगलबार**निर्णयहरू****अनुगमन समितिहरू गठन**

भक्तपुर नगरपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने निम्न कार्यहरूको अनुगमन गर्न देहायबमोजिमका पदाधिकारीहरू रहने गरी देहायबमोजिम समितिहरू गठन गर्ने निर्णय गरियो-

१. विद्यालय अनुगमन समिति

संयोजक : श्री उकेश कवां

सदस्य : श्री रविन्द्र ज्याख्व

सदस्य : श्री प्रेमगोपाल कर्माचार्य

सदस्य : श्री योगेन्द्रमान बिजुक्छे

सदस्य : श्री तीर्थलक्ष्मी धन्छा

सदस्य सचिव : श्री रुद्र शर्मा पौडेल

२. सहकारी संस्था अनुगमन समिति

संयोजक : श्री हरिप्रसाद बासुकला

सदस्य : श्री हरिरत्न गोर्खाली

सदस्य : श्री श्यामसुन्दर मातां

सदस्य : श्री जितेन्द्र मुनकर्म

सदस्य : श्री रञ्जना त्वाती

सदस्य सचिव : गणेशलाल फोर्जु

३. बजार अनुगमन समिति

संयोजक : श्री राजकृष्ण गोरा

सदस्य : श्री रोशनमैया सुवाल

सदस्य : श्री हरिराम सुवाल

सदस्य सचिव : श्री दिलिपकुमार सुवाल

४. स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन समिति

संयोजक : श्री रविन्द्र ज्याख्व

सदस्य : श्री छोरीमैया सुजखु (प्रजापति)

सदस्य : श्री सुनिता प्रजापति (अवाल)

सदस्य सचिव : श्री डा. रत्नसुन्दर लासिवा

कार्यदल गठन

भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्र नयाँ भवन निर्माण एवं सडक मापदण्ड पुनरावलोकनका लागि आवश्यक गृहकार्य गर्न देहायबमोजिमको एक कार्यदल गठन गर्ने निर्णय गरियो-

संयोजक : श्री रजनी जोशी

सदस्य : श्री उकेश कवां

सदस्य : श्री श्यामकृष्ण खत्री

सदस्य : श्री रामगोविन्द श्रेष्ठ

सदस्य सचिव : श्री ओमहरि था श्रेष्ठ

ट्यांकरबाट खानेपानी वितरण

भक्तपुर नगरमा सुख्खायामसँगै खानेपानी अभावलाई ध्यानमा राखेर काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड भक्तपुर शाखासँग समन्वय गरेर यही २०७४ चैत्र १५ गतेदेखि व्यवस्थित रूपमा ट्यांकर मार्फत खानेपानी वितरण गर्ने निर्णय गरियो।

प्रशिक्षक नियुक्त

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालन गरिने निम्न बमोजिमका तालिमहरू सञ्चालनका लागि देहायअनुसार प्रशिक्षकहरू नियुक्ति गर्ने निर्णय गरियो-

रञ्जना र प्रचलित लिपि : श्री आशकुमार चिकबन्जार

काष्ठकला : श्री विष्णुभक्त कुसी

च्याउ खेती : श्री सुमन महर्जन

सन्ततिको स्वास्थ्य र भावी स्वस्थ जीवनको लागि खोप लगाउन सम्झना राखौं

भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्र खोप सेवा प्रदान गरिने स्थान, दिन र समय

स्थान	दिन (हरेक हप्ताको)	समय	उपलब्ध भ्याक्सिन
भक्तपुर अस्पताल, दूधपाटी	आइतबार र बुधबार	बिहान ९ बजेदेखि दिउँसो २ बजेसम्म	बि.सि.जि., डि.पि.टि., हे.प.बि. हिव, पोलियो दादुरा-रुबेला, जेई, टि.टि.
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, च्यामासिङ्ग	सोमबार र शुक्रबार	बिहान ७ बजेदेखि दिउँसो १ बजेसम्म	
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, ब्यासी	बिहीबार	बिहान ७ बजेदेखि दिउँसो १ बजेसम्म	
सिद्धिस्मृति महिला तथा बाल अस्पताल, भेलुखेल	आइतबार, मङ्गलबार र शुक्रबार	बिहान १० बजेदेखि दिउँसो २ बजेसम्म	
सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र, घटखा	आइतबार	बिहान ७ बजेदेखि ९ बजेसम्म	

जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, भक्तपुर

पेशकी फछ्यौट

पेशकी फछ्यौट सम्बन्धमा छलफल हुँदा निम्नअनुसार गर्ने निर्णय गरियो-

क) क्रमागत पेशकी फछ्यौट

क्र.सं.	योजनाको विवरण	वडा नं.	ल.ई.रकम	रि.ल.ई.रकम	मूल्यांकन	बूद खर्च	पेशकी	भुक्तानी दिनुपर्ने	बजेट	कैफियत
१	महाकाली पीठस्थित महाकाली भजन घर (सत्तल) पुनः निर्माण	५	५,८५४,७०९.३६		१,५६९,८२९.१०		१,०००,०००.००	४८७,४९५.००	आर्थिक/ सामाजिक	१५०००००१०० थप पेशकी दिनुपर्ने
२	लान्वापल्लीदेखि तुमचो दुगुरे बाटो विकास	१०	७१०,५५८.९०		७२,६९८.७५	७१,५५८.९९	७८५,०००.००		न.पा. बजेट	६५,७८७ वढी रकम दाखिला
३	भक्तपुर अस्पतालदेखि थिमी बसपार्कसम्मको पीच	१	४५५,८५०.८५		४८७,२७३.३८	४५९,४०५.७५	१५०,०००.००	३०९,४०५.७५	सडक बोर्ड	पेशकी फछ्यौट
४	असगाल बाटो ढलान गरी सुधार कार्य	१	४३६,९३२.६३		५०६,४९५.९३	३३९,५७१.००	१५०,०००.००	१९४,५७१.००	वडा बजेट	पेशकी फछ्यौट

ख) उपभोक्ता समिति अनुमोदन

१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण उत्तरतर्फको शौचालय सुधार कार्य	१	७४७,९९४.५६		श्री रमेश न्याईच्यार्डको अध्यक्षतामा उपभोक्ता समिति	श्री विश्वराज सिल्पकारको संयोजकत्वमा अनुगमन समिति	
२	जैला इनार पुनःनिर्माण कार्य	८	५८७,९८२.७८		श्री कृष्णप्रसाद कोजुको अध्यक्षतामा उपभोक्ता समिति	श्री रामसुन्दर खायमलीको संयोजकत्वमा अनुगमन समिति	
४	हनुमन्ते खोलाको माटो निकाल्ने	८	२९,५२,४४०.९०		श्री रामेश्वर प्रजापतिको अध्यक्षतामा उपभोक्ता समिति	श्री महेन्द्र खायमलीको संयोजकत्वमा अनुगमन समिति	
२	मिसामी तं ढल विकास (उ.स.ग.म्याद थप)	१	५२५,२२०.०५			२००,०००.००	म्याद थप २०७५/३१२८ गतेसम्ममा सम्पन्न हुने गरी

फिजियोथेरापी भवन

भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित जनस्वास्थ्य केन्द्र अन्तर्गत श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोगीहरूलाई फिजियोथेरापी उपचारका लागि तुमचो दुगुरे जग्गा एकीकरण आयोजनाको उपयुक्त स्थानमा जग्गा व्यवस्था गरी जापानी सहयोग संस्था (जाइका) लाई भवन निर्माण गर्न अनुमति प्रदान गर्ने निर्णय गरियो ।

विविध

विविध विषयमा छलफल हुँदा निम्नानुसार गर्ने निर्णय गरियो-

क. भक्तपुरको प्रसिद्ध विस्केट जात्रालाई शान्तिपूर्ण र मर्यादित रूपमा सञ्चालन गर्न जात्राको मुख्य स्थल टौमढी, ल्योसिंख्य लगायतका स्थानमा १६ थान सीसी क्यामेरा र सामग्रीहरू खरिद गरी महानगरीय प्रहरी परिसर, भक्तपुरलाई

हस्तान्तरण गर्ने निर्णय गरियो ।

- ख. भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रका सामुदायिक विद्यालयका पूर्व प्राथमिक तहका शिक्षक-शिक्षिका एवं नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित शिशु स्याहार केन्द्रका शिक्षिकाहरूलाई तालिम सञ्चालनका लागि नगर शिक्षा समितिका सदस्यहरू हिमालयश्वरलाल मूल र जानकी बासकुलाले प्रस्तुत गर्नु भएको प्रस्ताव अनुसार तालिम सञ्चालनको व्यवस्था गर्न निजहरूलाई नै जिम्मेवारी दिने निर्णय गरियो ।

समितिका निर्णयहरू अनुमोदन

विभिन्न समितिको देहायबमोजिमको निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो-

युवा तथा खेलकुद समिति

मिति २०७४।१२।१२ गते

- क. टिम, क्लव, पुस्तकालय वाचनालयहरूलाई बोलाई आवश्यक छलफल गर्ने निर्णय गरियो ।

कृषि समिति

मिति २०७४।१२।८ गते

- क. भक्तपुर नगरपालिका अन्तर्गत कृषि समितिको आयोजनामा गर्न लागेको च्याउ खेती तालिम मिति २०७४।१२।२३ गतेदेखि चैत्र २५ गतेसम्म भक्तपुर न.पा. कक्षमा गर्ने निर्णय गरियो ।
- ख. उक्त च्याउ खेती तालिम सञ्चालन गर्नको लागि प्रशिक्षकमा श्री सुमन महर्जनलाई निमन्त्रणा गर्ने निर्णय गरियो ।
- ग. च्याउ खेती तालिम सञ्चालन गर्नको लागि कृषि समितिका सदस्य श्री सुनिता प्रजापति (अवाल) को नाममा पेशकी रु.७५,०००/- (अक्षरेपी रु. पचहत्तर हजार) माग गर्ने निर्णय गरियो ।
- घ. इन्ड्रेणी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. को निवेदनअनुसार किटनाशक (विषादी) औषधी बाहेक मल र बीउ विजनको स्वीकृति दिनको लागि बोर्ड बैठकमा पेश गर्ने निर्णय गरियो ।
- ङ. यस कार्यालयको बा ३ च ८७७ नं. को पिकअप गाडी मर्मतको लागि चालक विकास दुमरुबाट पेश भएको बील अनुसार रु.७९,२००/- को अनुमानित लागत स्वीकृति गरी मर्मत गराउने निर्णय गरियो ।
- च. यस कार्यालयको बा १ क ८१५६ नं. को एक्साभेटरको आईडल एसेम्बली फेर्नुपर्ने भनी चालक राजेन्द्र कोजुबाट पेश भएको भ्याट बाहेक रु.१,००,०००/- को अनुमानित लागत स्वीकृति गरी आईडल एसेम्बली फेर्न लगाउने निर्णय गरियो ।
- छ. यस कार्यालयको लागि जग्गा खरिद गर्न लिखत लेखाए वापत रु.५,०००/- पारिश्रमिक लक्ष्मी प्रसाद लवजुलाई दिने निर्णय गरियो ।

जगतसुन्दर मल्लया ईसपं दयकातगु बाखं बोहहें व लुंगागु खें

न्याप सत्य जुगे छम्ह मनु व वया कलाया न्हिं छग लुंगागु खें छवइम्ह बोहें छम्ह लहिना तइतल । तर अमिसं सुथां निसें बहनि तक अर्थात न्हिछिया छग जक लुंगागु खें छवइगु आपा बिलव लगेजु धका मतीतया व बोहहेंयाके छकोलं हे दको लुंगागु खें काए धइगु इच्छा यात । अकिं अमिसं व बोहहेंइत स्यात । जा, अमिसं स्याना सो बले व बोहहें नं मेपिं फुकं बोहहें थें हे जक चोंगु खना स्याना गुलिं अपिं आपा पछताए जुल । 'गुम्ह सिया आपा दया चोनि वयाहे भन् आपा दएकेगु मन् वने यो खनं' धका दुःख ताया व मिजं म्हिसें थकला म्हसित धाल । 'आम ख धाथेनं ख, अकिं हे ख दुगु भति भति नापं फुक मदएका चोने मालीगु' धका कलाम्हिसें नैकल ।

(मल्लजुया 'ईसपं दयकातगु बाखं, नेसं. १०३५' सफुलिं)

विनियां नीतिकथा

अध्ययनको महत्त्व

एक पल्ट एकजना राजाले आफ्नो मन्त्रीलाई भन्यो, 'म अब सत्तरी वर्ष लागें । मलाई अहिले पनि किताब पढ्ने र विभिन्न विषयको अध्ययन गर्ने इच्छा छ । तर मेरो विचारमा अब मेरो उमेर अध्ययन गर्ने उमेर होइन जस्तो मलाई लाग्छ ।'

मन्त्रीले राजालाई सल्लाह दिए, 'महाराज, हजुर किन दियो बन्नु हुन्न ?'

यो कुरा सुनेर राजालाई रिस उठ्यो । उनले भने, 'मैले तिमिसँग ठट्टा गरेको होइन । गम्भीर कुरा गर्दैछु ।'

'महाराजसँग म कसरी ठट्टा गर्न सक्छु र ! मैले पनि गम्भीर कुरा गरेको हुँ । मैले जानेसम्म कसैले युवा अवस्थामा अध्ययन गर्ने रुचि लियो भने भविष्यमा ऊ विहानको सूर्यझैं तेजिलो हुन्छ । यदि बूढेसकालमा अध्ययन गर्न थाल्यो भने उसको भविष्य दियोको प्रकाश जस्तो हुन्छ रे ! हुनत दियोमा धेरै उज्यालो हुँदैन तैपनि अंधारोमा बाटो नदेखी हिँड्नुभन्दा त दियोको उज्यालोमा हिँड्नु कता हो कता बेस हुन्छ ।'

दशताब्दीऔं जन्म दिवस

सर्न{dfS; \$f]; HfkT kl/ro

दुई सय वर्ष पहिले सन् १८१८ मई ५ को दिन जर्मनीको पश्चिमी भाग, राइन प्रान्तको ट्रियर नगरमा एक बालकको जन्म भयो। तिनै बालक पछि गएर प्रतिभा सम्पन्न व्यक्तिको रूपमा समस्त विश्वमा प्रख्यात हुनुभयो। उहाँको नाम हो - कार्ल मार्क्स (Karl Heinrich Marx)। उहाँको जन्म एक सभ्य यहूदी वकिल परिवारमा भएको थियो। राइन प्रान्तमा त्यसबेला तीव्र गतिमा औद्योगिकरण अगाडि बढिरहेको थियो।

कार्ल मार्क्स सानैदेखि एक परिश्रमी बालक हुनुहुन्थ्यो। बालककालदेखि नै उहाँ आफ्नो धेरै समय अध्ययनमा बिताउनुहुन्थ्यो। सन् १८३० देखि १८३५ सम्म उहाँको शिक्षा 'ट्रियर जिम्नेजियम' भन्ने स्कूलमा भयो। उहाँ त्यसबेला 'ट्रियर जिम्नेजियम' का एक तीक्ष्ण छात्र हुनुहुन्थ्यो। उहाँ आफ्नो सबै सहपाठीहरूसित राम्रा-राम्रा कुराकानी गरेर समय बिताउनुहुन्थ्यो। उहाँको मनमा सानैदेखि नै धेरै प्रकारका विचारहरू सदा नै खेल्निरहन्थ्यो। ती विचारहरूको समाधानको लागि उहाँ मनमा कुरा खेलाइरहनुहुन्थ्यो। उहाँ स्कूलमा पढ्दापढ्दै एक राम्रो लेखकको रूपमा देखापरिसक्नुभएको थियो। उहाँ सुसंस्कृत वातावरणमा हुर्कनुभयो। तापनि सम्पूर्ण समाजको निमित्त सोच्ने विचार उहाँमा सानैदेखि प्रबल रूपमा देखिन्थ्यो। उहाँले आफ्नो स्कूलको अन्तिम परीक्षामा एक निबन्ध लेख्नुभयो। त्यस निबन्धको शीर्षक थियो, 'पेशा चुन्ने सम्बन्धमा एक तरुणको विचार'। यसमा उहाँले एक युवकको (तरुण) पेशासम्बन्धी राम्रा राम्रा तर्कहरू दिनुभएको थियो। उहाँले त्यस निबन्धमा निःस्वार्थ रूपले मानवको सेवा गर्ने कुरा लेख्नुभयो। उहाँले विद्यालयको अन्तिम परीक्षामा सबैजसो विषयमा अब्बल वा विशिष्ट श्रेणीमा उत्तीर्ण गर्नुभएको थियो।

स्कूलको अध्ययनपश्चात कार्ल मार्क्सले बोन र बर्लिन विश्वविद्यालयमा कानूनको छात्रको रूपमा अध्ययन गर्नुभयो। उहाँ दर्शनशास्त्र र इतिहासमा गहिरो चाख राख्नुहुन्थ्यो। विभिन्न विद्वानका दर्शनशास्त्र र हरेक देशको इतिहासलाई ठूलो चाख लिएर पढ्नुहुन्थ्यो। आफ्नो परिश्रम एवम् तीखो बुद्धिले गर्दा उहाँले विद्यार्थी जीवनमै राम्रो ज्ञान प्राप्त गरिसक्नुभएको थियो।

सन् १८३८ मई महिनामा ५६ वर्षको उमेरमा कार्ल मार्क्सको बाबुको असामयिक निधन भयो।

सन् १८४१ मा उहाँले विश्वविद्यालयबाट विद्यावारिधिको उपाधि (डाक्टरेट डिग्री) प्राप्त गर्नुभयो। उहाँ प्रोफेसर भएर जनताको सेवा गर्ने ठूलो इच्छा राख्नुहुन्थ्यो। त्यसैले उहाँ प्राध्यापनको लागि बोन जानुभयो। तर सरकारको प्रतिक्रियावादी नीतिले गर्दा उहाँको इच्छा सफल भएन। त्यसबेलाको सरकार विश्वविद्यालयमा स्वतन्त्र तथा प्रगतिशील विचार भएको व्यक्तिलाई स्थान दिंदैनथ्यो। संसार परिवर्तनशील छ, प्रत्येक वस्तुमा पनि परिवर्तन आउँछ भनेर लुडविक फायरबाख भन्ने जर्मनीका एक दार्शनिकले भन्नुहुन्थ्यो। उहाँ एक भौतिकवादी प्रोफेसर हुनुहुन्थ्यो। उहाँलाई सन् १८३२ मा बोन विश्वविद्यालयबाट निष्काशन गरियो। त्यसबाट त्यहाँको सरकारको स्वतन्त्र तथा प्रगतिशील व्यक्तिहरूप्रति रहेको विरोधी नीतिलाई स्पष्ट गर्दथ्यो। यतिमात्र होइन सन् १८३६ मा प्रा. लुडविक फायरबाखको अध्यापन कार्यमाथि पनि सरकारले रोक लगायो। 'स्नातक क्लब' मा अर्का जर्मन दार्शनिक हेगेलको दर्शनबारे युवाहरूको छलफल हुन्थ्यो। हेगेल हरेक वस्तु परिवर्तनशील छ र समाज पनि परिवर्तनशील छ भन्ने तर्क गर्नुहुन्थ्यो। मार्क्स पनि त्यस छलफलमा उपस्थित हुनुहुन्थ्यो। बोन विश्वविद्यालयमा ब्रुनो बाबर भन्ने एकजना जवान प्रोफेसर हुनुहुन्थ्यो। उहाँले मानिसको सम्पूर्ण शरीर चिरेर हेर्दा आत्मा नामको कुनै वस्तु पाइएन भन्नुभयो। यसैले आत्मा मुख्य नभएर प्रकृति नै मुख्य

“Creation of predecessors — Our art and culture”

हो भनेर व्याख्या गर्नुभयो। सन् १८४१ मा उहाँलाई पनि सरकारले बोन विश्वविद्यालयबाट निष्काशन गर्‍यो। माथिका यी तथ्यहरूबाट मार्क्सले आफ्नो स्वतन्त्र तथा प्रगतिशील विचारधाराको बर्लिनमा विकास नहुने कुरा अनुमान गर्नुभयो। यसकारण उहाँले आफ्नो प्रोफेसर हुने इच्छा त्यागनुभयो। तैपनि आफ्नो इच्छा विपरीत काम गर्नु पर्दा उहाँ निराश हुनुभएन। उहाँमा दृढता थियो। उहाँ धैर्यपूर्वक अगाडि बढ्नुभयो।

मार्क्स गरिब जनतालाई असाध्यै माया गर्नुहुन्थ्यो। उहाँ सधैँ गरिब जनताको मुक्तिको निम्ति नयाँ-नयाँ विचारहरू मनमा खेलाइरहनुहुन्थ्यो। त्यसैबेला युरोपमा (खास गरेर बेलायत र फ्रान्समा) पूँजीवादको विकास भइरहेको थियो। त्यसताका शासन जमिनदार र सामन्त वर्गको हातमा थियो। यसले गर्दा पूँजीपति वर्ग धेरै चिढेका थिए। पूँजीपति वर्ग र सामन्त वर्गको बीचमा भयङ्कर संघर्ष भइरहन्थ्यो। किसानहरू कमारा जस्तै थिए। तिनीहरू भू-दासत्वबाट मुक्त हुन सकेका थिएनन्। गरिब जनताको यस्तो अवस्था देखेर उहाँ धेरै दुखी हुनुहुन्थ्यो। गरिब जनतालाई पूँजीपति र सामन्त वर्गको पञ्जाबाट छुटाउने सम्बन्धमा धेरै चिन्तनशील हुनुहुन्थ्यो। उहाँले आफ्नो प्राध्यापक हुने इच्छालाई छोडेर पत्रकारको पेशा लिने निश्चय गर्नुभयो। यसबाट उहाँले गरिब जनतालाई सहयोग गर्ने इच्छा राख्नुभयो।

सन् १८४२ मा जनताको पक्षमा कोलोन भन्ने ठाउँबाट 'राईनिश्चे जाईटुड' (राईन समाचार) नामक समाचारपत्र प्रकाशित भयो। त्यस 'राइन समाचारपत्र' को प्रधानसम्पादक कार्ल मार्क्स आफैँ हुनुहुन्थ्यो। त्यसमा उहाँ धेरैजसो लेखहरू जनतामाथिको अत्याचारको विरोधमा छापनुहुन्थ्यो। त्यस पत्रिकाले गरिब जनतालाई धेरै चेतना दिने काम गर्‍यो। जनताले त्यस पत्रिकालाई धेरै मन पराउन थाले। त्यसको लोकप्रियतालाई देखेर सरकारले सन् १८४३ मा त्यो पत्रिकामाथि प्रतिबन्ध लगायो। मार्क्स त्यसबेला २४-२५ वर्षका युवा हुनुहुन्थ्यो।

कार्ल मार्क्सको बुबा (Heinrich Marx) एक वकिल हुनुहुन्थ्यो। मार्क्स परिवारको सम्बन्ध वोन वेस्टफालेन भन्ने एक सामन्त परिवारसँग थियो। किशोर मार्क्सको पनि त्यस घरमा आवत-जावत थियो। त्यहाँ एउटा पुस्तकालय पनि थियो र मार्क्सले पुस्तकालयमा अध्ययन गर्नुहुन्थ्यो। त्यस परिवारकी छोरी जेनी (Jenny von Westphalen) सँग कार्ल मार्क्सको प्रेम बसेको थियो।

सन् १८४३ मा २५ वर्षको उमेरमा मार्क्सले जेनीसित विवाह गर्नुभयो। विद्यार्थी जीवनमै उहाँ जेनीलाई असाध्यै

जेनी वोन वेस्टफालेन

माया गर्नुहुन्थ्यो। जेनी एक धनी र सामन्तको घरमा हुर्केकी भए पनि उनको शील स्वभाव अत्यन्त सौम्य थियो। सन् १८५० देखि १८५८ सम्म जर्मनी (प्रशिया) सरकार सा-है प्रतिक्रियावादी थियो। त्यसैबेला जेनीका जेठा दाजु गृहमन्त्री थिए। २५ वर्षको उमेरमै उहाँ जनताको हितचिन्तक र सरकारविरोधी भइसक्नुभएको थियो। यो कुरा थाहा पाएर सरकारले उहाँलाई ५ वर्षको देश निकाला सजाय सुनायो।

मार्क्स र एंगेल्सको भेट

सन् १८४३ मा मार्क्स पेरिस जानुभयो। पेरिस पुगेपछि उहाँले राजनीति शास्त्र र समाजवादको अध्ययन गर्नुभयो। यसले उहाँको राजनैतिक चिन्तनमा अभ्र स्पष्टता आउँदै गयो। सन् १८४४ मा पेरिसमा फ्रेडरिक एंगेल्ससित मार्क्सको पहिलोपल्ट भेट भयो। भेटमा उहाँहरूले आफ्ना विचारहरूमा धेरै समानता पाउनुभयो। त्यसैबेलादेखि दुईटा प्रगतिशील लेखकहरूको गहिरो मित्रता सुरु भयो। प्रशियाको सरकारको दबाब र षड्यन्त्रले मार्क्सलाई पेरिसबाट पनि निष्कासन गर्‍यो। पेरिसबाट उहाँ १८४५ मा ब्रुसेल्स जानुभयो। ब्रुसेल्स बेल्जियमको राजधानी हो। त्यहाँ उहाँले अर्थशास्त्रमा गम्भीर अध्ययन सुरु गर्नुभयो। त्यसबेलाका समाजवादीहरूसित सम्बन्ध राख्न सन् १८४६ मा 'कम्युनिष्ट पत्र व्यवहार समिति'

खोलनुभयो । सन् १८४७ मा सबै समाजवादीहरूको निमन्त्रणालाई स्वीकार गरेर मार्क्स र एंगेल्स 'न्याय समिति' (लीग अफ दी जस्ट) मा सामेल हुनुभयो । त्यसपछि उहाँले त्यसको नाम 'कम्युनिष्ट लीग' (कम्युनिष्ट दल) राख्नुभयो । त्यसबेला मार्क्स २९ वर्षको हुनुहुन्थ्यो ।

'कम्युनिष्ट लीग' को दोस्रो सम्मेलन लन्डनमा नोभेम्बर १८४७ मा भयो । त्यसमा मार्क्स र एंगेल्सले पनि भाग लिनुभयो । सम्मेलनमा उपस्थित सबैको अनुरोधमा उहाँहरूले प्रसिद्ध 'कम्युनिष्ट घोषणापत्र' लेख्नुभयो । यो 'कम्युनिष्ट घोषणापत्र' फ्रेब्रुअरी १८४८ मा प्रकाशित भयो । यो 'कम्युनिष्ट घोषणापत्र' मार्क्स र एंगेल्सको तीखो बुद्धिको निचोड थियो । त्यस 'घोषणापत्र' ले संसारका सबै सर्वहारा वर्गलाई मुक्तिको बाटो देखायो । 'कम्युनिष्ट घोषणापत्र' को सुरुवात यसरी गरिएको छ - 'अहिलेसम्मको समाजको इतिहास वर्गसंघर्षको इतिहास हो ।' 'घोषणापत्र' को अन्तमा लेखिएको छ - 'मजदुरहरूसँग हार्नको निमित्त आफूलाई बाँधेको सिक्कीबाहेक अरु केही पनि छैन । जित्नको निमित्त उसको अगाडि सारा संसार छ !'

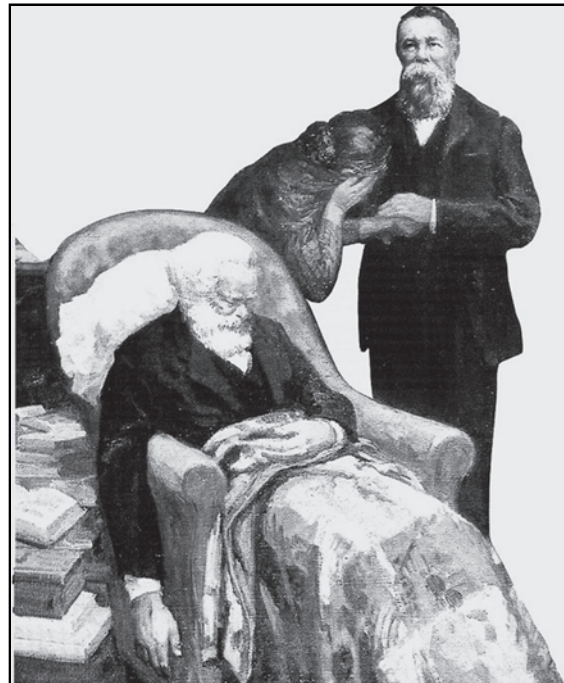
त्यस 'घोषणापत्र' ले एकातिर त्यसबेलासम्म सामन्त र पूँजीपति वर्गको बीचको वर्ग संघर्षलाई प्रष्ट्याइदियो । अर्कोतिर यसले संसारका मजदुर, किसान, सुकुमवासी र सर्वहारा वर्गलाई बाँधेको बन्धनलाई चुँडाल्ने शिक्षा दियो । संसारका सर्वहारा वर्गमा एकता ल्याउन 'घोषणापत्र' को अन्तमा लेखिएको छ - 'संसारका मजदुरहरू एक होऔं ।'

'कम्युनिष्ट घोषणापत्र' प्रकाशित भएको सालमै फ्रान्समा 'दोस्रो राज्य क्रान्ति' शुरु भयो । 'संसारका मजदुरहरू एक होऔं' को शिक्षा लिएर फ्रान्सका मजदुर वर्ग अगाडि बढिरहेको थियो । त्यस क्रान्तिको प्रमुख स्रोत मार्क्सलाई नै ठानेर सरकारले उहाँलाई बेल्जियमबाट पनि निष्कासन गर्‍यो । उहाँ दृढ निश्चयी हुनुहुन्थ्यो । उहाँ बेल्जियमबाट फेरि पेरिस फर्कनुभयो । तर पेरिसमा पनि मार्क्सलाई धेरै अप्ठ्याराहरूसँग सामना गर्नुपर्‍यो । त्यसैले ५ वर्षको निष्काशनकाल समाप्त गरेर सन् १८४८ मा उहाँ फेरि आफ्नो देश जर्मनी फर्कनुभयो ।

मजदुर तथा गरिब जनताको निमित्त मरिमेट्ने मार्क्स चुप लागेर बस्नुभएन । स्वदेश फर्केर उहाँले १ जुन १८४८ देखि कोलोनका मजदुरहरूको पक्षमा 'न्यु राईनिश्चे जाईटुड' (नयाँ राइन समाचार) नामक दैनिक पत्र निकाल्नुभयो । यो खबर कागजको प्रधानसम्पादक उहाँ आफै हुनुहुन्थ्यो । उहाँ एक देशका जनताको मात्रै जनप्रिय नेता हुनुहुन्थ्यो, उहाँ सम्पूर्ण विश्व सर्वहारा वर्गका महान् नेता हुनुभयो । 'नयाँ राइन समाचार' मा उहाँले फ्रान्सेली जनताको

क्रान्तिकारी उत्साहको प्रशंसा गर्नुभयो । फ्रान्समा सामन्त वर्गको हातबाट पूँजीपति वर्गको हातमा शासन सत्ता गयो । पछि पूँजीपति वर्गले जनतालाई धोखा दिएर निर्मम दमन गर्‍यो । जर्मनीमा पनि क्रान्तिविरोधी शक्तिहरूको विजय भयो । अब उहाँलाई स्वदेशमा बस्न मुश्किल भयो । सरकारले 'नयाँ राइन समाचार' माथि प्रतिबन्ध लगाउन अनेक चाल रञ्ज थाल्यो । यसले गर्दा १८ मई १८४९ मा सो पत्रिकालाई सरकारले बन्द गरिदियो, 'नयाँ राइन समाचार' को अन्तिम प्रकाशन रातो अक्षरले छापिएको थियो । कोलोनका मजदुरहरूसित बिदा माग्दै उहाँले भन्नुभयो - 'सबै ठाउँ र सधै आफ्नो अन्तिम साससम्म मजदुर वर्गको मुक्तिको लागि आफ्नो संघर्ष चलाउँदै जानेछौं ।'

३१ वर्षको उमेरमा सन् १८४९ मा मार्क्सलाई जर्मनी सराकारले देश निकाला गर्‍यो । त्यसपछि उहाँ पेरिस जानुभयो । तर त्यहाँ पनि उहाँलाई निकाल्ने योजनाहरू बुन्न थाले । उहाँ पेरिसबाट निकालिनु भएपछि लण्डन जानुभयो । उहाँ लण्डन जानुहुँदा सँगै जेनी र तीन स-साना बच्चाहरू थिए । उहाँहरू सँगै जेनीकी सहयोगी 'लेन चेन डेमोथ' पनि हुनुहुन्थ्यो । 'लेन चेन डेमोथ' मार्क्सको घरकी अभिन्न अङ्ग थिइन् । लण्डनमा जेनीले एक बालक जन्माउनुभयो । प्रवासमा रहँदा सबैको जीवन निश्चय नै कष्टपूर्ण हुन्छ । उहाँको जीवनमा पनि यस्ता कष्टपूर्ण घटनाहरू कैयौं पटक घटे ।

कार्ल मार्क्सको देहावसान

उहाँ आफ्नो जीवन निर्वाहको लागि 'न्युयोर्क ट्रिब्युन' नामक पत्रिकामा लेख लेख्नुहुन्थ्यो। तर घरको खर्च, घर भाडा इत्यादि दिन पनि उहाँलाई धौ धौ पर्थ्यो। कैयौं दिनसम्म केवल आलु खाएर दिन काट्नुहुन्थ्यो। बाल-बच्चा बिरामी हुँदा औषधि-उपचार हुन पाउँदैनथ्यो। तिनीहरूको राम्रो खान-पान, लगाउन लुगा र औषधि उपचार हुन पाएन। यसकारण चार केटाकेटी मध्ये दुईजना मृत्युको शिकार भए। सन् १८५० मा पाँचौं छोरी जन्मिइन्। उनको पनि गरिबीकै कारण मृत्यु भयो। त्यसबेला मार्क्स परिवारको अवस्थामा साह्रै दयनीय थियो। पाँचौं छोरी सन् १८५२ मा बित्तिन्। मुर्दा उठाउन कात्रो किन्ने पैसा पनि जेनीसित थिएन। यस सङ्कटमा एक छिमेकी प्रवासीले जेनीलाई कात्रो किन्न दुई पाउण्ड मद्दत गर्‍यो। त्यस दुई पाउण्डले जेनीले आफ्नी मरेकी छोरीको निम्ति कात्रो किन्नुभयो।

यस्तो गरिबीको अवस्थामा पनि कार्ल मार्क्स कहिल्यै विचलित हुनुभएन। उहाँ आफ्नो सिद्धान्तलाई अगाडि बढाउन जस्तै आपत्ति परे पनि धैर्यपूर्वक काम गर्दै जानुभयो। सन् १८५२ देखि १८६१ सम्मको धेरै समय उहाँले 'न्युयोर्क ट्रिब्युन' मा लेख लेखेर बिताउनुभयो। खास गरेर उहाँ आर्थिक लेखहरू लेख्नुहुन्थ्यो। सन् १८५७ मा पूँजीवादी संसारमा आर्थिक सङ्कट सुरु भयो। त्यसबेला उहाँले आर्थिक सङ्कटबाट हुने प्रभावहरूबारे ठूलो अनुभव प्राप्त गर्नुभयो। यसपछि उहाँले पूँजीवादी अर्थशास्त्रीहरूको सिद्धान्त र दृष्टिकोणलाई आलोचना गर्दै 'पूँजी' भन्ने पुस्तकको प्रथम खण्ड लेख्न सुरु गर्नुभयो। सन् १८६५ मा 'पूँजी' को प्रथम खण्ड समाप्त गर्नुभयो। फेरि उहाँले यसलाई साथी एंगेल्सको विचारअनुसार हेरफेर गर्नुभयो। सन् १८६७ मा 'पूँजी' को प्रथम खण्ड पूर्ण रूपले समाप्त भयो। उहाँले 'पूँजी' नामक किताबमा पूँजीवादको विकास र यसको पतन कसरी हुन्छ भन्ने स्पष्ट रूपमा व्याख्या गर्नुभएको छ। तर बेलायती पूँजीवादी अर्थशास्त्री र लेखकहरूले मार्क्सको 'पूँजी' बारे एक शब्द पनि टीका-टिप्पणी नगरी 'मौनतामा' मार्त खोजेका थिए। मार्क्सबाट यसबारे थाहा पाएर एंगेल्सले नै 'पूँजी' पुस्तकको परिचय लेख्नुभयो। अब कार्ल मार्क्स ४७ वर्षको परिपक्व चिन्तक र क्रान्तिकारी नेताको रूपमा परिचित हुँदै जानुभयो।

कार्ल मार्क्स केवल लेखक बनिरहन चाहनुहुन्नथ्यो। २८ सेप्टेम्बर सन् १८६४ मा 'अन्तर्राष्ट्रिय मजदुर संघ' को स्थापना गर्नुभयो। त्यस 'अन्तर्राष्ट्रिय राष्ट्रिय मजदुर संघ' मा उहाँले सङ्गठन र सिद्धान्तबारे मिहिनेत गर्नुभयो। एकातिर उहाँलाई पारिवारिक आर्थिक सङ्कटले सताएको थियो। अर्कोतिर उहाँलाई 'पूँजी' को दोस्रो खण्ड सुरु गर्नु

थियो। यतिमात्र नभएर 'अन्तर्राष्ट्रिय मजदुर संघ' लाई उहाँ धेरै समय दिनुहुन्थ्यो। यसले गर्दा उहाँको शरीर दिन प्रतिदिन कमजोर हुँदै गयो। तर मजदुर चेतना भने महासागरको छालजस्तै पूँजीवादको जरा उखेल्ल अगाडि बढिरहेको थियो। मजदुर वर्गले १८४८ देखि १८५२ सम्म भएको फ्रान्सको क्रान्तिमा पूँजीपति वर्गले दिएको धोखालाई बिर्सको थिएन। त्यस अनुभवले उहाँलाई एक व्यवहारिक ज्ञान दियो। त्यस ज्ञानले पूँजीपति वर्गले अब सामन्तवादको विरोधमा पूँजीवादी क्रान्ति पूरा गर्न सक्दैन भन्ने अनुभव गर्नुभयो। सर्वहारा वर्गले मात्र क्रान्तिलाई पूरा गर्न सक्छ भनी उहाँले सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्व खडा गर्ने भविष्यवाणी गर्नुभयो। सर्वहारा वर्गको निम्ति उहाँले लेखहरू लेख्दै जानुभयो। उहाँका लेखहरू साँचो अर्थमा आगाका भिल्का समान थिए। ती भिल्काहरू पूँजीवादी समाजमा डढेलो लगाउन सक्थे। कार्ल मार्क्सलाई आर्थिक कठिनाई हुँदा एंगेल्सले मद्दत गर्नुहुन्थ्यो र उहाँलाई काम गर्न सजिलो हुन्थ्यो। उहाँ भण्डै दिनभर लण्डन म्युजियम भन्ने पुस्तकालयमा अध्ययन गर्नुहुन्थ्यो।

सन् १८७१ मा फ्रान्सको राजधानी पेरिस मजदुरहरूले कब्जा गरे। तिनीहरूले 'पेरिस कम्युन' को स्थापना गरे। 'पेरिस कम्युन' मजदुर वर्गको पहिलो सरकार थियो। पूँजीपति वर्ग पेरिस छोडेर भर्सेल्लिज सहरमा भागे। मजदुरहरूले पेरिसमा सर्वहारा अधिनायकत्व कायम गर्न संघर्ष गरे। दृढ निश्चयी 'पेरिस कम्युन' अगाडि बढ्यो। पूँजीपति वर्गको सत्ता 'पेरिस कम्युन' को हातमा पयो। संसारमा सर्वहारा वर्गको रातो भण्डा पहिलोपटक पेरिसमा फरफरायो। मार्क्सको सिद्धान्तले पेरिसमा साकार रूप लियो। सत्ता

कार्ल मार्क्स जन्मेको घर

हातमा आएपछि 'पेरिस कम्युन' ले धेरै सुधारहरू गर्‍यो - तिःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्‍यो। त्यसताका विज्ञान पनि धर्मको अधिनमा थियो - इसाई पादरीहरूले धर्मको नाममा सबै क्षेत्रमा शोषण गर्थे। धर्मले स्वतन्त्र विचारधाराको विकास हुन दिदैनथ्यो, अरुको बौद्धिक विकास गर्न दिदैनथ्यो। राष्ट्रको ठूलो सम्पत्ति धार्मिक संस्था वा गिर्जाघरको अधिनमा थियो। यसप्रकार तिनीहरूले धर्मको नाममा शोषण गर्थे। संसारमा पहिलोपटक 'पेरिस कम्युन' ले धर्मको नाममा हुने शोषणलाई अन्त गरिदियो। गिर्जाघरको सम्पत्ति गरिब जनतालाई बाँडिदियो। प्रत्येक मजदुर पेरिसका रक्षक थिए। शिक्षालाई धर्मबाट मुक्ति दिलायो। हरेकलाई शिक्षा दिन सार्वजनिक शिक्षा व्यवस्था सुरु गरियो। जनतामा रहेको अज्ञानतालाई हटाउन 'पेरिस कम्युन' ले हरेक क्षेत्रमा विभिन्न साहसिक कदमहरू चाल्यो। विवाह र अन्य सामाजिक कामहरू पनि कम्युनको हातमा गयो। संसारमा पहिलोपटक 'पेरिस कम्युन' ले जनताको जीवन सुरक्षाको गहन जिम्मेवारी आफ्नो हातमा लियो। मालिकले आफ्नो इच्छाअनुसार गरिब र मजदुर जनतालाई अनुचित काम गराउन नपाउने भयो। 'पेरिस कम्युन' ले कामको निश्चित अवधि (आठ घण्टा) र उचित मजदुरी तोकिदियो। यसरी 'पेरिस कम्युन' ले जनतालाई साँच्चो अर्थमा रोजीरोटीको स्वतन्त्रता प्रदान गर्‍यो।

विश्वको इतिहासमा 'पेरिस कम्युन' एकदम नौलो उद्देश्य लिएर खडा भएको सर्वहारा वर्गको राज्य थियो। 'पेरिस कम्युन' को शिक्षा लिएर संसारका सबै मजदुर अगाडि बढ्ने डरले सबै देशका शासक वर्ग थर-थर काँपिसकेका थिए। सबैले 'पेरिस कम्युन' लाई एक खतराको रूपमा देख्न थाले। 'पेरिस कम्युन' को सुरक्षाको निमित्त मार्क्स अन्तर्राष्ट्रिय संघर्षमा उत्रनुभयो। आफ्नो ज्यानलाई हत्केलामा राखेर उहाँले 'पेरिस कम्युन' को बचाउको निमित्त जीवन र मरणको संघर्ष गर्नुभयो।

७२ दिनसम्म पेरिसमा 'कम्युन' को रातो झण्डा फरफराई रह्यो। सबै पूँजीपति वर्ग मिलेर 'पेरिस कम्युन' को निर्मम हत्या गर्‍यो। 'पेरिस कम्युन' को रक्षाको निमित्त सर्वहारा वर्गले आफ्नो सम्पूर्ण ताकत लगाएर लड्यो। अन्तिम बन्दुक भएसम्म मजदुर वर्गले पेरिसमा रातो झण्डा ढल्न दिएन।

पेरिस कम्युनले सबै राजनैतिक पक्षलाई एकगठ गर्न सकेन, एक केन्द्र हुनुपर्नेमा बहुकेन्द्र बन्यो। पेरिस कम्युनले पूँजीपति वर्गलाई गिरफ्तार गर्नुपर्नेमा पादरीहरूमात्र पक्राउ गरे। पूँजीपति वर्गलाई भाग्न दिनुहुने थिएन। गुप्तचरहरूमाथि निगरानी राखिएको थिएन। नेताहरू कहाँ पालो पहरा नहुँदा

कम्युनका नेताहरू मारिए। शत्रुहरूले बारुद खाना थाहा पाएर पहिले नै बारुद खानामा आगो लगाइदिए। सैनिक रूपले कामदार वर्गको बस्तीमात्र होइन ठूलो घर भएका बस्तीहरूमा समेत शत्रुको बाटो छेक्ने काम भएन, त्यहीँबाट शत्रु सेना पेरिस घुस्यो। पेरिसका कम्युनार्डहरूको बैठकमा तुरुन्तै भर्सेलिज वा शत्रुहरूको गढमा हमला गर्नुपर्ने र पछि ढिलो हुने सल्लाह दिइएको थियो। तर त्यसबारे कम्युनार्डहरू गम्भीर भएनन्। पूँजीपतिहरूले गाउँका किसानहरूमा मजदुर विरोधी भावना जगायो र लडाइँमा मरे स्वर्ग पुग्ने भनी पादरीहरूले किसानहरूलाई विश्वास दिलाएर शत्रु सेनामा भर्ति गराइए।

यसरी मजदुर वर्गमा क्रान्ति, राज्य सत्ता टिकाउने राजनैतिक र सैनिक ज्ञान आदिको अनुभवले फ्रान्सका पूँजीवादी सरकारले जर्मन सरकारलाई पेरिसमा हमला गर्न बाटो खुल्ला गरिदियो। यसरी देशी र विदेशी प्रतिक्रियावादी शक्ति मिलेर पेरिस कम्युनमाथि धावा बोल्‍यो।

त्यसपछि अत्याचारी पूँजीपति वर्गले 'पेरिस कम्युन' लाई निर्ममतापूर्वक दमन गर्‍यो। संसारका सर्वहारा वर्गले पूँजीपतिहरूको त्यस घोर अत्याचारलाई कहिल्यै बिर्सेनन्। 'पेरिस कम्युन' को निर्मम हत्यापछि सर्वहारा वर्गका जन्मदातालाई चारैतिरबाट प्रहार सुरु भयो। तैपनि मार्क्सलाई कसैले विचलित पार्न सकेनन्। उहाँले यस सडूटको घडीमा पनि दृढतापूर्वक भन्नुभयो - 'पेरिस कम्युन', 'आफ्नो गौरवपूर्ण अगुवाको रूपमा सधैं नै याद गरिनेछ।' कार्ल मार्क्स ५४ वर्ष पुग्नुभएको थियो।

बन्दुकमा अन्तिम गोली भएसम्म पेरिसका मजदुरहरू संघर्ष गर्दै गए, पेरिस कम्युनको झण्डा फहरिँदै थियो। आखिर कम्युनार्डहरूको बन्दुकमा अन्तिम गोली सिधेपछि मात्र पूँजीपति वर्गले रातो झण्डालाई तल झार्न सक्‍यो। पेरिस कम्युनको अन्तिम लडाइँ पेरिसको ठूलो चिहानको क्षेत्रमा भएको थियो।

'पेरिस कम्युन' को हारबाट मार्क्सलाई ठूलो दुःखको अनुभव भयो। उहाँको शारीरिक अवस्था दुर्बल हुँदै गइरहेको थियो। 'पूँजी' को दोस्रो र तेस्रो खण्ड समाप्त गर्ने उहाँको सपना सफल हुन सक्ने सम्भावना भएन। २ डिसेम्बर १८८१ मा जेती मार्क्सको क्यान्सर रोगले मृत्यु भयो। जेती मार्क्सको मृत्युले उहाँलाई अझ ठूलो धक्का लाग्यो। यस्तै बेला उहाँकी जेठी छोरी 'जेनी लागे' को मृत्युले उहाँको हृदयलाई छियाछिया पाऱ्यो। चारैतिरको चिन्ताले उहाँको शारीरिक दुर्बलताले सीमा नाघ्यो। तैपनि आफ्नो आदर्शप्रति उहाँलाई ठूलो विश्वास थियो। लामो अवधिसम्म प्रवासको कष्टपूर्ण दिनहरूमा 'पूँजी'

लाई पूरा गर्नुभयो। 'अन्तर्राष्ट्रिय मजदुर संघ' का लक्ष्यहरू पूरा गर्नको लागि दिलोज्यानले काम गर्नुभयो। पारिवारिक आर्थिक समस्या र अरु विभिन्न महत्त्वपूर्ण कामहरूलाई पूरा गर्नु पर्दा उहाँले आराम गर्न पाउनुभएन। आखिर मानव शरीर एक मेसिन समान नै हो। काम गर्दा-गर्दा पुरानो भएपछि काम गर्न नसक्ने हुँदो रहेछ।

मार्च १४ सन् १८८३ मा वैज्ञानिक कम्युनिज्मका जन्मदाता सदाको निम्ति अस्ताउनुभयो। उहाँ संसारका सर्वहारा वर्गका नेता हुनुहुन्छ। उहाँले एक नौलो युगको जग बसाल्नुभयो। उहाँको शव १७ मार्च सन् १८८३ मा आफ्नी पत्नीसँगै लण्डनको 'हाईगेट' नामक समाधिमा समाधिस्थ गरियो। मार्क्सका घनिष्ठ मित्र एंगेल्सले उहाँको समाधिको छेउमा उभिएर मुटु छुने भाषणमा भविष्यवाणी गर्नुभयो - 'उहाँको नाम युगौ-युगसम्म अमर रहनेछ तथा यसप्रकार उहाँको कीर्ति पनि अमर रहनेछ।'

मार्क्सको मृत्युको खबरले संसारका कामदार जनतालाई शोकमा डुबायो। जर्मनी, फ्रान्स, बेल्जियम, स्पेन, नेडरल्याण्ड, रुस लगायत विभिन्न देशका मजदुर नेताहरूले लण्डनमा शोक सन्देश पठाए। न्युयोर्कदेखि लण्डनसम्म संसारको कुना कुनामा मार्क्सको स्मृतिमा भएका बैठक र न्यालीहरूमा समाजवादी नेताहरूले मार्क्सका विचारहरू अमर रहने र मार्क्सले जुन उद्देश्यको निम्ति आफ्नो जीवन समर्पित गर्नुभयो, त्यो उद्देश्य पुरा हुनेमा दृढ विश्वास व्यक्त गरे। मार्क्स र एंगेल्सका साथी लेसनरले मार्क्सका छोरी इलेनोरलाई पठाउनु भएको चिट्ठीमा भन्नुभएको छ - "मार्क्सको नाम र शिक्षा मानव जाति यस धर्तीमा

अस्तित्वमा रहेसम्म रहनेछ। सूर्यले जस्तै उहाँको विचारले मानव जातिलाई उज्यालो दिइरहनेछ, यसलाई कसैले पनि रोक्न सक्ने छैन।" त्यस्तै बर्लिनको कृषि एकेडेमीका एक विद्यार्थीले एंगेल्सलाई पठाएको चिट्ठीमा लेखिएको थियो, - "मार्क्सको विचार युगौसम्म सम्मानित रहनेछ र १९ औं शताब्दी मार्क्सको नाममा रहनेछ।"

कार्ल मार्क्स ६५ वर्षको उमेरमा बित्नुभयो। उहाँ सर्वहारा वर्गका बुद्धिजीवी, कम्युनिष्ट थिए। सर्वहारा वर्गका साथीहरू समाधिस्थलमा उपस्थित भई कार्ल मार्क्सप्रति अन्तिम सलामी चढाए।

मार्क्स र एंगेल्सको शिक्षालाई मार्क्सवाद भनिन्छ। मार्क्सको कति रचनाहरू एंगेल्सकै सल्लाहअनुसार परिमार्जन भएको बताइन्छ। कम्युनिष्ट घोषणापत्रमा समेत प्रश्न-उत्तरको भाग एंगेल्सकै शैली बताइन्छ। त्यस्तै मार्क्समा अन्य रचनाहरूमा समेत मार्क्स र एंगेल्सका संयुक्त चिन्तन भएको पाठकहरू अनुभव गर्छन्। पछिल्ला कति रचनाहरू सल्लाह अनुसार परिमार्जित हुन्थे र मार्क्स बित्नु भएपछि एंगेल्सले मार्क्सका अधुरा रचनाहरू पुरा गर्नुभयो र भूमिकाहरू र अन्य लेखहरूबारे रचनाको पृष्ठभूमिबारे प्रस्ट्याएर रचनालाई थप प्रस्ट गर्नुहुन्थ्यो। मार्क्सको मृत्युपछि एंगेल्सले पूँजीको दोस्रो र तेस्रो भाग प्रकाशन गर्ने अभिभारा पुरा गर्नुभयो।

मार्क्स स्पष्ट वक्ता, षडयन्त्रविरोधी र सुल्भेको विचारको एक नमुना हुनुहुन्थ्यो। नयाँ पुस्तालाई अगाडि ल्याएर युवाहरूको भावनालाई गम्भीर भएर छलफल गर्नुहुन्थ्यो।

साभार : जनताको साहित्य (परिमार्जित)

gu/j f; lx; nf0{afIN6g tyf sDkf]6 lag
lj t/Of; DaGwl eQnk/ gu/kflnsfsf]; f'gf

भक्तपुर नगरपालिकाले वडा कार्यालयमार्फत कुहिने र नकुहिने फोहर सङ्कलनका लागि अलग-अलग बाल्टिन र कुहिने फोहरबाट घरमै मल उत्पादन गर्न सकिने कम्पोष्ट बिन वितरण गरिरहेको सबै नगरवासीहरूमा जानकारी गराइन्छ।

- प्रत्येक घर परिवारले कुहिने फोहर राख्ने बाल्टिन रु. १५०। मा, नकुहिने फोहर राख्ने बाल्टिन रु. ५०।- मा र कम्पोष्ट बिन रु. १०००। मा वडा कार्यालयमार्फत पाउन सक्नुहुनेछ। कम्पोष्ट बिन पाउन नागरिकताको फोटोकपीसहित निवेदन अनिवार्य छ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा डेरा बस्ने, पसल व्यवसाय गर्ने महानुभावहरूले पनि वडा कार्यालयमा सम्पर्क राखी वार्षिक सफाइ कर तिरेर उक्त सुविधा पाउन सक्नुहुनेछ।
- जथाभावी फोहर फाल्नु कानूनतः अपराध हो।

‘हामीले सम्पदाको जीर्णोद्धार र पुनःनिर्माणमा जोड दिइरहेका छौं’

- सुनिल प्रजापति, प्रमुख भक्तपुर नगरपालिका
आज १८ अप्रिलको दिन हामी विश्व सम्पदा दिवस मनाउँदै छौं। संसारका धेरै देशहरूमा आजकै दिन सम्पदा संरक्षणको विषयमा विभिन्न गतिविधिहरू भइरहेका होलान्। हामीले औपचारिकताको लागिमात्रै यो कार्यक्रम गरिरहेका छैनौं। देशका सम्पदाहरूलाई उचित संरक्षण गर्न जनचेतनाको विकास गर्ने उद्देश्यले पनि आजको कार्यक्रम आयोजना गरेका हौं।

सन् १९८३ बाट युनेस्कोले १८ अप्रिलको दिनलाई विश्व सम्पदा दिवसको रूपमा मनाउन शुरु गरेको हो। सम्पदा संरक्षणमा भक्तपुर नेपालको अग्रणी नगरपालिका हो। भक्तपुर मूर्त र अमूर्त सम्पदाले भरिएको नगर हो। संरक्षणको अभावमा यहाँका थुप्रै सम्पदाहरू लोप भइसके भने कतिपय लोपोन्मुख अवस्थामा पुगेका छन्। नेपाल मजदुर किसान पार्टीबाट निर्वाचित भक्तपुर नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूले ‘पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्ति-हाम्रो कला र संस्कृति’ नारा दिएर भक्तपुरका कला-संस्कृति संरक्षणको अभियान शुरु गर्नु भएको हो। त्यसैको परिणाम आज भक्तपुरका धेरै कला-संस्कृति र सम्पदाहरूले पुनर्जीवन पाएका छन्। हामी सम्पदा संरक्षणको त्यो कार्यलाई निरन्तरता दिइरहेका छौं। तर हामीले हाम्रो सम्पदा जीर्णोद्धार गर्न वा पुनः निर्माण गर्न कहिल्यै विदेशीको मुख ताकेर बसेनौं।

हामी स्थानीय प्रविधिमा अत्यन्त धनी छौं। स्थानीय प्रविधि, सीप र सामग्रीको प्रयोग गरी निर्माण गरिएका काठमाडौं उपत्यकाकै अग्लो ५ तल्ले मन्दिर, भैरवनाथको मन्दिर, ५५ झ्याल दरबार, सुनढोका आदिले तत्कालीन समयको उत्कृष्ट प्रविधिको प्रतिनिधित्व गरिरहेका छन्। ती प्राचीन मौलिक कला र प्रविधि हामीले नयाँ पुस्तालाई पनि सिकाउनु पर्छ। हाम्रा इन्जिनियर भाइ बहिनीहरूलाई आधुनिक प्रविधिसँगै परम्परागत प्रविधि सिक्न पनि उत्साहित गरिरहेका छौं।

२०७२ सालको भूकम्पले भक्तपुरका धेरै घरहरूका साथै थुप्रै सम्पदाहरूमा पनि क्षति पुऱ्यायो। १३० वटाभन्दा बढी सम्पदाहरू क्षति ग्रस्त भए। ती सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार, पुनःनिर्माण भक्तपुर नगरपालिकाको आजको चुनौती हो। नेपाल सरकारले आवश्यक मात्रामा सहूलियत दरमा काठ उपलब्ध गराइदिएमा सम्पदा संरक्षणको गतिमा तिव्रता आउनेमा दुईमत छैन।

भक्तपुर नगरपालिकाले सम्पदाहरूको पुनःनिर्माण गर्दा उपभोक्ता समितिमार्फत गर्दै आएको छ। उपभोक्ता

समितिमा स्थानीय मानिसहरू नै बस्ने हुँदा कम लागतमा निर्माण कार्य सम्पन्न हुने, संरचनाप्रति अपनत्व हुनुका साथै संरचना दीगो र बलियो पनि हुने हाम्रो अनुभवले देखाएको छ। साथै उपभोक्ता समितिमार्फत काम गराइएमा जन श्रमदान जुट्ने, आर्थिक सहयोग उठ्ने जस्ता कारणहरूले भ.न.पा.ले यस नीतिलाई निरन्तरता दिँदै आएको हो। यसबारे केही स्वदेशी र विदेशी मित्रहरू पनि आश्चर्यमा परेका छन्। कतिले हामीले काम गर्ने तरिका बुझेकै छैनन्।

भ.न.पा.ले भूकम्पबाट क्षति पुगेका सम्पदाहरूमध्ये अहिलेसम्ममा महत्त्वपूर्ण २८ वटा सम्पदाहरू निर्माण सम्पन्न गरिसकेको छ भने अरु धेरै सम्पदाहरू निर्माणाधिन छन्। पछिल्लो चरणमा भ.न.पा वडा नं. १ स्थित भाज्या पोखरीको जीर्णोद्धारको काम भइरहेको छ। पोखरीको बीच भागमा अवस्थित मन्दिर एकिन भइसकेपछि त्यसको निर्माणले तिव्रता लिने छ। त्यसैगरी भैरवनाथको मन्दिरको जीर्णोद्धार गर्न उपभोक्ता समिति गठन गरिसकेका छौं भने विज्ञहरूको टोलीले त्यसको अध्ययन गरिरहेको छ।

भक्तपुरमा रहेका दाफा, भजन, विभिन्न प्रकारका नाचहरूको संरक्षणमा पनि भ.न.पा सकृय छ। २०७४ सालमा हामी निर्वाचित भएर नगरपालिकामा आएपछि गाईजात्रा महोत्सवको आयोजना गर्नु, बाँसुरी बाजा प्रतियोगिता सम्पन्न गर्नु। यसको मुख्य उद्देश्य हाम्रा परम्परागत सांस्कृतिक

विधाहरूको संरक्षण गर्नु हो ।

भक्तपुर नगरपालिकाले यही शैक्षिक सत्रदेखि कक्षा १ र ६ को लागि स्थानीय पाठ्यक्रम बनाइसकेको छ । त्यसमा स-साना भाइबहिनीहरूलाई भक्तपुरका कला-संस्कृति, सम्पदा आदिबारे जानकारी दिइने छ । भक्तपुर अध्ययन गर्ने कुनै पनि विद्यार्थी भक्तपुरबारे अस्पष्ट हुनुपर्ने छैन । विश्वव्यापीकरणको नाउँमा हाम्रो पहिचान गुम्दै गइरहेको यो अवस्थामा मौलिक सीप, प्रविधिलगायत सांस्कृतिक पक्ष नयाँ पुस्तालाई दिने उद्देश्यले स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गर्न लागिएको हो । साथै भक्तपुर क्षेत्र भित्रका सबै सम्पदाहरू सधैं सफा भइरहोस् भन्ने उद्देश्यले एक विद्यालय एक सफाइको नीतिलाई जोड दिइरहेका छौं ।

कला-संस्कृति र सम्पदाहरूले भरिपूर्ण नगरको यस मौलिक स्वरूपलाई बचाई राख्न भक्तपुरलाई सांस्कृतिक नगर घोषणा गर्न आवश्यक छ । भक्तपुर नगरपालिकाले यसबारे निरन्तर जोड दिँदै आए पनि नेपाल सरकारको भने यसमा ध्यान गएको छैन । नवौँ पञ्चवर्षीय योजनामा भक्तपुरलाई सांस्कृतिक नगर घोषणा गर्ने उल्लेख गरे पनि त्यो कार्यान्वयनमा आएन ।

नयाँ संविधान घोषणापछि जारी भएको स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले सिमाना तोकी सांस्कृतिक क्षेत्र घोषणा गर्न सक्ने अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिएको छ । आशा गरौं, प्रदेश सरकारले यसबारे ध्यान दिने छ ।

भक्तपुरको मौलिक स्वरूप बचाई राख्न हामीले जनतालाई उत्साहित गरिरहेका छौं । नक्सापास बमोजिम वाह्य मोहडामा परम्परागत शैली देखाएर घर बनाउने घर धनीहरूलाई नगरपालिकाले घरको मोहडाको लागि लाग्ने खर्च मध्ये ईँटा र काठको लागि हुने खर्च मध्ये ३५ प्रतिशत रकम अनुदान दिने नीति तय गरेको छ तर नगरवासीहरूले त्यसबाट फाइदा लिन सकिरहेका छैनन् । घर निर्माण गर्नेहरूले अनियमितता गर्ने गरेका कारण नगरपालिकाको भावना अनुसार त्यो काम अगाडि बढ्न सकेको छैन ।

खुप ईन्जिनियरिङ र खुप कलेज अफ ईन्जिनियरिङमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई पनि हाम्रो मौलिक प्रविधि र सीप सिकाउने गर्दै आएका छौं ।

(भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा विश्व सम्पदा दिवसको अवसरमा २०७५ वैशाख ५ गते आयोजित प्रवचन कार्यक्रममा व्यक्त गर्नुभएको मन्तव्यको सार संक्षेप)

भक्तपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

व्यासी, भक्तपुर-२

घरजग्गा कर तथा नक्सा पास दस्तुरमा छुट सम्बन्धी भक्तपुर नगरपालिकाको सूचना

आ.व. २०७३।०७४ देखि घरजग्गा करको रकम वृद्धि भई कर तिर्न समस्या परेको भनी नगरवासीहरूबाट पटक पटक व्यक्त भएको गुनासो समेतलाई मध्यनजर गरी भक्तपुर नगरभित्रका सबै घरधनी नगरवासीहरूलाई घरजग्गा करको दायरामा ल्याई नगरको सरसफाइ तथा विकास निर्माणमा योगदान पुऱ्याउन यस भक्तपुर नगरपालिकाको प्रथम नगर सभाबाट यसै आ.व.२०७४।०७५ देखि लागू हुने गरी प्रत्येक आ.व.को घरजग्गा कर सोही आ.व. मा बुझाउनेको हकमा लाग्ने करको ५० प्रतिशत छुट दिने निर्णय भएकोले हरेक वर्षको घरजग्गा कर सोही वर्षमा बुझाई छुटको सुविधा उपयोग गर्न नगरवासीहरूमा नगरपालिका पुनःअनुरोध गर्दछ ।

साथै भूकम्प पीडितको घर नक्सापासमा सम्बन्धित कित्तामा घर बनाउँदा मात्र दिइएको छुट सुविधामा सम्बन्धित कित्ताका धनीहरू भिन्न भई नगरका अरु स्थानमा छुट्टाछुट्टै घर बनाएको हकमा समेत साविक क्षेत्रफलका आधारमा एकपटकको लागि उल्लेखित नक्सा पास दस्तुरमा छुट दिने निर्णय भएको व्यहोरा समेत सम्बन्धित नगरवासीहरूको जानकारीको लागि पुनः अनुरोध गरिएको छ ।

पुनश्चः उल्लेखित घरजग्गा करको छुट सुविधा घर र जग्गाको सरकारी मूल्याङ्कनको जोडबाट आउने कूल मूल्यमा ४ करोडसम्म मूल्य भएका घरधनीलाई मात्र प्रदान गरिएको साथै हरेक आर्थिक वर्षको कर सोही वर्ष नबुझाए छुट सुविधासमेत प्राप्त नहुने अझ थप १०% हर्जानासमेत लाग्ने भएकोले प्रत्येक वर्षको घर जग्गा कर आ-आफ्नो वडा कार्यालयमा सम्पर्क गरी बुझाउन हुन अनुरोध गरिन्छ ।

भक्तपुर नपाको दोस्रो नगर सभाबाट पारित निर्णयहरू

भक्तपुर नगरपालिकाको दोस्रो नगर सभा (२०७४ माघ ३-५) बाट पारित केही निर्णयहरू पाठकहरूको जानकारीको लागि यहाँ दिइएको छ।

मिति २०७४ माघ ४ गते

- १) 'नगर खेलकुदसम्बन्धी नीति २०७४' सुभाबसहित नगर सभाबाट सर्वसम्मतिले पारित गर्‍यो।
- २) 'सहकारी विधेयक २०७४' सुभाबसहित नगर सभाबाट सर्वसम्मतिले पारित गर्‍यो।
- ३) 'शिक्षा विधेयक २०७४' सुभाबसहित नगर सभाबाट सर्वसम्मतिले पारित गरियो।

मिति २०७४ माघ ५ गते

- १) 'बजार अनुगमन निर्देशिका २०७४' सुभाबसहित नगर सभाबाट सर्वसम्मतिले पारित गरियो।
- २) 'बजेट परिचालन तथा कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्यविधि २०७४' सुभाबसहित नगर सभाबाट सर्वसम्मतिले पारित गरियो।
- ३) नगर कार्यपालिकाबाट गठित विधेयक समितिको नाम परिवर्तन गरी विधायन समिति कायम गर्ने निर्णय गरियो र दोस्रो नगर सभामा पेश भएको विधेयक, कार्यविधि, निर्देशिका, नीति र नियमहरूमा सभासदहरूले राख्नुभएको सुभाबहरूलाई समेटेर व्याकरण र भाषा समेतलाई मध्यनजर गरी साफीसहित संशोधन गर्नका लागि विधायन समितिलाई जिम्मेवारी दिने निर्णय गरियो।
- ४) यस नपाको आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट खटिइआएको टोलीबाट सम्पन्न गरी मिति २०७४/९/२३ गते पेश भएको उक्त प्रतिवेदन यस सभासमक्ष पेश भई छलफल हुँदा उक्त लेखा परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेखित टिप्पणी

तथा सुभाबहरूका सम्बन्धमा संपरीक्षण गराई आवश्यक राय सुभाब प्रतिक्रिया पठाई कार्यान्वयन गर्न भक्तपुर नपा बोर्ड बैठकलाई निर्देशन दिने निर्णय गरियो।

- ५) यस भक्तपुर नगरपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले तोकेको क्षेत्रभित्रका कार्य एवम् जनतासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने विभिन्न विषयहरूमा दैनिक रूपमा नै लागि रहनुपर्ने, जनप्रतिनिधिहरूले पाउने सुविधा र पारिश्रमिक सम्बन्धमा हालसम्म नेपाल सरकारले कुनै कानून बनाई तोकिनसकेको सन्दर्भमा जनप्रतिनिधिहरूबाट निरन्तर भइरहेको योगदानसमेतलाई मध्यनजर गरी निजहरूलाई न्यूनतम सुविधाहरू र पारिश्रमिक उपलब्ध गराउन वाञ्छनीय भएकोले नगरपालिकाको स्थानीय संचित कोषबाट खर्च हुने गरी र नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट जनप्रतिनिधिहरूले पाउने सेवा सुविधा र पारिश्रमिक सम्बन्धमा कानून बनाई आएपछि सोही बमोजिम हुनेगरी हाललाई यस नगरपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको सुविधा २०७४ माघ महिनादेखि निम्नबमोजिम दिने निर्णय गरियो- (बक्समा)
- ६) यस नगरपालिकाको बोर्ड बैठकबाट मिति २०७४ जेठ ७ गतेदेखि २०७४/१०/५ गतेसम्म भएका विभिन्न निर्णयहरू आजको सभाबाट अनुमोदन गरियो।
- ७) यस नगरपालिकाको नगर सभा नबसेको समयमा आउने समस्या समाधान गर्नको लागि नगर सभाको अधिकार बोर्ड बैठकलाई प्रत्यायोजन गर्ने निर्णय गरियो।
- ८) यस नपाअन्तर्गत सञ्चालित कलेज, माविजस्ता निकायहरूको आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को अन्तिम लेखा परीक्षण गर्न नियुक्त चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट आचार्य के.आर. एण्ड एशोसियट्सलाई अनुमोदन गर्ने निर्णय गरियो।

सुविधाको किसिम	नगरपालिका मेयर	नगरपालिका उपमेयर	बडाअध्यक्ष	नगर कार्यपालिका सदस्य	नगरसभा सदस्य
मासिक सुविधा	रु. ४०,०००-	रु. ३५,०००-	रु. २५,०००-	रु. १२,५००-	रु. ५,०००-
सञ्चार खर्च	रु. २,०००-	रु. १,५००-	रु. १,०००-	रु. १,०००-	रु. १,०००-
पत्रपत्रिका खर्च	रु. २,०००-	रु. १,५००-	रु. १,५००-	रु. १,०००-	रु. १,०००-
यातायात खर्च	गाडी सुविधा	गाडी सुविधा	रु. १,०००-	रु. १,०००-	रु. १,०००-
दैनिक भ्रमण भत्ता (उपत्यका बाहिरका जिल्लामा जाने हकमा)	रु. २,५००-	रु. २,०००-	रु. १,५००-	रु. १,०००-	रु. १,०००-
विदेश भ्रमण भत्ता	१७५ अमेरिकी डलर	१५० अमेरिकी डलर	१५० अमेरिकी डलर	१०० अमेरिकी डलर	१०० अमेरिकी डलर

मेयर, उपमेयरलगायत निर्वाचित सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरूलाई पोशाक सुविधा प्रदान गर्ने।

भक्तपुर नगरपालिकाको अगुवाइमा छाडा कुकुर व्यवस्थापन

कमल के.

आधुनिक जीवन शैलीसँगै मानिसहरूले कुकुरलाई परिवारको सदस्यभै माया गरेर पाल्ने र स्याहार सुसार गर्ने क्रम बढेको छ। कुकुरले अपरिचित व्यक्ति वा चोरहरूबाट घरलाई सुरक्षा त गर्छ नै, साथै टोल र समाजमा कुकुरले रात्रीकालीन पहरा पनि दिन्छ। कुकुरको असाधारण सुँघ्ने क्षमताको कारण यसले सम्भावित विपद्को पूर्वजानकारी पनि दिन्छ। मानिससँग औधी भिजन सक्ने र सम्भावित दुर्घटनाबाट बचाउन भूमिका खेल्ने सकारात्मक गुणले गर्दा मानिसहरू कुकुरलाई निकै नजिकको साथी पनि मान्छन्।

तिनै कुकुरहरू छाडा र रोगी भइदिदा समाजमा थुप्रै समस्याहरू देखापरेका छन्। गल्ली, चोक र सडकमा छाडा छोडिएका कुकुरहरूले जथाभावी फोहर गरेको, सडकमा हिँडिरहेका मानिसहरूलाई टोकेको र घरपालुवा जन्तुलाई मारेको गुनासोहरू थुप्रै आएका छन्। केही समयअघि अशक्त कुकुरहरूको सामूहिक आक्रमणमा परी महिला एवं बालबच्चाहरू गम्भीर घाइते भएको समाचार पनि आएको छ। फोहरी र रोगी कुकुरहरूले टोल र बस्तीको सुन्दरतामा खोट लगाएको समेत महसुस गरिन्छ। कुकुरकै कारण प्राणघातक रेबिज रोग मानिसमा सार्ने सम्भावना उत्तिकै छ।

भक्तपुर नगरपालिकाले २०७४ फागुन ४ गतेदेखि नगर क्षेत्रमा छाडा छोडिएका कुकुरहरूलाई बन्ध्याकरण तथा रेबिज रोगविरुद्ध खोप अभियान सञ्चालन गरिरहेको छ। नगरपालिकाले 'भेट फर योर पेट' पशु स्वास्थ्यसम्बन्धी

क्लिनिकका विज्ञ चिकित्सक तथा प्राविधिकहरूसँग सहकार्य गरेर टोल-टोलमा रहेका छाडा कुकुरहरूलाई समातेर बन्ध्याकरणको लागि ग:पलीस्थित पशु स्वास्थ्य क्लिनिकमा पुऱ्याउँछ। यसरी लगिएका कुकुरहरूलाई पशु चिकित्सक डा. प्रणवराज जोशी, डा. एकता पाण्डे र डा. आशिष लावती लिम्बु तथा प्राविधिक मुकेश तुल्सीबाख्यो र बुद्धिराम रेग्मीको टोलीले उपचार गर्ने र उपचारपछि सोही दिन समातिएकै स्थानमा छोडिन्छ। रेबिज रोगविरुद्धको खोप भने कुकुर रहेकै स्थानमा समातेर वा डार्ट गरेर सुईमार्फत् लगाइन्छ। यस कार्यमा नगरपालिकाका ६ जना कर्मचारीहरू खटिएका छन्। तिनीहरूलाई कुकुरको सम्भाव्य टोकाइबाट बच्ने तरिका सिकाइनुका साथै रेबिज रोगविरुद्ध खोप दिइएको छ। नगर पशु शाखाबाट खटिएका वरिष्ठ प्राविधिक तथा सामाजिक अभियन्ताहरू सन्दिप जोशी र सुरेश कवांले पनि यस अभियानमा साथ दिइरहनुभएको छ। नगरमा अत्यधिक सङ्ख्यामा देखिएका कुकुरहरूलाई रेबिज रोगबाट मुक्त गर्न, कुकुरको सङ्ख्या अनपेक्षित रूपमा बढ्नबाट रोक्न र नगरपालिकालाई रेबिज रोग मुक्त बनाउने लक्ष्यसहित उक्त अभियान सञ्चालन गरिएको हो।

अभियानको पहिलो दिन फागुन ४ गते विहान नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिलगायतका जनप्रतिनिधिहरूले दरबार क्षेत्रमा कुकुरहरूलाई खोप लगाउने कार्यक्रमको अवलोकन गर्नुभएको थियो। उक्त दिन त्यस क्षेत्रका १४ वटा साना-ठूला कुकुरहरूलाई खोप लगाइएको थियो।

नगरपालिकाले हरेक हप्ताको बुधबार, बिहिवार र शुक्रबार नगरका विभिन्न क्षेत्रमा विहान कुकुरहरूलाई खोप दिने तथा बन्ध्याकरणका लागि टाइसाइकलमा राखेर क्लिनिकमा लग्ने कार्यक्रम चलाइरहेको छ। समातिएका कुकुरहरूलाई दक्ष चिकित्सकहरूले सोही दिन बन्ध्याकरण गर्नुहुन्छ।

अभियानमा संलग्न डा. पाण्डेले समातिएका कुकुरहरूलाई आधुनिक सुविधासम्पन्न क्लिनिकमा

“Creation of predecessors — Our art and culture”

छाडा कुकुरलाई बन्ध्याकरण तथा रेबिज रोगविरुद्ध खोप अभियानका गतिविधिहरूको विवरण -

मिति	अभियान सञ्चालन गरिएको स्थान वा क्षेत्र	खोप लगाइएका कुकुरको सङ्ख्या
२०७४ फागुन ४ गते	भक्तपुर दरबार क्षेत्र	१४ वटा
२०७४ फागुन ९ गते	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बालाखु वरपर	९ वटा
२०७४ फागुन १० गते	जिल्ला प्रशासन कार्यालय वरपर, टौमढी र भगवती स्थान वरपर	८ वटा
२०७४ फागुन ११ गते	टौमढी, सुकुलढोका र भगवती स्थान वरपर	१० वटा
२०७४ फागुन १६ गते	त्रिपुरासुन्दरी, चोछें र चासुखेल	९ वटा
२०७४ फागुन १८ गते	चासुखेल, भर्तिला र खँचा	८ वटा
२०७४ फागुन २३ गते	महेश्वरी खेल मैदान वरिपरि	२० वटा
२०७४ फागुन २४ गते	महेश्वरी खेल मैदान र हनुमानघाट वरिपरि	१० वटा
२०७४ फागुन २५ गते	ठूलो व्यासी	१ वटा (बहुला कुकुर)
२०७४ फागुन २६ गते	ठूलो व्यासी, सानो व्यासी, महाकाली, भोलाछें, इन्द्रायणी, खौमा	७२ वटा
२०७४ फागुन २७ गते	मिवाछें, इताछें, शहीद उद्यान र भक्तपुर औद्योगिक क्षेत्र	६३ वटा
२०७४ फागुन ३० गते	सियाँलाचा क्षेत्र	६ वटा
२०७४ चैत्र १ गते	मिवाछें वरिपरि	६ वटा
२०७४ चैत्र ५ गते	नागपोखरी	१ वटा (बहुला कुकुर)
२०७४ चैत्र ६ गते	नागपोखरी, चोर्चा, बालकुमारी	३४ वटा
२०७४ चैत्र ७ गते	नागपोखरी वरिपरि	५ वटा
	दरबार क्षेत्र	१ वटा (ट्युमर भएको कुकुर)
२०७४ चैत्र १४ गते	इन्द्रायणी, मिवाछें र गनेमाचा	६ वटा
२०७४ चैत्र १५ गते	तालाक्व	४ वटा
२०७४ चैत्र १६ गते	पलिखेल, चोर्चा	१० वटा
	जम्मा	२९७ वटा

बन्ध्याकरणसहित उपचार गरिने बताउनुभयो । एउटा कुकुरलाई सामान्य अपरेशन गरेर बन्ध्याकरण गर्न करिब ४५ मिनेट लाग्ने उहाँको कथन थियो । खोप र बन्ध्याकरण गरिएका कुकुरहरूलाई सर्वसाधारणले चिन्न सजिलो बनाउन घाँटीमा सुन्तला रंगको पेट्टी बाँध्ने र दाहिने कानको थोरै भाग काट्ने गरिन्छ । सामान्य अपरेशन गरिने हुँदा कुकुरको स्वास्थ्यमा खासै असर नपरेको तथा उपचारपछि कुकुरहरू सामान्य अवस्थामै रहेको उपचारमा संलग्न डा. जोशीको भनाइ छ ।

अभियानअन्तर्गत चैत्र १६ गतेसम्ममा १०९ वटा

पोथी कुकुरहरूलाई बन्ध्याकरण तथा १८८ वटा कुकुरहरूलाई रेबिज रोगविरुद्ध खोप लगाइएको नगरपालिका स्रोतले बताएको छ । बन्ध्याकरण गरिएका पोथी कुकुरहरूलाई पनि रेबिज रोगविरुद्ध खोप लगाइएको छ ।

भक्तपुर नगरपालिकाले छाडा कुकुर व्यवस्थापनको क्रममा गर्दै आएको गतिविधिप्रति नगरवासीहरूले सकारात्मक प्रतिक्रिया दिइरहेका छन् । कहिकतै छाडा कुकुरले आक्रामक व्यवहार देखाउँदा वा रोगी कुकुर देखिएमा तुरुन्तै नगपालिकामा खबर गर्ने र तिनीहरूको व्यवस्थापनमा सक्रिय सहयोग पनि गरिरहेका छन् । दरबार क्षेत्र, व्यासी र नागपोखरीमा भेटिएका

kVf[h]l; h[§f]; DKIQ, xfd]]snf / ; :s[t
eQmk' / gu/kflnsf
gu/ sfokflnsfsf]sfofho, Jof; L, eQmk'/

xflb§ wGoj fb Û

वि.सं. २०७४ चैत्र २७ देखि २०७५ वैशाख ५ गतेसम्म प्रसिद्ध बिस्केट जात्रा शान्तिपूर्ण र मर्यादित रूपमा भव्यताका साथ सम्पन्न गर्न आ-आफ्नो क्षेत्रबाट महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने नगरवासी दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू एवं जिल्ला प्रशासन कार्यालय भक्तपुर, महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुर, गुठी संस्थान जिल्ला कार्यालय भक्तपुर, सशस्त्र प्रहरी बल दुवाकोट, महानगरीय ट्राफिक प्रहरी परिसर, भक्तपुर, भैरवनाथ जात्रा सहयोग समिति, भैल नायो, जोशी, आचाजु, कमी नायो, पुजारी, चौगुठी, हपमान, वडा खेलकुद समितिहरूलगायत स्थानीय टिम, क्लब, दाफा, भजनलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

सुनिल प्रजापति

प्रमुख तथा

भक्तपुर नगरपालिका परिवार

बहुला कुकुरलाई प्राविधिक तथा चिकित्सकहरूले तत्काल रेबिजविरुद्धको खोप लगाएका थिए।

पछिल्लो समयमा नगरका विभिन्न स्थानहरूमा कुकुरको सङ्ख्या अनपेक्षित रूपमा बढ्न थालेको स्थानीयवासीहरूको भनाइ छ। घरमा पालिरहेका कुकुरहरूमा कुनै समस्या आउँदा सडकमा छोड्ने, घरपालुवा पोथीहरूबाट जन्मेका छाउराहरू सडकमा छोड्ने आदि कारणले पनि सडकमा कुकुरको सङ्ख्या बढेको स्थानीयहरूको बुझाइ छ। त्यस्तै घरबाट निस्कने फोहर जथाभावी सडक, गल्ली र चोकमा फालिंदा खानाको खोजीमा कुकुरहरू बस्तीमा बढेको हुनसक्ने विज्ञहरूको भनाइ छ।

सडकमा छोडिएका छाडा कुकुरहरूको व्यवस्थापन गर्न नगरवासीहरू आफैँ सचेत हुनुपर्ने आवश्यकता छ। वास्तवमा नगरवासीहरूले आफ्नो जग्गा, पसल, व्यवसाय र यातायातको साधन दर्ता गराएजस्तै घरपालुवा पशुहरूको दर्ता गर्ने व्यवस्था नगरपालिकाले गरेमा र घरपालुवा कुकुरहरूको तथ्यांक संकलन गरी अध्यावधिक गरेमा कुकुर व्यवस्थापनमा सहजता आउने विश्वास गर्न सकिन्छ।

कुकुर धनीहरूलाई नगरपालिकाकै अगुवाइमा समय समयमा कुकुरको स्वास्थ्य परीक्षण गराउन तथा कुकुरबाट सर्न सक्ने विभिन्न रोगहरूबाट बच्ने उपायबारे अभिमुखीकरण गराउन सके थप प्रभावकारी हुने प्रष्ट छ।

कतिपयले रहरले कुकुर पाल्छन् त कतिपयलाई घरको सुरक्षाको लागि कुकुर नेपाली नहुने अवस्था पनि छ। तर कुकुर पाल्नुमात्र ठूलो कुरा होइन, कुकुरको पोषण, खोप, व्यायाम, तालिम आदिको बारेमा पनि कुकुर धनीहरू सचेत हुनु जरुरी छ। कुकुर पाल्दै गर्दा कुकुरको आहारको विषयमा राम्रो जानकारी नहुँदा अनावश्यक व्ययभार बढेको हुनसक्छ। आफूले पालेको कुकुरले सार्वजनिक स्थल, धार्मिक स्थल वा पुरातात्विक महत्त्वका स्थानहरूमा फोहर पो गरेको छ कि ? वा आफ्नो कुकुरको कारण छिमेकीलाई समस्या पो भइरहेको छ कि ? वा आफ्नो कुकुरमा कुनै गम्भीर स्वास्थ्य समस्या पो छ कि ? यी विषयहरूमा हामी कममात्र सचेत छौं। त्यसैले कुकुरलाई परिवारको सदस्य जस्तै पाल्छौं भने परिवारको सदस्यलाई जस्तै कुकुरलाई पनि स्याहार सुसार गरौं, बानीव्यहोरा सिकाऔं र नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं।

eQmk'/sf]
P]t xfl; s
/fhshf]

ओम प्रौभडेल

पहाडै पहाडले ढाकिएको भए तापनि नेपाल प्राचीनकालदेखि नै कृषिप्रधान देशको रूपमा चिनिँदै आएको देश हो। अलि समथर जग्गा तथा पाखोसमेत कृषिको लागि उपभोग गर्दै बाँकी डाँडाकाँडामा पशुपालन व्यवसाय अपनाउने क्रममा काठमाण्डौं उपत्यकासहितको नेपालमण्डल प्राचीनकालदेखि नै कृषिको लागि प्रसिद्ध रहँदै आएको देखिन्छ। लिच्छविकालमा यहाँ कृषि पेशा अति नै फस्टाएको र मुख्य आर्थिक स्रोतसमेत भएको ऐतिहासिक तथ्यहरूले पुष्टि हुन्छ। अभ्र विक्रमको सत्रौँ-अठारौँ शताब्दीताका नेपाल भ्रमण गर्ने विदेशी पर्यटकहरूको यात्रा वर्णन तथा मल्लकालीन विभिन्न ऐतिहासिक स्रोतहरूबाट नेपालमण्डलको कृषिवारे खुलस्त हुन आउँछ।

तत्कालीन नेपालमण्डलको अर्थ जगतको मेरुदण्ड नै कृषि भएको सन्दर्भमा त्यसबाट बढीभन्दा बढी फाइदा कसरी लिन सकिन्छ त्यो सर्वसाधारणको लागि मात्र चासोको विषय नभई राज्यस्तरकै लागि महत्त्वपूर्ण विषय हुन्थ्यो। त्यसमा पनि कृषिको लागि अत्यावश्यक पानी सजिलै उपलब्ध नहुनु र पानीको लागि आकाशे वर्षामा निर्भर रहनुपर्ने तथा डाँडाकाँडाको कारण सिँचाई कुलोको व्यवस्था गर्न कठिनाई हुँदा तत्कालीन राज्यले नै ठाउँठाउँमा कुलोको व्यवस्था गर्ने परम्परा थियो। राज्यले निर्माण गरेका यस्ता कुलोलाई राजकुलो भन्ने चलन छ। नेपालको इतिहासमा लिच्छवि राजा शिवदेवदेखि मल्ल शासक जयस्थिति मल्लसम्मको समयमा यस्ता राजकुलो व्यवस्थादेखि पानी वितरण, कुलोको रेखदेख, मर्मत सम्भार सम्बन्धमा गुठी खडा गरी नियम कानून नै बनाएको कयौँ उदाहरण भेटिन्छ। त्यसमा पनि मल्लकालमा कान्तिपुर, ललितपुर, भक्तपुरलगायतका छुट्टाछुट्टै राज्यहरू

बीच आ-आफ्नो राज्यमा राजकुलो बनाउने होडबाजी नै हुन्थ्यो। मल्लकालसम्म आइपुग्दा सिँचाईका साथ खानेपानीको लागि समेत राजकुलो अपरिहार्य बन्न पुग्यो। भक्तपुरको थिमी भेगतिरको राजकुलाको उल्लेख ने.सं. ५०० तिर जयस्थिति मल्लको पालामा भएको यसको उदाहरण हो। त्यस्तै भक्तपुरको दक्षिण पूर्वी भेगको आशापुरेश्वरको जङ्गलदेखि नैचाल हुँदै भक्तपुरसम्मको अर्को राजकुलो राजा जर्गज्योति मल्लको समयमा बनेको देखिन्छ। यस्तै भक्तपुरको पूर्वी भेगको एक राजकुलोको यहाँ चर्चा हुनेछ।

भक्तपुरलाई आर्थिक रूपले कान्तिपुर एवम् ललितपुरभन्दा माथि उकास्न भक्तपुरका राजा जितामित्र मल्लले यो राजकुलोको परिकल्पना गरेको थियो। प्राकृतिक रूपमा भक्तपुरको उत्तरपूर्वी दिशाको रत्नागिरि पर्वत नै पानीको मुख्य स्रोत रहिआएको थियो। भक्तपुरको उत्तरी दिशा भएर बग्ने खासाड खुसुड होस्, दक्षिण दिशा भएर बग्ने हनुमन्ते खोलाको उद्गम सोही रत्नागिरि पर्वत भएको भलिभँती जानिन्थ्यो। त्यतिमात्र होइन, रत्नागिरि पर्वतबाट असङ्ख्य पानीको मूल रहेको कारण एउटै यो पर्वतबाट नौधारारूपी नौवटा नदीहरू अटुट रूपमा बगिरहेकै छ। जस्तै बिला, भद्रा, बोधिनी, हलाहल, चम्पा, बाघहेणी, पुण्यमाता, सुर्वण, चन्द्रावती जस्ता नदीहरूको उद्गम यही पर्वत हो। प्राकृतिक रूपमा अनन्तकालदेखि बगिरहेका यी नवधाराले भक्तपुर, साँखु, नाला, बनेपा, पनौती दोलालघाटसम्मका माटो सिञ्चित गर्ने देखि त्यँहाका बासिन्दाहरूको लागि अमृत उपलब्ध हुँदै आएको छ। यसलाई मनन् गरी तत्कालीन राजा जितामित्र मल्लले यही रत्नागिरि पर्वतको खोँचमा आसिन रत्नचुडेश्वर महादेव समीप एउटा पोखरीले भक्तपुरको ध्यान आकृष्ट गर्‍यो। परापूर्वकालदेखि श्रावणशुक्ल पूर्णिमाको दिन भक्तपुरवासी सबैरै हिँडेर यो पोखरीमा मुख धुने, स्नान गर्ने र सँगैको रत्नचुडेश्वर महादेव जसलाई यहाँ तिँचा महाद्यः भन्ने गर्छ त्यहाँ पूजाआजा गरिन्छ। यस्तो शुद्ध जललाई भक्तपुरसम्म कसरी ल्याउन सकिन्छ भनी राजा जितामित्र मल्लले तत्कालीन प्राविधिकहरूलाई राजकुलो बनाउने जिम्मा दिएछ। प्राविधिकहरूको अथक प्रयासबाट सो पोखरीको खेर गइरहेको पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले वन-जङ्गल, खोँच, भिर, छहरा हुँदै बागेश्वरी आइपुग्यो। बागेश्वरीको फाँटदेखि नै व्यवस्थित कुलो बनाई भक्तपुर नगरतिर आउने क्रममा जब खरिपाटीको दगुगा भन्ने ठाउँमा पुग्यो, त्यहाँ दुईवटा पोखरीहरू देख्न सकिन्छ। माथिल्लो पोखरी सानो तर उत्तानो परेको छ भने तल्लो पोखरी ठूलो अनि गहिरो छ। राजकुलोको पानी पहिला माथिल्लो पोखरीमा जान्छ, त्यहाँबाट तल्लो पोखरीमा

आउँछ । यसबेलासम्म पानीमा भएका फोहर छानिइसकेको हुन्छ । त्यसपछि पाकेको माटाका ढुँड मार्फत् सो पानी यातु महादेवस्थान हुँदै मूलाँला आइपुग्छ । त्यहाँबाट बेखाल, महाकालीस्थान, भोलाछे, चोछें, यालाछे, बालाखुबाट भक्तपुर तलेजुको सुनको धारा अन्तिम गन्तव्य हो । दिनहुँ यही सुनको धाराबाट आएको जलले श्री तलेजु भवानीको नित्य स्नान तथा पूजामा उपयोग गर्ने परम्परा छ । राजा जितामित्र मल्लले ने.स. ७९८ मा यो राजकुलो बनाउन लगाएको भक्तपुर राजदरबारस्थित एक शिलापत्रले स्पष्ट सूचना दिन्छ । जुन यसप्रकारको छ-

श्री श्री सुमति जयजिता मित्र मल्ल देवेन देवालय सत्रादिसंपादिक प्रजाभ्य इत्यं प्रसोदो दत्त । तिर्भराविषै धान्य रोपण जलदत्यां दामस्याधर्द प्रतिरोपणी प्रजाभ्यः ग्रहितन्य तिर्भर संस्कारायै प्रजाभिरेकस्मिन दिवसे गत्वा काथ्यै सम्पादनीय च ॥ तस्मिन्दिवसे सुर्यास्त पर्यन्त तिर्भर संस्कार कर्तव्य । तक्त तिर्भराधिपैः प्रजाभ्यः चिन्ह मुद्रा दातव्या ॥ यो न गच्छमी तस्य दामत्रयं दण्ड ॥ समये गन्तव्यं कार्यं मपि कर्तव्य । प्रजामितिर्भरधिपनां विधितन कार्या तिर्भराधिपैः

भक्तपुर दरबार भित्रको लुँहिती

नं देयं ताम्यः प्रजाम्य, किमपी नं ग्राहा इन्धनमवि । तिर्भराधिपन्यो न देयं । कृष्यथाक्रम धान्यरोपनार्थ जल देयं । तधिकान्यंजन धिकारी पौर्स्वा पक्यविचारो न कार्य .. ।

श्वते मयातसा श्री श्री राजान विचार यायमाल गेम्हा परमान याडा तरो, ओम्हान विचार यायमाल श्वतेस धरवान कंचगर थाडा बसानसा राजदण्ड मोहोर टडका बु ६ फयमाल । .. श्री श्री उग्रमल्ल, श्री श्री भुपतिन्द्र मल्ल, चवतारा दुखी, भगीराम । श्रेयोस्तु सम्वत ८०३ जेष्ठशुक्ल महाजेष्ठी ।

यसको अनुवाद यसप्रकार छ,

श्री श्री सुमति जयजितामित्र मल्ल देवले देवल पाटी आदि बनाउने प्रजालाई यस किसिमको निगाहा गर्नु भएको छ । ढल पालेहरूले धान रोपन पानी लगाउनुपर्ने सबै खेतबाट रोपनीको आधा दामको हिसाबले प्रजाहरूसँग पैसा उठाउनु । प्रजाहरूले एकदिन कुलो बनाउन जानु । कुलो बनाउन जाने मानिसले ठिक समयमा गई जाँगर लगाएर साँझसम्म नै कुलोको मरम्मत गर्नु । ढलपाहरूले पनि कुलो बनाएका मानिसहरूलाई निस्सा दिनु । जो कुलो बनाउन जाँदैन । त्यसलाई तीन दामले दण्ड गर्नु । प्रजाले ढलपाको बिष्टी (भाराबेटी) गर्नुपर्दैन । ढलपाहरूले प्रजाहरूबाट केही लिन पाइँदैन । ढलपाहरूले दाउरा पुन्याउनुपर्दैन । धान रोपन खेतमा पानी लाउँदा मुहानको क्रमले लाउनु । त्यहाँ सानो ठूलो भनी कसैले पनि मुहानको पालो मिच्च पाइँदैन । यसलाई कसैले नमानेमा राजाले विचार गर्नुपर्दछ । अथवा जसलाई यस कामको अधिकार दिएको हुन्छ, त्यही भारदारले विचार गर्नुपर्छ । यसमा ढलपाहरूको उपर कच्चिगल पर्न आएमा रु. ६ दण्ड गर्नुपर्छ । श्री श्री उग्रमल्ल, श्री श्री भुपतिन्द्र मल्ल, चौतारा दुखी, भगीराम । ने.स. ८०३/१७४०) जेष्ठ वल महाज्येष्ठी पूर्णिमा ।

यस अभिलेखबाट जितामित्र मल्ललाई राजकुलो बनाउन सान्हे कष्ट परेको व्यहोरा बुझ्न सकिन्छ । ने.सं. ७९८ मा बनाउन लगाएको सो कुलो ५ वर्षमा मात्र पूरा भएको थाहा हुन्छ । राजकुलो बनाएको अर्को ५ वर्षपछि अर्थात् ने.सं. ८०८ मा पुनः जितामित्र मल्लले १० रोपनी जमिनसहित गुठी राखेबाट राज्यस्तरबाट यो राजकुलोप्रति अत्यधिक चासो दिएको प्रष्ट हुन्छ । जुन शिलापत्र यसप्रकार छ-

श्री भक्तपटने राजधान्या ..... श्री श्री सुमति जय जितामित्र मल्ल वर्माह श्री श्री श्री स्वेष्टदेवताप्रिति कामनया अस्था, स्वर्ण प्रणालीकामा निमित्त्यथै दश रोपनीका दत्तवान क्षेत्र सादरमत्र भूमिपतिना तोयप्रणाली गृहे ।

नून तछिपये व्ययाय ललितं स्वेष्टेश्वरी प्रितये नेपाल

सम्बत ८०८ श्री कलिगत ४७८९ श्री विक्रम १७४५ श्री शक १६१० श्रावणमासे शुक्लपक्षे पुणामान्तस्थान्तिथौ श्रवणनेक्षेत्र सौभग्ययोगे ..... बुधवासरे सिंह सक्रान्ती महानवमी सिंहराशी गते सवितरि मकर राशीगते चन्द्रमसी थ्व कुन्हु तथा दिन जुरो ॥ श्री श्री सुमति जयजितामित्र मल्लदेव, श्री श्री जय उग्रमल्ल देव, श्री श्री जय भूपतिन्द्र मल्लदेव, भगीराम प्रधानाडग ।

नेपाली अनुवाद यसप्रकार छ-

भक्तपुर राजधानीमा ..... म श्री श्री जय जितामित्र मल्ल बर्माले श्री श्री श्री आफ्ना इष्टदेवतालाई खुशी पार्ने इच्छाले सुन्धारा र त्यसको मुहानलाई आयस्ता स्वरूप दश रोपनी असल जग्गा आदरपूर्वक अर्पण गरे । ने.सं. ८०८ शक सं. १६१० कलिगत सम्बत् ४७८९ वि.स. १७४५ श्रावणशुक्ल पूर्णिमा श्रवण नक्षत्र सिद्धी योग, बुधबार ठूलो पर्व सिंह सक्रान्ती, सिंह राशीमा सूर्य र मकर राशीमा चन्द्रमा भएको यस दिनमा राखिएको हो । श्री श्री सुमति जयजितामित्र मल्ल देव, श्री श्री जय उग्र मल्लदेव, श्री श्री जय भूपतिन्द्र मल्लदेव, प्रधानाडग भगीराम ।

यता जितामित्र मल्ल छुँदै उनका छोरा भूपतिन्द्र मल्ल भक्तपुरका राजा बनेपछि पुनः राजकुलोको मर्मत सम्भार भएको देखिन्छ । विश्वप्रसिद्ध पाँच तल्ले मन्दिर बनाएको वर्ष भूपतिन्द्र मल्लले राजकुलोको जीर्णोद्धार गरेको थियो । त्यसपछि लामो समयसम्म राजकुलोबारे कहींकतै उल्लेख नभएबाट राजकुलो राम्ररी जीर्णोद्धार हुनुको साथै राज्यबाट त्यसको समुचित व्यवस्था भएको देखिन्छ । तर वि.सं. १८२६ मा मल्लवंशको पतनपछि यो अवस्था कायम हुन सकेन । यसैबीच नेपालको राजनीतिमा भीमसेन थापाको उदयपश्चात् यहाँका संस्कृति सम्पदाको संरक्षणमा चासो लिएको थियो । यसमा उनले वि.सं. १८७५ मा बिग्रेको भक्तपुरको राजकुलो जीर्णोद्धार गरी व्यवस्थित पार्ने प्रयास गर्थे ।

शिलापत्र

उनको भक्तपुर तलेजु सुनको ढोकामा उत्कीर्ण स्वर्णद्वारको अभिलेखमा 'भदगाउँ चार वर्ण छत्तिस जातले कुलो नजिक चपरी नकाटनु, गायी र भैसी नचराउनु र बेफाइदा गर्नेलाई दण्ड लाग्छ' भन्ने व्यहोराबाट यसको पुष्टि हुन्छ । वि.सं. १९०३ मा जंगबहादुर राणा सत्तामा आएपछि उनका कान्छा भाइ धीर शमशेरलाई भक्तपुरको बडाहाकिम बनाई पठाएको थियो । वि.सं.१९१२ मा नेपाल भोटबीच युद्ध हुँदा धीर शमशेरले बहादुरीपूर्वक युद्ध लडेकोबाट खुशी भएका जंगबहादुरले राज्यकोषबाट यथेष्ट रकम खर्चको सिफारिस भएको समयमा धीर शमशेरले यही राजकुलो जीर्णोद्धार गर्न लगाए । राजकुलोको हेरचाहको लागि ६ जना ढलपाहरूको व्यवस्था हुँदै आएकोमा थप ३ जना ढलपाको समेत व्यवस्था गरे । यसैबीच राणाकालमै पुनःराजकुलो ठाउँ-ठाउँमा भत्केको हुँदा पानी आउन बन्द भयो । त्यसले भक्तपुर तलेजु भवानीको नित्य पूजामा कठिनाई भयो । यसको लागि तलेजुभिन्न नाःक भनी पानी ल्याउने व्यक्तिहरूसमेतको व्यवस्था भयो । यसलाई मनन् गरी वि.सं. १९८९ माघ शुदी ७ को दिन तत्कालीन राणा प्रधानमन्त्री जुद्धशमशेरले राजकुलोको जीर्णोद्धार गर्न लगाए । यसबाट राजकुलोको दायँबायाँदेखि तलेजु भवानीको नित्य पूजाको लागि निर्माण गर्न लगाएको सुनको धारामा समेत राजकुलोको पानी आउन थाल्यो । यसको पुष्टि गर्ने एक महत्त्वपूर्ण प्रमाण भक्तपुर दरबार क्षेत्रको प्रसिद्ध सुनको ढोकामा टाँसिएको ताम्रपत्र छ, जुन यसप्रकार छ-

१. स्वस्ति श्रीमद्वृत्तिप्रचण्डभुजदण्डेत्यादि प्रोज्वलनेपालतारा अतिप्रबलगोरखा दक्षिणबाहुपृथुलाधिेश श्रीश्रीश्रीमहाराज जुद्धशमशेर जङ्गबहादु
२. र राणा के.सी.आई.प्राइमिनिष्टर याण्ड सुप्रि कम्पांडर ईनचिफकस्य रुक्का
३. नेपाली राजा सुमति जयजितामित्र मल्ल देवले विक्रमसम्बत् १७३५ आषाढ शुक्ल १०रोज ४ मा राजकुलो तयार गरी ढुङ्गेधाराहरू चला
४. उनुभएको थियो । वाहाँपछि नेपाली राजा भूपतिन्द्र मल्ल देवले विक्रमसम्बत १७६० सालमा ठाउँठाउँका धारा करलाहरू भत्के विग्रेको बनायी
५. जीर्णोद्धार गर्नुभयो । वाहाँपछि विक्रमसम्बत् १८७५ सालमा 'भदगाउँ चार वर्ण छत्तिस जातले कुलो नजिक चपरी नकाटनु गायी भैसी नचडा
६. उनु बेकाइदा गर्नेलाई दण्ड लाग्छ ।' भन्ने व्यहोराको लालमोहोर काजी भीमसेन थापाद्वारा हुन गयी कुलोको जीर्णोद्धार भयो । वाहाँपछी
७. हाम्रा श्री ६ बुबाज्यू श्रीमद्राजकुमारकुमारकुमात्मज श्री कम्पांडर

- इन चीफ जनरल धीर शम्सेर जङ्गबहादुर राणाबाट विक्रमसम्बत् १९१२ सालमा
८. साविक ६ जना ढलपाले मद्दत नपुगेको हुनाले फेरि ३ जना ढलपा थपीबक्सी नाईके ढलपाहरूलाई “सनातन पर्यन्तसो काम चलायी खा
  ९. नु”भन्ने अक्त्यारीको दस्तखतसमेत गरीबक्सेको रहेछ । वाहाँपछी भत्के विग्रेको मर्मत भएको रहनेछ र धाराहरू बन्ध भयिर
  १०. हेका रहेछन्, कोही कोही धाराहरू पुरियीकन बेपत्तासमेत भयीसकेका रहेछन् । सोही असरले भादगाउँका ठाउँ ठाउँका
  ११. श्रीदेवताहरूलाई सोही राजकुलोको जलले नित्यपूजा गर्नुपर्ने नियम बाँधिएको हुनाले पुजारीहरूलाई जल लिन मुहानस
  १२. म्म जानुपर्ने भैरहेको रहेछ । रैतीदुनिया पनि अधिबन्दा धेरै नै बढ्दै आएका हुनाले श्री ३ राजलक्ष्मीधाराबाट मात्रै पानी दुनियाला
  १३. ई नपुगे भइरहेको रहेछ । सो सवै व्यहोरा हाम्रा हजुर्मा श्रीनानी मेजर जनरल धनशम्शेर जङ्गबहादुर राणाले जाहेर गरेका हुना
  १४. ले निज श्रीनानी मेजर जनरल धनशम्शेर जङ्गबहादुर राणालाई सरकारी चाहिंदो मद्दत निकास बक्सी राजकुलो मुहान धाराहरू
  १५. भत्के विग्रेको मर्मत् गराई बेपत्ता भएका धाराहरूसमेत पत्ता लगाई खुलाई हामीबाट जीर्णोद्धार गरीबक्स्यौ । र अब उप्रान्तलाई प
  १६. नी यस विषयमा चाहिंदो सालबसाली बृग्देको नाममा सनद गरीबक्सी गैर धारामा जीर्णोद्धारको तामापत्र राखिबक्सेका छौ । “टि
  १७. काधारी राजाले हेरविचार गर्नु” भन्ने अधिका शिलापत्रमा समेत लेखिएका हुनाले हामीबाट विचार गरीबक्संदा यसको रक्षा ग
  १८. नुं मुख्य राजाहरूको कर्तव्य नै ठहर यीबक्सी यो तामापत्र गरीबक्स्यौ । थिमी, नगदेश, बोडे र साँखुमा समेत भादगाउँ बृग्देकै धा
  १९. राबाट धाराहरूको जीर्णोद्धार गरीबक्सी माथिकै सनदमा गाबीबक्सेका छौ । इति सम्बत् १९८९ साल माघ ७ गते ६ रोज शुभम
- तर यो लामो समय टिक्न पाएन । वर्ष दिन नबिन्दै वि.सं. १९९० माघ २ गतेको महाभूकम्पमा भक्तपुरलगायत काठमाडौं उपत्यका प्रायः ध्वस्त भयो । यसमा परी भक्तपुरको

राजकुलो पनि ध्वस्त भयो । भूकम्पपछि काठमाडौंलगायत ललितपुर-भक्तपुर नयाँ संरचनाबाट पुनःनिर्माण भयो । नयाँ बनेका सहरी बस्तिमा नयाँ ढंगको खानेपानी आपूर्तिको व्यवस्थाअनुरूप भक्तपुरमा नगरभित्र फलामको धारा तथा फलामको पाइप लगायो । बागेश्वरीस्थित मुहान पोखरीभन्दा केही परदेखि फलामको पाइप लगाइ नगरभित्र वंशगोपाल, नासमना, बोलाछें, टौमढी, साकोठा, सुकुलढोका, दत्तात्रय, तौलाछेंलगायत ठाउँ-ठाउँमा फलामको धाराबाट पानी आउन थाले पछि पहिलेदेखिको ढुङ्गेधारालाई वास्ता गर्न छोडे । न त राजकुलोलाई नै ध्यान दिइयो । यसपछि राजकुलोको दुईशा आज पर्यन्त कायमै छ । जसको कारण नगरकोटको मुहान पोखरीबाट पानी आउने कुलोको रूप रहेनन् । कुलाको प्रायः सबै भागहरू नष्ट छ । भक्तपुरबाट नगरकोट जाने सडकमार्गको दायोबायो रहेको कुलो ढल भइसक्यो । यता दगुगाःको पोखरी उम्पिङ्ग बनिस्क्यो । दगुगाः देखि भक्तपुर नगरसम्म बिछ्याएको माटाका ढुङ्गको अवशेष बाँकी छैन । खरिपाटी, मुलौंला, बेखाल, महालक्ष्मीस्थान, भोलाछें, चोछें, बालाखुलगायतका ढुङ्गेधाराका साथै तलेजुभित्रको सुनको धारामा पानी नआएको जुग बितिसक्यो । अहिले पनि बासुकीघाटबाट नगरकोट, बागेश्वरी गाविसलगायत नगरकोट सडकखण्डको दायोबायो राजकुलोको अवशेष देख्न सकिन्छ । कतै पुरै सद्दे, कतै भत्केको त कतै नामोनिसान नै बाँकी छैन । सदियौंदेखि फाँटका फाँट जग्गाजमिन सिँचाई गर्दै आएको आफ्नो खेत नजिकको राजकुलोको हविगत देख्दा आँसु चुहाउने थुप्रै छन् । यता रोपाईको बेला समयमा पानी नपर्दा राजकुलो हेरेर चित्त दुखाउने किसानहरू पनि कम छैनन् । खरिपाटीनिरको दुई पोखरीहरू कन्टेनरमा परिणत भइसकेका छन् । यहाँदेखि भक्तपुर नगर भित्रका ढुङ्गेधाराहरूमा कुनै दिन पानी आउँथ्यो रे भन्नुपर्ने अवस्था भइसक्यो । यता तलेजु भवानीलाई राजकुलोको पानीले नित्य स्नान गर्न नपाएको धेरै भयो । यस्तो अवस्थामा हामीले हाम्रा पुर्खाहरूले आजभन्दा तीनसय वर्ष भन्दा अगावै उपहार दिएर गएको राजकुलोको आवश्यकता महसूस किन गर्न सकिरहेको छैन, हरेकले आफैलाई प्रश्न गर्नुपर्ने भएको छ । हामीसँग पुर्खाले दिएको प्रविधि छ, सीप छ, प्रकृतिले दिएको अपार स्रोत छ । अझ नेपालीहरू श्रमजीवी छन्, जाँगरिला छन्, तर पनि धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक रूपले अत्यन्त महत्त्वपूर्ण राजकुलाले पुनःजीवन पाउन सकिरहेको छैन । यसतर्फ सबैको बेलैमा ध्यान जाओस् ।

सन्दर्भ सूची

१. कृषि उत्तम, व्यापार मध्यम, जागीर अधम भन्ने उखानले यसको पुष्टि हुन्छ ।

२. चिनियाँ यात्रीहरूको यात्रा वर्णन
३. तत्कालीन कान्तिपुर, ललितपुर तथा भक्तपुर लायकुसम्म पानी ल्याउने उद्देश्यले यहाँ राजकुलो बनेको देखिन्छ । यसको कान्तिपुरको बुढानिलकण्ठदेखिको प्रताप मल्लको राजकुलो, ललितपुरको लेले देखिको सिध्दीनरसिंह मल्लको तथा भक्तपुरका राजा जर्गज्योति मल्लको राजकुलो यसको प्रमाण हो ।
४. लिच्छविकालदेखि नै यहाँ राजकुलो भएतापनि सिध्दीनरसिंह मल्ल, प्रताप मल्ल र जर्गज्योति मल्लबीच राजकुलो बनाउने होडबाजी चलेको थियो ।
५. गोपाल राजवंशावलीबाट
६. जर्गज्योति मल्लले भक्तपुर नगरको उत्तरपूर्वी दिशाको हलल गाँउमा ध्यान दिएभन्ने नगरको दक्षिणपूर्वी कुनाको आशापुरेश्वर महादेवथानको पच्छिमतर्फको डोलको पानीलाई डाँडैडाँडाबाट राजकुलो बनाई नैचाल जसको खाननाम 'ना चाल' अर्थात पानी खुल्योबाट भक्तपुरतर्फ पानी ल्याउने क्रममा उनले डोलेश्वर महादेवको मन्दिर बनाएको तथ्य सर्वप्रथम यहाँ उल्लेख भएको छ । यो राजकुलोको अवशेष ननाबुँसम्म भएको प्रमाण लेखकसँग छ ।
७. रत्नाकर नामका डाँकु पछि बाल्मिकी बनेको कथासँग रत्नचूड पर्वतको प्रसङ्ग आउनु मननयोग्य विषय बन्न आउँछ ।
८. प्राग ऐतिहासिककालदेखि यो भूगोलमा भक्तपुर नगर बस्नुको पछाडि यी दुई खोलाको महत्त्वपूर्ण भूमिका कहिकतैबाट लुक्दैन ।
९. भक्तपुरको सबैभन्दा उचाईमा रहेको यो पोखरी शुक्ला प्राकृतिक रूपमा रहेको भए तापनि पछिमात्र मानव निर्मित शैलीमा बनेको हो ।
१०. पूर्णिमा, वर्ष १, अङ्क २, पृष्ठ १३ ।
११. पूर्णिमा, वर्ष १, अङ्क २, पृष्ठ १४, १५ ।
१२. नेपाल सम्वत ८२३ मा नेपाली राजा भूपतिन्द्र मल्लले राजकुलोको जीर्णोद्धार गरेको ब्यहोरा भक्तपुर दरबारको ताम्रपत्रले दिन्छ ।
१३. नेपालका प्रथम प्रधानमन्त्री भीमसेन थापा आफू सत्तामा छँदा यहाँका थुप्रै सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार गरेको लामो सूची नै छ । त्यसमा एक भक्तपुरको राजकुलो पनि एक हो ।
१४. तत्कालीन समयमा राजकुलो भक्तनु विग्रनुको प्रमुख कारण पहिल्याई यसको निदानको लागि ताम्रपत्रमा यो ब्यहोरा परेको स्पष्ट हुन्छ ।
१५. धीर शमशेर जंगबहादुरका कान्छा भाइ हुन् । जंगबहादुरका अन्य भाइहरू दरबारमै रहेको अवस्थामा भक्तपुरमा रहेका धीर शमशेरका १७ भाइछोराहरू पछि नेपालका प्रधानमन्त्री बनेकोलाई आधार बनाएर अहिलेसम्म कुनै इतिहास लेखिएको छैन ।
१६. 'भक्तपुर' मासिक, अङ्क २५१, पृष्ठ ६१, ६५ ।
१७. धलपा नै हाल भक्तपुरका धवाहरू हुन् भन्ने मेरो अध्ययन आगामी दिनमा केन्द्रित हुनेछ ।
१८. श्री तलेजु भित्र पानी ओसारने ना: क: हःको लागि ... रोपनी जग्गाको गुथिको ब्यवस्था भएको छ ।
१९. अभिलेख संग्रह भाग ८, पृष्ठ ७, ८ ।
२०. यो ताम्रपत्रको हरफ १२ बाट राजकुलोको अर्को नाम 'श्री ३ राजलक्ष्मिधारा' पनि हो भन्ने देखिन्छ ।
२१. भक्तपुरमा फलामको नली लगाई पानीको ब्यवस्था वीर शमशेरको पालामा नै भएको र यस्ता वीर धारा भक्तपुरको ठाउँ ठाउँमा देख्न सकिन्छ ।
२२. राजकुलो बन्द भएपछि सबैभन्दा ठूलो असर भक्तपुर तलेजुस्थित सुन्धारामा पर्यो । ऐतिहासिक सुन्धारामा कयौँ मूर्तिहरू हराइसकेको धेरै भयो ।

भक्तपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ब्यासी, भक्तपुर-२

कुहिने र नकुहिने फोहोर सङ्कलन तालिका

भक्तपुरका जनता यो शहरलाई सफा-स्वच्छ, सांस्कृतिक नगर, पर्यटकीय गन्तव्यस्थल र शिक्षाको केन्द्र बनाउन लागिपरेका छन् । सरसफाइ सभ्यताको परिचय हो । नगरलाई सफा र स्वच्छ बनाउने उद्देश्यअनुरूप बजार रुटमा पनि फोहोर छुट्याई सङ्कलन गर्न हामी लागिपरेका छौं । नगरपालिकाको यस कार्यमा सहयोग गर्न सम्पूर्ण पसल व्यवसायीहरूमा हार्दिक अपिल गर्दछ ।

च्याम्हासिंहदेखि टौमठी-भार्वाचो हुँदै खौमासम्म बजार लाइनका पसलहरूबाट आउने फोहोरलाई कुहिने र नकुहिनेमा अलग अलग सङ्कलन गर्ने निर्णय भएको हुँदा प्रत्येक पसललाई नकुहिने फोहोर राख्न १ थान बोरा र कुहिने फोहोर राख्न १ थान बाल्टिन वितरण गरी २०७४ पुस १५ गतेदेखि नगरपालिकाबाट दिउँसो १२ बजेदेखि ३ बजेसम्ममा साइरन बजाई गाडीबाट निम्नअनुसार फोहोर सङ्कलन गर्ने भएकोले सोहीअनुसार मात्र फोहोर दिनुहुन अनुरोध गर्दछ ।

- ◆ आइतबार, मंगलबार र बिहीबार - नकुहिने फोहोरमात्र सङ्कलन गर्ने ।
- ◆ सोमबार, बुधबार, शुक्रबार र शनिबार - कुहिने फोहोरमात्र सङ्कलन गर्ने ।

काव्य सिर्जना

लोकजीवनको दृष्टान्त

ए देशको चित्र-(१)

त्रिगोल

भक्तपुरका राजा जगज्योति मल्लको समयमा सृङ्गार रस, देशभक्ति, नीति उपदेश र अन्य व्यङ्ग्यात्मक गीतहरू लेखिएको पाइन्छ। डा.जनकलाल वैद्यद्वारा विद्यावारिधि उपाधिको निम्ति लेखिएको शोधग्रन्थ (२०३९) मा नेपालभाषाको गीतको व्याख्या र विश्लेषण गरिएको छ।

देशभक्ति गीत

च्यागुलि पिठसड देवीसड निवास तुपलजु ईश्वरी मध्य प्रकाश
भगत नगर भैरव भगवती पुरजन सकलेसं देवदेवी गति

नीति उपदेश गीत

मिसाया चंचल गति

सहज कपट मति

हृदय जुयिव कपर मति

खा पिचुम्हाया सदा असिति

जगज्योति मल्लले अधि बढाएको काव्य यात्रालाई जगच्चन्द (जगत प्रकाश) मल्लले पनि अधि बढाएका छन्। लाय्कु दरबारको जिस्वांचोकमा राजा जगच्चन्दको नाउँ उल्लेख गरिएको छ। भक्तपुरका स्थानीय दाफाभजनका ग्रन्थहरूमा सृङ्गारिक गीत, ऋतु वर्णन, विरह र देवीदेवताको स्तुति गाइएको पाइन्छ। उनको समयमा राज वर्णन, देशको वर्णन, प्रेमी-प्रेमिकाको चरित्र चित्रण गरिएको पाइन्छ। ऋतुमा विशेषगरी वसन्त र वर्षा ऋतुको वर्णन बढी गरिएको देखिन्छ। गीत र नाटकमा सिद्ध फल दिने अर्द्ध नारीश्वर भवानीको भक्तिसेवा गरेको देखिन्छ।

भक्तिसेवा गीत

गौरी शङ्कर नेम्ह शरीर छगूलि जुसे लोकन खे अर्द्धनारी घाम
भगति भजन याकपनिसित १२ विसे चित्तस दुःख मदयकाव भाव
भगति यासे फोने नृत्य सिद्धि।

उनको गीतमा भक्तपुरबाहेक नजिकका बनेपा, पनौती, नाला, थिमिको वर्णन गरिएको पाइन्छ। भक्तपुर राज्यको देशभक्तको गुणगानमात्र होइन वीर विरङ्गानाहरूको गुणको वर्णन गरिएको छ। देश वर्णनमा राजा र जनताबीचको

आत्मीयता, आस्था र आत्मगौरवको वर्णन पनि पाइन्छ।

देशप्रेमको एउटा गीत यहाँ प्रस्तुत छ -

खंपो खत इन्द्रपुर दोशर मद्दु देश

सुनानड यायमद्दु श्वगुलिया हेश

पलिवापि फले मद्दु देवलखे इति

दयकल यन यको थाय थाय नीति

जगतचन्दन धा श्व नगर काशी

विश्वेश्वर विश्वेश्वरी मुलचुकवासी

यसरी नै देशभक्त, राजभक्त र जनताको योगदानको

कदर गर्दै वर्णन गरिएको अर्को गीतः

नगर नगर दत सुन्दर थन

द्विगुण अमरपुर उथे डान बान

प्रजापिनि पतिव्रता राजा मवाक

संग्रामस शुलन जन दको ल्वाक

दुखन सुखन थव स्वामि मतोलतसे हाथार फसे दिन हाड
जगतचन्दया थना जनम मरण भूमि तलेजुसा निकट काशी

भक्तपुरको मातृभूमिमा जन्मेर, यहाँको हावापानीमा हुर्केर यहाँका पुरुष, महिला, बालबालिकाको देशभक्त, राजभक्त र बन्धुत्वको हित गर्नुपर्ने भावधारा यथेष्ठ पाइन्छ। भक्तपुरमा आक्रमण गर्दा शूरवीरका साथ लडेका जनताको गुणको प्रशंसा पनि गीतमा पाइन्छ। भक्तपुरमा राजनीति र आर्थिक सङ्कट पर्दा देश छोडेर जान बाध्य भक्तपुरवासीको मनोबल बढाउने देशप्रेमको गीत पनि छ।

नेपालभाषाको काव्य क्षेत्रमा विस्तार गर्ने काममात्र होइन नेपालकै काव्य क्षेत्रको यात्रामा महत्त्वपूर्ण योगदान गरेको देखिन्छ। सबभन्दा पहिले आफ्नो जन्मभूमि रक्षा गर्नुपर्छ र आफ्नो प्राणको बाजी राखी देशप्रेमको भाव पोख्नुपर्छ भन्ने विचार राख्ने कवि हुन् -जगच्चन्द।

काल्पनिक स्वर्गभन्दा आफ्नो जन्मभूमि भक्तपुर दुईगुणा सुख छ भनी गरिएको वर्णनले जन्मभूमिप्रति अगाध देशप्रेम भएको थाहा हुन्छ।

भक्तपुरको लायकुमा भवानी शङ्कर मूर्ति र विश्वेश्वर र विश्वेश्वरी मूर्तिको प्रतिमासहितको मन्दिर स्थापना गरी भक्तपुर राज्य नै स्वर्ग हो, मोक्षपुरी काशी हो भनी वर्णन गर्दै भक्तपुरको जनजीवनमा धार्मिक मनोभावनामा परिवर्तन ल्याउने चेष्टा गरिएको पाइन्छ।

कवि जगच्चन्दले युद्धमा मन्त्री चन्द्रशेखर सिंह मर्दा करुण रसयुक्त शोकगीत रचे। उनले पर्वको यथातथ्यको वर्णन गर्दै सांस्कृतिक प्रदर्शन, देशको सभ्यता संस्कृतिको गौरव र जातित्वको वर्णन गरे। भक्तपुरको चलनमा रहेको गथामुगल (घण्टाकर्ण), इन्द्रजात्रा(यमद्यो), मोहनी (दसैं), सकिमाडा पूर्णी, योमारी पूर्णी, माघ स्नान, फागु पूर्णी र पाशाचन्हे आदि पर्वको

पनि वर्णन गरेका गीतहरू छन् ।
नरया हरसन देव थे निसे जुय
चाँगुनिलान विस्व्यात मन सुख सोय
भैरव देव, येवसिड थाने थव खतस तय देव
छवालून घंठासूर
दयकय वाययने
दयके गाथामोया रूप उमत खे जुसे जुर
त्वालया लोक नरपोत कासे कासे दारमोचा दकोलोक
ऐरावत किसि उन यलमाधे छुक थिस लान व
कृतखे पूजा याये छुक

मल्ल कालकै बेला यहाँ धारा, इनार, पाटी, मन्दिर, बाटो, पुल, पोखरी आदि बनाउने र पहिले बनाइएका जीर्ण ती सम्पदाहरूको मर्मत सम्भार गरिएको पाइन्छ । यहाँ विभिन्न पर्व मेला जात्रासँगै भजन गीत तय भएपछि नाटक मञ्चन गर्न टोल-टोलमा दबू बनाइएको पाइन्छ । ती दबूमा मनोरञ्जन गर्न, आफूसँग भएको प्रतिभा देखाउन बनाइएको दबू आज पनि सुरक्षित छ । ती दबूहरूमा नाटक मञ्चन गर्न, जात्रा देखाउन र कुनै कार्यक्रम गर्न मञ्चको रूपमा प्रयोग गरिरहेको छ ।

एक समय काठमाडौँका राजा प्रताप मल्लले ललितपुरका राजा निवास मल्लको सहयोगमा भक्तपुरमा चारैतिर बाटो बन्द गरेका थिए । भक्तपुरवासीलाई सडकट पारेर हाहाकार बनाइएको थियो । यहाँका जनता रातिराति छोडेर जान बाध्य बनाइएको थियो । सोही मौकामा शत्रुले खेतको बाली ओसार्ने काम गरिएको थियो । यहाँका कला कौशलका कृति र सम्पदाहरू ओसार्ने र बिगार्ने गरिएको थियो । त्यस्तो सडकटको बेलामा पनि राजाहरूले गीत लेखे ।

माकर मकरिनि मुसे चोडा गुँस याँया दुष्ट राजा पापि काँत गु छ्याक थुसे
गोलोया वानर पनि तब दुःख ताया याँया राजा पापि जुसे फल लासे कोसे
इति फले पलि वपिता सेनकाव भैभैसेन दुःख सेया पापिन याडाव

शान्तिप्रिय, विद्याप्रेमी, कलाप्रेमी भक्तपुरका राजा जितामित्रले पनि उपदेशमूलक, श्रृङ्गारिक आदि गीत लेखे ।

त्यसबेला कासी जान बाध्य पार्दा लेखिएको एउटा काव्य प्रस्तुत छ-

विदेशया वस जुल थनि आव
जय मधेपुरि देशे नाम दाडा थिमि देशे कुमारी भवानी
विज्याडाव । कोलाषु माज्या कृपान
वसलपु जन पनि सुबुद्धिन यात गुन नृप स्यवा याय अति न्त्याक ।
ख्वप थिमि नर बोर विज्यपुरी सहितन जसलाक वा भूमि थैडान
रणजित सेन ल्हाक लोक अति रसताल किसि परसाद बिया हल ।

कपुथे तुइसे च्वंम्ह सिंह गया च्वंम्ह, संसारया सार जुयाच्वंम्ह
सगथे वचुम्ह बलाम्ह, बुया अधिपति जुया च्वंम्ह
किसिगया जुइम्ह, अक्षोम्य बुद्धया भक्ति वुँ ज्यामि तयके शारीरिक
बल देजाइ

भूपतीन्द्र मल्ल

भक्तपुर राज्यको धर्म, संस्कृति, काव्य र कलाको विकासमा भक्तपुर लायकु परिवार र सर्वसाधारण जनताको सहयोग उल्लेखनीय छ । डाफा भजनमा भूपतीन्द्र मल्लकै नाम र यश कीर्तिको वर्णन गरिएको छ ।

भक्तपुरका अन्तिम मल्ल राजा रणजित मल्लको पालामा पनि सिर्जनात्मक कामका साथै अन्य काव्य, नाटक र गीत सिर्जना गरेको पाइन्छ । आफ्नो देश वरिपरिको ठाउँमा अतिक्रमण गरेपछि सोको प्रत्याक्रमण गर्न प्रजा र राजा मिलेको वर्णन छ । नेपालभाषा, संस्कृत र मैथिलीमा नाटक रच्ने र देखाउने, गीत लेखी डाफाभजनको विस्तार गर्ने र जीवन्तता दिने काम भएको पाइन्छ । आफ्नो देश र वरपरका देशहरूमा शत्रुले आक्रमण गर्दा प्रजा र राजा मिलेर युद्धको प्रतिकार गरेर आफ्नो भूमि जोगाएर सङ्गठनात्मक काम गरेको इतिहास छ । रणजित मल्लमा पुराना पुराना किताब सङ्कलन गर्ने, नेपालभाषाको नाटक देखाउने सोख देखिन्छ । यसबेला पौराणिक काव्यको विकास भएको पाइन्छ । आफ्ना स्वजनले धोका दिएको कारण पृथ्वीनारायण शाहले भक्तपुर जितेको, आफू हारेको कारण कासीवास जान बाध्य पार्दा आफ्नो जन्मभूमि र कर्मभूमि छोड्नुपर्दाको विरहको गीत पनि लेखिएको पाइन्छ ।

हाय राम राम गथे मनमने नेपाल (ने.सं. १०८८ मानन्धर) यसको उदाहरण हो । भक्तपुर, ललितपुर र काठमाडौँको डाफाभजनमा आफ्नो कमजोरी, राजनीतिक गल्ती र आफ्नो शासन कालमा भएका मुख्य मुख्य घटनाबारे पनि गीतमा उल्लेख देखिन्छ । न्हेथुगु पापन केन, मने नागु स्वयधुन कवितात्मक गीतले उपर्युक्त कुरा पुष्टि गर्छ ।

डाफा भजनका गीतहरूमा भक्तपुर राज्यको धर्म, संस्कृति, काव्य र कलाको विकासमा सर्वसाधारण जनता र राजाको गुणगान गरिएको उल्लेख छ । यसमा विशेषगरी भूपतीन्द्र मल्लको नाम र यश कीर्तिको वर्णन गरिएको छ ।

जस्तै: जय भूपतीन्द्र मल्ल धरम मुरती (मानन्धर पुलांगु म्ये) । आफ्नो देशको वरिपरि आक्रमण गरेर ठाउँ ओगट्दा सोको प्रत्याक्रमण गर्न जनता र राजा मिलेर फिर्ता लिई सङ्गठनात्मक कामको पनि वर्णन पाइन्छ । यस्ता देशभक्तिपूर्ण कामको वर्णन गरी गीत लेख्ने कति कवि र कवयित्रीहरू अज्ञात छन् । त्यसबेला जीवनमा घटेका सामाजिक परिवेश र घटनाको वर्णन पनि नगरिएको होइन । आफ्नो मतिअनुसारको पुरुष नपाउँदाको विरह गीत र समयमा बिहे हुन

नपाएर मन अस्थिर भएका भावना पनि गीतमा पाइन्छ ।
हा हा रे थथि जुभन वेले पुरुष मद्दु ना नि
जित माम बौव विया मछोओ
क्वथा ओने देन त्यपु वड्नि (उई) थे डन मन थओथे
थमन धिरज याहानाहे जननि इपल कना गनवने ।
अनेक धलम (धर्म) याना डान्हु उपास चोन बना
शिवया चरण फको जिना याहाना रे
शिवयाके फोना जिन मन वाचा थिल (स्थिर) मजु मन
वाचा थिल जुयकाव हे ।

यसरी नै ख्वप लायकको कलापूर्ण वर्णन गर्दै सुनको
ढोका स्थापना गर्दाको गीत पनि पाइन्छ । गीतमा ऐतिहासिक
तथ्यको वर्णन पाइन्छ ।

लुँया धवाका न्याया खापा लु पोल्हस सिंहरे
आम वो ज्या सुना बिल आमो जतन सुना बिल रणजित
महाराजा बिल
निखे निग लोह खंबा डापु सिख सायकाव खापा व तगो गाना
सुन्दर ।

गीतमा आध्यात्मिक ज्ञानमार्फत अरुलाई दुःख दिन
नहुने, राजनीतिक सङ्घट पदा र भूमि रक्षा गर्नुपर्दा राजा प्रजा
मिलेर साभ्ना सङ्घन्य गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

नेपालमा कहिल्यै कुदिन नआओस् भन्ने कामनाको
गीत पाइन्छ । देशको सङ्घटमा सबै हृदयमा रगत तातेको
हुन्छ । त्यस्तो बेला देशभक्तिको भाव सञ्चार गर्नुपर्ने सन्देश
पनि गीतमा पाइन्छ । जस्तै :

अथाहार दुःख वल लोकन त्रास चाल
उपकार विथतेल विलम्ब मफाल
हतासन हररपु नेपालया कुदिन

स्मरणीय छ, नेस ८८८ यंलाथव पुन्हिका दिन
कान्तिपुर, नेस ८८८ यंगाला ११ को दिन ललितपुर र ८९०
कछलाथव १२ को दिन भक्तपुर राज्य कब्जा गरिएको थियो ।

पृथ्वीनारायण शाहले उपत्यका विजय गरेपछि
पहिलेका राजाको गुणको सम्झना गर्दै पृथ्वीनारायण शाहलाई
जनतालाई सुख दिन आग्रह गर्दै डाफाभजनमा गाइने एक गीत
स्मरणीय छ ।

मनकामना देवी तारणी गुण याव खानी
तेमुल (तेजजुल) सूर्य ज्योति थानवान पारवती
स्वामी जुल श्री (हे) पशुपति ।१।

संसारस मद्दु छि ति बारंबार दुःख अति
वनेचोने हे देवी मद्दु जित गति ।२।

पतिया मति गति दरशन विव भति
फुत कि व हे जननी लोकया विपत्ति ।३।
ल्हाकम्ह अज्ञानी जाति विवेकन स्वव भति

स्वंगुलि लोकस हे देवी मद्दु छि विनान ।४।

श्री पृथ्वीनारायण नेपालया छत्रपति

सुख विव प्रजायात भति ।५।

भक्तपुर राज्यमा कवि जगचन्द्रले उत्थान गरेका
नेपालभाषाका गीत, नाटकलाई भूपतीन्द्र मल्लले अझ विकास
गरेको देखिन्छ । भूपतीन्द्र मल्लको पालामा पाँचतले मन्दिर,
पञ्चपन्न भ्याल, तलेजु मन्दिरको सुनको छाना र गजुर,
लायकुमा सुनको सालिक आदि कीर्तिमात्र बनेको होइन त्यससम्बन्धी
गीत पनि तयार भएका दृष्टान्तहरू छन् ।

भक्तपुरका अन्तिम मल्ल राजा रणजित मल्लको
पनि भजनका गीतमार्फत वर्णन गरिएको छ । त्यसबेला पुराना
पुराना गीत सङ्ग्रह गर्ने, गीत लेखाउने काममा टेवा पुऱ्याएको
पाइन्छ । नेपालभाषाका नाटक, गीत र पौराणिक कथाको
विकास भएको देखिन्छ । गीतमा 'रविकुलमणि सुरजगणया
धनी नेपालमा रणजित मल्ल उद्धार ननान' जस्ता आस्थाको
गीत पाइन्छ । गोरखाका राजा पृथ्वीनारायणको फौजसँग
सामना गर्नुपर्ने र आफ्नो शक्तिलाई मजबुत पार्ने समय भएको
हुँदा त्यसबेलाको गीतमा भक्तिभावको मात्र होइन वीररस र
भयरसका गीतहरू पनि रचेको पाइन्छ । सङ्कटको बेला
शत्रुलाई हराउन आत्मबल पाउनको लागि स्तुती गान र वरदान
मागेको गीत पनि नभएको होइन ।

आफ्ना मित्रहरूले साथ नदिएपछि जब पृथ्वीनारायण
शाहको फौजले भक्तपुर जिते तब राजा रणजित मल्ल कासीवास
जान बाध्य भएको प्रसङ्ग र आफ्नो जन्मभूमि छोड्नु पर्दाको
विरहका गीत उल्लेख गरिएको छ । आफू चन्द्रागिरि डाँडामा
पुन्दाको स्मरणमा गाइएको एक गीत 'हाय राम राम गथे मल
मने नेपाल' हो । यो गीत अहिले पनि भक्तपुर, काठमाडौं र
ललितपुरका भजन मण्डलमा गाइरहेको पाइन्छ । गीतमा
राजा रणजित मल्लको सम्झनाको मात्र होइन उनको शासन
कालमा भएको कमजोरी, आफ्नो शासनकालमा भएको मुख्य-
मुख्य घटनालाई सङ्केत गर्दै 'न्हैथुग पापन केन, मने नागु स्वय
धुन' गीत डाफाभजनमा पाइन्छ । डाफाभजनको गीतमा उल्लेख
भएको 'गथे मलुमने नेपाल' गीतले नेपाल र देशवासीको
सम्झना गराएको, आफ्नो हृदयमा देशभक्तिको छाप रहेको
थाहा हुन्छ । भक्तपुर राज्य छोडेर कासीवास जान बाध्य
हुँदाको बखतमा 'विदेशया वश जुल थनि आव' विडम्बनापूर्ण
गीत रचेको पाइन्छ ।

स्रोत

- नेपालभाषामा प्राचीन काव्यसिर्जना- डा.जनकलाल वैद्य
- टोलको डाफा भजनमा गाइने गीत
- बाखं म्ये- प्रेम बहादुर कसा:
- पुलांगु म्ये- सङ्कलक ठाकुरलाल मानन्धर

नागरिक भावना

दत्त

हेमन्त

‘आफू पनि नगर्ने अरुलाई पनि गर्न नदिने’ ! यस्तो मान्छेले विकास कसरी गर्ला र ! जसको त सिङ छैन, उसैको नाम तीखे भन्या यही रहेछ । जाबो टाउको मात्र हल्लाएर पुग्ने विषयमा त मुण्टो फर्काउछ भने त्यस्तो मान्छेसँग के आस राख्नु । त्यस्तो गोज्यांग्रे पनि कसरी विकासप्रेमी होला । छोरा भन्दैमा के गर्नु आफ्नो बाउको कुरालाई मतलबै राख्दैन । यस्तो छोरा हुनुभन्दा नहुनु नै जाति ।

हेरमान साहु आफ्नो खाद्यान्न पसलमा मुर्मुराउँदै थियो । रिसाएको साँढे भै पसलका ग्राहकहरूलाई आँखा तर्थाँ ।

- ‘के भो हेरमान साहु ! भुनभुनाउँदै हुनुहुन्छ नि ?’ घर निर्माणमा ज्यामी काम गर्ने लतकुमारले जिज्ञासा पोख्यो ।

- ‘के हुनु, तेरो नेता रामचाले गर्नु गन्यो नि । आफ्नै सन्तान जनप्रतिनिधि भए तापनि मलाई मतलब रहेन अब ।’ हेरमान साहुले घुर्की देखायो ।

- ‘होइन, रामदाइले घरमा के दुःख दिनुभयो । त्यस्तो त हुनैनपर्ने वहाँ त असल मान्छे । अहिलेसम्म कसैप्रति नराम्रो सोच्नुभएको छैन । त्यसमाथि तपाईंको सपूत छोरा होइन र भन्या ?’ लतकुमारले आश्चर्य व्यक्त गर्नु ।

- ‘तिमेरुको लागि असल भए तापनि हाम्रो लागि कपूत हो । छोरालाई जिताउनु पर्छ भनेर टण्टलापुर घाममा उभिएर मत दिएको स्वाद चखायो । ‘कूजात’ नजन्मेको भए जाति हुन्थ्यो । के गर्नु मेरो भाग्यलाई हावा ख्वायो ।’

लतकुमार खित्का छोडि हाँस्यो र भन्यो- ‘त्यसरी पनि भन्ने हो र आफ्नै छोरालाई !’

- ‘छोरा भनेर के गर्नु, शत्रुले नगरेको व्यवहार उसले मलाई गन्यो । मेरो चित्त त साह्रै दुःख्यो नि लतकुमार । के गर्नु ।’

हुनत बाउ-छोराको मतभेदबारे लतकुमार अनभिज्ञ थियो । तैपनि ‘नरिसाउनुस साहुजी ! हामी सम्झाइ दिऔंला’ भन्दै लतकुमारले ढाडस दियो ।

- ‘मेरो छोरा पनि तिमीहरूकै पार्टीको मान्छे भएर रिस पोखेको लतकुमार ! नरिसाउनु ....’

हेरमान साहु नरम भयो ।

- ‘छोराको रिस हामी माथि नपोख्नुस् साहुजी । तपाईंको छोरासँगको हाम्रो सम्बन्ध विचारको हो । पारिवारिक होइन । आफ्नै साथीको समस्यामा सहानुभूति राख्नु हाम्रो

कर्तव्य हुनाको कारण चासो दिइराख्या ।’ लतकुमारले बडो कस्सिएर जवाफ दियो । हेरमान साहुको बोल बन्द भयो । ऊ, निहरियो अनि लतकुमार आफ्नो बाटो लाग्यो ।

दुवै जनाको संवाद सुनेर भैरवप्रसाद विस्तारै हेरमान साहुको पसल नजिक आई कुरा खोतल्न थाल्यो -

- ‘लतकुमारसँग के को ठाकठूक नि हेरमान साहु । मान्छे त गतिलो होइन । बडो मजदुर नेता भनेर फुर्ति गरिहिड्छ ऊ ।’

‘त्यस्तो नराम्रो विवाद पन्या होइन भैरव भाइ ! आफ्नै छोराको विषयमा गुनासो पोख्या नि । अरु क्यै होइन ।’ हेरमान साहुले कुरा पन्छाउन खोज्यो ।

‘तेल के हेर्नु, तेलको धारा हेर्नु भन्थे बुढापाकाहरू । संगत गतिलो भएपो आफ्नो सन्तान पनि गतिला हुन्छन् ।’ उसले हेरमान साहुलाई उक्सायो ।

- ‘हो भन्या, मलाई पनि त्यस्तै लाग्यो भैरव भाइ । छोरा निर्वाचनमा जित्ला, मनको इच्छा पुरा गर्नुला भन्थानेको व्यर्थै भयो । ठ्याम्मै विपरीत भयो गाँठे ! के गर्नु कर्ममा लेख्या रहेन छ ।’ हेरमान साहुले साह्रै नै चित्त दुखाएर मनको कुरा व्यक्त गर्नु । भैरवप्रसादलाई ढुंगा खोज्दा झौंता मिल्यो । ऊ साखुल्ले भई सोध्न थाल्यो- ‘होइन, त्यस्तो काम के पन्यो र ?’ गोब्रेकिराले माटो खोतल्या जस्तो भैरवप्रसादले कुरा खोतल्यो ।

- ‘भाइलाई भन्न नहुने के छ र । कुरा के भन्देखि चाँडै त्यो हाम्रो घर मुनिको जीर्ण पाटी थियो नि । त्यही पाटीमाथि तल्ला थप्ने कि भन्ने आशा राखेको थिएँ । तर मेरो योजना पूरै असफल परिदियो मोराले !’ हेरमान साहुले आफ्नो उद्देश्य बतायो ।

- ‘त्यस्तो काम तपाईंको छोराले गर्ला र ? त्यतिपनि सोच्नु भएन ? आफू र आफ्नो परिवारको स्वार्थलाई पन्छाएर ‘बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय’ भनेर हिँड्ने मान्छेले पनि त्यस्तो काम गर्ला ? वाहियात ! बरु झ्यालखानामा बसेर जीवन बिताउने आँट गर्ला त्यसले । तपाईंको त्यो उद्देश्य सफल पार्न दिँदैन बुझ्नुभयो । बरु अंश दिइ मानो छुट्याई दिनुस् । के गरि खाला हेर्नुस् । अनि देख्ला बाउको बिहे । बाउको टाउकोमा मकै भुट्टन पाएपछि त्यो जस्तो हाईसञ्चो के होला । सन्तानलाई परिवारबाट भिन्न नराखेसम्म बुद्धि पलाउँदैन भन्थे ।’ भैरवप्रसादले महाभारतको शकुनीले जस्तो चुक्लि लगायो ।

- ‘तिमीले भन्या कुरा मनासिव छ भैरव भाइ !

आफ्नै थाप्लोमा नपरेसम्म आँखाले नदेखिने रहेछ । मेरो आफ्नो अनुभव पनि हो ।' भैरवप्रसादको चुक्लिबाट हेरमान साहुको बुद्धि उल्टो घुम्न थाल्यो । समय समयमा छिमेकीहरूको बीचमा भगडाको बिउ रोप्न खपिस भैरवप्रसाद रमायो । प्रत्येक दिन भगडाको बिउ छर्न नपाएसम्म उसलाई निद्रै लाग्दैनथ्यो । भगडा पार्नु, बाह्रमास्या खेल्नु र मातेर हिँड्नु उसको दैनिकी थियो ।

- 'भो हेरमान साहु । चिन्ता नलिनुस् । छोरालाई भेटेर म पनि भनिदिउँला । तपाईंको योजना राम्रै छ । बटुवाहरूले ओत लाग्न पनि पाउने आफ्नो पनि ठाउँको समस्या हट्ने । राम्रै रहेछ नि, त्यस्तो योजना किन लाग्नु नगरेको होला बजियाले । भैगो हेरमान साहु आनन्दले बस्नुस् । म सहयोग गर्नेछु' भन्दै उसले बाटो ततायो ।

दिनभरि जनताको समस्या समाधानको लागि दौडधूप गर्ने जनप्रतिनिधि रामप्रसाद बेलुका आफ्नो कोठामा लुसुक्क पस्यो । आफ्नो छोरामाथि बाघ दृष्टि राख्दै हेरमान साहु जंगियो- 'ए नेताजी ! आज कतिको आम्दानी गरिस् । भात खानलाई पुग्छ कि पुग्दैन ?' रामले आफ्नो बाउतिर पुलुक्क हेर्नो र चुपचाप खाटमा पल्ट्यो ।

- 'लौ हेर ! बोलाउँदा पनि वास्तै गर्दैनस् । सुनेपनि नसुन्या गरी बस्छस् । कान बहिरो भयो कि क्या हो ?' हेरमान कड्क्यो ।

- 'होइन सधैं किन कचकच भन्या । एकक्षण घरमा बसेपनि सहनै नसक्ने कस्तो मान्छे रहेछ ।' रामप्रसाद जुसुक्क उठ्दै जंगीन थाल्यो ।

- 'सन्तानले बाउको कुरालाई किन बेवास्ता गरेको ? लौ भन मैले नराम्रो सोच्या छु र ? जाबो सानो

कुरा पनि मान्दैनन् भने ठूलो काममा के सहयोग गर्लास् तैले ।'

- 'मिल्ने कुरा भए पो वास्ता गर्ने । जनविरोधी काममा कसरी सहयोग गर्ने भन्नुस् त !'

- 'के मेरो योजना जनविरोधी हो त ? जनविरोधी काम गर्दै हिँड्नु बहुला कुकुरले टोक्या छैन मलाई । भन्नु तिम्रै भलोको लागि र जनताको भलोको लागि विचार गरेको त भन उल्टो जनविरोधी काम रे वाहियात ।'

हेरमान साहुले छोरालाई तर्साउनसम्म तर्सायो । तापनि केही सीप लागेन ।

कस्तो बाउ रहेछ । निहँ न सिहँ गालीमात्र गन्या छ ... छ ।

'नचाहिँदो दुःख नगर्नुस बा ! पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्तिलाई व्यक्तिको नाममा सिफारिस दिन सकिन्न ।'

- 'त्यो पाटी हाम्रै पुर्खाको दत्त हो । त्यस्मा हाम्रो अधिकार छ ।' हेरमान साहुले अतीत सम्झ्यो ।

- 'दत्त भन्दैमा निजी स्वामित्व हुँदैन । दत्त भनेको सार्वजनिक हुन्छ । सरकारको स्वामित्वमा जान्छ । पुर्खाको दत्तलाई नाती-पनातीले चट्ट पार्न खोज्नु अपराध हो । बाले पाप सोच्नुभयो । त्यसमा म कदापि समर्थन गर्दिन । देशको नागरिक भएपछि देशको सम्पत्तिको रक्षा गर्ने भावना हामीमा हुनुपर्छ । म इतिहासको पांग्राबाट नालीमा खस्न चाहन्न । मनपरि गर्न मेरो पार्टीले मलाई निर्वाचनमा उठाएको पनि होइन ।' रामप्रसाद अडिगमा बस्यो ।

हेरमान साहु जिल्ल पच्यो- 'के मैले गलत सोचेकै रहेछु त ! निर्वाचनमा उठ्नु आफ्नो स्वार्थको लागि होइन त ?' ऊ विचारमा लीन भयो ।

नगरवासी किसानहरूलाई निःशुल्क धानको बीउ वितरण हुँदै

भक्तपुर नगरपालिकाले नगरवासीहरूको भावनाअनुरूप किसानहरूलाई धानको बीउ निःशुल्क वितरण शुरू गरेको छ । प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा वडा कृषक समितिमार्फत वैशाख १६ गतेदेखि प्रति परिवार २.५ किलोको दरले बीउ र औषधी वितरण गरिरहेको छ । नेपाली कृषि वैज्ञानिकहरूको अनुसन्धानबाट सिफारिस गरिएको ताइच्यून ११ जातको धान राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान कार्यालय खुमलटारबाट संकलन गरी नगरपालिकाले वितरण गरेको वडा नं. ३ का वडाध्यक्ष एवम् नया कृषि समितिका संयोजक राजकृष्ण गोराले बताउनुभयो । उहाँले किसानहरूले बाली लगाएपछि यसैबाट बीउ उत्पादन गर्न सकिने र चिनियाँ हाइब्रीडजस्तो समस्या नहुने भएकोले सरकारबाट नै सिफारिस भएको

धानको बीउ वितरण गरिएको बताउनुभयो ।

भनपा १ नं वडामा वैशाख १५ गतेदेखि नै बीउ वितरण गरिएको वडाध्यक्ष श्यामकृष्ण खत्रीले बताउनुभयो । केही वडाहरूमा वैशाख १६ गतेदेखि र अन्यमा वैशाख १९ गतेदेखि वितरण गरिएको छ । उन्नत जातको ताइच्यून धानको बीउ भएकोले धेरै अन्न उत्पादन हुने विश्वास र आफ्नै खेतबाट बीउसमेत उत्पादन गर्न सकिने भएकोले पनि वडा कार्यालयमा किसानहरूको भीड देखिन्छ ।

बीउ लिन चाहने किसानहरूले आफ्नो नागरिकताको प्रतिलिपि र जग्गाको लालपूर्जाको प्रतिलिपिसहित वडा कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्ने र जनप्रतिनिधिको सिफारिसमा बीउ वितरण गरिने संयोजक गोराले बताउनुभयो ।

भक्तपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रका पाटी विवरण

भक्तपुर नगरपालिकाले २०३१ सालमा संकलन गरिएको भक्तपुर नगरभित्रको पाटी विवरण यस अङ्कदेखि पुनः प्रकाशन गरिएको छ । यो विवरण २०३१ साल जेठ ३ गतेदेखि भाद्र ९ गतेसम्म श्री रामचन्द्र श्रेष्ठले बनाे नं १ देखि ९ सम्म र श्री सूर्यप्रसाद श्रेष्ठले बनाे नं. १० देखि १७ सम्म संकलन गर्नुभएको हो । यस विवरणलाई भक्तपुर नाको प्रकाशन 'पञ्चायत' (मासिक) मा वर्ष २ अङ्क ९, २०४१ देखि वर्ष ५ अङ्क ४, २०४३ सम्मका विभिन्न अङ्कमा प्रकाशित गरिएको थियो । २०७२ सालको भूकम्पपछि यस विवरणलाई पुनः प्रकाशित गर्नु सामयिक देखिएकोले क्रमशः प्रकाशन गरिएको छ - 'भक्तपुर'

सि.नं.	पाटी रहेको वार्ड नं. र टोल	चार किला				पाटीको विवरण	कैफियत
		पूर्व	पश्चिम	उत्तर	दक्षिण		
वडा नं. १ (हाल वडा नं. ९)							
१	ब्रम्हायणी पीठ	बाटो	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल तीन
२	ब्रम्हायणी पीठ	बाटो र पाटी	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	पूर्व मोहडा, दलान कवल तीन
३	ब्रम्हायणी पीठ	बाटो	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	उत्तर मोहडा, दलान कवल तीन
४	ब्रम्हायणीको इलाका गणेशको अगाडि	बाटो	तौलाछे	बाटो	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल पाँच, पूर्व पश्चिम १-१
५	ब्रम्हायणीको इलाका गणेशको अगाडि	बाटो	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल पाँच, पूर्व पश्चिम १-१
६	च्याम्हासिंह अगाडि	बाटो (ढल)	बाटो (ढल)	तौलाछे, अमृतलालको खेत	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल पाँच, पूर्व पश्चिम १-१
७	च्याम्हासिंह अगाडि	बाटो	खेत	रोको पाटी	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल २, पाटी सत्तल
८	तौलाछे नासछो अगाडि	कान्छा कोजूको घर	बाटो	बाटो	गणेशबहादुर कोजूको घर	सावजनिक	पश्चिम मोहडा, दलान कवल २, पाटीमाथि कान्छा कोजू बसेको घर
९	तौलाछे टोल	न्हुछे कीसीको घर	बाटो र ढुंगेधारा	न्हुछे कीसीको घर	बाटो	सावजनिक	पश्चिम मोहडा, दलान कवल २, दक्षिणतर्फ दलान कवल १
१०	तौलाछे सूर्यमढी	बाटो	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ५, पश्चिमतर्फ दलान, पूर्व तर्फ १
११	तौलाछे सूर्यमढी	बाटो	नारायण चोक र पसल	बाटो	नारायण चोक र बाटो	सावजनिक	पूर्व मोहडा, दलान कवल उत्तर ३, दक्षिण १-१
१२	तौलाछे सूर्यमढी	बाटो	ज्ञानबहादुर खयरगोलीको घर	विकुलाल कोजूको घर	बाटो	सावजनिक	पूर्वतर्फ दलान कवल ३, दक्षिणतर्फ दलान कवल ३
१३	तौलाछे त्वचा	गणेशको देगल	बाटो	भाइ प्रजापति समेतको घर	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ३, पाटीमाथि भाइ प्रजापति समेत बसेको घर
१४	तौलाछे	हर्षमाया प्रजापतिको घर	फैजूको घर	हर्षमाया प्रजापतिको घर	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ३, पाटीमाथि घर
१५	तौलाछे	बाटो	दश सायजुको घर	हेरा रत्न कोजूको घर	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ३, पूर्वतर्फ १, पाटीमाथि घर
१६	तौलाछे	घर	घर	घर	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ३, पाटी माथि घर
१७	तौलाछे चोफल	घर	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ६, पश्चिमतर्फ १
१८	तौलाछे टोल दबुचा	ब्रम्हायणीको मन्दिर	घर	सावजनिक पाताल	दबु (बाटो)	गुठी अधिनस्थ	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ५
१९	तौलाछे टोल दबुचा	दबु (बाटो)	घरबाटो	घर	बाटो	सावजनिक	पूर्व मोहडा, दलान ३ कवल, दक्षिण १ कवल
२०	तौलाछे टोल बाकुपति नारायण चोक भित्र	बाटो	ढुंगेधारा	घर	बाटो	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ५, पश्चिमतर्फ २
२१	तौलाछे टोल बाकुपति नारायण चोक भित्र	देगल र घर	पाटी	घर	बाटो	सावजनिक	... मोहडा, दलान कवल ४, पाटीमाथि घर
२२	तौलाछे टोल बाकुपति नारायण चोक भित्र	घर	घर	बाटो	पाताल	सावजनिक	उत्तर मोहडा, दलान कवल ४, पाटी सत्तल
२३	तौलाछे टोल बाकुपति नारायण चोक भित्र	घर	बाटो	बाटो	बाटो	सावजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ४, पाटीमाथि सत्तल
२४	तौलाछे टोल बाकुपति नारायण चोक भित्र	बाटो	बाटो	बाटो	पाताल	सावजनिक	दक्षिण मोहडा, दलान कवल ५
२५	तौलाछे टोल बाकुपति नारायण चोक भित्र	बाटो	घर	घर	घर	सावजनिक	पूर्व मोहडा, दलान कवल ५, पाटीमाथि घर
२६	तौलाछे जैला	घर	घर	बाटो	घर	सावजनिक	उत्तर मोहडा, दलान कवल ३, पाटीमाथि घर
२७	लौला गुठी अगाडि	घर	घर	घर	बाटो	सावजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३
२८	गरुड कुण्ड	दिसा बस्ने ठाउँ	खेत	बाटो	पाताल	सावजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३

“Creation of predecessors — Our art and culture”

वडा नं. ३ (हाल वडा नं. ९)

४५	कमलविनायक भित्र	खेत	मन्दिर	मन्दिर	बाटो	सार्वजनिक	पश्चिमतर्फ दलान कवल ३, माथि सत्तल
४६	कमलविनायक भित्र	मन्दिर	बाटो	मन्दिर	पाटी	सार्वजनिक	पूर्वतर्फ दलान कवल २ उत्तर १
४७	कमलविनायक भित्र	पाटी र बाटो	बाटो	पखाल	बाटो	सार्वजनिक	पश्चिमतर्फ दलान कवल २ दक्षिण २ पूर्व १
४८	कमलविनायक भित्र	खेत	बाटो	बाटो	बाटो	सार्वजनिक	पश्चिमतर्फ दलान कवल ३, उत्तरतर्फ १
४९	गठै टोल	बाटो	घर	बाटो	बाटो	सार्वजनिक	पूर्वतर्फ दलान कवल ५, उत्तर १, माथि घर
५०	गठै टोल	ढुंगेधारा	बाटो	बालकुमारीको देगल	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, पूर्वतर्फ २
५१	नगाँचा	बाटो	बगैचा	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, माथि घर
५२	नगाँचा	बगैचा	बगैचा	बाटो	बगैचा	सार्वजनिक	उत्तरतर्फ दलान कवल ३, माथि घर
५३	नगाँचा	बाटो	घर	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, पूर्व १
५४	नगाँचा	घर	बाटो	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, माथि घर
५५	तामगाँव	बाटो	बाटो	बगैचा	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, पूर्व पश्चिम १-१
५६	तामगाँव	घर	घर	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, माथि घर
५७	तामगाँव	दबु (बाटो)	दबु (बाटो)	बाटो	तामगाँव पोखरी	सार्वजनिक	उत्तरतर्फ दलान कवल ३, पूर्व पश्चिम १-१
५८	कमलविनायक	बाटो	बाटो	पोखरी	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, उत्तर पश्चिम १-१
५९	गठै	बगैचा	बाटो	पाताल	बाटो	सार्वजनिक	पश्चिमतर्फ दलान कवल ३, दक्षिण १
६०	गठै	बाटो	बाल कुमारीको देगल	घर	घर	सार्वजनिक	पूर्वतर्फ दलान कवल ३, माथि बालकुमारीको घर
६१	गठै	बाटो	घर	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ५, पूर्व १
६२	साकोलां	घर	बाटो	घर	बाटो	सार्वजनिक	पश्चिमतर्फ दलान कवल ३ उत्तर पूर्व १, १
६३	साकोलां	बाटो	पाटी	घर	बाटो	सार्वजनिक	पूर्वतर्फ दलान कवल ३, दक्षिण १
६४	साकोलां	पाटी	बाटो	घर	बाटो	सार्वजनिक	पश्चिमतर्फ दलान कवल ३, दक्षिण १
६५	साकोलां	बाटो	बाटो	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ५, उत्तर पश्चिम १,१
६६	थालाछे ख्रमा गणेश	बाटो	घर	बाटो	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ३, पश्चिमतर्फ १
६७	थालाछे ख्रमा गणेश	बाटो	देगल	बगैचा	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ७, पूर्व पश्चिम १,१
६८	सांला गणेश पछाडि	बाटो	बाटो	घर	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल ५, पूर्व पश्चिम १,१,१ नाल
६९	साकोलां भोलाछो	बाटो	बाटो	घर र बगैचा	बाटो	सार्वजनिक	दक्षिणतर्फ दलान कवल २ मध्ये १ कवलमा धिन्नापा राखिएको, १ कवल खुला भएको
७०	म:को	बाटो	पाताल	बाटो	बाटो	सार्वजनिक	पूर्वतर्फ दलान कवल ३, उत्तर दक्षिण १, १ सौँ जोडिएको पश्चिमतर्फ दलान

भक्तपुर नगरवासीहरूमा भक्तपुर नगरपालिकाको अनुरोध

- जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइ सराइ जस्ता व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौं।
- करदाताहरूले समयमै आआफ्नो व्यवसाय कर, सफाइ कर, घर बहाल कर, घरजग्गा मूल्याङ्कन करलगायतका करहरू बुझाऔं।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र घर, टहरा, ग्यारेज आदि कुनै पनि निर्माण गर्दा नक्सापास गरौं, पास भएको नक्साबमोजिम मात्र निर्माण कार्य अघि बढाऔं, समयमै निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र प्राप्त गरौं।
- ऐतिहासिक एवं सांस्कृतिक भक्तपुर नगरको मौलिकतालाई संरक्षण गरौं, परम्परागत शैलीमा घर निर्माणलाई प्राथमिकता दिऔं।
- आफू बस्ने घर, चोक, गल्ली, सडक, टोल र नगर सफा गरौं, सफाइगर्दा इज्जत घट्दैन बरु सभ्य भइन्छ र रोगबाट समेत मुक्त हुन्छ।
- सडकको दायोबायाँ पेटि र फुटपाथमा पसलका सामानहरू राखेर पैडल हिंड्ने यात्रुहरूलाई आवागमनमा कठिनाई नपुऱ्याऔं, ऐतिहासिक सम्पदा स्थल तथा सडकमा जथाभावी सवारी साधन पार्किङ नगरौं।
- सार्वजनिक स्थलहरूमा गाईवस्तु जस्ता चौपायाहरू जथाभावी नछाडौं, आफ्ना घरपालुवा कुकुरलाई घरबाहिर जथाभावी फोहर नगराऔं।
- नगरपालिका नगरवासीहरूको साभ्ना संस्थाहो। नगरपालिकालाई भ्रष्टाचार मुक्त बनाउने अभियानमा सहयोग गरौं।

“Creation of predecessors — Our art and culture”

सांस्कृतिक सम्पदा पुनःनिर्माण र भक्तपुर नगरपालिका

श्वरितिका

विश्व सम्पदा सूचीमा नेपालका दश (१०) सम्पदाहरूमा सातवटा सांस्कृतिक र तीनवटा प्राकृतिक सम्पदाहरू रहेका छन् । भक्तपुर दरबार क्षेत्र र चाँगुनारायण मन्दिर तीमध्येका महत्त्वपूर्ण सम्पदा हुन् जुन भक्तपुरमा अवस्थित छ । यी सम्पदाहरूबाट विदेशी पर्यटकहरू आकर्षित गरी नेपालले राम्रो राजश्व कमाइरहेको छ । साथै थुप्रै नेपालीले पर्यटन उद्योग जस्तै गाइड, होटल, रेष्टुरेन्ट, लज, आदिमा रोजगारी पाएका छन् ।

तर गएको २०७२ सालको प्रलयकारी भूकम्पले नेपाललाई चिनाउने कयौँ प्राचिन, ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूमा क्षति पुऱ्यायो । कतिपय भने अझ जीर्ण र दयनीय अवस्थामै छन् । देशभरका सम्पदाहरूको पुनःनिर्माण कछुवाको गतिमा भइरहेको जनगुनासो व्याप्त छ । यस अर्थमा सम्पदा पुनःनिर्माणको कार्यमा सरकारले कञ्जुस्याईँ गरिरहेको भान हुन्छ भने भएका पुनःनिर्माण कार्य पनि चिप्ले किराको गतिमा भइरहेका छन् । सारमा पुनःनिर्माण प्रक्रिया सन्तोषजनक स्थितिमा छैन ।

हाम्रो सरकारमा बसेकाहरूमा विदेशी सहयोग लिएर काम गर्ने प्रवृत्ति हाबी भइसकेको छ । विदेशी सहयोग विना केही काम हुनसक्ने किसिमले सरकार सञ्चालन भइरहेको छ । विदेशी लगानी र सहयोग भएको योजनामा धेरै कमिसन कुम्ल्याउन पाइने हुँदा विदेशी लगानी भएको योजनामात्र अगाडि लगिरहेका छन् । सम्पदा पुनःनिर्माणको कार्यमा सरकारले विदेशी सहायतालाई धेरै प्राथमिकता दिएको छ । काठमाडौँको सांस्कृतिक सम्पदा पुनःनिर्माणमा अमेरिका, चीन र भारतको ठूलो सहयोग भएकै कारण त्यहाँ ठूलो भण्डाअड्डित ब्यानर भण्ड्याइएको छ । साथै अरु ठाउँमा पनि विदेशी सहयोगमै पुनःनिर्माणको कार्य भइरहेको छ । सरकार यति निरीह छ कि आफ्ना सम्पदा पुनःनिर्माण गर्न पनि विदेशीको मुख ताक्ने अवस्थामा बसेको छ । सांस्कृतिक सम्पदा निर्माणका

काममा पनि गिट्टेदृष्टि राख्ने र कमिसन खान पल्केका सरकार सञ्चालनका उच्च पदस्थ कर्मचारीले गर्दा देशको दुर्गति भइरहेको हो । पुरातत्व विभाग र गुथि संस्थानहरूको भूमिका यहाँ कमजोर देखिएको छ । गुथि संस्था र पुरातत्व विभागको स्थापनामाथि प्रश्न उठ्न थालेको छ । धार्मिक, सांस्कृतिक र पुरातात्विक सम्पदालाई सरकारको मुट्टीमा पर्न दिइनु नै गलत सावित हुँदैछ ।

यहाँ ऐतिहासिक पोखरीहरू पानीविहीन हुनु पनि अब नौलो विषय रहेन । ऐतिहासिक रानीपोखरी त भन्नु मरुभूमिमा परिणत भइसकेको छ । पुरानो रानीपोखरीको स्वरूप पाउनेमा आशङ्का बढ्न थालेको छ । टोल-टोलका ढुङ्गेधाराहरूबाट पानी आउने कुरा एकादेशको कथामा परिणत भइसकेको छ ।

काठमाडौँ उपत्यका भूकम्पले जोखिमयुक्त क्षेत्र हो । यहाँ कुनै पनि समय प्रलयकारी भूकम्प जान सक्छ र कमजोर संरचनाले जनधनमा ठूलो क्षति पुग्न सक्छ । जुगाँ-जुगाँदेखि संरक्षण हुँदै आएका यी सांस्कृतिक र पुरातात्विक सम्पदाको बिचल्ली हुनुमा को जिम्मेवार ? प्रश्न तड्कारो छ । भक्तपुर नगरको नयाँ स्वरूप

भक्तपुरका कमजोर तथा पुराना संरचनाहरू २०७२ सालको भूकम्पमा भत्केका छन् । भूकम्पले धनजनको क्षति गर्नु दुःखदायी छ । नगर आफैँमा एक सम्पदा क्षेत्र भएकाले पनि यहाँको क्षतिको तह निकै धेरै देखिन्छ । प्रायशः घर, पाटीहरूमा कला, संस्कृति भल्किन्छ । आर्थिक मूल्याङ्कन गर्दा पनि ठूलै नोक्सानी हो । तर यही भूकम्पले गर्दा भक्तपुर नगरको स्वरूप फेरिदै गएको यथार्थलाई हामी नकार्न सक्दैनौँ । वर्षौँ पुराना घर, मठ-मन्दिरहरू पुनःनिर्माण गर्ने एउटा अवसर मिलेको छ । आफ्नो क्षमताअनुसार नगरवासीहरूले भूकम्पको पीडालाई भुलेर पुनःनिर्माणका कार्यहरू धमाधम गर्दै आएका छन् । नवनिर्माणका घरहरूलाई पुरानै शैलीमा बनाउन भक्तपुर नगरपालिकाले कलात्मक ईँटा, बट्टा भएका काठहरूमा पैतिस (३५) प्रतिशत हाराहारी अनुदान प्रदान गरिरहेको छ साथै नक्सापासमा पनि सहूलियत दिँदै आएको छ । यी विशेष सहूलियतहरू प्रदान गर्नु सकारात्मक कदम हो ।

भक्तपुर नगरका भत्केका पाटीहरूले नयाँ स्वरूप पाएको छ, फोहोर र सुकेका पोखरीहरूले नयाँ जीवन पाए भने मठ-मन्दिरहरू पनि पुनःनिर्माण हुँदैछन् । बाटोहरूमा ढुंगाले छाप्ने कार्य अगाडि बढेको छ । यस नगरपालिकाले अरु जिल्लामा जस्तै विदेशी सहायतालाई प्रश्रय दिएको छैन । स्थानीय कालीगढ, स्थानीय मालसामानको प्रयोगबाटै सम्पदा

पुनःनिर्माण गर्ने प्रतिबद्धताअनुरूप निर्माण कार्यहरू अगाडि बढिरहेको पाउँछौं। जनश्रमदानले पनि महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ। स्थानीय उपभोक्ताहरूको सक्रिय सहभागितामा उपभोक्ता समितिमार्फत् निर्माण कार्यहरू व्यापक रूपमा बढ्दैछ।

नगरपालिकाले यहाँको सम्पदा पुनःनिर्माण, नगरको सरसफाइ व्यवस्थापन, नगरवासीहरूमा सचेतना ज्याली, विभिन्न खेलकुदहरूको आयोजना गर्दै भक्तपुरका जनताबाट प्राप्त विश्वासलाई नपाले आफ्नो कर्तव्य ठानेर यस्ता क्रियाकलापहरू गर्दै आएको हो जुन अरु नगरपालिकाहरूको लागि उदाहरणीय कार्य बनेको छ। साथै भक्तपुर नगरका प्रमुख सुनिल प्रजापति, उपमेयर रजनी जोशी, प्रत्येक वडाका वडाअध्यक्षहरू, वडा सदस्यहरू, नपाका कर्मचारीहरू क्रियाशील भएर सरसफाइका गतिविधिमा लागेका छन्। प्रत्येक महिनाको १ र १५ गते नपाले नियमित रूपमा भक्तपुरका ऐतिहासिक सम्पदास्थल, खुला क्षेत्र, पोखरी आदि स्थानहरूको सरसफाइ गर्ने कार्यक्रम पनि स्वीकारयोग्य छ। सफाई कार्यमा नगरपालिकाकै पदाधिकारीहरू र जनताको अनिवार्य र प्रत्यक्ष सहभागिता गराउनु अर्को सकारात्मक कार्य हो। नगरपालिकाका कर्मचारीहरूलाई कार्यालयको कामबाहेक पनि यसरी सामाजिक कार्यमा संलग्न गराउनु 'आफ्नो सहर आफूले सफा गर्नुपर्छ' भन्ने सन्देश प्रवाह गर्नु हो। साथै स्थानीय पाठ्यक्रमको

व्यवस्थाको लागि मेयर स्वयम्ले शिक्षक-शिक्षिकाहरूसँग आवश्यक परामर्श गर्दै आउनुभएको छ। प नगरभित्र छाडा छोडिएका कुकुरहरूलाई बन्ध्याकरण तथा रेविज रोगविरुद्ध खोप अभियान, खानेपानी समस्या व्यवस्थापन, सांस्कृतिक महत्त्व बोकेका जात्रा हुँदा विकृतिहरू न्यूनीकरण गर्न सचेतना कार्यक्रम पनि गर्दै आएको छ। खेल मैदान सरसफाइ र स्तरीकरणका कार्यहरू पनि बढेको सबैले देख्न सक्छन्।

भक्तपुर नगरपालिकाको अर्को एउटा सबल र अलग पक्ष भ्रष्टाचार न्यूनीकरण हो। आफ्नो मासिक मुखपत्र 'भक्तपुर' मार्फत प्रत्येक महिनाको सबै गतिविधिहरूको आय-व्यय जनतालाई जानकारी दिने हेतुले सार्वजनिक गर्ने काम गर्नु उल्लेखनीय कार्यको रूपमा लिनुपर्छ। ट्रान्स्परेन्सी इन्टरनेशनलले भक्तपुर नगरपालिकालाई 'भ्रष्टाचारविहिन अर्थात् पारदर्शिताको टापू' को प्रमाणपत्र पनि प्रदान गरेको थियो। अन्य नगरपालिका पनि यस नगरपालिकाको लागि सिको गर्न लायक उदाहरणीय हुनेमा दुईमत छैन।

'पुर्खाले सिर्जेको सम्पत्ति, हाम्रो कला र संस्कृति' भन्ने मूल नारालाई सार्थक बनाउने भक्तपुर नगरपालिकाको प्रयास र जनप्रतिनिधिहरूको सक्रियता र गतिविधि अरु नपाहरूको लागि चर्चायोग्य विषय बन्न सक्छ। राम्रो र सकारात्मक कुराको प्रचार गर्न र सिको गर्न कसैले धक मान्नुहुँदैन।

भक्तपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ब्यासी, भक्तपुर-२

जग्गावाला र मोहीबीच जग्गा बाँडफाँडको लागि निवेदन पेश गर्ने म्यादसम्बन्धी सूचना

उपरोक्त सम्बन्धमा नेपाल राजपत्र भाग ५ खण्ड ६६ सङ्ख्या २२ मिति २०७३।०५।०६ को भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयको सूचना नं. १ र सूचना नं. २ मा 'नेपाल सरकारले भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २६ (घ) १ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मोही लागेको जग्गा जग्गावाला र मोहीले बाँडफाँड गरी लिन निवेदन दिने म्याद यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले १ (एक) वर्षसम्म तोकेको छ र दफा २६ (घ) ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मोही लागेको जग्गा जग्गावाला र मोहीबीच बाँडफाँड गर्ने कारबाही टुङ्गो लगाइसक्नुपर्ने अवधि यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले २ (दुई) वर्षसम्म तोकेको छ' भनी सूचना प्रकाशित भएको थियो।

पुनः नेपाल राजपत्र भाग ५ खण्ड ६७ सङ्ख्या ३८ मिति २०७४।०७।२४ को सूचनानुसार मोही लागेको जग्गा जग्गावाला र मोहीले बाँडफाँड गरी लिन निवेदन दिने म्याद मिति २०७५।०५।०४ सम्म र जग्गा बाँडफाँडको कारबाही टुङ्गो लगाइसक्नुपर्ने अवधि मिति २०७६ भाद्र ४ सम्म भएकोले **यस कार्यालयको क्षेत्रअन्तर्गतका मोही र जग्गाघनीहरूलाई जग्गा बाँडफाँडको लागि यस कार्यालयमा निवेदन दर्ता गर्न सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ।**

gkfn / rlg -ItAat_ alrsfj
; DaGwsf ; qwf/ /fhsdf/L
eSbl ; DaGwl oyfytf M Ps
lj Zn]foffTds cWloog

सह प्रा.डा. ललराम कायरथ

सार

वर्तमान अन्तर्राष्ट्रिय राजनीतिमा नेपालका घनिष्ठतम मित्रहरू मध्येको एक उत्तरी छिमेकी मुलुक जनवादी गणतन्त्र चीनसँग नेपालको सम्बन्ध अतितकालदेखि नै प्रगाढ रहेको तथ्य अनेक ऐतिहासिक प्रसङ्गले स्पष्ट पार्दछ। जस्तो कि फाहियान, हु एन साङ्ग जस्ता चिनियाँ तीर्थयात्रीहरूको नेपाल भ्रमण, चिनियाँ दूत लि पियाओको नेपाल भएर भारतको मगध आउजाउ, अर्का चिनियाँ दूत वाङ्ग हि युनत्सेलाई भारतमा अपमानित गर्दा नेपालले सैनिक सहयोग उपलब्ध गराउनु, तत्पश्चात् चीनबाट धेरै यात्रीहरू नेपाल भ्रमणमा आउनु र नेपालले पनि एउटा प्रतिनिधि मण्डल चिनियाँ सम्राटकहाँ पठाउनु जस्ता घटनाहरूले अर्थात् भ्रमणहरूको आदान-प्रदानले दुवै छिमेकीबीच प्राचीनकालदेखि नै निकटतम सम्बन्ध कायम हुन पुगेको थियो। अझ त्यसमाथि नेपाली राजकुमारी भृकुटीको विवाह तिब्बतका तात्कालीन शक्तिशाली शासक सङ्ग चङ्ग गम्पोसँग भएबाट यो सम्बन्ध रगतको नातामा समेत परिणत हुनपुगेको थियो। यसरी भौगोलिक जटिलता र अफ्याराहरूका बाबजुद दुवैबीच मित्रवत् सम्बन्ध रहीआएको तथ्य माथिका दृष्टान्तहरूबाट स्पष्ट हुन्छ।

विषय प्रवेश

नेपाली राजकुमारी भृकुटी एउटा काल्पनिक पात्र नभएर उनी ऐतिहासिक व्यक्तित्व नै भएको तथ्य हालसम्म भएका अध्ययन अनुसन्धानबाट थाहा लागेको छ। यद्यपि प्राचीन नेपालको इतिहासमा भृकुटी को हुन् ? कसकी छोरी थिइन् ? भन्ने कुरा विवादास्पद नै रहेको छ। तर त्यसो भए तापनि जुन परिस्थितिमा उनको विवाह तिब्बतका शक्तिशाली शासक सङ्ग चङ्ग गम्पोसँग भयो, त्यसबाट नेपाल र तिब्बतबीच घनिष्ठ सम्बन्धमात्र विस्तार भएन, बरु यसै माध्यमबाट तिब्बतमा

बौद्ध धर्मको प्रचार हुन सक्यो। नेपाल अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारको केन्द्र बन्नसक्यो। जसरी पौराणिक कालमा नेपाली राजकुमारी सीताको विवाह अयोध्याका राजा दशरथका छोरा रामचन्द्रसँग भयो। सीताले आदर्श नारीको रूपमा जुन भूमिका निर्वाह गरिन्, त्यसले नेपाल र भारतको धार्मिक, सांस्कृतिक र सामाजिक सम्बन्धमा घनिष्ठता ल्यायो। ठीक त्यसै गरेर भृकुटीको विवाहले पनि नेपाल र तिब्बत बीच अझ गाढा र सन्निकताको सम्बन्ध विस्तार हुन सक्यो। यो विवाहले तिब्बतसँग मात्र सम्बन्ध गाँसिएन, चीनसँग पनि अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्ध गाँसिन पुग्यो। जस्तो कि भृकुटीको सौता अर्थात् सङ्ग चङ्ग गम्पोले विवाह गरेकी अर्की रानी वेन्चिङ्ग चिनियाँ राजकुमारी थिइन्। तिब्बती बौद्ध ग्रन्थमा आज पनि भृकुटी हरिततारा र वेन्चिङ्ग श्वेतताराको रूपमा प्रसिद्ध रहेका छन्। यसैकारण भृकुटीको सम्भनामा चीन सरकारको सहयोगमा निर्माण भएको एउटा कारखानाको नाम नै भृकुटी कागज कारखाना राखिएको छ/थियो।

भृकुटीसम्बन्धी यथार्थता

भृकुटी तिब्बती समाजमा बौद्ध देवी हरितताराको

भृकुटी

श्रोत- विनियाँ बुद्धिस्ट इन्साइक्लोपेडिया

रूपमा सम्मानित रहँदै आएको नेपाल आमाकी एउटी विदुषी कन्या थिइन्। जसले तिब्बती समाजमा आफ्नो माइतीको कोसेलीको रूपमा बौद्ध धर्मसँग सम्बन्धित चित्रकला, मूर्तिकला, वास्तुकला र लिपीको प्रचारप्रसार गरिन्। महामानव गौतम बुद्धका शान्तिका ध्वनिहरूलाई तिब्बत चीनमा प्रचार गरेर नेपाली संस्कृतिलाई उजागर गरिन्। लिच्छविकालीन नेपाललाई उत्तर र दक्षिणका साम्राज्यवादी शक्तिबाट बचाउने र ती देशहरूसँग नेपालको सम्बन्ध सुमधुर पार्ने कुरामा भृकुटीको योगदान अतुलनीय रहेको छ।

भृकुटीको सन्दर्भ तिब्बती वंशावलीहरू अनि चिनियाँ ताङ्ग वृत्तान्तमा मात्र पाइन्छ, जसमा वाल्पो देशका राजा गोचाले आफ्नी छोरी ब्रिक्सुन (भृकुटी) लाई स्रङ् चङ् गम्पोसँग विवाह गरी वैवाहिक सम्बन्ध कायम गरे। भृकुटीले आफ्नो माइतीबाट अक्षोम्य, मैत्रेय र ताराका मूर्तिहरू लगेकी थिइन्। यी मूर्तिहरूलाई ल्हासा नगरको मध्य भागमा स्थापना गरियो। यसप्रकार प्रथमपटक उक्त राजकुमारीबाट बौद्ध धर्मको दीक्षा ग्रहण गरे। उनलाई तिब्बतमा बौद्ध देवीको अवतार हरितताराको रूपमा सम्मान दिइयो।

फ्रेन्च विद्वान सिल्भो लेभीले सर्वप्रथम तिब्बती वंशावलीहरूको अध्ययन गरेर त्यसैको आधारमा राजकुमारी भृकुटीलाई लिच्छवि राजा शिवदेव प्रथमका भानिज अंशुवर्माकी छोरी हुन् भनी उल्लेख गरिदिएपछि, पछिका इतिहास लेखे विद्वानहरूले सीधै लेभीको भनाईलाई अनुसरण गर्दै लगे। जसले गर्दा जनमानसमा भृकुटी अंशुवर्माकी छोरी हुन् पुगिन्। तर अंशुवर्माका अहिलेसम्म धेरै अभिलेखहरू पाइएका छन्, तर कुनै पनि अभिलेखमा भृकुटीको उल्लेख पाइँदैन। जबकि ती अभिलेखहरूमा अंशुवर्माकी बहिनी भोगदेवी, ज्वाइँ सुरसेन, भानिज भोग वर्माको उल्लेख पाइन्छ। तर भृकुटीको उल्लेख पाइँदैन। तात्कालीन वंशावलीहरूमा समेत भृकुटीको कुनै चर्चा पाइँदैन।

ज्ञानमणि नेपालले तिब्बती जनश्रुतिमा भृकुटीका बाबुको नाम देवल्हा प्रचलित रहेको त्यसको नेपाली अर्थ शिवदेव हुन सक्ने हुँदा उनी शिवदेव प्रथमकी छोरी हुन सक्ने अनुमान गरेका छन्। त्यस्तै अनुमान चित्तरञ्जन नेपालीले पनि गरेका छन्। बाबुराम आचार्यले ठकुरीवंशी अंशुवर्माको असभ्य तिब्बतीलाई कुनै हालतमा आफ्नी छोरी दिएनन् भन्ने अनुमान गरेका छन्। हितनारायण भन्ना र

भुवनलाल प्रधानले भृकुटीलाई उदयदेवकी छोरी मानेका छन्।

चिनियाँ ताङ्ग वृत्तान्त र तिब्बती स्रोतअनुसार स्रङ् चङ् गम्पोको भृकुटीसँगको विवाह ई.सं. ६३५ मा भएको थियो। डे मिलोयीको विचारअनुसार यो विवाह भएको घटना ई.सं. ६२८ वा ६३१ मा भएको थियो। वाडेल र एस.सी. दासले चाहिँ यही घटना ई.सं. ६४१ मा भएको मानेका छन्। जबकि अंशुवर्माको मृत्यु ई.सं. ६२१ मा नै भइसकेको थियो। अतः कालक्रमका दृष्टिले भृकुटी अंशुवर्माकी छोरी हुन् भन्ने सिल्भो लेभीको भनाई सत्य देखिँदैन।

तिब्बती स्रोतहरूमा उल्लेखित गोचा नामक नेपाली राजा नेपालको उत्तरी सीमानाको कुनै प्रान्तीय शासक अथवा रजौटा राजा पनि हुन सक्दछ। तात्कालीन समयमा राजा, राष्ट्रियता एवं राष्ट्रिय नेतृत्वको निश्चित परिभाषा तयार नभएको सन्दर्भमा ताङ्ग वृत्तान्त निर्माण गर्नेले क्षेत्रीय सामन्त शासक गोचालाई नेपाली राजा भनी उल्लेख गरेको पनि हुन सक्दछ। चिनियाँ ताङ्ग वृत्तान्त एउटामा मात्र नेपाली राजकुमारीको प्रसङ्ग पाइन्छ। त्यसमा ती राजकुमारीलाई गोचाकी छोरी भनिएको छ। गोचाको नेपाली रूपान्तरण सूर्य वा चम्किलो वस्तु हुने हुँदा भृकुटी अंशुवर्माकी छोरी होइनन् भनेर किटानसाथ भन्न सकिन्छ। तिब्बती स्रोतहरूले उल्लेख गरेको तिब्बतको संरक्षणमा रहेका नेपालको उत्तरी सिमानाको सामन्त शासक वा रजौटा शासक गोचा नाउँको नेपाली रूपान्तरण उदय हो। उदय शब्दले उदयदेवलाई अर्थ्याउन सक्ने आधार इतिहासका ज्ञाता धनबज्र बज्राचार्य, जगदीश चन्द्र रेग्मी, हितनारायण भालगायत थुप्रै आधुनिक इतिहासकारहरूले दिएका छन्। अतः उपर्युक्त वर्णनबाट

भृकुटी, स्रङ् चङ् गम्पो र वेन वेङ्

स्रोत: इन्टरनेट

हामी यो निस्कर्षमा पुग्न सक्छौं कि गोचा कुनै क्षेत्रीय सामन्त शासक नभई राजा उदयदेवको नाम हो र नेपाली राजकुमारी भृकुटी उदयदेवकी छोरी हुन् भन्ने कुरामा विश्वास गर्न सकिन्छ।

यस भनाईलाई निम्न तथ्यहरूबाट अझ राम्रोसँग पुष्टि गर्न सकिन्छ। जस्तो कि ठकुरीवंशी अंशुबर्मा लिच्छवी राजा शिवदेव प्रथमका भानिज र उदयदेवका भानिजदाइ थिए। लिच्छवि दरबारमा गुप्तहरूको बढ्दो शक्तिलाई नियन्त्रण गर्न शिवदेवले आफ्ना भानिज अंशुबर्माको सहयोग लिए। अंशुबर्माकै साहस, बुद्धि, चतुर्न्याइँले गर्दा गुप्तहरूको शक्तिलाई नियन्त्रण गर्न सकियो। यसरी तात्कालीन राजनीतिमा अंशुबर्मा महासामन्त भएर पनि शक्तिशाली शासकको रूपमा देखा परे। शिवदेवले राजकाजबाट सन्यास लिएपछि अंशुबर्मा स्वतन्त्र रूपमा शासन गर्न थाले। तापनि राज्यको उत्तराधिकारी चाहिँ शिवदेवका छोरा उदयदेवलाई नै बनाए। अंशुबर्माको मृत्युपश्चात् उदयदेव राजा भए। तर उदयदेव कमजोर प्रकृतिका राजा भएकाले एक, डेढ वर्षभन्दा बढी समयसम्म शासन गर्न पाएन। उनलाई उनैका भाई ध्रुवदेवले जिष्णु गुप्त नामक भारदारको सहयोग लिएर राज्यच्युत गरिदिए। यी जिष्णु गुप्त अंशुबर्माको शासनबाट पन्छाएका भौम गुप्तका नाति थिए। अंशुबर्मा शासनमा रहेसम्म यी गुप्तहरूको केही जोर चलेको थिएन, तर अंशुबर्माको मृत्युपश्चात् भने यिनीहरू शक्तिमा आउन हतारिए। फलस्वरूप प्रभावशाली भारदार जिष्णु गुप्तले ध्रुवदेवलाई उच्चालेर उदयदेवलाई गद्दीच्युत गरे। यसरी राज्यच्युत भएपछि उदयदेव सपरिवार तिब्बतको शरणमा पुगेका थिए। त्यसबेला उदयदेवका छोरा नरेन्द्रदेव पनि आफ्ना बाबुकै साथमा थिए। उनको बाल्यकाल तिब्बतमा नै बित्यो। तर उनी योग्य र साहसी व्यक्ति भएर निस्किए। आफ्नो पुर्खौली राज्य फिर्ता लिन प्रयासमा लागे। तिब्बत प्रवासको लगभग २० वर्ष पछि तिब्बतका राजा स्रङ चङ गम्पोको सहयोग र समर्थन पाएर नै नरेन्द्रदेवले नेपाल फर्केर युद्धद्वारा आफ्नो गुमेको राज्य फिर्ता लिए। त्यति बेला नेपालमा ध्रुवदेवका छोरा भीमार्जुनदेव र जिष्णु गुप्तका छोरा विष्णु गुप्तको संयुक्त शासन चलिरहेको थियो। जसको विरुद्ध नरेन्द्रदेवले ठूलो युद्ध लडेर बिजयी बने। यस घटनाको पुष्टि वि.सं. ७०० को काठमाडौँ भन्सार चोकको अभिलेखबाट हुन्छ।

यसरी उदयदेव तिब्बतमा शरण लिन जानुको तात्पर्य केवल आत्मसुरक्षा मात्र नभई पुनः तिब्बती सहायताले आफ्नो गुमेको राज्याधिकार फिर्ता गर्ने लक्ष्य रहेको कुरा यस घटनाले पुष्टि गर्दछ। यदि उदयदेवले आफ्नी छोरी भृकुटीको विवाह तिब्बती शासक स्रङ चङ गम्पोसँग नगरिदिएको भए उनी शरणका लागि तिब्बतमा जाने थिएनन्। दोस्रो कुरा २०

वर्षसम्म तिब्बतको प्रवासमा रहेपछि नरेन्द्रदेवले स्रङ चङ गम्पोको सैनिक सहयोग पाएर नै नेपाल फर्केर युद्धद्वारा आफ्नो गुमेको राज्य फिर्ता लिन सके। यसरी नरेन्द्रदेवले नेपालका विद्रोहीहरू विरुद्ध विद्रोह चलाउँदा भृकुटीले दाजु नरेन्द्रदेवलाई निकै ठूलो मद्दत पुऱ्याएकी थिइन्। यसर्थ आउँदा दिनहरूमा यस सम्बन्धमा उपलब्ध हुने नयाँ, तथ्यगत र भरपदोँ स्रोत सामग्रीले अन्यथा प्रमाणित नगरेसम्म भृकुटी नरेन्द्रदेवकी बहिनी र उदयदेवकी छोरी थिइन् भन्ने कुरामा दुईमत हुन सक्दैन।

राजा नरेन्द्रदेवले शासन गर्न थालेदेखि चिनियाँ दूतहरू नेपाल भएर भारत जाने आउने गरिरहेका थिए। यसै क्रममा उनले चीनसँग पनि मित्रता गाँस्ने अवसर पाएका थिए। वि.सं. ७०४-५ तिर वाङ हि युनत्सेको नेतृत्वमा एउटा चिनियाँ प्रतिनिधिमण्डल नेपाल भएर भारतका सम्राट हर्षवर्द्धनकहाँ जान भनेर गएको थियो। तर त्यसबेलासम्म हर्षवर्द्धनको मृत्यु भइसकेकोले मन्त्री अरुणाश्वले गद्दी हत्याइसकेका थिए, जसले चिनियाँ प्रतिनिधिमण्डलमाथि आक्रमण गरे। वाङ एकलै ज्यान जोगाई भागेर नेपाल आए। सो दुर्व्यवहारपूर्ण अपमानको बदला लिन वाङको अनुरोधमा तिब्बतले १२०० सैनिक र नेपालले ७००० घोडचढी सैनिकहरू उपलब्ध गराई सहयोग गरे। ती संयुक्त फौजले अरुणाश्वलाई पक्रेर चीन पठाइदिएको घटनाले नेपाल र चीनबीच गाढा मित्रता कायम हुन गयो। यस घटनापछि चीनबाट धेरै यात्रीहरू नेपाल भ्रमणमा आए भने नरेन्द्रदेवले पनि वि.सं. ७०८ मा एउटा नेपाली प्रतिनिधि मण्डल चिनियाँ सम्राटकहाँ पठाएका थिए।

उपसंहार

यसरी भृकुटीकै देनले गर्दा नेपालको तिब्बत र चीनसँग मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध विस्तार हुन सक्यो। षड्यन्त्रकारी गुप्त भारदारहरूको कुचक्रमा परी सत्ताच्युत उदयदेवले आफ्नो सपरिवार तिब्बतमा शरण लिएको, भृकुटीले आफ्नै खुबीले बौद्ध धर्मसँग सम्बन्धित मूर्ति, ग्रन्थ एवं कलाको माध्यमबाट स्रङ चङ गम्पोलाई बौद्ध धर्म ग्रहण गर्न लगाएको र तिब्बती सैनिक सहयोगद्वारा भृकुटीका दाजु नरेन्द्रदेवले पुस्तैनी राज्य फिर्ता लिएको, पछिका प्रसङ्गमा आउने विविध कुराहरूबाट उदयदेवले नै आफ्नी छोरी भृकुटीको विवाह राजीखुसीपूर्वक तिब्बती सम्राट स्रङ चङ गम्पोसँग गराएको पुष्टि मिल्दछ। अन्त्यमा के भन्न सकिन्छ भने रूपवती एवं कलावती भृकुटीको सौन्दर्यबाट प्रभावित भएर विस्तारवादका पृष्ठपोषक स्रङ चङ गम्पोले वैवाहिक सम्बन्ध कायम नगरेका भए तात्कालीन नेपालको क्षेत्रीय अखण्डतामाथि ठूलो आँच आइ

फोहोरमैला व्यवस्थापन, 'नेप वेष्ट' र नगरपालिका

कुनै समय भक्तपुर नगर फोहोरको रूपमा परिचित थियो। नगर घुम्न आउने आन्तरिक एवं बाह्य पर्यटकहरू नाक खुम्च्याउँदै आउँथे। सडकमा पाइला राख्नु अगाडि पाइलैपिच्छे ध्यानपूर्वक हेर्नुपर्दथ्यो। एकातिर शौचालयको अवधारणा बनिनसकेको स्थिति थियो। सडकमै खुला दिसा, पिसाब गरिन्थ्यो भने अर्कोतिर सुंगुरहरूलाई जथाभावी छोड्ने गर्दा बाटाहरू फोहोर र दुर्गन्धित थियो।

नगर सफा गर्ने जिम्मेवारी भक्तपुर नगरकै कुनै जाति विशेषको थियो। अन्य जातिले सरसफाइ कार्यमा सहभागी हुँदा जातै जाने र सामाजिक बहिष्कारको अवस्थामम्मको थियो। जसका कारण सीमित व्यक्तिहरूमात्र सरसफाइ गर्दथे र तिनीहरू पनि कैयौं ठाउँमा कर्तव्यच्युत भएको कारण भक्तपुर नगर बयान गरिनसक्नुको फोहोर थियो।

आज पनि हिजोका प्रत्यक्षदर्शी र अनुभव सँगालेकाहरूको दिमागमा भक्तपुरको पुरानो तस्बिर यसरी नै स्मरण हुने गरेको पाइन्छ। हिजोको भक्तपुर र आजको भक्तपुर देखेकाहरू नयाँ पुस्ताका बीच अनुभव आदानप्रदान गर्दा यस्तै कुराहरू व्यक्त गर्ने गरेको हामी सुन्छौं।

तर आज यसरी परिवर्तन हुनुमा कुनै निजी सङ्घ-संस्था, कुनै एनजीओ र आइएनजीओको कारण भएको भन्ने पटकै होइन। न त सरकार गम्भीर भएर समस्या समाधान गर्न लागिपरेको कारण भक्तपुरले सरसफाइमा फड्को मारेको

☞ सार्वभौमिकता बचाउन गम्भीर सङ्घ उत्पन्न हुन सक्थ्यो। यस दृष्टिले भूकुटी प्राचीन नेपालको इतिहासमा एउटा ऐतिहासिक व्यक्तित्वको रूपमा अंकित रहेकी छिन्।

सन्दर्भ ग्रन्थ सूची

- १) चालिसे, पुष्पराज, **नेपालको पुरानो इतिहास र सभ्यता**, काठमाडौं: सहयोगी प्रकाशन, वि.सं. २०५५।
- २) भ्ना, हितनारायण, **दि लिच्छविज (अफ वैशाली)**, बनारस: चोकम्बा संस्कृत सिरिज अफिस, ई.सं. १९७०।
- ३) दाहाल, पेशल, **नेपालको इतिहास**, काठमाडौं: एम.के. पब्लिसर्स, वि.सं. २०५५।
- ४) रेग्मी, जगदीश चन्द्र, **प्राचीन नेपालको राजनैतिक इतिहास**, काठमाडौं: ने.रा.प्र.प्र., ई.सं. १९७८।
- ५) " " , लिच्छवि संस्कृति, काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार, वि.सं. २०२६।
- ६) रेग्मी, डि.आर., **एनसियन्ट नेपाल**, कलकता: के.एल. मुखोपाध्याय, ई.सं. १९६९।
- ७) शाह, ऋषिकेश, **एनसियन्ट एण्ड मिडियमल नेपाल**, काठमाडौं: रत्न पुस्तक भण्डार, ई.सं. १९९१।

हो। नेपाल मजदुर किसान पार्टीले निर्वाचनमा पटक - पटक जित हासिल गरेको र बहुमत प्राप्त गरेको कारण हामीले आजको परिवर्तन देखेका हौं भन्दा कुनै दुविधा गर्नुपर्ने देखिदैन। नेमकिपा समाजवादी विचारलाई आत्मसात गर्दै आन्दोलनरत देशको एउटा प्रमुख कम्युनिष्ट पार्टी हो। समाजवादी नीति र सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै सोहीबमोजिम राजनीतिक, आर्थिक र सांस्कृतिक कार्यक्रम गर्दै अगाडि बढेको यस दलले समाजवादलाई केवल सिद्धान्तमा सीमित नराखी जीवन पद्धतिको रूपमा अङ्गीकार गर्‍यो। समाजवादी सिद्धान्त प्रचार गर्नुका साथै समाजवादी आचरणलाई व्यवहारमा कार्यान्वयन गर्न नेमकिपा कहिल्यै पछाडि परेन। प्रतिक्रियावादीभन्दा प्रतिक्रियावादी सङ्घ संस्थाभित्र पसेर पनि व्यापक जनताको हितमा काम गर्नसकिन्छ भन्ने लेनिनवादी नीतिअनुसार पञ्चायतकालमै स्थानीय निकायको निर्वाचनमा लडेको थियो नेमकिपाले। जनताको समस्या सम्बोधन गर्दै अगाडि बढ्ने, नेमकिपाका तत्कालीन जनप्रतिनिधिहरूले पार्टी घोषणापत्रअनुसार नै काम गर्ने प्रतिबद्धता जनाए। सोही प्रतिबद्धताअनुसार जनताको सेवा गर्न कुनै कसर बाँकी नराखी नेमकिपाका जनप्रतिनिधिहरू स्वयंले कुचोलगायतका सामग्रीहरू समातेर आफै अगाडि सरेको विगत सम्झाउँदा धेरैको निम्ति अपव्यारिलो हुनसक्ला। माथि उल्लेख गरिएझैं सरसफाइमा भाग लिँदा जातै जाने सम्भावनालाई चिरेर पार्टीका प्रतिनिधिहरू आफ्नो फोहोर नगर सफा गर्न तस्मिए। कैयौं अफ्याराहरू आए, कैयौं सङ्घर्षका क्षणहरू छिचोले। आफ्नो फोहोर आफै सफा गर्ने र आफ्नो नगर आफै सफा गर्नुपर्दछ भन्ने समाजवादी आचरण र पवित्र भावनाका साथ भक्तपुर नगरका जनप्रतिनिधिहरू लागिपरे। एक दुई पटक होइन सफाइ आन्दोलनलाई एउटा अभियानको रूपमा अगाडि बढाए। परिणाम आज सबैका सामु घाम जित्ने छल्लङ्ग छ। एउटा कम्युनिष्ट पार्टीमा आत्मनिर्भरताको गुण हुनुपर्दछ, अफ्याराहरूलाई चिर्न सक्नुपर्दछ, पानी जता-जता बग्यो, उतै-उतै बग्ने प्रवृत्ति त्यागेर समाज रूपान्तरणको कठिन यात्रा पनि स्वीकार गर्नुपर्दछ। आफूले गरेको फोहोर र आफ्नो ठाउँको फोहोर अरुले सफा गरिदेला भनी सोच्नु कम्युनिष्टहरूको विचार हुनसक्दैन, साथै यसले समस्याको दीगो समाधान नगर्नेमात्र होइन व्यक्तिलाई परनिर्भर बनाउनेबारे पनि ख्याल गर्नुपर्दछ।

भक्तपुरको तुलनामा अन्य नगर फोहोर बन्दैछ। यो सबैले स्वीकार गरेको तथ्य हो। ती नगरहरू हिलाम्य, धुलाम्य हुनुका साथै ठाउँ-ठाउँमा फोहोरको डङ्कुर थुपारिका कारण मानिसको जीवन कष्टकर बन्दै गइरहेको छ। तर यो

अस्तव्यस्ततालाई चिर्ने र फोहोर अर्थात् प्रदूषणलाई सम्बन्धित नगरपालिका, उपमहानगरपालिका र महानगरपालिकाले गम्भीरतापूर्वक नहेरेका थुप्रै दृष्टान्तहरू छन्। आफ्नो गल्ती कमजोरीहरूलाई ढाकछोप गर्न मानिसहरू अनेक उपाय अपनाउँछन्, अनेक कमजोरी गर्न पुग्छन्। काठमाडौं उपत्यकाको हकमा यस्तै भैरहेको छ। उचित तरिकाबाट आफूले गरेको फोहोर आफैले सफा गर्नुपर्ने समाजवादी आचरणलाई बिल्कुलै भुलेर वा आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्न नसकेका शासक दलका प्रतिनिधिहरू यतिखेर फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि निजी क्षेत्रसँग गृहार मादौ छन्।

भर्खर सार्वजनिक भएको एउटा जनसरोकारको विषयको निर्णयानुसार अब काठमाडौं उपत्यकाको फोहोरमैला व्यवस्थापनको जिम्मेवारी कुनै एक निजी कम्पनीलाई हस्तान्तरण गर्न सरकार सहमत भइसकेको छ। उपत्यकाका १० वटा नगरपालिकाको फोहोर अब सम्बन्धित नगरपालिकाले उठाउन नसकेको परिणामस्वरूप 'नेप वेष्ट' नामको निजी कम्पनीलाई त्यसको जिम्मा दिइँदैछ। लगानी बोर्डसँग 'नेप वेष्ट' ले गरेको सम्झौताअनुसार अब उप्रान्त नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापनमा खर्च विनियोजन गर्न नपर्ने भएको छ। बोर्डका सीइओ महाप्रसाद अधिकारी र नेप वेष्टकी अध्यक्ष संगीता श्रेष्ठबीच केही समय अगाडि यस विषयमा सम्झौता भयो। नगरपालिका मातहत हुँदा विभिन्न वहानामा नउठेको फोहोर अब उठ्ने र 'अब उपत्यका स्वच्छ र सफा हुने' तिनीहरूको तर्क छ। कुनै काम निजीले गर्नसक्ने हो भने सरकारी क्षेत्रले गर्न नसक्ने होइन। तर भ्रष्टाचार र कमिसनको खेलमा नराप्परी फसिसकेका जनप्रतिनिधिहरू आफ्नो संस्था घाटामा गई निजीकरणलाई उच्चाल्नु वा त्यसैलाई प्रश्रय दिनुले तिनीहरू सरकारी पारिश्रमिकले मात्र बाँच्दैनन् र बाँच्न सक्दैनन् भन्ने कुरा बुझ्न धेरै टाढा जानुपर्दैन।

नगरपालिका स्वयं नगरवासीको फोहोर संकलन गर्ने जिम्मेवार संस्था हो। जनतालाई स्थानीय सरकार भएको अनुभूति दिने हो र जनप्रतिनिधि जनताप्रति उत्तरदायी बन्ने हो भने अत्यन्त कम शुल्कमा फोहोरमैला संकलनको जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्ने हो। तर त्यसो नगरी 'नेप वेष्ट' सँग बोर्डले सम्झौता गरेपछि अब फोहोरमैला संकलन गरेबापत उनले प्रतिघरपरिवार २ सय १९ रूपैयाँ उठाउनेछ। एकवर्ष यो दरमा फोहोर संकलन गर्ने उक्त कम्पनीले अर्को वर्ष सोही दररेटमा संकलन गर्छ भने पनि होइन। कम्पनी सेवाभावले भन्दा पनि नाफामुखी हुन्छ तसर्थ उसले पनि प्रत्येक वर्ष रकम नबढाउला भनी चित्त बुझाउने ठाउँ छैन। नेपाल सरकारले 'फोहोरलाई मोहर बनाऔं' भनी सूचना सार्वजनिक गरेको धेरै वर्ष भयो तर गर्न सकेको छैन। अब जिम्मेवारी पाएको

कम्पनीले फोहोरबाट दोहोरो नाफा पाउने निश्चित छ। उसले एकातिर फोहोर संकलनबाट प्रत्येक घरपरिवारबाट निर्धारित रकम हात पार्नेछ भने अर्कोतिर सोही फोहोरमैलाबाट कम्पोष्ट मल, प्राकृतिक ग्यास, विद्युतलगायतको उत्पादन गरी जनतालाई नै बिक्री गर्नेछ त्यो पनि महुँगो मूल्यमा।

फोहोर व्यवस्थापन पक्कै पनि चुनौतीपूर्ण कार्य हो। एकातिर त्यस क्षेत्रमा काम गर्ने मजदुरहरूको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने सम्भावना, अर्कोतिर नगरपालिकाको अधिकांश बजेट यसैमा खर्च हुने गरेको तथ्याङ्क छ। फोहोरमैला व्यवस्थापनको जिम्मा निजी क्षेत्रलाई सुम्पेपछि बजेट विनियोजन गर्न नपर्ने र उक्त रकम अन्त खर्च गर्न पाइने सकारात्मक पक्ष छ तर कतै निजी कम्पनी वा विदेशीले फोहोर संकलन अवरुद्ध पारेपछि उपत्यकावासी फोहोरको उड्दुर हेरेर वा नाक खुम्च्याएर बस्नुपर्ने त हुँदैन ? कतै फोहोरमैला व्यवस्थापनकै लागि नियुक्त कर्मचारीहरूको रोजीरोटी खोस्ने त होइन ? विचारणीय छ। विभिन्न नगरपालिकाहरूमा सयौं र हजारौंको सङ्ख्यामा सफाइ मजदुरहरू कार्यरत छन्। तिनीहरूको व्यवस्थापन अर्को चुनौती बन्न सक्दैन कसरी भन्ने ?

कर्मचारी व्यवस्थापन गर्न नसकेर, कर्मचारीलाई कर्तव्यबोध गराउन नसकेर, समस्या आउने कारण र सिर्जित समस्याले आफूले समाधान गर्न नसकेको आदि कारणहरू देखाई नगरपालिकाले आफूले सम्हाल्दै आएका क्षेत्रहरू क्रमिक रूपमा निजी कम्पनीलाई सुम्पदै जानु के हाम्रो बुद्धिमानी मान्न सकिएला ? भोलि कुनै कारण कुनै माग पूरा नगरिदिएको जस्ता विभिन्न वहानामा निजी कम्पनीले सम्झौताअनुसार काम नगरे अष्टयारो कसलाई पर्छ ? तिनीहरूले निरन्तर काम अगाडि बढाउलान् र अझ व्यवस्थित तवरले कार्य सम्पादन गर्लान् भन्ने विश्वास कसरी गर्ने ?

तसर्थ कमसेकम कम्युनिष्ट पार्टीको कार्यकर्ता हुँ भनी हिँड्ने र कम्युनिष्ट पार्टीको जनप्रतिनिधि हुँ भनी हिँड्नेले समाजवादी आचरणमा जोड दिनुपर्ने देखिन्छ। समाज र मुलुकबाट विस्तारै निजीकरणलाई कमजोर पार्दै अगाडि बढ्नुमा नै हामी सबैको भलाइ हुन्छ।

सिद्धान्ततः निजीकरण पूँजीवादीहरूको नारा हो भने सार्वजनिकीकरण कम्युनिष्ट पार्टीहरूको नारा हो। व्यक्तिको परिचय उसले गर्ने कुरामा होइन बरु उसले गर्ने व्यवहारले बताउँछ। के हामी आफूले गरेको फोहोर र आफ्नो ठाउँको फोहोरको बन्दोबस्त आफै गर्नसक्दैनौं ? परनिर्भरताले हामीलाई सजिलो त बनाउला तर हाम्रो परनिर्भरताले हाम्रो परिचय र अस्तित्वमा नकारात्मक असर त पर्दैन ? सोचनीय विषय छ।

(अनलाइन मजदुरबाट)

s [i fdf
gj pbf/j fb
/ lj sNk

शशिबिन ख्याजू

नवउदारवादको सिद्धान्तअनुसार नेपाल सरकारको अधिकांश आर्थिक नीति यसैअन्तर्गत अगाडि बढेको परिवेशमा कृषिमा कसरी प्रस्तुत भएको छ भन्नेबारे छलफल यस लेखमा गर्न खोजिएको छ।

विश्वको आर्थिक प्रगतिको शुरुवात कृषि कर्मबाट भएको हो। कृषिमा आधारित अर्थतन्त्रबाट विकसित भई औद्योगिक चरणमा विकास हुनु विश्वव्यापी नियम मानिन्छ। आर्थिक इतिहासलाई विभिन्न समयमा विभिन्न अर्थशास्त्रीहरूले अलग-अलग तरिकाले व्याख्या गरेका छन्। आर्थिक रूपले विकसित र अविकसित गरी दुई भागमा विश्व विभाजित छ। विकसित देशहरू औद्योगिक क्षेत्रमा अगाडि छन् भने अविकसित देशहरू कृषिमा निर्भर छन्। एकतिर आधुनिक ज्ञान र प्रविधि, उल्लेख्य मात्रामा पूँजीको संचय र लगानीले विकसित देशहरू अगाडि छन्, धनी छन्। अर्कोतिर परम्परागत ज्ञान र प्रविधि, न्यून मात्रामा पूँजीको संचय र लगानीले अविकसित देशहरू पछाडि छन्, गरिब छन्।

पूँजीवादको विकासले कृषिभन्दा उद्योगलाई प्राथमिकता दिन थालियो। कृषिलाई कच्चापदार्थ उत्पादन गर्ने स्रोतको रूपमा एक पक्षको रूपमा सीमित हुन थाल्यो। विश्व खाद्य संगठनको प्रतिवेदनअनुसार विश्व अर्थतन्त्रको कूल ग्राहस्थ उत्पादन (जिडिपी)मा कृषिले मुस्किलले ३ (तीन) प्रतिशतमात्र योगदान गरेको पाइन्छ। यता न्यून विकसित देशहरूमा २५ (पच्चीस) प्रतिशतभन्दा माथि योगदान गरेको देखिन्छ।

विश्व खाद्य संगठनले सन् २०१० मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क निम्नानुसार छ -

कृषिमा निर्भर जनसङ्ख्या प्रतिशतमा (सन् २०१०):

क्र.स.	विश्व/देश	प्रतिशत	वृद्धि दर
१.	विश्व	३२.३	०.५
२.	संयुक्त राज्य अमेरिका	१.७	-१.९
३.	जापान	२.१	-५.६
४.	अस्ट्रेलिया	३.९	-०.४
५.	स्विट्जरल्याण्ड	५.०	-१.९
६.	क्युवा	१२.९	-२.२
७.	भारत	४८.४	०.८
८.	बंगलादेश	४५.४	-०.१
९.	श्रीलंका	४३.३	०.३

कृषिमा निर्भर विश्वको जनसङ्ख्या ३२.३ प्रतिशत छ। नेपाल सरकारले नेपालको कृषिमा निर्भर जनसङ्ख्या ६५.६ प्रतिशत देखाएको छ।

यस तथ्यले पनि विकसित देश कृषि अर्थतन्त्रमा निर्भर नभएको तर कम विकसित देशहरू निर्भर रहेको देखाउँछ।

नेपाल कृषिवस्तुको उत्पादन र उत्पादकत्वमा निकै पछाडि रहेको तथ्यांकले देखाउँछ। यसले कृषि वस्तुको बजारमा प्रतिस्पर्धी क्षमतामा कमी ल्याउँछ। नेपाल सरकारले कृषियोग्य जमिनमा बस्ती बसाल्नु वा निरुत्साहित नगर्नुले उसको कृषि नीति पूर्ण रूपले खोटेपूर्ण भएको प्रमाण दिन्छ। कृषि योग्य जमिनलाई कृषिबाहेक अन्य उद्देश्यमा प्रयोग गर्न नदिने नीति देखावटी मात्र छ।

राष्ट्रिय योजना आयोग पूर्ण रूपमा नवउदारवादको दलदलमा फसिसकेको छ। २० (बीस) वर्षे कृषि नीतिमा मल वितरणमा निजी क्षेत्रलाई प्रभावकारी प्रतिस्पर्धी बनाउने र सरकारले अनुदान हटाउने लेखिएको छ। निजी क्षेत्रलाई लामो अवधिको लगानी गर्न जोड गरेको छ।

नेपालको कृषिको मुख्य चुनौतीहरू निम्नानुसार छन्:

- **सिंचाई व्यवस्थाको अभाव:** वि. सं. २०७३ सालको सरकारी तथ्यांकअनुसार खेती गरिएको जमिन ३०,९१,००० हेक्टर र खेती नगरिएको खेती योग्य जमिन १०,३०,००० हेक्टर छ। खेती गरिएको जमिनमा ४४ प्रतिशत सिंचित छ भने जम्मा खेती योग्य जमिनमा ३३ प्रतिशतमा सिंचित छ। सिंचाईलाई बढाउन नसक्नु।
- निर्वाहमुखी खेतीबाट व्यवसायिकतातिर जान नसक्नु।
- जमिनको खण्डीकरण रोक्न नसक्नु र चक्लाबन्दी गर्न नसक्नु।
- भौगोलिक परिवेशअनुसारको प्रविधि विकास नहुनु।
- परम्परागतबाट आधुनिक प्रविधि प्रयोग गर्न नसक्नु।
- मल कारखानाको अभाव। मलको लागि आयातमा निर्भर हुनु।
- व्यवस्थित बजारको विकास नहुनु।

- अपुग चिस्यान केन्द्र । भण्डारणको आर्थिक लाभ लिन नसक्नु ।
- कृषि उपज प्रशोधन कारखानाको अभाव । मूल्य श्रृंखलाको फाइदा लिने उपाय निर्माण नहुनु ।
- असफल कृषि नीति आदि ।

यी समस्याहरूमा सरकारको नीति स्पष्ट देखिन्छ । कृषिको लागि आवश्यक सामग्रीहरूमा बीउ, मल, यन्त्र/औजार, प्रविधि, सिंचाई हुन् । यिनीहरूको उत्पादन नेपालमा सानो आकार र तहमा हुने गरेको छ । अब बजार खुल्ला गरेपछि विदेशी ठूला लगानी भित्रिन्छन् । ठूलो लगानी गर्दा प्रति एकाई लागत कम हुन्छ । यसले ठूलो माछाको आहारा सानो माछा भनेभैं नेपाली उत्पादक कारखानाहरूलाई निल्लेछ ।

उत्पादन पश्चात कृषि उपज प्रशोधन गर्न प्रशोधन कारखानाहरूको जरुरत पर्छ । नेपाली कारखानाहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम आएका छैनन् । नवउदारवादी नीतिअन्तर्गत भन्नु निजीकरण गराउने र आफ्नो दायित्वबाट पछि हटेको छ । यसमा पनि विदेशी लगानीले नेपाली साना प्रशोधनकर्तालाई बाँकी राख्नेछैन । नेपालको निर्वाहमुखी कृषि अवस्थालाई प्रतिस्पर्धामा लगु अगाडि व्यवसायिक र सक्षम तहमा उकास्नुपर्छ ।

उत्पादन र प्रशोधन दुवैमा विदेशी लगानी र आधुनिक प्रविधिले गति लिइरहेको छ । अध्ययन-अनुसन्धानमा तिनीहरूको लगानी माथिल्लो तहको पाइन्छ । खेलाडी आफू सक्षम नभइकन प्रतिस्पर्धामा होमिंदा हानुं स्वभाविक हो । नेपालले यो कुरालाई ध्यान नदिंदा आज अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा चरम घाटामा छ । सन् १९३० मा विश्व आर्थिक संकटमा फस्दै गर्दा अर्थशास्त्री किन्सले दुबैको अर्थतन्त्रलाई उकास्न सरकारी भूमिकाको महत्वमा जोड दिएका थिए । देश भित्र र देश बाहिर बैंक, वित्तिय संस्था, सरकारसंग ऋण लिने उपाय अपनाए । तर त्यसको गलत प्रयोग स्वरूप सरकार चलाउने उपाय नै नेपाल सरकारले सार्वजनिक ऋणलाई आधार बनायो ।

यता, कृषि उपज बजारीकरणमा नवउदारवादी सिद्धान्तअनुसार नेपालभित्रका व्यवसायीलाई अनुदानको मात्रालाई न्यून बनाउँदै लानुपर्ने हुन्छ । प्रतिस्पर्धामा छोड्ने र बजार मूल्यमा नियमनकारी भूमिका बन्द गर्ने अवस्था सिर्जना हुन्छ । नेपाली व्यवसायी विदेशीभन्दा सानो आकार र तहको हुने भएकाले करोडपतिहरू पनि नाडूले व्यापारीमा भर्ने छन् ।

विश्व व्यापार संगठन विश्वव्यापीकरणको नारा बोकेर नवउदारवादलाई बलियो बनाउन गठित संगठन हो । सरकारको बजारमा नियन्त्रण हुन नहुने मर्म बोकेर सरकारको सुविधा जस्तै अनुदान, भन्सार कर कम गर्ने र विश्वलाई एउटै

बजारको रूपमा विकास गर्ने मनसाय हो ।

नेपालले विश्व व्यापार संगठनमा सदस्यता सन् २००४ अप्रिल २३ मा प्राप्त गरेको हो । नेपाल १४७ औं सदस्य देश हो । विश्व बैंक र अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषपछिको सबभन्दा महत्त्वपूर्ण अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक खम्बाको रूपमा विश्व व्यापार सङ्गठन उभिएको छ । संगठनले नेपाललाई अति आरक्षित देशको सूचीमा राखेको छ । नेपाली उत्पादनलाई विश्वको अन्य उत्पादनजस्तै गरी बजारमा प्रवेश गर्न सुविधा प्रदान गरेको छ तर समय सीमासहित ।

नेपालका सामग्रीहरू धेरै मात्रा थोरै मूल्यका भएका कारण विश्व बजारबाट न्यून मात्रामा नाफा कमाउन सक्ला । तर नेपालले आयात गर्ने आर्थिक अड्डको अनुपातमा निर्यात निकै कम छ । अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा नेपालको घाटाको क्रम उकालो लागेको तथ्य देखिन्छ । धेरै बुद्धिजीवीहरू नेपाल सो संगठनमा सदस्य हुन आवश्यक नभएको तर्क राख्छन् ।

कृषि अनुसन्धानमा सरकारले विदेशीलाई छाडा रूपमा छोडेको छ । अनुसन्धानबाट पत्ता लागेका ज्ञानको फाइदा उनीहरूले नै लिएका छन् । नेपाल सरकार यस विषयमा बुझेर पनि बुझ पचाएर जनतालाई भुक्त्याइरहेको छ । विदेशीले लगानी गरेको नाममा नेपालको मौलिक ज्ञान चोरेको उदाहरणहरू बाहिर आइरहेका छन् । आफ्नो मौलिक ज्ञान र प्रविधिको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने क्षमताको विकास गर्न सकेको छैन । विश्व व्यापार संगठनमा सदस्य हुँदा लिन सकिने फाइदाहरूबाट पनि सरकार मौन बस्नाले देशलाई बौद्धिक सम्पत्तिमा पनि क्षति भएको छ ।

उत्पादनको आर्थिक नियमअनुसार लगानी (पूँजी, श्रम, जमिन, संगठन) को मात्रा वृद्धि गर्दै जाँदा एक तहसम्म उत्पादन बढ्छ, नाफा हुन्छ । तर त्यसपछि लगानी बढाउँदा नोक्सानी शुरु हुन्छ । नेपाल सरकारले लगानीलाई देखावटी मात्र बनाई पन्छेको छ । पूँजीवादी व्यवस्थाको विशेषताअनुसार नै निजी क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिएको छ । साथै योजनाबद्ध रूपमा सरकारी उद्योगहरू धमाधम निजीकरण भइरहेका छन् । एकातिर पूँजी लगानी कम छ, अर्कोतिर उर्जावान श्रमशक्ति विदेश पठाउँदा श्रमको माग र पूर्तिको सन्तुलन विन्दु निर्वाहमुखी अवस्थामा भरेको छ । यसको परिणाम न्यून उत्पादन हो । न्यून उत्पादन जानाजान मूर्खता हो । देशलाई आर्थिक रूपले असफल बनाउने बाटो हो । यसले के देखाउँछ भने नेपाल सरकार स्वच्छ भावनाले विश्वव्यापीकरणको सिद्धान्त नअँगालेको मात्र नभई विदेशी स्वार्थ पूरा गर्न विदेशी शक्तिको इसारामा नाचेको प्रमाणको रूपमा लिन सकिन्छ ।

सरकारले खुल्ला अर्थतन्त्रको नीति अख्तियार गर्दै

विश्वलाई नेपाली बजारमा सजिलो प्रवेश गराउन थाल्यो । लगानी गर्नेले नाफा कमाउँछ । देश भित्रको लगानीभन्दा विदेशी लगानी ठूलो भएपछि नेपालको बजार विदेशीको कब्जामा जानु स्वभाविक हो ।

पूँजीवादको विकसित स्वरूपमा नवउदारवाद आक्रामक रूपमा आएको हो । विश्वव्यापीकरण, खुल्ला बजार यसका विविध अन्तःकारण मात्र हुन् । नेपाल सरकारको नेतृत्व गर्ने पार्टीहरू फरक-फरक भए पनि सैद्धान्तिक तवरले भिन्नता देखिन्छ । सबैले एउटै नीति अंगालेका छन् । नामले कम्युनिष्ट पार्टी भए पनि व्यवहार मार्क्सवाद, लेनिनवादको विपरीत पूँजीवादलाई मलजल गर्ने काम भएको छ । अधिकांश जनताले सरकारको कार्य संचालन विधि नवउदारवादको मर्मअनुसार भएको बुझेका छैनन् । यसले व्यापक किसान र मजदुरलाई कमजोर बनाइरहेको कुरा पनि थाहा भएको देखिन्छ । गरिब किसान र मजदुरले योबारे बुझ्न भन्नेर यस विषयमा कार्यक्रम, प्रकाशन, आन्दोलन, विरोध जस्ता कामहरू गर्दै नन् । माथिका समस्याहरूको समाधानको निम्ति संघर्ष गर्न हिम्मत गर्दै नन् । सुधारवादका उपायहरू अपनाउन खोज्छन् । यसले क्रान्तिलाई पछाडि धकेल्ने भूमिका खेल्छ ।

नवउदारवादको सैद्धान्तिक विरोध गर्ने काम नेपाल मजदुर किसान पार्टीले गरिरहेको छ । नवउदारवादको विरोध गर्नुबाहेक अरु विकल्प पनि छैन । व्यापक जनतालाई नवउदारवादले गर्ने नकारात्मक असरहरूबारे सुसूचित गर्नु क्रान्तिकारीहरूको कर्तव्यमा पर्दछ ।

अशोभनीय र वातावरण प्रदूषण नगर्न अनुरोध

नगरका विभिन्न स्थानमा रहेका खम्बा तथा पोलहरू, मठ-मन्दिरलगायत घरका भित्ताहरूमा विज्ञापनका फ्लेक्स बोर्ड र पम्पलेटहरू टाँस्ने गरेकोले नगरको दृश्य अशोभनीय भई वातावरण प्रदूषण भएको हुँदा विज्ञापनका फ्लेक्स बोर्ड र पम्पलेट टाँस्ने कार्य नगरिदिनुहुन सम्बन्धित स्कूल, कलेज, संघसंस्था तथा उद्योगी, व्यवसायीहरू र विज्ञापन गर्ने अन्य निकायहरूमा भक्तपुर नगरपालिका अनुरोध गर्दछ ।

भक्तपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

ब्यासी, भक्तपुर

तपाईंको मान्छा

घिउकुमारी

घिउकुमारी एक गुणकारी औषधी हो । यसको सेवनबाट वायुजनित रोग तथा पेटको रोगबाट आराम मिल्छ । यसबाट अल्सर, अम्लपित्त, रक्तशोधक तथा पाचनप्रक्रियामा गुणकारी मानिन्छ । औषधीको दुनियामा यसलाई सन्जीवनी पनि भनिन्छ । यसलाई साइलेन्ट हिलर या चमत्कारी औषधी पनि भनिन्छ । यसको २०० भन्दा बढी प्रजाति हुन्छ । तीमध्ये ५ प्रजाति मात्र स्वास्थ्यका लागि लाभकारी हुन्छ । रामायण, बाइबल तथा वेदमा पनि घिउकुमारीको चर्चा गरिएको पाइन्छ ।

- घिउकुमारीमा १८ खनिज, १५ एमिनो एसिड र १२ भिटामिन पाइन्छ, जसले रगतको कमीलाई पूर्ति गर्छ र रोगप्रतिरोधक क्षमता बढाउँछ ।
- घिउकुमारीको पातको रसलाई ३ देखि ४ चम्चा रस बिहान खाली पेटमा खानाले दिनभर शरीर फुर्तिलो रहन्छ ।
- घिउकुमारीको जुस पिउनाले कब्जियत हट्छ ।
- यसले सुगर नियन्त्रण गर्छ ।
- घिउकुमारीको जुस मेहन्दीमा मिसाएर लगाउनाले कपाल चम्किलो र स्वस्थ हुन्छ ।
- यसबाट पायल्स, मधुमेह तथा गर्भाशयको रोग एवम् पेटको विकार भगाउँछ ।
- छालाको समस्या, खस्रो छाला, घामबाट डढेको छाला, चाउरिएको छाला, दाग एवम् आँखाको कालो घेरा हटाउँछ ।
- घिउकुमारीको जुसले लामखुट्टेको टोकाईबाट हुने संक्रमणलाई कम गर्न सकिन्छ ।
- रगतलाई शुद्ध बनाउँछ, जसबाट हेमोग्लोबिनको कमी पनि पूरा गर्छ ।
- शरीरमा व्हाइटब्लडको सङ्ख्या बढाउँछ ।
- घिउकुमारीको जुसले छालालाई नरम बनाउँछ, जसबाट छाला स्वस्थ बनाउँछ ।
- नियमित सेवनले शरीरको जोर्नी दुखाई कम गर्छ ।
- घिउकुमारीलाई सौन्दर्य साधनका लागि जेल, बडी लोशन, हेयर जेल, स्कीन जेल, स्याम्पु, साबुन तथा फेसियल फेम आदिमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
- कपालका लागि वरदान हो घिउकुमारी ।
- घिउकुमारीले कपाललाई सुन्दर बनाउने मात्र होइन, जरैदेखि मजबूत बनाउँछ । यसले कपाल झर्न दिँदैन ।
- घिउकुमारीको जुसलाई तालु खुईलिने, चायाँ आदिमा प्रभावकारी मानिन्छ ।

‘स्वास्थ्य खबरपत्रिका’ बाट

नमूनाको रूपमा पुनर्निर्माण हुँदै भक्तपुरका सम्पदा

भूकम्पमा ढलेका भक्तपुरमा ऐतिहासिक सम्पदाहरू धमाधम ठडिँदैछन्। अरु जिल्लामा सम्पदा पुनर्निर्माणको काम कछुवा गतिमा भए पनि भक्तपुरमा भने नमूनाका रूपमा बनिरहेका छन्। भक्तपुरमा ८० सम्पदा पूर्ण क्षति भएको तथ्याङ्क छ। अरु केही आंशिक क्षति भएका छन्।

भक्तपुर नगरपालिकाभित्र रहेका ऐतिहासिक र ठूला महत्त्वका विश्व सम्पदा सूचीमा रहेका सम्पदाहरू भूकम्पले बढि क्षति भएका हुन्। तीमध्ये भक्तपुर दरबारमा क्षेत्रमा पर्ने ६ वटा, चाँगुनारायणको २ वटा र विश्व सम्पदा सूची बाहेकका केही सम्पदाको पुनर्निर्माण सकिएको छ। पुरातत्त्व विभाग स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय भक्तपुरका इन्जिनियर मोहनकृष्ण श्रेष्ठका अनुसार बाँकी रहेका सम्पदा पनि पुनर्निर्माण र जीर्णोद्धार गर्ने काम भैरहेको छ।

बनिसके धेरै सम्पदा

भक्तपुरमा रहेका खौमा गेट, शंकर नारायण, नारायण मन्दिर, दुईमाजु मन्दिर, बढीनारायण मन्दिर, रामेश्वर मन्दिर, किलेश्वर मन्दिर, चाँगुनारायण मन्दिर, चाँगुनारायण मन्दिर पुनर्निर्माणको काम सकिएको छ। त्यस्तै दक्षिण बाराही मन्दिर, मध्यपुरथिमिको महालक्ष्मी मन्दिर, गणेश मन्दिर, भक्तपुरको गोल्मढी गणेश, तलेजु सैनिक आवास गृह, यन्त्र बत्सला मन्दिर, जगन्नाथ मन्दिरको पुनर्निर्माण एवं जीर्णोद्धार भैसकेका छन्।

सूर्यविनायक गणेशको आमाको मन्दिर, महामञ्जुश्रीको क्षेत्र संरक्षण, महालक्ष्मी चोर्छे, मध्यपुरथिमिको चोडे पाटीको जीर्णोद्धार सम्पन्न भइसकेको छ। विभागले ३४ सम्पदा पुनर्निर्माणको प्रस्ताव अघि बढाएको छ।

चाँगुनारायण परिसरको चौघेरा सत्तल, छिन्नमस्ता मन्दिर, बलम्बुपाटी, भीमसेन पाटी विभागले नै पुनर्निर्माण गर्दैछ। यसै वर्ष नौवटा सम्पदाको पुनर्निर्माण एवं जीर्णोद्धारको काम सक्ने तयारी छ। दरबार स्क्वायरभित्र भक्तपुर नगरपालिका र स्मारण संरक्षण कार्यालय दुवै निकायको संयुक्त रूपमा सम्पदा संरक्षणको काम भैरहेको छ।

भक्तपुर नगरभित्रका नौ सम्पदा पुनर्निर्माणको काम गर्दै आएको भक्तपुर नगरपालिकाले क्षतिग्रस्त सम्पदामध्ये भक्तपुर दरबार स्क्वायर परिसरकै पचपन्न झ्याले दरबार दक्षिणतर्फको शेषनारायण (शंकर), दरबार प्रवेशद्वार, दरबार स्क्वायर परिसरकै पशुपति मन्दिरको दक्षिणतर्फको त्रिविक्रम

नारायण मन्दिर, सिलु महादेवको पूर्वतर्फको हरिहर नारायण मन्दिर, दत्तात्रयस्थित भीमसेन मन्दिर अगाडिको लक्ष्मीनारायण मन्दिर, सिद्धपोखरीको पर्खालको पुनर्निर्माण सम्पन्न गरिसकेको छ।

भक्तपुरकै इनाचो र क्वाछेमा रहेको दुई नित्यनाथ मन्दिरको पुनर्निर्माण सम्पन्न भएका छन्। नगरपालिकाले दरबार परिसरको बत्सला मन्दिर र केदारनाथको मन्दिरको पुनर्निर्माणको काम आधा भन्दा बढी सम्पन्न गरेको छ। तर जर्मनी सरकारले भूकम्पले क्षतिग्रस्त सम्पदा पुनर्निर्माण सहयोगको लागि उपलब्ध गराउने भनिएको ४० मिलियन युरोमध्ये १० मिलियन युरो (झण्डै रु. १ अर्ब १० करोड) भक्तपुर नगरभित्रको मुख्य सम्पदाहरूको पुनर्निर्माण गर्ने भनिए पनि यो काम अझै सुरु हुन सकेको छैन।

जर्मन परियोजनाको सहयोगमा पुनर्निर्माण हुने भनिएको राष्ट्रियकला सङ्ग्रहालय, पुजारी मठ, भक्तपुर नगरपालिकाको पुरानो कार्यालय भवन, भक्तपुर नगरपालिकाको कानुनी शाखा, बेत्ताल चोर्छे, च्यासिमण्डप, हाडा छेँका बारेमा परियोजनाले गर्ने कि नगर्ने भन्नेबारेमा टुङ्गे भने लागेको छैन। तर परियोजनाको आशामा नबसेरै काम सुरु गर्ने तयारी भैरहेको भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापति बताउनुहुन्छ।

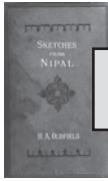
विवाद, काठ, ढुङ्गा र कालिगढको अभाव कायमै

भक्तपुरमा पनि केही सम्पदा ९० सालको भूकम्पभन्दा अगाडिकै शैलीमा पुनर्निर्माण गर्नुपर्छ भन्ने आवाज उठेको छ। केही विवाद र काठ, ढुङ्गा, कालिगढको अभावमा काम गर्न समस्या पनि छ। सम्पदा पुनर्निर्माण र जीर्णोद्धारका लागि आवश्यक पर्ने काठ, चुना, सुर्की, ईँटाजस्ता सामग्री आवश्यकताअनुसार नआएको, काठ र ढुङ्गाका लागि महिनौ कुर्नुपर्दा पुनर्निर्माणको कामलाई बजेट सिलिड र योजना अनुसार सम्पन्न गर्न अप्ठ्यारो परेको पुरातत्त्व विभाग स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय भक्तपुरका इन्जिनियर मोहनकृष्ण श्रेष्ठले गुनासो गर्नुभयो।

नेपाली सालको काठ, कलात्मक ईँटा, नेपाली ढुङ्गा सहज हुने हो भने भक्तपुरमा पुनर्निर्माण हुन बाँकी रहेका सम्पदा पनि छिट्टै सकिनेछन्। अभाव र समस्याबीचमा पनि भक्तपुरमा अहिले भैरहेको सम्पदा पुनर्निर्माणको काम नमूनाकै रूपमा अगाडि बढेको छ।

(उज्यालो अनलाइनबाट)

Henry Ambrose Oldfield's

SKETCHES FROM NIPAL 24

After breakfast we all went up to the top of the little conical hill on one side of the stockade, from which we commanded an exceedingly good view of the surrounding country ; and in perfect safety ourselves, we should be able to see all that went on below, in consequence of the precipitous sides of the hill, which were scarcely practicable for a man, quite impracticable for an elephant to climb. Bam here explained to me the nature of the campaign. For about eight miles from where we were the Manhuri river flowed through a narrow valley, bounded on either side with high, often nearly precipitous, hills, densely wooded, and covered with jungle from top to bottom. Here and there, as the river flowed round a shoulder of a hill, the valley widened for two or three hundred yards; but generally the hills came down almost to the water's edge. The only good approaches into or exits from this valley were at the two ends, either where the river entered it, eight miles from our camp, or where it quitted it through the narrow gorge now blocked up by the stockade. There were a few narrow passes here and there on the sides, either between adjoining mountains or at the top over the shoulders of them ; but the jungle in their neighbourhood was so thick, and the approaches so steep, that no elephant, unless driven to them, would attempt to quit the valley by such bad roads, but would naturally keep near the river at the bottom of the valley where they could move rapidly 'and freely, rather than venture up the sides of mountains so steep and thickly wooded that their footing would become insecure and their progress consequently very slow.

The stockade at our camp having been completed about six weeks before, and made so strong that no elephant could force it, the valley was converted into a cul de sac. The other end was open, and through it a herd of

elephants,—consisting of a large male, with several females and some young ones—who for some time had been known to be in the neighbourhood, had been cautiously watched, and insensibly guided by men well up to the work, rather than driven, into the valley. Once in it, a strong stockade had been rapidly thrown up across its mouth, and a number of sepoy and others stationed there constantly to frighten by their muskets, &c. the elephants from making any attempt to force it. The herd was now enclosed in a valley eight miles long, with either end stockaded to prevent their escape. Strong guards were stationed at each stockade, and also at each of the little passes before alluded to, at which it was possible, but not probable, the elephants might try to escape. In case of any elephants approaching any of these points the sepoy would discharge their muskets, and the others would shout, strike stones together, and by their noise endeavour to frighten them back.

As elephants are, generally speaking, very timid animals, and as they had plenty of room to range in, through a thickly wooded valley of eight miles long, there was not much danger of their trying to force the passes, unless they were molested and frightened so as to become desperate; and strict orders had been given that no molestation should be offered to them. Accordingly we found on our arrival that these orders had been so strictly obeyed, and the passes, &c. so strictly watched, that the whole herd, believed to consist of about twelve, exclusive of young ones, were in the valley, though a good deal scattered about among the jungle, as their supply of the particular food they liked was pretty well exhausted from their having been shut up (in prison, as Bam called it) in a confined valley for some weeks. The elephants must have been on short commons for some time. This, of course, would make them less strong and courageous, and so render them more easy to

secure. This is all part of the system.

The object now was, by means of tame elephants, beaters, &c, to collect the herd together, and drive them down to the end of the valley where our camp was. Here, driven into a corner, with the road of exit in front shut up by the stockade, on either side steep and almost impracticable mountains, well occupied too by crowds of sepoy, &c, and in their rear the tame elephants and beaters, they would be completely hemmed in, and so be secured alive without difficulty. The two regiments in camp were used as beaters, and splendidly they did their work. It is part of the agreement with every sepoy, on being enlisted, that he is to be ready at any time to assist in operations in the sporting field.

The little round hill from which we were to see the spectacle commanded an admirable view of the ground where the scrimmage of the capture was to take place. The river flowed round two sides of its base, the third side looked up the valley and commanded a view for about half a mile, when the river disappeared round a shoulder of one of the hills. In its rear our little hill was connected by a narrow neck or isthmus with a large steep mountain which lay behind us, and formed one of the boundaries of the valley. From this isthmus a steep, narrow footpath led down to our camp, and was the only road of approach either for man or beast to the summit of our little hill. The half mile of the valley which was open to our view, and down which the elephants were to be driven towards the stockade, was about two hundred to three hundred yards in width, on either side flanked by the mountains covered with very thick jungle, and having the river winding through its centre, between sandy and rocky banks, for the most part very shallow and fordable. In one or two places, where it made a sudden turn either round or beneath precipitous rock, the river was very deep. Just opposite where we were, and about forty yards before it reached the stockade, it flowed beneath a precipitous face of the hill, whose base it had partly undermined, and was here

deep enough for an elephant to swim with his whole body beneath the water.

This day (the 22nd) was spent idly waiting for the approach of the elephants. Two or three false alarms were given ; the elephants were so scattered that the beaters were unable to collect them. We smoked, laughed, played chess, cards, flute, &c. till sunset, when, instead of wild elephants, I was delighted by the arrival of two tame ones bringing Law and Clifford, who had come on from Sigauli to see the sport.

About 9 p.m. Jang returned to camp pretty well knocked up. He had come to close quarters at last with a remarkably fine " must " tusker. He had been on his track nearly all day, and at length had sent several balls into his head and shoulders, but without apparently much effect. He did not part company with him till after dark, and intended returning to the fight early next morning.

December 23rd.—Early in the morning, after having had a cheroot and seeing a " nautch," Jang started. We spent the morning on the top of the little hill, talking and smoking with Bam, his brothers, and other sirdars. The King came up for an hour or so, as he had done the preceding day ; but his presence did not add much to the liveliness of the party.* with my spectacles and eyeglass, especially the former,

He was very affable to us, and Law tried to make him understand the distinguishing characteristics of Walers**and Arabs. The King listened, but I do not think he understood half, or was interested in any of the conversation. (To be continued)

* Bam and his brothers appeared to treat the king most unceremoniously, as if they considered him a mere nonentity. They went on talking, laughing, and smoking, just as freely before him as when he was not there. The other Sirdars (Hendah Thappa, &c.) treated him with much marked respect. He was much delighted which I lent him, and which he wore throughout the afternoon. From the extraordinary prominence, and convexity of his eyes, I have no doubt he is very short-sighted, and therefore found my concave glasses materially assist his vision.

**Anglo-Indian for horses from New South Wales.- (Ed.)

नेपालको संविधान २०७२ (३१)

भाग - २४

निर्वाचन आयोग

२४५. निर्वाचन आयोग : (१) नेपालमा एक निर्वाचन आयोग रहनेछ जसमा प्रमुख आयुक्त र अन्य चार जना आयुक्त रहनेछन् । प्रमुख निर्वाचन आयुक्तले निर्वाचन आयोगको अध्यक्ष भई काम गर्नेछ ।

(२) राष्ट्रपतिले संवैधानिक परिषदको सिफारिसमा प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र आयुक्तको नियुक्ति गर्नेछ ।

(३) प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र निर्वाचन आयुक्तको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले छ वर्षको हुनेछ ।

(४) उपधारा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको कुनै अवस्थामा प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र निर्वाचन आयुक्तको पद रिक्त हुनेछ :-

(क) निजले राष्ट्रपति समक्ष लिखित राजीनामा दिएमा,

(ख) निजको उमेर पैसठ्ठी वर्ष पूरा भएमा,

(ग) निजको विरुद्ध धारा १०१ बमोजिम महाभियोगको प्रस्ताव पारित भएमा,

(घ) शारीरिक वा मानसिक अस्वस्थताको कारण सेवामा रही कार्य सम्पादन गर्न असमर्थ रहेको भनी संवैधानिक परिषदको सिफारिसमा राष्ट्रपतिले पदमुक्त गरेमा,

(ङ) निजको मृत्यु भएमा ।

(५) उपधारा (२) बमोजिम नियुक्त प्रमुख निर्वाचन आयुक्त तथा आयुक्तको पुनः नियुक्ति हुन सक्ने छैन ।

तर आयुक्तलाई प्रमुख निर्वाचन आयुक्तको पदमा नियुक्ति गर्न सकिनेछ र त्यस्तो आयुक्त प्रमुख निर्वाचन आयुक्तको पदमा नियुक्ति भएमा निजको पदावधि गणना गर्दा आयुक्त भएको अवधिलाई समेत जोडी गणना गरिनेछ ।

(६) देहायको योग्यता भएको व्यक्ति प्रमुख निर्वाचन आयुक्त वा निर्वाचन आयुक्त पदमा नियुक्तिका लागि योग्य हुनेछ :-

(क) मान्यताप्राप्त विश्वविद्यालयबाट स्नातक उपाधि प्राप्त गरेको,

(ख) नियुक्ति हुँदाका बखत कुनै राजनीतिक दलको सदस्य नरहेको,

(ग) पैतालिस वर्ष उमेर पूरा भएको, र

(घ) उच्च नैतिक चरित्र भएको ।

(७) प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र आयुक्तको पारिश्रमिक र सेवाका शर्त संघीय कानून बमोजिम हुनेछन् । प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र आयुक्त आफ्नो पदमा बहाल रहेसम्म निजहरूलाई मर्का पर्ने गरी पारिश्रमिक र सेवाका शर्त परिवर्तन गरिने छैन ।

तर चरम आर्थिक विश्रृंखलताका कारण संकटकाल घोषणा भएको अवस्थामा यो व्यवस्था लागू हुने छैन ।

(८) निर्वाचन आयोगको प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र आयुक्त भइसकेको व्यक्ति अन्य सरकारी सेवामा नियुक्तिका लागि ग्राह्य हुने छैन ।

तर कुनै राजनीतिक पदमा वा कुनै विषयको अनुसन्धान, जाँचबुझ वा छानबीन गर्ने वा कुनै विषयको अध्ययन वा अन्वेषण गरी राय, मन्तव्य वा सिफारिस पेश गर्ने कुनै पदमा नियुक्त भई काम गर्न यस उपधारामा लेखिएको कुनै कुराले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

२४६. निर्वाचन आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) निर्वाचन आयोगले यस संविधान र संघीय कानूनको अधीनमा रही राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, संघीय संसदका सदस्य, प्रदेश सभाका सदस्य, स्थानीय तहका सदस्यको निर्वाचनको संचालन, रेखदेख, निर्देशन र नियन्त्रण गर्नेछ । निर्वाचनको प्रयोजनका लागि मतदाताको नामावली तयार गर्ने कार्य निर्वाचन आयोगले गर्नेछ ।

(२) निर्वाचन आयोगले यस संविधान र संघीय कानून बमोजिम राष्ट्रिय महत्त्वको विषयमा जनमत संग्रह गराउनेछ ।

(३) राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, संघीय संसदका सदस्य, प्रदेश सभा सदस्य वा स्थानीय तहका सदस्यका लागि उम्मेदवारीको मनोनयन दर्ता भइसकेको तर निर्वाचन परिणाम घोषणा भई नसकेको अवस्थामा कुनै उम्मेदवारको योग्यता सम्बन्धमा कुनै प्रश्न उठेमा त्यसको निर्णय निर्वाचन आयोगले गर्नेछ ।

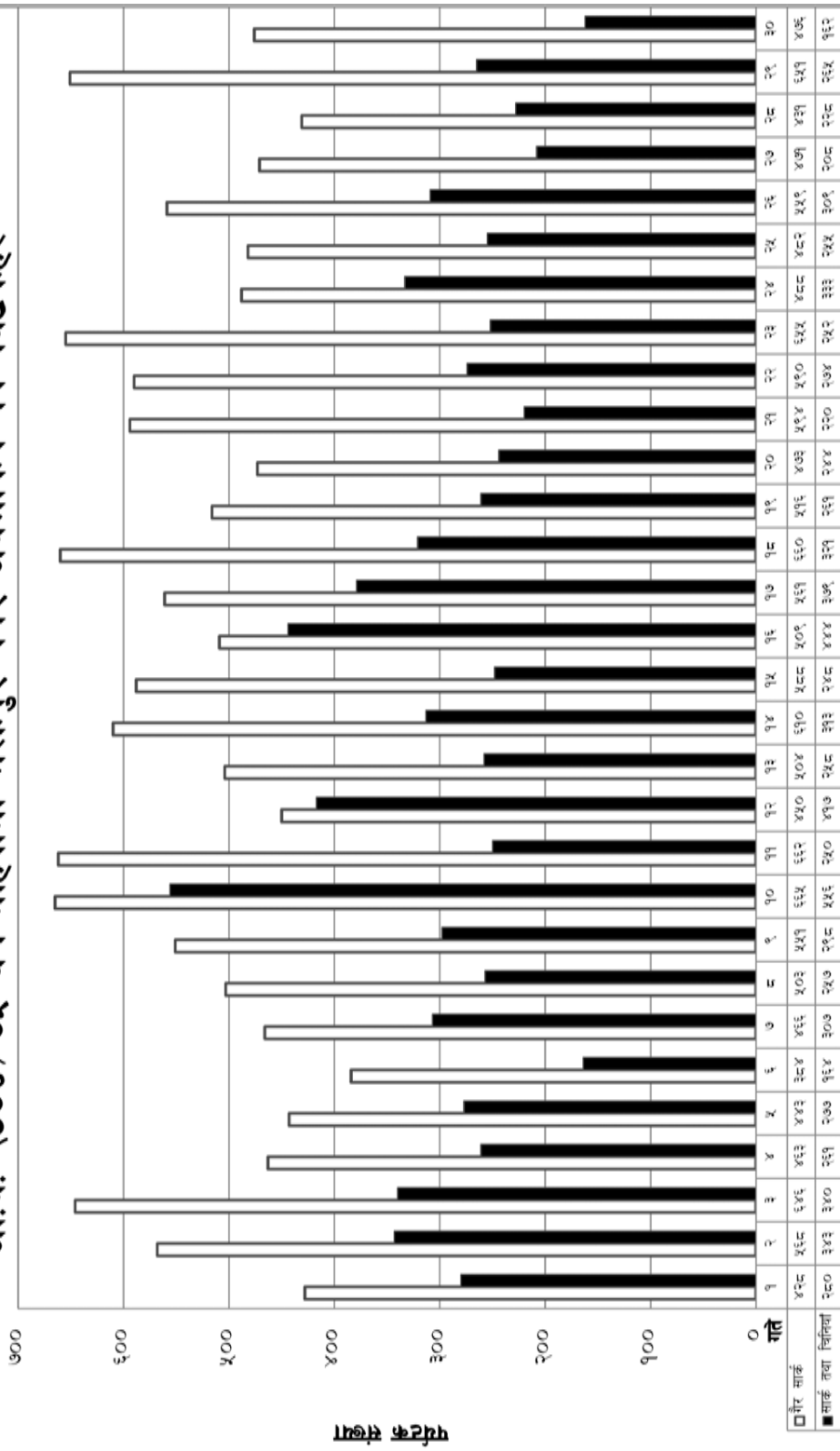
(४) निर्वाचन आयोगले आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकार मध्ये कुनै काम, कर्तव्य र अधिकार प्रमुख निर्वाचन आयुक्त, कुनै निर्वाचन आयुक्त वा सरकारी कर्मचारीलाई तोकिएको शर्तको अधीनमा रही प्रयोग तथा पालन गर्ने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(५) निर्वाचन आयोगको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा कार्यविधि संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

२४७. आवश्यक सहयोग गर्नु पर्ने : यस संविधान बमोजिम निर्वाचन आयोगलाई आफ्नो काम पूरा गर्न आवश्यक पर्ने कर्मचारी र अन्य सहयोग नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनेछ ।

(क्रमशः)

आ.ब. २०७४/७५ चैत्र महिनामा भक्तपुर नगर अवलोकन गर्ने पर्यटकहरू

वर्ग	वर्ष	पर्यटक संख्या	प्रतिशत
नगर	२०७४ चैत्र	१६,०४७	
	२०७३ चैत्र	१३,४६४	
प्रगति		२,५८३ (१९.९८%)	
सार्क तथा चिनियाँ	२०७४ चैत्र	८,७२४	
	२०७३ चैत्र	७,०२४	
प्रगति		१,६९९ (२४.१८%)	
कुल पर्यटक संख्या	२०७४ चैत्र	२४,७७१	
	२०७३ चैत्र	२०,४८८	
प्रगति		४,२८३ (२०.९०%)	

तथ्याङ्क र चार्ट : पर्यटक सञ्चन केन्द्र

सम्पादकको पृष्ठ

सम्पदा भनै अवमूल्यन हुनबाट जोगियो

गएको वैशाख १२ गतेबाट २०७२ सालको विनाशकारी भूकम्प गएको चार वर्ष लाग्यो । पुनःनिर्माण जुन गतिमा हुनुपर्ने हो त्यसो नभएकोमा सरकारले समेत स्वीकारिसकेको तथ्य हो । भूकम्प पीडितहरूप्रति जुन सम्वेदनशीलता हुनुपर्ने हो त्यो नदेखिएको कुरामा कसैको विमति हुन सक्दैन । परिणाम सार्वजनिक र निजी क्षतिग्रस्त संरचनाहरू यथावत छ, पीडितहरूको दुरावस्था कहालीलाग्दो छ ।

भूकम्पबाट क्षति भएकोलाई कतिपयले पुनःनिर्माणको लागि चुनौतिका साथै अवसरको रूपमा पनि व्याख्या गरेका थिए । चुनौतिको सामना गर्दै अवसर छोप्न सक्तामा बस्नेहरूले थरिथरिका नारा पनि घन्काए । तर नारा लगाएअनुसारको काम हुन नसकेको यथार्थमा सस्तो लोकप्रियताको लागि आकर्षक नारामात्र लगाएको सावित भएको छ ।

भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त सम्पदाहरूको पुनःनिर्माणको लागि मित्र राष्ट्रहरूबाट थुप्रै सहयोगको प्रतिबद्धता पनि प्राप्त भएको थियो । तर कतिपय प्रतिबद्धता फोस्रो आश्वासनमा परिणत भएको पनि देखिएको छ । यो स्थिति दाताको लोकाचारको परिणाम हो या नेपाल सरकारको कमजोरी ? त्यसको विश्लेषण हुँदैछ ।

यसै सन्दर्भमा जर्मन विकास बैंकले भक्तपुरका केही सम्पदा र विद्यालय पुनःनिर्माण गरिदिने समाचार आएको थियो । तर त्यो सहयोग अब प्राप्त नहुने भएको छ ।

हाम्रा अद्वितीय सम्पदाको संरचनागत प्रविधि र मौलिकतामै आँच पुग्ने, नेपाल र नेपालीको नाममा दिने सहयोग विदेशी ठेकेदारलाई पोस्ने, निर्माण कार्यमा नेपाली पक्षको कुनै हैसियत नरहनेजस्ता प्रावधानको कारण उक्त सहयोग आशीर्वाद होइन अभिशाप सिद्ध हुने देखियो । यसका साथै भूकम्प पछिको पुनःनिर्माणलाई अवसरको रूपमा उपयोग गर्ने जनभावनाको पनि दाता पक्षलाई स्वीकार्य भएन । भक्तपुर लायकुस्थित न्हायकं इया दरबारलाई मल्लकालीन स्वरूपमा पुनःनिर्माण गर्न पाए दाताको सहयोग अविस्मरणीय हुन्थ्यो । चारभित्ताको भवन ठड्याउनु र विश्व सम्पदा क्षेत्रमा युनेस्कोको मापदण्ड विपरीतका निर्माण प्रविधिलाई स्वीकार्नु अन्ततः आफ्नै खुट्टामा बञ्चरो हुन्थ्यो । जर्मन विकास बैंकको सहयोग नआए पनि हाम्रो सम्पदा भनै अवमूल्यन हुनबाट जोगिएको छ । त्यसैले भक्तपुर नेपाले विश्व सम्पदा क्षेत्रका सम्पदालगायतका संरचनाको पुनःनिर्माणमा जर्मन विकास बैंकको सहयोगलाई स्वागत नगरेर गल्ती गरेको छैन । प्रसिद्ध ५५ इयाल दरबारको जीर्णोद्धार, पाँच तले मन्दिर र भैरवनाथ मन्दिरलागायतका स्मारक जस्तै परम्परागत सीप, प्रविधि, सामग्रीबाट आज नभए भोलि पुनःनिर्माण गर्न प्रयास हुँदै जाने विश्वास सम्पदा प्रेमीहरूले गरेका छन् ।